สงบ
ที่นี่
และ
เดี๋ยวนี้

หลวงพ่อ
พระอาจารย์จันดี
กนฺตสาโร

สงบ ที่นี่ และ เดี๋ยวนี้

หลวงพ่อ
พระอาจารย์จันดี
กนฺตสาโร

สงบ ที่นี่และเดี๋ยวนี้

พระธรรมเทศนา
โดย หลวงพ่อพระอาจารย์จันดี กนฺตสาโร

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑
จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม
จัดทำโดย คณะศิษยานุศิษย์ วัดป่าอัมพวัน
ดำเนินการพิมพ์ บริษัท คิว พริ้นท์ แมเนจเมนท์ จำกัด

คำนำ

การดำเนินชีวิตของคนปัจจุบัน มีการแข่งขันชิงดีชิงเด่นกันสูงมาก จนแทบไม่มีช่องว่างของความสงบแห่งจิตใจ ความปรุงแต่งในเรื่องอดีตอนาคตหมดเวลาไปวันๆ นอกเหนือจากนั้นสิ่งยั่วยุยั่วยวนกวนประสาท ก็มีอยู่ดาษดื่น ทั้งกลางวันกลางคืนได้แต่ก้มหน้า แต่ทว่าไม่เคยได้รับความสุข-สงบ มีแต่ความเพลิดเพลินสนุกสนานไปกับความต้องการไม่มีวันสิ้นสุด

คนเพลิดเพลินจึงมีทุกข์ คนมีทุกข์เขาจึงเพลิดเพลิน ความเพลิดเพลินไม่ใช่ความสงบ แต่เป็นความฟุ้งซ่าน เป็นจิตตสังขารปรุงแต่งไปตามอำนาจของความอยากหรือ ตัณหา ธรรมะเป็นสภาวะแห่งความสงบ-เย็น ปราศจากความรุ่มร้อน ไม่พะวงถึงอดีตและอนาคต แต่อยู่กับปัจจุบันขณะ คือ เดี๋ยวนี้ขณะนี้ หากเราเพียรพยายามลืมอดีตลืมอนาคต จดจ่ออยู่กับปัจจุบัน นั้นแหละคือ ความสงบ

ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่จะทำให้ผู้อ่านได้พบอุบายต่างๆ เพื่อเข้าไปสู่ความสงบ และให้พบในปัจจุบันให้ได้ เพราะพระพุทธองค์ทรงตรัสว่า สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี

พระอธิการสมคิด สุเมธ

วัดป่าอัมพวัน

๘ เมษายน ๒๕๖๑

คำนำผู้เรียบเรียง

"สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี" พุทธพจน์นี้เป็นที่คุ้นหูของพุทธศาสนิกชนทั่วไป แต่ "ความสงบ" นั้นเป็นอย่างไร ก็คงจะแตกต่างกันไปตามความเข้าใจของแต่ละคน บ้างคิดเอาตามหลักเหตุผล บ้างก็แสวงหาจนสับสน ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่ตนจะได้พบความสงบสุขเสียที บ้างก็ท้อแท้ว่าตราบใดชีวิตเรายังเป็นอยู่อย่างนี้คงไม่มีโอกาส เห็นทีจะต้องหนีไปยังที่อันปราศจากความวุ่นวาย จึงจะได้ความสุขสมปรารถนา

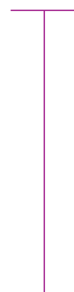
ตลอดระยะเวลา ๓๐ ปีที่ผ่านมา หลวงพ่อพระอาจารย์จันดี กนฺตสาโร ในฐานะเจ้าอาวาสวัดป่าอัมพวัน ที่ท่านได้เมตตาเสียสละ นำพาหมู่คณะทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ร่วมกันประพฤติปฏิบัติเพื่อสืบทอดพระศาสนา ฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคมากมาย ประสบการณ์เหล่านี้ได้กลายเป็นธรรมะ ซึ่งท่านนำมาอบรมคณะศิษยานุศิษย์ ให้เป็นผู้รู้จักคิดพิจารณา มีอุบายในการแสวงหาความสงบสุข...ที่นี่และเดี๋ยวนี้

และด้วยน้ำธรรมของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ ที่ท่านประทานให้แก่ลูกศิษย์ลูกหานี้เอง ได้กลายเป็นหลักนำพาชีวิต ให้มีจิตใฝ่ในบุญกุศล อุทิศตนเพื่อพระศาสนา มีความสมัครสมานสามัคคี จนบังเกิดผลเป็นธรรมสถานที่สงบร่มเย็น ปลูกศรัทธาแก่ผู้ที่พบเห็น ให้เป็นที่ประจักษ์ในอำนาจแห่งธรรม

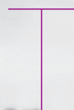
ฉะนั้น ในวาระอันเป็นมงคลดิถี ครบรอบ ๓๐ ปี แห่งการก่อตั้งวัดป่าอัมพวัน จึงขอโอกาสให้หนังสือเล่มนี้เป็นประจักษ์พยานแห่งบุญกุศลที่ทุกท่านได้ช่วยกันก่อตั้งอุปถัมภ์ค้ำชูวัด และเป็นดุจเครื่องแสดงออกซึ่งมุทิตาสักการะที่มีต่อหลวงพ่อพระอาจารย์จันดี ขอกราบขอบพระคุณหลวงพ่อที่ได้เมตตาเทศน์อบรมสั่งสอน และเป็นเสาหลักนำพาหมู่คณะ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนให้หนังสือเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

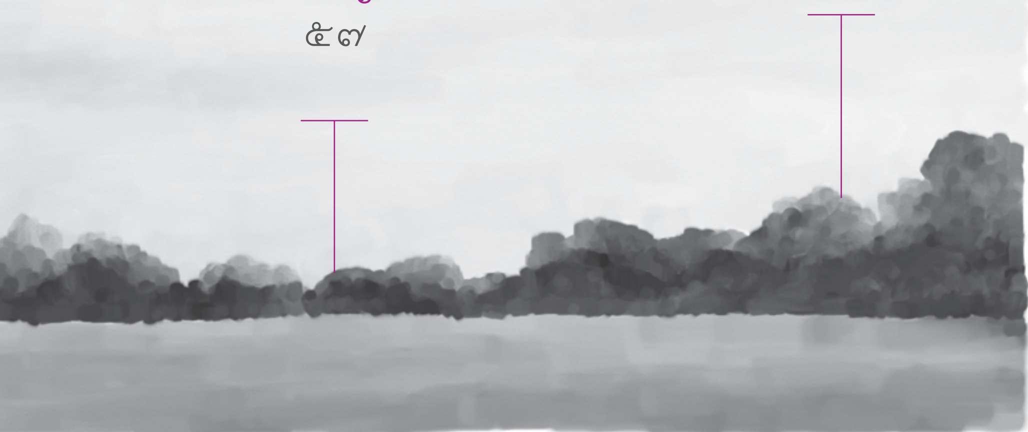
ด้วยอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และบุญกุศลใดอันเกิดจากการจัดทำ การได้อ่านและนำธรรมะไปประพฤติปฏิบัติ ขอน้อมถวายเป็นอาจาริยบูชาแด่หลวงพ่อพระอาจารย์จันดี ให้ท่านมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ขอให้พระศาสนาจงสถิตสถาพรเพื่อจรรโลงสังคมให้มีความร่มเย็นเป็นสุข ขอให้ทุกท่านเจริญในพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ประสบผลเป็นอานิสงส์คือความสงบสุขยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดกาลนานเทอญ

ผู้เรียบเรียง
พฤษภาคม ๒๕๖๑

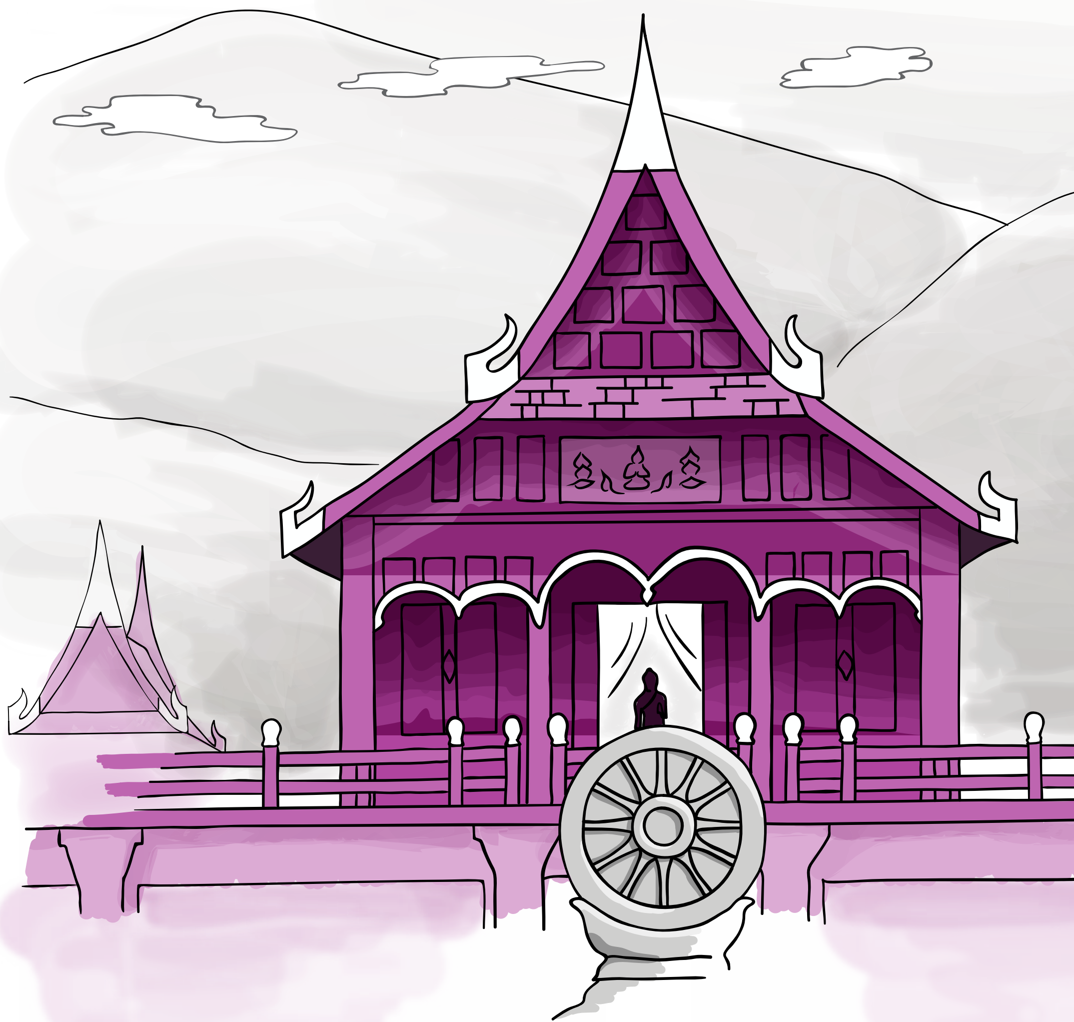

สารบัญ

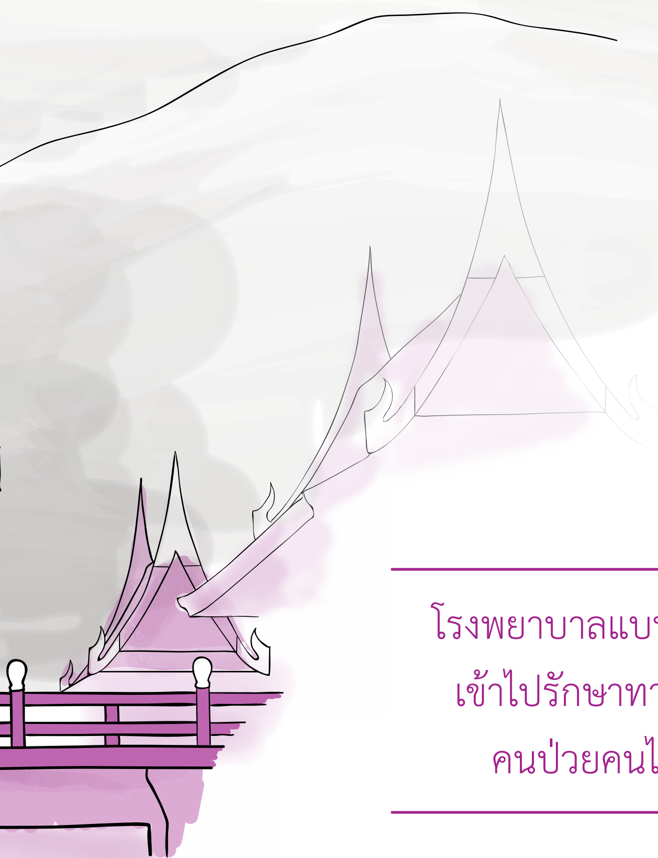

๑

โรงพยาบาลใจ

โรงพยาบาลแบบนี้สำคัญมากเลยนะ
เข้าไปรักษาทางด้านจิตใจให้มันดี
คนป่วยคนไข้ก็จะลดน้อยลง

เดี๋ยวนี้โรงพยาบาลสร้างเพิ่มขึ้นมามากเพราะอะไร เพราะคนป่วยเยอะ ทำไมถึงป่วยเยอะ ก็ดังที่กล่าวนั่นแหละ ขาดธรรม ขาดธรรมชาติ ทั้งภายนอกและภายใน ธรรมชาติภายนอกก็ไม่รู้เรื่อง ภายในยิ่งมืดเลย ท่านถึงว่า...ปุถุชน คนไม่รู้ หรือว่าผู้ที่มีอวิชชาหรือโมหะ ไม่เข้าใจธรรมะ คิดว่าธรรมะเป็นสิ่งลึก เหลือวิสัยที่เราจะเข้าถึงได้ แท้ที่จริงแล้วธรรมะพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งพื้นๆ ในการดำเนินชีวิตของพวก

เรา ถ้าเรารู้เรื่องของธรรมะนี่ อยู่กับธรรมชาติอยู่แล้ว อย่างหลวงปู่ชาท่านว่า จริงๆ ธรรมะมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง บางครั้งท่านพูดแบบ...ถ้าคนธรรมดาไม่มีพื้นฐานก็ฟังยากนะ “ธรรมะจะหายากอะไร เดินไปก็เหยียบธรรมะเลย นั่งก็นั่งทับธรรมะ นอนก็นอนทับธรรมะ ยืน เดิน นั่ง นอน อยู่กับธรรมะทั้งนั้นเลย กินก็กินอยู่กับธรรมะ สัมผัสอะไรก็สัมผัสอยู่กับธรรมะ” ฟังแล้วก็...โอ้ ทำไมมันง่ายขนาดนั้น แต่มันเป็นความจริง ถ้าเราได้มาภาวนาจริงๆ นะ โอ้...เราอยู่กับธรรมะจริงๆ **ถ้าเรารู้จักธรรมะ เราก็จะรักธรรมะ ถ้าคนรักธรรมะ ธรรมะก็จะรักษาเรา ดังพุทธภาษิตที่ว่า “ผู้รักธรรมเป็นผู้เจริญ ผู้ชังธรรมเป็นผู้เสื่อม”** ลองเอาไปคิดดูก็ได้ ถ้าคนรู้จักรักธรรมะรู้จักรักธรรมชาติ ก็เป็นผู้เจริญ คือไม่ทำลาย มีแต่อนุรักษ์สิ่งที่เป็นธรรมะหรือเป็นธรรมชาติทั้งภายนอกและภายใน ถ้าภายในรักธรรมะก็เจริญแน่นอน คนรักธรรมะอยู่กับธรรมะ มันไม่มีพิษมีภัยทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น คนจิตใจดีมีธรรมะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เพราะ**คนมีจิตใจสูง มีจิตใจธรรมะ กายก็จะเป็นธรรม วาจาก็จะเป็นธรรม ก็เรียกง่ายๆ ว่าเป็นคนมีศีลมีธรรม ก็เพราะมีธรรมะ ธรรมะที่เกิดจากจิตใจ กายก็กระทำในสิ่งที่ถูกที่ควรก็เป็นศีล วาจาก็พูดในสิ่งที่ดีที่งาม ก็เป็นศีล จิตใจก็สงบรำงับ จิตใจไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ก็เกิดธรรมะขึ้นมา ก็เกิดความสมบูรณ์ทั้งภายในและภายนอก สุขภาพกายสุขภาพจิตก็ดี ก็สมกับที่ท่านให้พรนะ “อายุ วรรณะ สุขะ พละ”** มันเกิดขึ้นจากจิตใจ ถ้าจิตใจไม่ดีเหมือนกับเราฆ่าตัวเอง หรือให้ยาพิษแก่ตนเอง ต้องคิดให้ดีพิจารณาให้ดี ถ้าหากว่าเราทำใจไม่ดี ใจเศร้าหมอง นั่นคือเรากำลังจะฆ่าตัวเองแบบผ่อนส่ง ตายไปเรื่อยๆ เพราะเราทำลายตัวเอง ธรรมะจึงเป็นยาอายุวัฒนะ ถ้าเรามีธรรมะในจิตในใจนี่...มีอายุนะ จิตใจดี จิตใจผ่องใส

ไม่วิตกกังวล โลกจะเดือดร้อนยังไง จิตใจก็ยังสงบด้วยธรรมะ

ยังคุยกับโยมอยู่เมื่อเช้านี้ว่า จริงๆ แล้วมันเป็นเรื่องของธรรม **โรคภัยไข้เจ็บนี่ ถ้าไม่มีธรรมในจิตใจนะ...วิตกกังวล ยาดีขนาดไหนก็ช่วยไม่ได้** มีโยมมาเมื่อเช้านี้ เขาเป็นมะเร็ง หมอบอกจะอยู่ได้แค่ ๕-๖ เดือน แต่เขาอยู่มา ๒ ปีแล้วนะ เขาไม่ได้รักษาด้วยเคมีอะไรทั้งนั้นเลย แต่มารักษาใจ เพราะมันปล่อยวาง ก็มากินยาธรรมชาติสมุนไพร รักษาสุขภาพ แต่สุขภาพจิตนี่สำคัญมากเลย เขาว่าเขาอยู่มา ๒ ปีแล้ว เขาก็แจ่มใสดีนะ เมื่อเช้านี้เขามากราบ เขาก็ปล่อยวาง เป็นมะเร็ง ตัดหมดเลย ตามตัวตามอะไรเขานี่ ไม่ธรรมดานะ นั่นก็คือจิตใจ ถ้าจิตใจดีแล้วทุกอย่างมันดี พยากรณ์นี่มันพยากรณ์ไม่ได้หรอก เพราะพยากรณ์ตามหลักวิชาการ แต่ทางด้านจิตใจเป็นเรื่องของธรรมะ เป็นเรื่องที่ละเอียด ไม่เฉพาะรายนี้เท่านั้น รายอื่นๆ ฝรั่งเอง อาตมาเคยเล่าให้ฟังหลายครั้ง ฝรั่งคนนี้เขาเป็นผู้หญิง เป็นมะเร็งเหมือนกัน...ขั้นที่สี่ หมอทันสมัยขนาดไหนเขาก็บอกว่ามันรักษาไม่ได้แล้ว มันขั้นนี้แล้ว บอกว่าทำใจเถอะ เขาก็เลยทอดอาลัยในชีวิต “จะทำไงหนอ...” เลยมาฉุกคิดได้ เขาไม่ใช่ชาวพุทธนะ เป็นคนออสเตรเลีย เขาบอกว่าในเมื่อมันหมดหวังในชีวิตแล้ว ที่มันเหลืออยู่เราควรทำอะไร เขาบอกว่า เออ...ที่มันเหลืออยู่นี้ร่างกายก็พอทำอะไรได้ น่าจะทำประโยชน์ให้แก่สังคม ช่วยเหลือสังคม แล้วก็สิ่งหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งเขามาเปิดเผยตอนที่เขาทำมาได้ผลแล้ว เขาว่าตั้งแต่นี้ต่อไปเราจะไม่คิดเรื่องนี้ เรื่องโรค เรื่องภัย เรื่องมะเร็ง เรื่องที่เรากำลังเจ็บป่วย เราจะไม่สนใจ เราจะต้องไม่คิดมัน เราจะทำงาน ทำงานเพื่อสงเคราะห์คนเท่าที่เราทำได้ แปลกมากเลย...เขาบอก มันก็เหมือนการปล่อยวางในหลักพุทธศาสนา พอคิดได้อย่างนี้เขาก็ไม่สนใจเรื่องนี้เลย อยู่เป็นเดือนสองเดือน เขาเลยไปเช็คดูอีกทีหนึ่งว่ามันเป็นยัง

ไง มันกำเริบมากไหม ปรากฏว่ามันอยู่ตัว ไม่ลุกลาม เขาก็อยู่อย่างนั้นต่อไปอีก ๓-๔ เดือน มันก็ไม่กำเริบ แล้วส่วนอื่นดี มันก็เป็นเฉพาะที่นั้นเอง นอกนั้นไม่ขยายตัวเลย เพราะว่าภูมิต้านทานที่ถูกบำรุงด้วยจิตใจดี อาหารรู้จักกิน มันไปช่วยดูแลรักษาส่วนที่ดีเอาไว้ เป็นภูมิต้านทาน สิ่งที่มันเลวร้ายมันกำเริบไม่ได้ ถ้าหลักของหมอก็น่าจะมีลักษณะนี้เหมือนกัน เขาก็เลยว่า เอ้...มันแปลกมากเลย หมอก็อัศจรรย์เหมือนกันว่าทำไมมันถึงเป็นอย่างนี้ได้ บังเอิญตอนหลังมาเขาไปพบหนังสือเกี่ยวกับสมาธิในทางพุทธศาสนา เขาบอกว่าเป็นสิ่งที่ดีมาก แต่ก่อนเขาไม่เคยรู้มาก่อนเลย แสดงว่าในทางพุทธศาสนานี้ สอนทางด้านจิตใจนี่ ถูกต้องมากเลย เขาก็เลยเอาตัวนี้ไปช่วยคนที่ป่วย โดยเฉพาะทางด้านจิตใจ เขาช่วยทางด้านจิตใจเลย ได้ผล...เห็นไหม มันเป็นรูปธรรมให้เห็นเลย ฉะนั้นธรรมะนี่มีส่วนสำคัญ **เราจะอยู่สุขสบาย สุขภาพกายดี จิตใจดี เกิดจากธรรมะทั้งนั้นเลย** ฉะนั้นเราจึงคิดว่า เราเป็นผู้โชคดีที่เกิดมาเป็นชาวพุทธ พบพุทธศาสนา อย่าให้เวลาผ่านไปเปล่าๆ นะ **ยาดีมีท่วมท้นเมืองไทย แต่ก็สู้ยาใจคือธรรมะพระพุทธเจ้าไม่ได้** ยาใจนี่ประเสริฐที่สุด ศึกษาให้มาก แล้วจะเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจ สุขภาพใจดี กายก็จะดีไปด้วย ฉะนั้นถึงบอกว่า การเจ็บไข้ได้ป่วยมันก็เกี่ยวข้องทั้งภายนอกและภายใน เราไม่ปฏิเสธการรักษาแผนปัจจุบัน แต่ก็ให้รู้จักว่าอะไรเป็นโทษเป็นคุณด้วย รู้จักรักษาตัวนั่นแหละดีที่สุด ถ้ารู้จักรักษาตัวแล้วก็ไม่ต้องพึ่งหมอมาก ไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณมาก ไม่ต้องลำบากที่จะต้องสร้างโรงพยาบาลเยอะแยะมากมาย โรงพยาบาลมีเยอะแล้วนะ “วัด...วัด...” วัดดีๆ นี่ เข้าบ่อยๆ หน่อย โรงพยาบาลแบบนี้สำคัญมากเลยนะ เข้าไปรักษาทางด้านจิตใจให้มันดี คนป่วยคนไข้ก็จะลดน้อยลง ◎

นี่...ยานอนหลับไม่ต้องไปทานมัน
การภาวนาธรรมะนี้จริงๆ แล้ว
รับรองว่าไม่เป็นโรคประสาท
มันเป็นไม่ได้

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๒

สุขเพราะความไม่รู้

เราเช่าโลกเขาอยู่
โลกเขาแบ่งให้ ก้อนดินมันแบ่งให้

วัฏสงสาร ชีวิตของมนุษย์ทั้งหลายนี่ ท่านว่ามันสุขเพราะมันไม่รู้ ไม่รู้ก็สุขได้นะโยม ไม่ใช่ว่ารู้แล้วมันถึงจะสุข สุขเพราะไม่รู้ก็มี สุขเพราะรู้มันก็มี ทุกข์เพราะรู้ก็มี ทุกข์เพราะไม่รู้ก็มี นี่เอาไปคิดให้ดีนะ บางทีสุขเพราะมันไม่รู้ หลวงพ่อชาท่านอุปมา เอามาเล่าบ่อยๆ แต่มันดีนะ โยมเอาสตางค์ใส่กระเป๋าจะไปจ่ายตลาด ไปห้างฯ ใส่กระเป๋าลงไป กระเป๋ามันขาดร่วงหายแล้ว หายเมื่อไหร่ไม่รู้ แต่ก็สบายใจอยู่นะในขณะที่เดินทางไป เดินไปก็สบาย ร้องเพลงก็ได้ แต่เวลาไปซื้อของ จับจ่ายใช้สอย เอาของมาแล้ว ล้วงเอาสตางค์ เอ๊...มันหายไปไหนนั่น...ตอนนั้นแหละ ตอนมันให้ผลคือตอนนั้น ท่านว่า เพราะความไม่รู้มันก็สุขได้ทุกข์ได้เหมือนกัน แต่อันนั้นมันไม่ปลอดภัย เรียกว่ามันไม่รอบคอบ ขาดสติ ฉะนั้นพวกเราทั้งหลายยังต้องเที่ยวอยู่ในวัฏสงสาร หรือวัฏทุกข์นี่ ถือว่าเป็นผู้ที่โชคดี เราเป็นชาวพุทธ นับถือพุทธศาสนา มีองค์พระบรมศาสดาเป็นพระบรมครูผู้ยิ่งใหญ่ ผู้รู้แจ้งจริงๆ รู้แจ้งทางดำเนินชีวิต รู้ว่าอะไรเป็นทางแห่งความสุข อะไรเป็นทางแห่งความทุกข์ ท่านรู้จริงเห็นจริง แล้วสุขก็สุขจริงๆ ไม่ใช่สุขปลอม สุขตามคำสอนที่

ถ้าเอาความสุขไปฝากไว้กับอามิส กับวัตถุ
มันไม่ปลอดภัย เราต้องเอาฝากไว้กับธรรม

พระพุทธเจ้าท่านสอนนี่ ท่านว่าสุขจริงนะ แล้วก็ชี้ให้เห็นด้วย อะไรเป็นสุขปลอมสุขจริง สุขอะไรที่อิงอามิส อิงวัตถุ อิงสิ่งของ ลักษณะนั้นท่านว่าเป็นสุขปลอม สุขอะไรที่ไม่อิงอามิส แต่อิงอาศัยธรรม อันนั้นเป็นสุขจริง นี่แยกออกให้ดีนะ ฉะนั้น**เราได้สุขเพราะว่าเราได้สิ่งที่ชอบใจ ได้วัตถุ ได้อามิส อันนั้นมันเป็นสุขปลอม ต้องเตือนตัวเองเอาไว้ สุขตรงนั้นแหละมันจะทำให้เราทุกข์ ในเมื่อมันได้มาก็หลงดีใจ แต่เสียไป อะไรเกิดขึ้น ก็ทุกข์...ใช่ไหม ถ้าเอาความสุขไปฝากไว้กับอามิสกับวัตถุ มันไม่ปลอดภัย** เราต้องเอาฝากไว้กับธรรม สุขอิงอาศัยธรรมนี่ท่านเรียกว่าเป็น *นิรามิสสุข อามิสสุข*นี่สุขอิงอามิส ต้องให้รู้เท่าทัน มีอามิสมันอำนวยความสุขให้ก็จริง แต่ก็รู้เท่าทันมัน ถ้าเรารู้เท่าทันเราก็รู้ว่าสุขอันนี้มันเป็นสุขที่ไม่แน่นอน สุขเพราะมีสิ่งอิงอาศัยที่เป็นวัตถุ ถ้าสิ่งที่เราอิงอาศัยมันหลุดไปมันหายไป ทุกข์ก็เกิดขึ้น จึงไม่ใช่สุขที่ถาวรแน่นอน เป็นสุขที่จะหวังพึ่งจริงๆ ไม่ได้

หรือถ้าเป็นบ้าน ท่านก็บอกว่าเป็นบ้านที่ไม่แท้จริง เป็นบ้านเช่าเขา เป็นบ้านยืมใช้เขาชั่วคราว ท่านก็เลยชี้มาตรงที่ร่างกายจิตใจของเรา **ร่างกายของเรานี้ก็เหมือนกันกับบ้านเช่า ให้เราบอกตัวเอง เตือน**

ตนเองอยู่เสมอ บ้านนี้เป็นบ้านอาศัยชั่วคราว เราเช่าโลกเขาอยู่ โลกเขาแบ่งให้ ก้อนดินมันแบ่งให้ ปั้นมาก้อนหนึ่ง ก้อนนี้คุณเอาไป ก้อนนั้นคุณเอาไปนะ คนละก้อนๆ แต่ว่าสุดท้ายเขาก็เรียกคืน ต้องเข้าใจว่าเขาต้องเรียกคืน วันใดก็วันหนึ่งแหละ อย่าไปหลงว่าเป็นของเรานะ ถ้าหลงว่าเป็นของเราจริงๆ ล่ะทุกข์แล้ว เขาจะเอาคืนก็ทุกข์ ร้องไห้เลยแหละ นี่เราต้องเข้าใจ พระพุทธเจ้าท่านสอนให้รู้จักว่ามันเป็นของยืมเขา เช่าเขา ยืมจากธรรมชาติมา ใช้ในชั่วที่เรามีชีวิตอยู่นี่แหละ แต่การใช้มันก็มีความเสื่อมของมัน เสื่อมไปเรื่อยๆ **เขาเรียกดอกเบี้ยนะ เรียกไปเรื่อยๆ จนเราสู้ไม่ไหว มันเข้าเนื้อแล้วทีนี้ เข้าเงินต้นแล้ว ค่อยกินไปๆ สุดท้ายมันก็หมด...จบ เขายึดบ้านคืนทีนี้ ยึดเอาไปหมดเลย** นี่ต้องให้เข้าใจไว้อย่างนั้น ถ้าเข้าใจแล้วก็จะสบายนะ ชีวิตที่ดำเนินไป เราก็ดำเนินไปด้วยความรู้เท่าทันสังขาร ทุกก้อนนั่นแหละ ที่นั่งอยู่นี้เรียกว่าเป็นก้อนนะ ก้อนดิน ก้อนอิฐ ก้อนหิน ยืมโลกเขามา แต่ว่าเราจะคืนเขาวันใดก็วันหนึ่ง อย่างวันนี้แหละปรารภถึงพ่อใหญ่ พ่อใหญ่ท่านก็คืนไปแล้ว เขาเรียกคืน ไม่อยากคืนเขาก็เอาคืน จะทำยังไง ก็อยากจะอาศัยมันอยู่ แต่ว่าบางทีมันชำรุดเกินไป มันโทรมเกินไป **ถ้าคนมีบุญก็ไม่เสียใจไม่ร้องไห้ ทำไมถึงไม่ร้องไห้ ไปเช่าบ้านใหม่ดีกว่า สร้างใหม่มันอาจจะสวยกว่าดีกว่า** เพราะเราเห็นแล้วว่าก้อนนี้หรือว่าบ้านหลังนี้จุดบกพร่องมันเยอะ อันนั้นก็เสื่อม อันนี้ก็เสื่อม แล้วยิ่งไปกว่านั้น ใช้ไม่เป็น รักษาไม่เป็น ก็ยิ่งพังเร็ว กายใช้ไม่เป็น กายผิดศีล วาจาใช้ไม่เป็น อวัยวะส่วนต่างๆ ใช้ไม่เป็น มันก็ชำรุดเร็ว บ้านนั้นใช้ไม่ได้ ไม่งาม บ้านสกปรก แล้วสุดท้ายมันก็พังไป

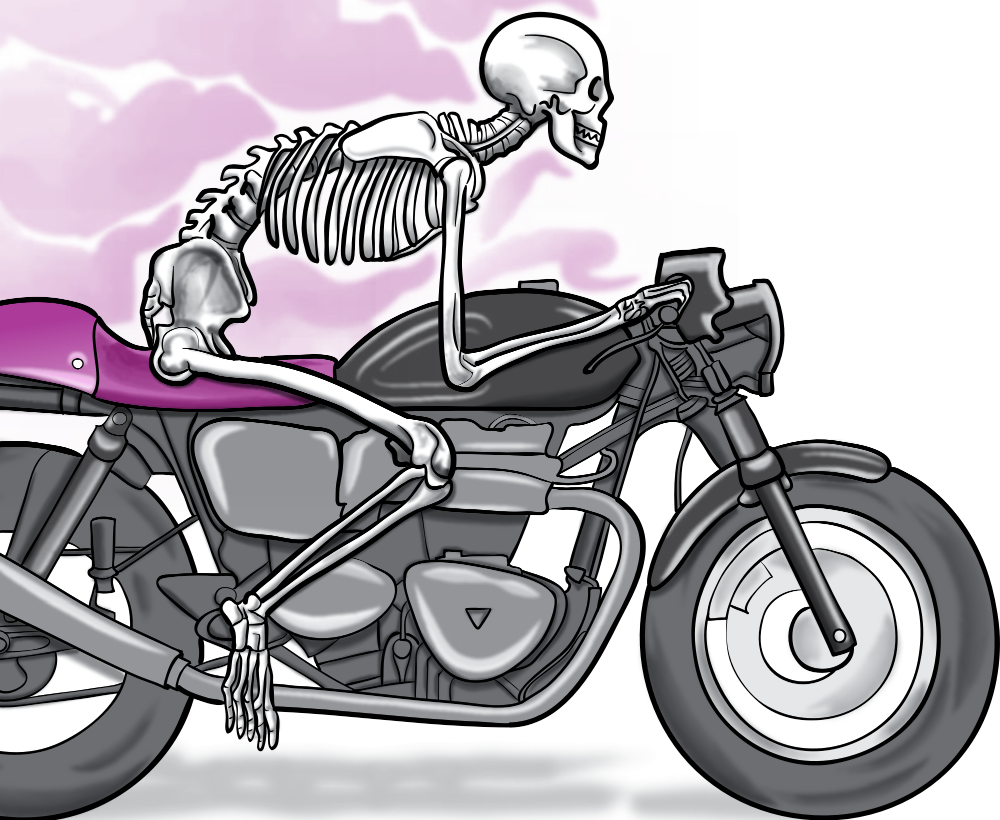
คนมีบุญเขาไม่กลัว เขาจะสร้างบ้านใหม่ได้งามกว่าเก่า เหมือนท่านอนาถะฯ เห็นไหม เขามารื้อกุฏิ...จะถวายพระพุทธเจ้านะ สร้าง

เสร็จแล้ว มารมันมารื้อ พอมารื้อแล้วแทนที่จะเสียใจ แทนที่จะโกรธกลับดีใจ ปรบมืออีกต่างหาก “โอ้ย...ดีแล้ว คนเขามารื้อจะได้ทำใหม่แหม่...มันจะได้ทำสวยกว่าเก่า ทำไปแล้วยังบกพร่องอยู่ ถ้าได้ทำใหม่คงจะสมบูรณ์กว่าเก่า” แถมทำเสร็จแล้วยังอุทิศให้คนมารื้ออีกต่างหาก ไม่ธรรมดานะ วันที่จะถวายกุฏิหลังใหม่นี่ ไอ้คนที่มันมาทำร้ายมันแอบมาจะฆ่าท่าน เพราะกลัว “สงสัยท่านคงจะประจานเราต่อหน้าสาธารณชนที่มาร่วมทำบุญ คงจะประกาศความเลวของเรา ถ้าเศรษฐีคนนี้ประกาศจะเข้าไปฟันเลย เอาให้ตายเลย” ว่าอย่างนั้นนะ ตรงกันข้าม เศรษฐีพอถวายเสร็จบอกว่า “กุฏิหลังนี้ที่สำเร็จขึ้นมาได้ ต้องขอบใจคนที่มาเผากุฏิหลังก่อน เราจึงทำกุฏิหลังนี้ขึ้นมาได้ ฉะนั้นเราขออุทิศให้เขาก่อน” ว่างั้น เท่านั้นแหละ เปลี่ยนใจเลย ดีใจเหลือเกินต้องเข้ามากราบเลยนะ มาขอขมา ถ้าไม่มาขมาศีรษะแตกนะ เพราะว่าเขาไม่มีจิตอาฆาตแม้แต่น้อยเลย นั่นคือผู้มีจิตใจสูง ท่านเป็นอย่างนั้นนะ ท่านไม่เสียใจ ดีใจ มองในแง่ดีตลอด เสียไปแล้วก็ยังมองในแง่ดีนะไม่คิดประทุษร้าย เราต้องฝึกจิตให้สูงอย่างท่านนะ จิตใจต้องสูง อย่าให้อารมณ์ขุ่นมัวเข้ามาสู่จิตใจ มันทำให้เศร้าหมอง ไม่ผ่องใส นั่นคือจิตใจของพระอริยบุคคลจริงๆ ท่านมองเห็นว่าอันหนึ่งเป็นโลก อันหนึ่งเป็นธรรม โลกก็คือโลก สมบัติของโลกก็คือสมบัติของโลก ธรรมนั้นสำคัญกว่า ท่านไม่ลืมธรรมะ ท่านรักษาจิตใจของท่านไว้ได้ นี่ก็เป็นข้อคิดที่ดีนะ เป็นข้อเตือนใจเราทั้งหลาย ๏

ความสุขนี้มันก็ไม่แน่นอนเหมือนกัน
เมื่อความสุขเลิกจากเรา
ทุกข์ก็เกิดขึ้นมา เราก็ร้องไห้อีกแหละ
ท่านจึงให้พิจารณาโทษของมัน
โทษของความสุขมีอยู่

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๓

ไม่รู้จักแก่ ไม่รู้จักพอ

ความจริงแล้วสังขารนี่ มันเปลี่ยนไปๆ
ดิ้นรนไขว่คว้า แสวงหา
จนอายุมันหมดไป

ได้อ่านเรื่องคุณแม่วีรวรรณที่สร้างวัดป่าภูก้อน ท่านก็พูดดีนะ พูดว่าครั้งแรกไม่เชื่อพระพุทธเจ้า แล้วก็ปรามาสพระพุทธเจ้าอีกต่างหาก ไปท้าพระพุทธเจ้าว่าอย่างนั้น ทำอะไรก็ไม่สมหวังไม่สมปรารถนา เบื่อโลก เบื่อความไม่จริงใจไม่จริงจังของคน ยิ่งช่วงทำธุรกิจนี่ บางทีมันเสียหายเยอะเพราะความกลับกลอกของคน วันหนึ่ง จำไม่ได้แม่นนะ นึกถึงว่า คนเขาเคารพนับถือพระพุทธเจ้า เราก็ไม่มั่นใจ ไม่เชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริง ก็เลยมีการท้า...วันนั้น “ถ้าพระพุทธเจ้ามีจริง ต้องปรากฏรูปให้เห็นภายในวันนี้คืนนี้ ถ้าไม่เห็นจะไม่เชื่อเลย” ปรามาสเลย คำว่าไม่เชื่อมันค่อนข้างรุนแรงนะ ปรากฏว่าคืนนั้น เขาว่าประมาณตีสี่ เห็นเหมือนแสงดาวแสงเดือน แต่มันเป็นแสงเล็กๆ ค่อยๆ ขยับมาขยายใหญ่ๆ ขึ้นมา ใหญ่เข้ามาจนชัดเลย เห็นเป็นรูปพระพุทธเจ้า แต่ไม่เห็นพระพักตร์ เห็นแต่ข้างๆ แค่นั้น โอ้โหย...เกือบตายเลย ถ้าเห็นพระพักตร์สงสัยตายแน่เลย แกบอก แค่นั้นก็ โอ้โหย...กระวนกระวาย

นะ เห็นทุกข์เลยว่าอย่างนั้นเถอะ เรานี่กล้าปรามาสขนาดนั้น เห็นพุทธานุภาพ บอกว่าตกใจเพราะเราบาปหนัก ด้วยความเสียใจก็เลยบอกว่าจะทุ่มเท คือตอนแรกก่อนที่จะท้าทายบอกว่า ถ้าพระพุทธเจ้าปรากฏให้เห็นจริงจะทุ่มเทให้พระศาสนา ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อศาสนาทั้งหมด จึงสร้างวัดป่าภูก้อนมาสามสิบกว่าปีแล้ว ตั้งแต่ไปพบหลวงปู่ฝั้น หลวงปู่เทสก์ หลวงปู่เทสก์ท่านเป็นพระอาจารย์องค์แรกเลยที่ศรัทธาเลื่อมใสมากที่สุด คือเห็นแล้วเกิดความเย็นบอกไม่ถูก ท่านสงบ บุคลิกของหลวงปู่เทสก์จะเย็นนะ เห็นแล้วชื่นใจ ยังไม่ได้ฟังอะไรท่านหรอก เห็นแล้วชื่นใจสบายใจ นั่นเป็นจุดเริ่มต้น แล้วก็มาได้เห็นพระพุทธเจ้านี่ก็เลยเปลี่ยนแปลงเป็นคนละคนไปเลย ท่านบอกว่าถ้ามองตั้งแต่สมัยยังอยู่ในสังคม เอาภาพมาดู เปลี่ยนไปคนละคนเลย แต่งตัวนี่...ตอนนี้ไม่แต่งตัวนะ ผมก็ไม่ย้อม ปล่อยธรรมชาติ อายุหกสิบกว่ามั้ง น่าจะเจ็ดสิบแล้วตอนนี้

นั่นก็เป็นชีวิตหนึ่งที่ได้ผ่านมา ก็เลยได้ทุ่มเทให้พระศาสนามันก็มีเหตุเหมือนกันนะ...คนเรา เป็นเหตุให้ศึกษาพุทธธรรม แต่ก่อนก็เป็นแต่เพียงทะเบียนจริงๆ ไม่เข้าใจลึกซึ้งในพระศาสนา พอศึกษาจริงๆ แล้วก็เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เราดิ้นรนไขว่คว้า มันก็ไม่ได้ให้ความสุขเราตามที่เราต้องการจริงๆ เพราะการแสวงหาด้วยความอยากมันหาความพอไม่ได้ เมื่อความพอไม่มีความสุขก็ไม่ปรากฏ ที่หลวงปู่ชาท่านว่า **ถ้าไม่รู้จักพอก็หาความสุขไม่ได้ หรือถ้าไม่รู้จักแก่ก็ไม่รู้จักพอ** ถ้ารู้ว่าแก่ก็จะรู้จักพอ ถ้าคนไม่รู้จักพอคือคนไม่รู้จักแก่ แก่แล้วก็ไม่ยอมแก่ ก็หมายความว่ามันหาความสุขไม่ได้ มันก็เลยต้องดิ้นรนแสวงหาเพราะลืมความแก่ ความจริงแล้วสังขารนี่มันเปลี่ยนไปๆ ดิ้นรนไขว่คว้าแสวงหา จนอายุมันหมดไป ห้าสิบหกสิบปีผ่านไป เหมือนอาตมานี่ก็

เหมือนกัน ถ้ามองว่าที่ผ่านมาสี่สิบห้าสิบปีนี่ ได้อะไรจริงๆ จากโลกนี้ ถ้ามองแง่ธรรมะก็ได้อยู่บ้างเหมือนกัน ถ้าในแง่คดีโลกมันไม่ได้อะไรนะ **ความรู้สึกของคนชาวโลกทั่วไปคิดว่าจะได้ จะมี จะเป็น แต่มันไม่มีอะไรปรากฏว่าได้จริงๆ มันได้มาก็หลุดไป ได้มาก็เสียไป หายไป ก็ต้องดิ้นรนแสวงหาไขว่คว้าต่อไปเรื่อยไม่มีที่สิ้นสุด หาที่สิ้นสุดไม่ได้ เกิดแล้วเกิดอีก ตายแล้วตายอีก มันก็มาทำอยู่อย่างเก่า** ๏

วันคืนล่วงไปๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่
ดูตัวเองแก่ขนาดไหน อายุมากน้อยขนาดไหน
เราทำผิดอยู่หรือเปล่า ทำถูกหรือเปล่า
เราคิดชอบแล้วหรือยัง คิดผิดหรือเปล่า
ถ้าคิดผิดอยู่ก็ให้พยายามละ
ให้รีบปฏิบัติเมื่อเรายังมีชีวิตอยู่นี้

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

หลงอยู่ในทาง

หลงในทางนี่มันน่ากลัวนะ
คนหลงนอกทาง หลงในป่า
มันก็ยังดีกว่า เพราะมันรู้สึกว่ามันหลง

บางครั้งหลวงพ่อชาท่านว่า สำคัญว่าเราเดินในทางแต่เราหลงในทางแล้วก็ไม่รู้ คิดว่าเดินในทาง แต่มันหลงในทาง ท่านหมายความว่า เหมือนกับเราได้เข้ามาบรรพชาอุปสมบทแล้วก็สบายใจอุ่นใจ แค่ได้ห่มผ้า แค่ได้โกนหัว ทีนี้จะทำอะไรก็ไม่ระแวดระวัง ไม่มีวัตร ไม่มีข้อปฏิบัติ ไม่มีศีล ไม่มีวินัย ปล่อยกายปล่อยใจไป เพราะคิดว่าเราอยู่ในทางแล้ว คืออุ่นใจแล้ว นี่มันหลงตรงนี้ แล้วมันมากมายด้วยนะ มันเยอะด้วย **ท่านบอกว่า คนหนึ่งถ้ารู้ว่าหลง แสวงหาหนทางก็ยังดี หรือไม่ก็เกิดวิตกว่า "เอ้...นี่ท่านจับมาถูกทางแล้ว เราเดินถูกทางไหมหนอ" นี่ก็ยังดีนะ ให้ความรู้สึกอย่างนี้ จะได้แสวงหาท่านผู้รู้จริงๆ ให้ท่านชี้แนะว่าทางนี้ใช่ไหม ที่กำลังเดินอยู่นี้ใช่ไหม** บางทีทางมันก็มีหลายแพร่งเหมือนกัน ไปเจอทางแยก สามแยกบ้าง สี่แยกบ้าง บางทีห้า

แยก หกแยกก็ยังมี ต้องอาศัยท่านผู้รู้ เหมือนพระพุทธเจ้าทรงอุปมาว่า พระองค์นั้นเหมือนยืนอยู่บนที่สูง มองเห็นคนอยู่ข้างล่าง มันชัดขนาดนั้น...ความรู้นะ เห็นสัตว์ทั้งหลายกำลังเดินไปขวักไขว่ ทำอะไรเห็นหมด เหมือนเขาขึ้นเครื่องบินมองดูข้างล่าง เห็นถนนเส้นโน้นเส้นนี้ เดี๋ยวนี้เขาเรียกอะไรล่ะ ...ดาวเทียม...กูเกิ้ล เห็นหมดทุกสิ่งทุกอย่าง ไปที่ไหนก็เห็น แต่พระพุทธเจ้าท่านเห็นด้วยญาณ ญาณคือความรู้ รู้ว่าทางอะไรเป็นทางเกษมไม่เกษม ถูกหรือผิด พร้อมที่จะชี้แนะให้ ทางไหนควรเดินไม่ควรเดิน ตรงนี้แหละท่านจึงเน้นว่า ธรรมวินัยเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะพึงศึกษา เพื่อไม่ให้หลงทาง ถ้าอย่างนั้นมันจะหลงในทาง ถ้าขาดการศึกษาตัวนี้ก็จะเป็นเหตุให้หลงในทาง

หลงในทางนี่มันน่ากลัวนะ คนหลงนอกทาง หลงในป่ามันก็ยังดีกว่า เพราะมันรู้สึกว่ามันหลง มันก็จะหาวิธี หาหนทาง แต่คนที่คิดว่าลงทางแล้ว...อุ่นใจ สบายใจ มีข้อเปรียบเทียบให้ฟังให้เห็นชัดนะ มีครั้งหนึ่งไปกับเพื่อนที่ภูเขาที่นครพนม เดินๆๆ อุ่นใจ คิดว่ามันถูกทาง เป็นทางคนเดินเหมือนกันนะ คิดว่าใช่ คิดเอา เดาเอาเฉยๆ แต่พอเดินไปๆ “เอ๊...ทำไมมันผิดปกติ” อันนี้ถ้าไม่มีประสบการณ์ก็ลำบากเหมือนกัน ไป ๓-๔ องค์นะ พอเดินไป มันผิดสังเกตว่าทำไมบรรยากาศสัมผัสรอบตัวเรา ทำไมอากาศมันแน่นๆ ขึ้นยังไงชอบกล แล้วเสียงก็ผิดปกติ ความรู้สึกที่มันเคยอยู่กับธรรมชาตินี่มันจะบอก เสียงนก เสียงสัตว์ เสียงอะไร ก็บ่งบอก เอาไปเอามามันจะค่ำจริงๆ ยังมองไม่เห็นช่องทางว่าจะออกจากป่านั้นได้ เลยบอกว่าสงสัยเราผิด เดินผิดทางแน่แล้ว บอกว่าถอยดีกว่า ถอยออกมาตั้งหลักใหม่ การตั้งหลัก...แนะนำอันหนึ่งนะ นี่มันเป็นวิธีที่เป็นประสบการณ์ ทิศ ๔ ทิศ ทิศเหนือ ทิศใต้ ตะวันออก ตะวันตก เป็นทิศทางโดยธรรมชาติ โดยไม่ใช้เข็มทิศ ไม่มี

เข็มทิศ แต่ทิศใหญ่ๆ เป็นทิศคร่าวๆ ถ้าสมมติว่าเราจะเดินเข้าป่าตรงนี้ จุดที่เราจะเดินเข้า ให้เราดูทิศทางไว้ให้ดีก่อน จริงๆ แล้วคนมันก็เดินไม่ได้เข้าลึกเท่าไหร่หรอกถ้าเดินเท้านะ กำหนดทิศทางไว้ว่า ตอนเราเข้ามานั้น เราเดินเข้าทางทิศไหน ทิศตะวันออก หรือทิศเหนือ ทิศใต้ อะไรก็ตาม กำหนดไว้ก่อน ถ้าเกิดหลงขึ้นมาเราจะกำหนดทิศได้ พอหลงปุ๊บ เกิดมั่นใจเลยว่าหลงหรือไม่หลง ไปถูกไม่ถูก ก็ให้ไปตามทิศ ถ้าเราเข้ามาทางทิศเหนือ ถ้าหลงปุ๊บนี่ เราอาจจะเดินกลับทางทิศใต้เลยก็ได้ หรือกำหนดทิศทางว่า ทิศตะวันออกนี้มันไปทางไหน โดยคร่าวๆ นะ ถ้าสมมติว่าเราอยู่จุดนี้ ถ้าไปทางตะวันออกจะไปทางบ้านบึงหรือเปล่า ลงไปใต้ลงทะเลหรือเปล่า ตัดสินใจอย่างนี้ มันก็ได้ผลนะ สูตรนี้ได้จากหลวงพ่อใช่ ท่านพาขึ้นเขาเขียวบ่อยๆ เขาเขียวลูกนี้แหละ ขึ้นไปหลงบ่อย พอหลงแล้วท่านจะเป็นผู้ตัดสินใจทันทีเลย หลง...มันจะมืดแล้ว “ลงทางนี้แหละ” ท่านบอก ลงไปทางเดียวนี่แหละ จะขึ้นเขาลงห้วยก็ช่างมัน ต้องลงทางนี้ให้ได้ ลงไปๆ มันก็ถูกเหมือนอย่างที่ท่านว่านะ ฉะนั้นหลงทุกครั้งจะไม่เคยข้ามไปทางบ้านบึงเลย มีครั้งหนึ่งข้ามไปเพราะว่ามันใกล้ทางนั้น ปกติจะลงมาด้านนี้ทุกทีเลย เพราะท่านกำหนดลงทางทะเล ก่อนจะเข้าป่าท่านกำหนดทิศไว้ว่า ถ้าหลงแล้วต้องมาทางทะเล ทางหนองมนนี่แหละ ทางบางพระ กำหนดลงมาเลย มันก็ไม่พลาด นั่นคือวิธีกำหนดโดยอาศัยหลักธรรมชาติ วันนั้นก็เหมือนกันกำหนดเกือบมืด พอดีเลย พอมาเจอทางเส้นหนึ่ง ทางคนเดินเหมือนกันเพราะกำหนดได้ตั้งแต่เข้าไปว่า ถ้าทิศตะวันออกนี่มันไปมุกดาหารแน่ๆ เลย บอกว่าถ้าหลงก็ไปเลย มุกดาหารก็ไป หลงไปทางโน้นไม่เป็นไร ถ้าหลงเข้าป่าลึกนี่มันจะทำให้เราวนอยู่ในป่า ก็เลยตัดสินใจไปตามทิศ สุดท้ายก็ทะลุไปเห็นขนำ เถียงนาเขา ก็เลยอุ่นใจขึ้น พอเห็นท้องนา

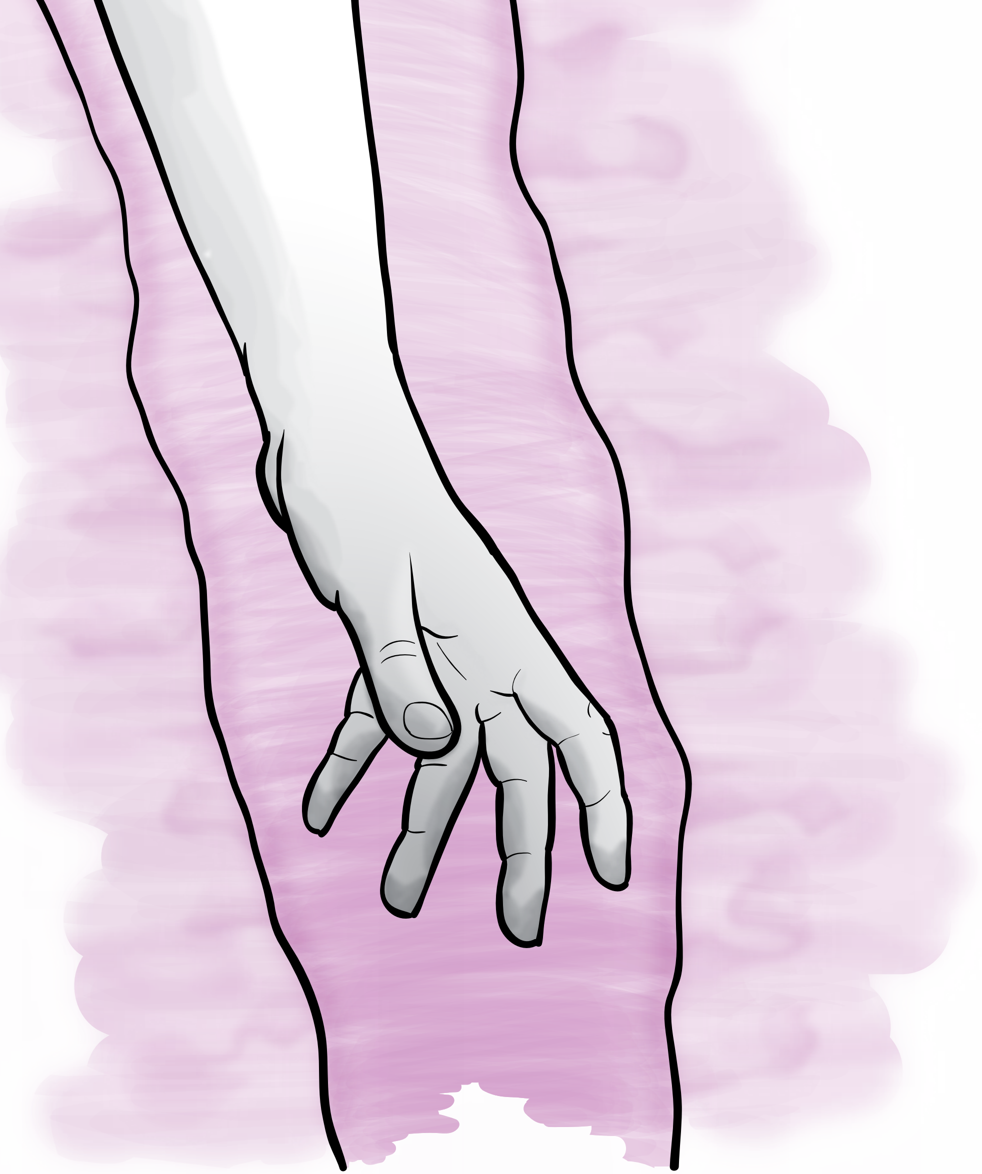
เห็นกระท่อมก็เลยดีใจ ลงไปหาคนก็ไม่เจอ กว่าจะเจอ จนแกก็จะกลับบ้านแล้ว เจอคนแล้วมันก็ยังไม่ชัด ต้องอาศัยคนแนะนำ มันยังงงอยู่ว่าอย่างนั้นเถอะ พอเขาชี้ให้อะไรให้ โอ่...เท่านั้นแหละ บางครั้งต้องอาศัยนี่แหละ...เขาเรียกว่ากัลยาณมิตร หรืออาศัยท่านผู้รู้ ถึงเดินในทางเราก็ยังต้องถามทาง ไม่ใช่อุ่นใจว่ามันถูกทางแล้วนะ แม้เดินในทางยังอาศัยผู้ที่ชำนาญในทางบอกทางอีกทีหนึ่ง มันจึงไม่หลงในทาง

ถ้ามันหลงในทางจริงๆ มันจะเหมือนหลวงพ่อชาท่านว่า เหมือนกับมดมันเดินอยู่ขอบกระด้ง หรือขอบกระโถน เดินอยู่นั่นแหละ จ้ำไปจ้ำมาทั้งวัน มันก็ไม่ถึงจุดหมายปลายทาง ยิ่งใหญ่ๆ มันก็เดินของมันอยู่นั่นแหละ แต่มันก็ไม่ไปไหน ไปอยู่เหมือนกัน แต่มันก็ไม่ไปไหน มันวนอยู่นั่น ท่านจึงเรียกว่า *วัฏวน* **ถ้ามามองในแง่การดำเนินชีวิตของเราก็เหมือนกัน วัฏสงสารมันหาที่สุดไม่ได้ ท่านจึงว่าเหมือนชีวิตของคน เกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิด เกิดแล้วตาย ก็คิดว่าจะทำให้ถึงที่สุด** เกิดมาชาติไหนๆ ก็คิดว่าจะทำให้มันที่สุด จะให้มันได้สุขมากที่สุด จะให้ดีที่สุด หรือถ้ารู้ขึ้นมาหน่อย ก็อยากจะทำให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์เหมือนกัน แต่เมื่อมันเดินไม่ถูกทาง ไม่ถูกมรรค มันก็ไม่พ้นความหลงในทางเหมือนกัน คือไม่พ้นวัฏฏะว่าอย่างนั้นเถอะ มันก็เหมือนกับหลงในทาง ยิ่งการเดินมันก็มีเครื่องล่อ ล่อไปด้วย ล่อให้สุข คือตัวตัณหาที่มันล่อ ล่อไปเรื่อย แต่ก็วน ล่อไปให้วนอยู่ อยู่ในตาข่าย อยู่ในกรง ท่านว่า สุขก็สุขอยู่ในกรง ทุกข์ก็ทุกข์ในกรง ร้องไห้ หัวเราะ ก็อยู่ในกรง กรงของวัฏสงสาร น้อยคนที่จะออกไปได้ ที่ท่านว่า *"หมู่มนุษย์นอกนั้นย่อมวิ่งเลาะอยู่ตามฝั่งในนี้เอง ผู้ที่ถึงฝั่งแห่งพระนิพพานมีน้อยนัก"* เพราะส่วนมากมันจะวน วนอยู่ในวัฏวน คิดว่าจะไปให้มันถึงที่สุดก็จ้ำมันถึงที่สุดเหมือนกัน แต่สุดท้ายมันก็วนไปวนมา ◎

อดทนได้ความดี
แต่เมื่อได้ความดีแล้วก็หลงดีอีก
มันก็แปลก มันน่าจะจบเรื่องของมัน
ได้ดีมาแล้วก็หลงดีอีก ดีก็พาเราทุกข์อีก
ดีกับชั่ว รักกับเกลียดนี้ มันไม่พ้น

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๕

แขนเรามันสั้น

ในเมื่อแขนคุณสั้น รูมันลึก
คุณจะปฏิเสธว่ารูมันมีแค่นั้น ลึกแค่นั้น
มันจะถูกหรือ

ไม่ได้ว่าเขาหรอกนะ อย่างวิทยาศาสตร์นี่ มันก็หลงในความคิดเหมือนกัน แต่ว่าพวกนี้ถ้าเขาคิดเป็น เขาจะไวเหมือนกัน ถ้าเขาคิดถูกทาง ถ้าคิดมาทางละ ทางวาง ทางตรัสรู้ น่าจะเร็ว ไอ้พวกนี้หัวคิดมันดีอยู่ แต่มันคิดออกไปข้างนอกแล้ว มันก็เลยหลงภูมิใจในผลงานที่ตนเองคิด หลงภูมิใจจนหลงเงื่อนงำของตนเองนั่นแหละ เราเคยสังเกตไหม เขาคิดได้ เขาภูมิใจ แต่ว่าคิดจะแก้ปัญหานี่มันแก้ไม่ค่อยทันใช่ไหม ทั้งๆ ที่ตนเองคิดขึ้นมานั่นแหละ แต่เวลาเกิดปัญหาขึ้นมา คิดจะ

มันเอามาแสดงให้ไม่ได้ แต่ให้รู้ได้ด้วยกุศโลบาย
เป็นข้อเปรียบเทียบ ต้องให้พิสูจน์ด้วยตนเอง
ธรรมะมันบอกกันไม่ได้

แก้นี่ รู้สึกยากเหมือนกัน เป็นปัญหาโลกเลยแหละ หลายๆ อย่างเราจะมองเห็นว่ามันคิดแต่เอา คิดแต่ได้ มันก็กลายเป็นขยะความคิดเต็มโลกเลย หรือเรียกว่าขยะเกิดจากความคิด แล้วก็ทำลายยากด้วย ยากที่สุดเลย แต่ก่อนขยะของคนโบราณ ง่ายๆ แต่ก็ไม่เป็นปัญหากับโลก ก็แก้ได้ง่ายด้วย เห็นไหมล่ะ ใช้ใบตองเอามาห่อโน่นห่อนี่ กินแล้วก็โยนมันทิ้งไปทั่วก็ได้ สามสี่วันปลวกก็มากินละลายหมดแล้ว เดี๋ยวนี้มีไหม วัสดุใหม่ๆ นี่ โยนไปเป็นร้อยปีหรืออาจจะอยู่นานกว่านั้น ไม่สลายไม่ละลาย นั่นก็เกิดจากความคิด จึงเรียกว่าขยะที่เกิดจากความคิดนี่มันทำลายยากจริงๆ แล้วสลัดก็ยาก ถ้าเราสร้างขึ้นกับจิตใจของเรานะ **มันสับสนยุ่งเหยิง วุ่นวาย สลัดได้ยาก มันเป็นความคิดที่ขาดระบบ ความคิดที่สนองด้วยความอยากด้วยตัณหา มันก็เลยสร้างปัญหา** ฉะนั้นเราต้องมีหลักเหมือนกันนะ เราเอาประโยชน์จากเขา แต่เราก็นึกถึงโทษของมันอยู่ในตัว ก็ได้บ้าง...ประโยชน์ แต่จริงๆ แล้วมันก็ไม่มากหรอกนิดหน่อยเท่านั้นเอง ประโยชน์ก็คือเพื่อสนองความต้องการความอยากของเราเท่านั้นเอง แล้วความอยากตัวนี้มันก็ไม่ใช่ความอยากที่จะทำให้

เราสุขนะ บางทีมันก็ทำให้เราทุกข์ เกิดปัญหาอยู่ตลอด **นั่นคือความคิดที่เป็นโลกียะ หรือว่าเป็นวิทยาศาสตร์**

แล้วก็หลงภูมิใจ ภูมิใจมาก เขาถือว่าเขายิ่งใหญ่ นักวิทยาศาสตร์ถือว่ายิ่งใหญ่เลย ยิ่งใหญ่จนกระทั่งว่าบางคนนี่...แต่คงไม่ใช่ไอน์สไตน์เนอะ ไอน์สไตน์ใช่ไหมที่เขาชอบศาสนาพุทธ มันมีนักวิทยาศาสตร์ที่เขาภูมิใจ ดีใจ หยิ่งในความสามารถของเขา เล่าให้ฟังอยู่หลายครั้งแล้ว แต่ว่ามันเป็นสิ่งที่ทำให้คนรุ่นใหม่ๆ ได้คิด เขามาถามหลวงพ่อชา **เขาภูมิใจในความคิดในสติปัญญาของเขาว่าวิทยาศาสตร์นี่เขาสร้างอะไรขึ้นมาได้เป็นรูปธรรมทั้งหมดเลย แต่พุทธศาสน์นี่ไม่เห็นเป็นรูปธรรม ไม่มีเป็นรูปธรรมให้ปรากฏได้เห็นเลย แล้วอย่างนี้ ถ้ามันเป็นปัญหาอย่างนี้ พุทธศาสน์มีอะไรที่จะตอบปัญหาวิทยาศาสตร์เขาได้** เพราะของเรามันเป็นนามธรรม มันไม่มีเครื่องพิสูจน์อะไร เขาก็ไปถามหลวงพ่อชานะ บังเอิญนั่งฟังเทศน์ท่านอยู่ ท่านก็ตอบปัญหาอยู่วันนั้น เอ้..เราก็นึกตาม ตอบปัญหาเขาไม่ได้จริงๆ นะ ปัญญาของเรามันไม่ถึง เราก็คอยฟังอยู่ **ท่านตอบเร็วมากนะ ท่านว่า "ไม่ใช่ๆๆ แขนเรามันสั้นแต่รูมันลึก" หลวงพ่อชาพูดเป็นกุศโลบายให้คิดเลยนะ** มันก็งงนะ วิทยาศาสตร์งงเลย เพราะความรู้ที่เรารู้มันแค่นี้เอง แต่รูมันลึกกว่านั้น แขนเรามันสั้น ความรู้ของเรามันมีขอบเขตจำกัดแค่นี้ แต่พุทธศาสน์มันลึกมากกว่านั้น สลับซับซ้อนกว่านั้น เขาก็ทึ่งอยู่เหมือนกันนะ **"ในเมื่อแขนคุณสั้น รูมันลึก คุณจะปฏิเสธว่ารูมันมีแค่นั้น ลึกแค่นั้น มันจะถูกหรือ"** ท่านบอก มันก็ได้คิดอีกแหละ ท่านก็ไหวพริบดีนะ ท่านบอกว่า "เหมือนสายตาของคุณมันมีขอบเขตจำกัด เหมือนเราเห็นเครื่องบินบินมา บินไปๆ สุดท้ายหายไปเลย ถามคุณว่าเครื่องบินยังมีอยู่ไหม หรือว่าสายตาคุณมันสั้น มันหมด

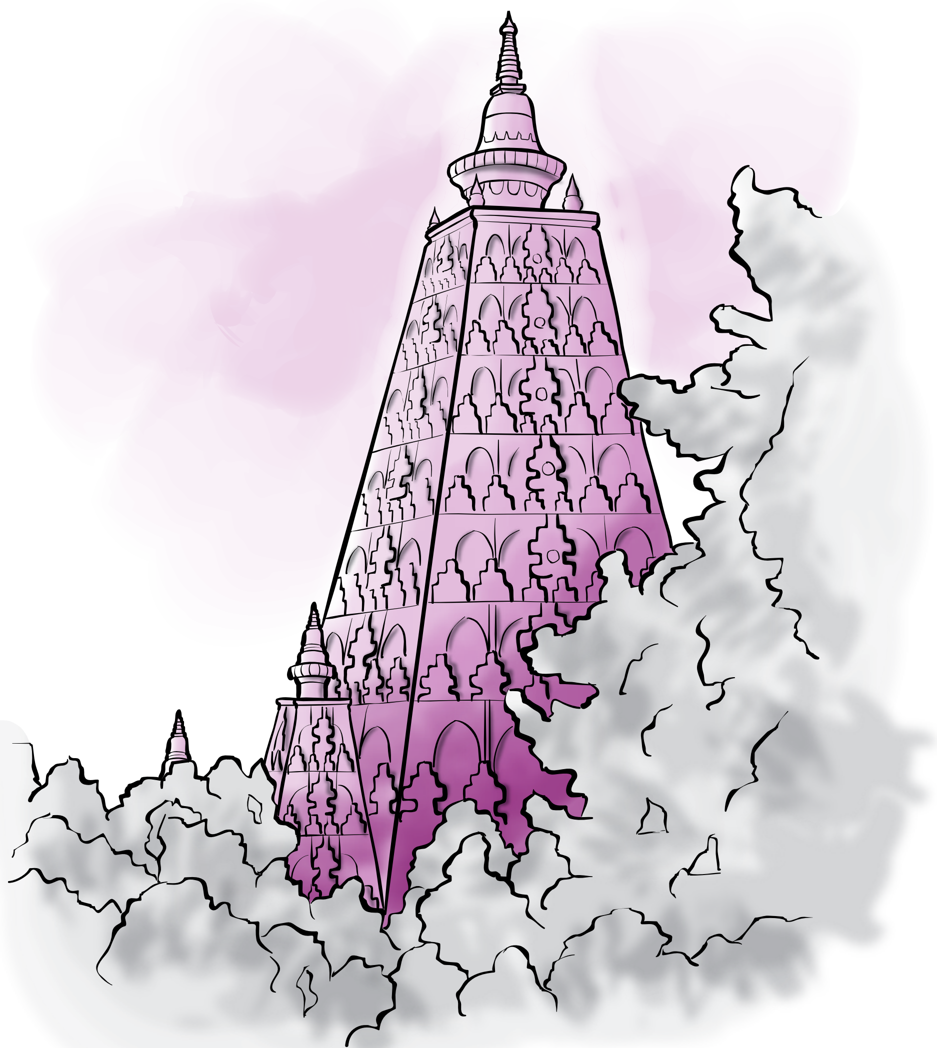
แล้ว สายตามันมีขอบเขตสุดแค่นั้น” เท่านั้นแหละ มันร้องอ๋อเลย ทึ่งเลย โอ้โห...นี่มันตอบอย่างผู้ฉลาด เป็นกุศโลบาย วิทยาศาสตร์ต้องเอาไปคิดอีกนาน

นี่คือพุทธศาสน์ ไม่เป็นรูปธรรม แต่ว่าเป็นสิ่งที่คุณจะต้องศึกษาให้ลึกเข้าไปอีก ทำไมถึงไม่เป็นรูปธรรม เพราะพุทธศาสน์นี่ศึกษาเพื่อไม่เอา ศึกษาเพื่อละเพื่อวาง แม้แต่นามธรรมยังให้วาง อย่าว่าแต่รูปธรรมเลย นี่เป็นสิ่งที่วิทยาศาสตร์เขาก็งงเหมือนกันนะลักษณะนี้ “เราคิดไม่เอา มันจะได้อะไร” บางทีแค่นี้มันก็คิดไม่ออกนะ นั่นแหละที่กำลังจะพูดว่า **ธรรมะนี่มันทำให้เกิดความเบา ความเบามันก็ไม่มีวัตถุที่จะมาพิสูจน์ให้เห็น แต่คนสัมผัสได้ สัมผัสจนร้องออกมาเป็นคำพูดได้ว่า “เบาใจ-หนักใจ”** ถ้ามันอึดอัดขัดเคืองก็ “โอ้ย...หนักใจจังเลย” เห็นไหม มันไม่เป็นรูปเป็นร่าง แต่มันเกิดความรู้สึกภายในจิตใจ ถ้าเบาก็ “โอ้ย...เบาโล่งจังเลย” เห็นไหม แล้วเบาอะไร ไปแบกอะไร นั่นคือจิตใจ เป็นส่วนนามธรรม ท่านจึงเรียกว่ามันเป็น *ปัจจัตตัง* มันรู้ได้เฉพาะตน มันเอามาแสดงให้ไม่ได้ แต่ให้รู้ได้ด้วยกุศโลบาย เป็นข้อเปรียบเทียบ ต้องให้พิสูจน์ด้วยตนเอง **ธรรมะมันบอกกันไม่ได้ บอกความจริง จริงๆ มันบอกยาก ต้องให้รู้ให้เห็นด้วยตนเอง บอกจริงๆ มันบอกไม่ได้** เหมือนโยมไม่เคยมาที่นี่แหละ โอ้ย...แต่ก่อนได้ยินเขาพูดให้ฟัง คนนั้นก็พูดคนนี้ก็พูด แต่มันก็ยังไม่แจ่มแจ้ง มันยังมีจินตนาการไปเรื่อยเปื่อย ต้องเป็นอย่างโน้นต้องเป็นอย่างนี้ ซึ่งไม่ตรงกับความจริงทั้งนั้นแหละ เวลามาถึงแล้วปัญหาตรงนั้นหายหมด มันหายสงสัยหมด นั่นคือปัจจัตตัง มันรู้ได้เฉพาะตนจริงๆ ธรรมะถึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาตรงนี้แหละ ที่มันวิเศษกว่าโลก มันสวนทางกับโลก ◎

ถึงบอกให้ก็ไม่รู้หรอก
มันเหมือนกับนกที่อยากรู้เรื่องของปลาในน้ำ
ถึงปลาบอกความจริงว่าอยู่ในน้ำเป็นอย่างไร
นกก็ไม่มีทางจะรู้ได้ ตราบใดที่นกยังไม่เป็นปลา

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๖

ไม่เชื่อ แต่ไม่ปฏิเสธ

“ท่านๆ พระพุทธเจ้ามีจริงไหม ...
ผมไม่เชื่อว่ามี พุทธศาสนาเป็นคนเขียนขึ้น”

เราศึกษาพระพุทธประวัติ ถ้าเป็นคนสมัยใหม่เขาก็บอกว่ามันไม่มีจริง อันนี้เคยเจอนะ เคยเจอนักศึกษา ไอ้เราก็เพิ่งจะบวชได้ ๓-๔ พรรษาเอง เขาก็ไปถาม เขาบอกว่า “ท่านๆ พระพุทธเจ้ามีจริงไหม” เราก็ไม่กล้าตอบเหมือนกัน ก็เลยถามเขา “เอ้...ทำไมต้องถามปัญหาอย่างนี้ ไม่น่าจะถาม” เขาก็บอกว่า “ผมไม่เชื่อว่ามี พุทธศาสนาเป็นคนเขียนขึ้น” ก็พูดฟันธงไปเลย เหมือนเรื่องราวอะไรเขียนขึ้นมา คนศรัทธาก็มานับถือ คือพูดนี่เหมือนกับอวดอ้างว่าตัวเองมีปัญญามีความรู้ มั่นใจขนาดนั้น ก็เลยใช้วิธีย้อนเขาเล่นๆ นะ “ถ้าสมมติว่าอาตมาจะถามโยมว่า ประวัติศาสตร์ของไทยก็ดี ของอะไรก็ดี มันล่วงมาแล้วตั้ง

หลายร้อยปี อย่างสมมติว่า...อ้าว ยกเรื่องพระนเรศวรมหาราชนี่ โยมเชื่อว่ามีจริงไหม หรือว่าเขียนขึ้นเฉยๆ แล้วเรื่องที่พ่อแม่เราเล่าให้ฟังว่าปู่ทวดตาทวดสมัยโน้นน่ะ ท่านเป็นอยู่อย่างนี้ ท่านปฏิบัติอย่างนี้ ท่านทำอะไรๆ อย่างนี้ๆ เราเชื่อไหม เชื่อว่ามีไหม เพราะเราก็ไม่เห็น เกิดก็ไม่ทัน” นี่ก็เป็นวิธีหนึ่งนะ เป็นวิธีตอบในตัว มันไม่กล้าปฏิเสธหรอก **สิ่งที่ล่วงไปแล้ว มันจะมาคิดเอาเดาเอาตามความรู้สึกของตนเองมันไม่ได้** แนวคิดอย่างเขาคิดเหมือนกับ...สมัยก่อนพวกนักวิทยาศาสตร์เองเขาก็คิดในแง่นี้เหมือนกัน

แต่ก็เป็นโชคดีของพุทธศาสนานะ ต้องพูดว่าเป็นโชคดีที่นักโบราณคดีเขาไปขุดค้นอะไรต่างๆ มีหลักฐานมีพยานขึ้นมา ทำให้พวกนั้นตื่นตาขึ้นมา เกิดความรู้สึกใหม่ขึ้นมา เขายังบอกว่าแม้แต่คนอินเดียเองยังไม่รู้เรื่องเลย เรื่องพุทธศาสนา เรื่องเจ้าชายสิทธัตถะออกบวช ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านี่ ไม่รู้เลย จะรู้ได้ไง เขาไม่ได้ศึกษาเรื่องนี้เนอะศาสนาก็มี เขาก็ยัดเยียดให้ศึกษา เขาไม่ได้ศึกษากว้างออกไปถึงขนาดนั้น...เรื่องอดีต แต่มันก็ส่งผลมาถึงปัจจุบันได้ในบางสิ่งบางอย่าง หลัง

เรื่องภายในมันไม่รู้จักกันหรอก ไม่มีใครรู้จักกัน ไอ้เรื่องภายนอกคิดเอาเฉยๆ ก็พอคิดได้อยู่ แต่ไม่ใช่ความจริงหรอกนะ

จากที่ขุดค้นพบหลักฐานที่อินเดีย หลายที่หลายแห่งก็เริ่มปรากฏขึ้นมา อย่าว่าแต่อินเดียเลย ทั่วไปในแถบเอเชียนี้ อันนี้ก็เป็นเรื่องที่แปลกนะ โครงเค้าของพุทธศาสนาปรากฏให้เห็นเป็นหลักฐาน เขาถึงบอกว่าทั้งเถรวาทและมหายานนี้มีส่วนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เราอาจจะได้ยินว่าฝ่ายมหายานเขาไม่ได้เคร่ง หมายถึงว่าในเรื่องวินัยอาจมีความแตกต่างกัน แต่วิธีการที่จะรักษาร่องรอยของพุทธศาสนา เขาก็มีวิธีของเขา ซึ่งแตกต่างจากของเราที่เป็นเถรวาท อันนั้นเขาเน้นในเรื่องวัตถุเป็นหลักฐาน จริงๆ มันก็มีผลกับพวกเราอยู่เหมือนกัน ถ้าไม่มีสิ่งนั้นปรากฏให้เห็น ความเชื่อของเรานั้นก็ไม่มีอะไรที่จะสนับสนุน พอมีสิ่งนี้เป็นหลักฐานขึ้นมา สิ่งเหล่านี้ก็เลยสนับสนุนศรัทธาให้เกิดมากขึ้น มีอยู่แล้วก็ทำให้เกิดมากขึ้น เหมือนคนที่ไปอินเดียนี่แหละ ไปกราบไปไหว้ บางคนก็บอกว่าไปกราบทำไม กราบอิฐกราบปูน ก็แค่ซากอิฐซากปูนแค่นั้น ก็ถูกนะ พูดถูกเหมือนกัน แต่**เรื่องภายในมันไม่รู้จักกันหรอก ไม่มีใครรู้จักกัน ไอ้เรื่องภายนอกคิดเอาเฉยๆ ก็พอคิดได้อยู่ แต่ไม่ใช่ความจริงหรอกนะ**

เหมือนคนที่เขาพูดว่า “ป่าช้ามันจะมีอะไร ไม่เห็นจะมีอะไร” คิดเอาแต่ไม่เคยไปนะ คนไม่เคยไปคิดเอา ยิ่งคุยตอนกลางวันก็ยิ่งคุยได้สบายเนอะ ป่าช้าไม่เห็นจะน่ากลัว แต่พอให้ไปจริงๆ ไม่เป็นอย่างนั้นนะ ไม่รู้อะไรมันมาบอก ปรุงแต่งไปหมดเลย เดินไปไม่ถึงหรอก **ความคิดเอาเดาเอา ท่านว่ามันไม่ใช่ ฉะนั้นวิธีการของพุทธศาสนาท่านจึงไม่ให้เชื่อ ไม่ให้เชื่อเพราะได้ยินได้ฟังมา ไม่ให้เชื่อเพราะเขาว่าอย่างโน้น จริงอย่างโน้นอย่างนี้ก็ไม่ให้เชื่อ แม้แต่คนนั้นเป็นครูเป็นอาจารย์ ท่านก็ยังไม่ให้เชื่อเลย แต่ไม่ให้ปฏิเสธ ไม่ให้เชื่อแต่ก็ไม่ให้ปฏิเสธ แต่บอกให้รับฟัง ให้ฟังเอาไว้ นั่นเป็นวิธีการสร้างปัญญา ปิดกั้นเรื่องทิฏฐิมานะด้วย** บางคนปฏิเสธแล้วไม่รับฟังอะไรทั้งสิ้น ก็กลายเป็นทิฏฐิเป็นมานะไป หรือบางคนก็รับเอาหมดทุกอย่างนี่ก็ยุ่งเหมือนกัน ไม่รู้อะไรใช้ได้ใช้ไม่ได้ ก็รับเอาหมดทุกอย่าง เลยพะรุงพะรังเหมือนกัน เอาทุกอย่าง แต่ถ้ารู้จักแยกแยะนะ...มีประโยชน์ หลวงปู่ชาท่านก็มักจะใช้คำนี้กับลูกศิษย์ลูกหา “ให้เป็นผู้ฟัง มันจะรู้แล้วก็ฟัง” ◎

นักปราชญ์ทั้งหลายไม่ควรเชื่อง่ายๆ
ควรเอาไปพิจารณา ตริตรองดูเหตุผลก่อนจึงเชื่อ
แม้จะพูดความจริงให้ฟังก็อย่าเพิ่งเชื่อ เพราะอะไร
เพราะเรายังไม่รู้เท่าตามความเป็นจริงด้วยตนเอง

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๗

หมอธรรม

"...รู้สึกดวงไม่ดีนะ
ดูลักษณะเศร้าหมองมากเลย ดูหน้าตา
ดูไม้ดูมือ ดูอะไร ดูกิริยาท่าทางเดินนี่
โยมจะโชคไม่ดี..."

เรื่องผีบางทีมันก็ไม่มีเหตุไม่มีผลอะไรหรอก ท่านถึงบอกว่าจะเอาภาษาไหน ภาษาธรรมหรือภาษาคน ถ้าภาษาคนก็เป็นอย่างนั้นนะ หลวงพ่อชาว่า "คนที่หนึ่งว่าเป็น คนที่สองว่าเป็น คนที่สามว่าเป็น ก็เลยเป็นจริงๆ" ท่านว่า คนเขาอุปโลกน์ให้เป็นไง เรื่องคนมันเป็นอย่างนั้น ถ้าเรื่องธรรมะก็ตรงไปตรงมา นึกว่ามันหมดไป แต่ว่าเมื่อไม่นานนี่เพิ่งเล่าให้โยมฟังนะ เมื่อ...รู้สึกจะปีที่แล้วเพิ่งผ่านไปสามเดือน รู้สึกจะอยู่ทางอุบลฯ จริงๆ อุบลฯ เมืองนักปราชญ์นะ ไม่น่าจะมีเรื่องอย่างนี้สมัยนี้แล้ว **บ้านนั้นเขาบอกว่าผีเข้า...ผีปอบนะ จนกระทั่งว่ามีหมอธรรมเกิดขึ้นมาเพื่อแก้** หมอที่ทำพิธีแก้ไม่ให้ผีเข้า เขาเรียกเป็นหมอธรรม จริงๆ เขาก็เอาภาษาธรรมะนี่ไปแก้เคล็ด ผีมันกลัวธรรม ก็เลย

ใช้คำว่า “หมอธรรม” **ก็ไปทำพิธีนั่นแหละ นั่งทางใน ทางไสยศาสตร์แล้วทำถูกเสียเมื่อไหร่ เอาตั้งสองหมื่น** โยมจะไหวเหรอ เขาเอาคนละตั้งสองหมื่น โอ้ย...จนเรื่องดังเลยนะ ดังถึงออกข่าวออกอะไร จนถึงผู้ว่าฯ เลย ผู้ว่าฯ ไปสั่งสอบ จะเอาผิดทางกฎหมายก็เอาไม่ได้ หมอธรรมเขาบอกว่า “อ้าว...เขาไม่ได้หลอกลวงนี่ แต่คนเขาเชื่อ เขาทำเขาก็หายจริงๆ” เขาว่าอย่างนั้น ข่าวมีแค่นี้นะ ก็เลยว่าเป็นไปยังไง อาตมาก็ไม่ได้ข่าวอีก คนมันยอมรับกันทั้งสองฝ่าย มันก็ลำบากเหมือนกัน แต่มันก็อยู่ได้ไม่นานนะ

อาตมาว่าคนกลัวมาก คนไม่มีธรรมะ ไม่ได้ศึกษาธรรมะ ไม่ได้ปฏิบัติธรรม ทำแล้วสบายใจ แต่ก็ต้องเข้าบ่อยๆ นะ...พวกนั้น จะต้องเสียสตางค์บ่อยๆ เสียมากๆ มันก็จะคิดอย่างอื่นไปเองแหละ เป็นลักษณะนั้น จริงๆ มันไม่ใช่เหตุ พระพุทธเจ้าของเราท่านว่า “ธรรมทั้งหลายเกิดจากเหตุ” เราสวด *ปฏิจจสมุปบาท* ก็เหมือนกัน ทุกข์ทั้งปวงมันเกิดจากเหตุ โดยเฉพาะจากตัวใหญ่ *อวิชชา* ความไม่รู้ “*อะวิชชาปัจจะยา สังขารา* — เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารทั้งหลายย่อมมี” **นี่...ความไม่รู้นะ ก็เลยต้องเป็นลูกมือของคนฉลาด หมอทางไสยศาสตร์ก็เลยมีอยู่ตลอด มันคู่กับคนประเภทนี้** ท่านว่า คน*ศรัทธาจริต* แต่ไม่ประกอบด้วยปัญญา เชื่อง่าย หายเร็ว เป็นอะไรก็หายเร็วนะ พอทำพิธีแล้วหาย แต่ไม่กี่วันก็ออดๆ แอดๆ อีกแล้วล่ะ แล้วก็ทำพิธีอีก ต้องส่งส่วยอยู่ตลอดเวลา จะทำยังไงล่ะ มันก็ไม่รู้จักหาย มันไม่ตรงเหตุของมันนะ

ของเราก็มี...อยู่นี่ เห็นอาตมานั่งอยู่นี่ ก็เจออะไรเยอะเหมือนกันนะ บางคนก็ทุกข์ ไปเสียสตางค์มา เพราะมาที่นี่ไม่เคยเอาสตางค์ใคร ไปทำพิธีมาก็ไม่หาย...เขาบอก ก็ทุกข์ มันไม่ตรงเหตุปัจจัย เสียไป

หลายตังค์เลย หมอบางคนเขาเห็นคนเพลี่ยงพล้ำนี่ เขาฉวยโอกาส มีเรื่องครั้งหนึ่ง อยู่ที่แถวๆ ใกล้ๆ เรานี่แหละ อยู่ๆ ก็จะหลอกเอาสตางค์ตั้งสี่หมื่น เขาบอกว่าเป็นพระด้วย ไปไหว้ในวัดนั่นแหละ เหมือนมาไหว้พระในโบสถ์นี่ อยู่ๆ อาจารย์องค์หนึ่งมา ท่านก็ทักใหญ่เลย "โอ๊ย โยมนี่..." ถ้าพูดภาษาฟังง่ายๆ "...รู้สึกดวงไม่ดีนะ ดูลักษณะเศร้าหมองมากเลย ดูหน้าตา ดูไม้ดูมือ ดูอะไร ดูกิริยาท่าทางเดินนี่ โยมจะโชคไม่ดี" ต้องพูดให้ใจเสียอะนะ เขาว่า "เอ๊...เขามาไหว้พระดีๆ ทำไมต้องมาว่าเขาอย่างนั้น" เขาก็บอกว่ามาทั้งแม่ทั้งลูก ๒ คน เขาก็ตกใจนิดหน่อย "เอ๊...ทำไมอยู่ๆ ก็..." คนเราเนอะ พอถูกทักมันก็ตื่น มันก็ตกใจอยู่เหมือนกัน "อ้าว...ทำไมล่ะท่าน" "นี่มันเป็นลักษณะนี้ อาตมาเคยดูมาแล้ว มันเป็นอย่างนี้" เขาบอก สุดท้ายก็จะให้ทำพิธีไง เขาว่าทำพิธีก็หลายขั้นตอนจังเลย ถ้าขั้นที่หนึ่งนี่ดี แต่ไม่รับประกันหายขาดนะ ต้องมีขั้นที่สอง ขั้นที่สาม ที่แยกแยะนี่...ราคามันต่างกัน ราคาแรกๆนี่ก็ถูกลงมาหน่อย สักหมื่นเศษๆ โอ้ย...แค่บอกหมื่นเขาก็ตกใจแล้ว ยิ่งตกใจซ้ำสอง ถ้าทำให้หายสนิท เขาว่าตั้งสี่หมื่น "สี่หมื่นไม่ใช่เอาของโยมหรอก เอามาประกอบพิธี เพื่อให้โยมหาย โยมจะได้หายเคราะห์หายโศก" ว่าอย่างนั้น "โอ้ย...ทำใจไม่ได้" เขาบอก พอทำใจไม่ได้เขาเลยว่า "โยมยังไม่กล้า เพราะปัจจัยก็ไม่มี ไม่ได้ติดตัวมา ขอเวลาสักหน่อยได้ไหม" ให้โยมได้กลับบ้านก่อน ได้ตั้งหลักก่อน แล้วจะกลับมาหาใหม่ ก็ต่อรองกัน สุดท้ายก็กลับไป

กลับไปบ้าน...ก็ใจไม่ดีนั่นแหละ เขาว่ามีท่านอาจารย์องค์หนึ่งที่เขาพอเคารพนับถืออยู่ในกรุงเทพฯ แต่ท่านก็ดีนะ เป็นพระที่ไม่หนักไปทางไสยศาสตร์ ท่านก็รู้เลยพอไปเล่าให้ฟัง "โอ้...อย่าไปเสียตังค์นะ อย่าไปเชื่อมันเลย" ใช้คำอย่างนี้เลยนะ "อาตมาว่าโยมไม่เป็นไรหรอก"

ท่านว่าอย่างนี้ เขาว่าถ้าไม่ทำนะ ภายในเท่านั้นเท่านี้โยมจะแย่ แล้วจะมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น มีโน่นนี่ ก็ว่าไป มันยิ่งใจเสียนะ ถ้าคนใจเสียแล้ว แต่ท่านก็บอกว่า "อาตมารับรอง ไม่เป็นอะไรหรอก โยมอย่าไปเชื่อเลย เสียสะตุ้งสตางค์ ก็ดีเขาเตือนไว้ เราจะได้ระวังตัว ขยันก็สวดมนต์ไหว้พระหน่อยนะ" ท่านบอก เช้า-เย็นๆ ไหว้พระหน่อย ก็เลยดีนะ หลังจากนั้นเขามาทางบ้านบึง ช่วงวันไหว้นี่แหละ ช่วงเช็งเม้ง เขามาแวะที่วัด ก็เลยมาสนทนา เขาเล่าให้ฟัง พอพูดธรรมะอะไรให้ฟัง เขาก็เลยเล่าเรื่องอย่างนี้ให้ฟัง โอ๊...มันมีอย่างนี้เหมือนกันนะ แล้วมันมากด้วย

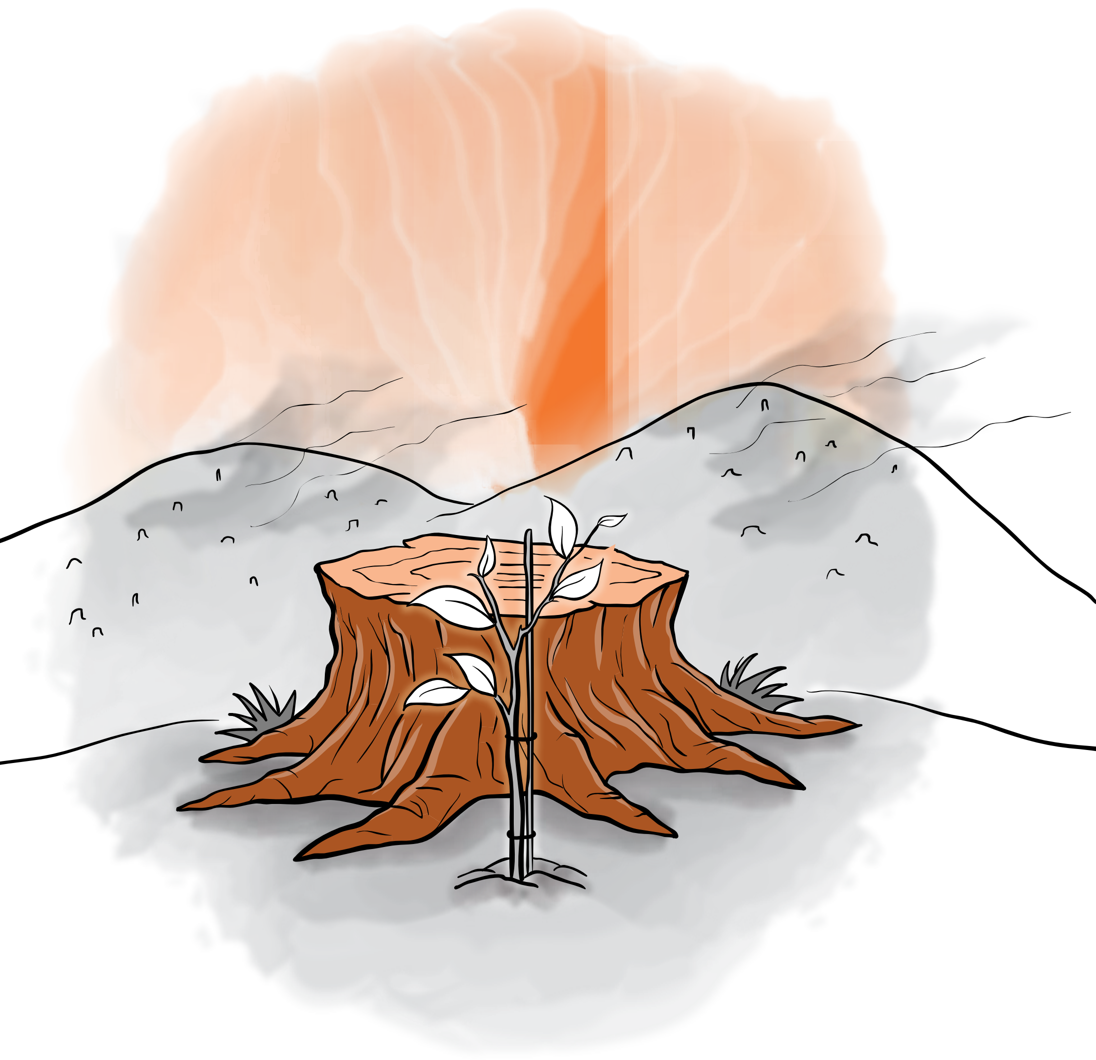
แต่มีคนหนึ่ง เสียไปหกพันถึงมาที่นี่ พ่อกับลูกนะ พ่อรู้สึกใจจะไม่ค่อยดีเท่าไหร่ ยอมเสีย วัด...อยู่ไม่ไกลหรอก ไปทางบางแสนนั่นแหละ เขาว่า "บอกพ่อแล้ว อย่าไป" เขาว่าจะดึงพ่อมาทางนี้ พ่อเขาก็ไม่ยอม "ไม่เป็นไรหรอก เผื่อมันดี" ก็เลยต้องเสียไปหกพัน แต่ว่ามันก็ยังไม่ดีเท่าไหร่ เขาก็เลยพามาที่นี่ พอพามาก็ไม่ได้ทำอะไร อาตมาก็มาสนทนาธรรมนี่แหละ เขาก็เลยได้ที เขาก็ว่าพ่อเขา "นี่ ผมบอกแล้ว อย่าไปทางโน้น มันเสียตังค์ เสียดายตังค์ มาฟังธรรมะมันสบายกว่า" เขาบอก

นี่บ้านเรามันเป็นอย่างนี้แหละ นักฉวยโอกาสก็มีเยอะ บางทีพระก็ไว้ใจไม่ได้เหมือนกันนะ ต้องระวังเหมือนกัน พระก็มีหลายอย่างหลายรูปแบบ แต่แล้วแต่ใครชอบนะ ก็ไม่ว่ากันหรอก ชอบแบบไหนก็เลือกเอาเองก็แล้วกัน เรื่องศรัทธามันกันกันไม่ได้หรอก แต่ต้องให้เข้าใจว่า **พระพุทธเจ้าท่านสอนให้เกิดปัญญานะ จะดับทุกข์ได้เพราะปัญญา ปัญญารู้เหตุรู้ผล มันถึงจะดับต้นตอของมัน ที่ทำๆ นั้น ดับอยู่ แต่ว่ามันดับปลายเหตุ มันไม่ได้ดับต้นตอ** มันก็เลยมีเชื้อไง มันก็ไม่จบ ไม่รู้จักจบหรอก ๏

บางทีเห็นอะไรแปลกๆ มา มันก็แล่นไปอีก
เห็นอันอื่นมาอีกก็แล่นไปอีก กลับไปกลับมา
อยู่นั่นแหละ นี่ท่านเรียกว่าได้หลายกัป
คนได้หลายกัปก็คือไม่ไปถึงพระนิพพาน
มันจะถึงแล้วก็กลับมาซะ ควรทำให้มันแน่นอน
ถ้าผู้ใดไม่ทำแน่นอนในใจเจ้าของนั่น มันก็ยังอยู่
ยังไม่ทันถึงคุณพระ ยังไม่ทันถึงคุณเจ้า
ยังไม่ทันถึงอะไร ยังไม่ทันเห็นพระพุทธเจ้า
เมื่อไม่เห็นพระพุทธเจ้า มันก็งมงายอยู่ในที่นั้น
ทุกวันนี้เรามันหลงไปตามความคิดของเจ้าของ

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๘

แก้ปัจจุบัน

สำนึกได้มันแก้ไขได้ มันมีโอกาส
ทำปัจจุบันเท่านั้นแหละ มันเป็นวิธีแก้
ไม่ต้องไปนั่งเศร้าโศกเสียใจถึงอดีต

คนทำชั่วที่สุด มันก็ทำดีได้ที่สุดเหมือนกันนะ ถ้ามันไม่เพลี่ยงพล้ำจนหมดโอกาสก่อน มันอาจจะเร็วกว่าคนที่ไปเรื่อยๆ เฉื่อยๆ เพราะมันเห็นโทษไง เหมือนคำถามที่ในหลวงท่านถามว่า พระองคุลีมาลฆ่าคนตั้งเกือบพันคน ทำไมถึงเป็นพระอรหันต์ได้ ทำบาปตั้งเยอะ ได้ฟังมาหรอกนะ...สมัยนั้นในหลวงท่านศึกษาธรรมะมากเหมือนกัน ได้ยินว่าพระเถระไม่กล้าตอบ ไม่กล้าวิสัชนา กลัวจะผิดพลาด ต้องมีการประชุมกัน ก็ยังไม่กล้าวินิจฉัย ไม่กล้าตอบทีเดียวนะ แต่เขาบอกว่า...ได้ยินมาเหมือนกัน เขาว่าหลวงพ่อพุทธทาสท่านกล้าตอบ ท่านตอบยังไงรู้ไหม ตอบสั้นๆ แบบเซนด้วยนะ "เพราะเหตุที่เขาฆ่าคนมากนั่นเอง เขาจึงได้เป็นพระอรหันต์" ท่านว่าอย่างนั้น ตอบแบบภาษาเซนเลย แต่อย่างเราๆ ก็อาจไม่เข้าใจเหมือนกันว่ามันหมายความว่าอย่างไร มันเป็นพลัง

ลึกลับเหมือนกันนะ อำนาจตัวนี้ เหมือนคนกลัวมากๆ วิ่งสุดชีวิตเลย เอาตัวรอดให้ได้ วิ่งเหมือนเหาะเลย ไม่รู้มันวิ่งได้ยังไง ไม่รู้จักเหน็ดจักเหนื่อย กำแพงสูงตั้ง ๔-๕ เมตร กระโดดข้ามโหยงไปเลย ไม่รู้เอาพลังมาจากไหน **คนเราเมื่อมันรู้ว่าผิดมากที่สุด ชั่วที่สุด เมื่อได้โอกาสจะทำความดี เขาจะพลาดไปไม่ได้ ชีวิตที่เหลือเขาไม่มั่นใจแล้ว ถ้าเกิดเขาตายไปปุ๊บจะทำยังไง เขาต้องรีบทำนะ เขาก็เลยทำได้มากกว่าไง ทุ่มเท ตั้งใจ มุ่งมั่น ไม่เหลาะแหละ มันก็เลยมีพลังพิเศษ รวบรวมพลังทั้งหมดที่เคยสั่งสมมา คุณงามความดีที่ไหน อธิษฐานจิตใจเอ้า...ตายก็ตาย**

ยุคเราก็มีนะ หลวงพ่อพุธท่านเล่าให้ฟัง ตอนนั้นอยู่ที่เพิร์ธ อุปัฏฐากท่าน ท่านอาจารย์อะไรนะ ลืมชื่อท่านแล้ว ครูบาอาจารย์สายหลวงปู่มั่น ที่ท่านปราบโจรดุร้าย เหมือนโจรองคุลีมาล แต่ไม่ถึงขนาดนั้นหรอก ไปโปรดมันได้ มันก็เลยมาบวช พอมาบวช ภาวนายังไงๆ มันก็ไม่สงบ พอไม่สงบแล้วจะเอายังไง ต้องไปที่มันน่ากลัว สมัยก่อนป่ามันเยอะ เสือมันก็ชุมก็เยอะ ดึกๆ ไปนั่ง คิดว่าถ้ามีเสือมา ก็ให้มันกินไปเสีย ก็นั่งไป นั่งไปแล้วใจก็ไม่สงบ บังเอิญเสือมาจริงๆ เดินยวบๆๆ เข้ามา ตอนแรกก็ปรุงไปเรื่องอื่น พอเสือมาก็ปรุงเรื่องเสือ พอมันเดินใกล้เข้ามาๆ โอ้โหย...ความกลัวมันถึงที่สุด ก็เลยนั่งหลับตาอธิษฐานจิต "เอ้า... ถ้ากูมันชั่วขนาดนั้นนะ ก็ให้มันกินไปเลย มันอยากชั่ว ก็เป็นอาหารให้เสือกินไปเลย แต่ถ้ามีความดีอยู่บ้าง อย่าเพิ่งกินนะ เอาไว้ให้ทำความดีหน่อย แต่ถ้ามันชั่วจนไม่เหลืออะไรดีเลยก็ เอ้า...เป็นเหยื่อมันซะ ก็ดี ให้ทานไปเลย" นั่งหลับตาเหมือนกันนะ พออธิษฐานแล้วก็นั่ง "เอ้...ทำไมมันไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นนะ" ได้ยินแต่เสียงมันคุ้ยๆ แล้วก็ยันฝุ่นใส่ให้ มันก็ไม่รู้ไปไหนนะ พอกะว่ามันไม่เห็นทำอะไร เห็นกิริยามันอย่าง

นั้น ก็ลืมตาขึ้นมาดู อ้าว...มันหายไปแล้ว พอหายไปแล้วท่านก็เลยคิดว่า "โอ้...แสดงว่านี่กูชั่วขนาดเสือมันยังไม่อยากกินเลย" หลวงพ่อพุธท่านเล่าให้ฟังนะ

นั่นก็หมายถึงว่าบุญยังมีไง บารมีที่สั่งสมเอาไว้มันยังมีอยู่ ก็เลยได้ประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่ว่าพอกรรมไม่ดี ก็ยกให้กรรมนะ "โอ๊ย...ฉันมีกรรม ปฏิบัติธรรมก็ไม่ก้าวหน้าหรอก" ก็เลยปิดปัจจุบัน ไม่ทำเลย จริงๆ แล้ววิธีปรับปรุงแก้ไขก็คือ เมื่อรู้แล้วทำในปัจจุบันนั่นแหละ เป็นวิธีที่พระพุทธเจ้าท่านสอน แก้ในปัจจุบัน รู้แล้วแก้ไข *"คนพาลเมื่อรู้ตัวว่าเป็นพาล ก็ยังพอเป็นบัณฑิตได้บ้าง ดีกว่าคนพาลสำคัญตนว่าเป็นบัณฑิต นี้สิเราเรียกว่าพาลแท้"* ท่านว่า **ถ้าสำนึกได้อยู่นี่ไม่เป็นไร สำนึกได้มันแก้ไขได้ มันมีโอกาส ทำปัจจุบันเท่านั้นแหละ มันเป็นวิธีแก้ ไม่ต้องไปนั่งเศร้าโศกเสียใจถึงอดีต** "กูทำไมมันชั่วหนอ" ไปร้องไห้มันได้ประโยชน์อะไร เบียดเบียนตนเอง ตีอกชกตัว มันไม่ใช่วิธีแก้ วิธีของพระพุทธเจ้านั้น... พุทธะคือผู้รู้ ผู้รู้ต้องมีปัญญาแก้ไข แก้ไขในปัจจุบันนี้ เท่านั้นแหละมันก็ดีขึ้นเอง ท่านถึงเรียกว่าสร้างกุศล *"ละบาป บำเพ็ญบุญ"* **ละบาป บำเพ็ญความดี รู้ว่าบาปมันมีแล้วก็เพียรละเสีย แล้วก็บำเพ็ญกุศล สร้างความดีให้มันเกิดขึ้น เดี๋ยวความดีมันก็มากขึ้นเอง** ความชั่วก็ค่อยหายไปเพราะความดีมันมากขึ้น เหมือนเทน้ำใส่ขัน ถ้าขันนั้นมีพิษน้อย เทใส่ไม่หยุด มันก็ไหลๆๆ ล้นๆๆ ออกไปเอง จนน้ำเก่ามันหมดไป น้ำใหม่เข้าไปแทน เทไม่หยุด มันก็สะอาดของมันเองแหละ นั่นคือการชำระ หรือการละ เพียรละ เพียรบำเพ็ญมันก็ค่อยๆ สะอาดบริสุทธิ์ขึ้น แล้วการกระทำอย่างนี้แหละ ท่านเรียกว่าเป็นการชำระจิตใจให้ผ่องใสให้สะอาด ทำบ่อยๆ จิตใจมันค่อยๆ สะอาดขึ้นๆ มีกุศลเพิ่มขึ้นๆ อกุศลก็ลดลงๆ เพราะทำความดี ◎

๙

ทางออกจากพาล

ทำไปแล้วก็รู้ มันก็ทุกข์ ความทุกข์ตัวนี้แหละ มันก็เลยหาทางออก

ถ้าพาลกับพาลนี่ก็...โอ้ ลำบากอยู่เหมือนกันนะ แต่ถ้าพาลเพราะไม่รู้ มันก็ยังอบรมได้ ดังที่ท่านบอกว่า *"บุคคลที่เป็นพาล ถ้ารู้ว่าตนเป็นพาลก็ยังพอเป็นบัณฑิตได้บ้าง"* เอาตรงไหนสอน เอาตัวรู้นะ... สอน อบรม เอาตัวรู้นั่นแหละ **ถ้ารู้สึกว่าเรายังไม่ดี เรายังเป็นพาล เอาตัวนี้แหละ ตัวรู้สึกนี่แหละ ให้มันอบรม ให้มันสอนให้มันดีขึ้น** ก็แสดงว่ามันมีอยู่ รู้จักดีอยู่ แต่ถ้าไม่รู้จักดีเลยนี่ โอ้ย...ท่านว่าอันนั้นคงสอนไม่ได้แล้ว ประเภทนั้นคือทำบาปก็ไม่รู้จักบาป หรือทำบาปก็คิดว่ามันเป็นบุญ มันถูกใจ อย่างนั้นท่านว่าพาลแท้ แต่ถ้าทำบาป รู้สึกเกรงกลัว รู้สึกละอายอยู่ แต่ทนความอยากไม่ได้ อันนี้ยังพอเป็นบัณฑิตอยู่นะ ยังพอมาอบรมตัวนี้ อบรมผู้รู้ตัวนี้ให้มีพลังมากขึ้น เพื่อไปสอนจิตตนเองได้อยู่ มันยังไม่มืดขนาดนั้นนะ ไม่มืดขนาดว่ามองเห็นกงจักรเป็นดอกบัว บางทีไม่ดีก็ยังรู้สึกอยู่

มันจำเป็นจะต้องคลุกคลีก็ต้องคลุกคลี
แต่คลุกคลีด้วยปัญญา
คลุกคลีด้วยการหาวิธีจะออก
อยู่กับมันอยู่ แต่ก็หาวิธีจะออกจากมัน

เหมือนที่เล่าให้ฟังว่า บางคนทำการงานที่มันไม่เป็น *สัมมาอาชีวะ* **ทำไปแล้วก็รู้ มันก็ทุกข์ ความทุกข์ตัวนี้แหละ มันก็เลยหาทางออก ทำไปมันก็ไม่สบาย นั้นก็แสดงว่าผู้รู้มีอยู่ แต่ผู้รู้ยังไม่มีกำลัง ยังหาทางออกไม่ได้ ก็เลยหาวิธี พิจารณาอยู่เรื่อยๆ หาหนทาง หาทางออก จะทำยังไงหนอจะออกจากตรงนี้ได้** เหมือนคนไปอยู่ในหมู่โจรนะ ใจก็ไม่อยากเป็นโจร แต่ว่าจะไม่เป็นก็ไม่ได้ เพราะเพื่อความอยู่รอดก่อนไง ก็จำใจต้องอยู่เป็นโจร แต่ทั้งๆ ที่อยู่ ใจมันคิดที่จะออกอยู่นั่นแหละ หาวิธีออก จนวันหนึ่งมันได้ช่องได้โอกาส มันก็หาวิธีออกจนได้นะ เหมือนโยมคนหนึ่ง คนลาว สมัยนั้นคอมมิวนิสต์เข้ามา มายึดเมืองลาว ตีเมืองลาว ตีแตกแล้วพวกผู้ใหญ่ก็แตกกันไป กระจัดกระจายไปต่างประเทศ อยู่ไม่ได้ไง เขามายึดครองยึดอำนาจแล้ว พ่อแม่ลูกไปคนละทิศละทาง นี่เขาเรียกว่า บ้านแตกสาแหรกขาด ลูกชายก็ไปทางหนึ่ง แม่ไปทางหนึ่ง พอดีเจอลูกชายเขา เขาหนีออกมาได้ มาศูนย์อพยพ พอออกมาได้แล้วเขาก็เลย...ประเทศที่สามเขาก็ติดต่อไป เขา

ก็เลยไปหาแม่เขา เขาบอกว่าเขาจับไปสัมมนา ไอ้เราก็ไม่รู้ว่าสัมมนาคืออะไร สมัยคอมมิวนิสต์เขาชอบพูดแต่สัมมนา เอาไปสัมมนา ไปล้างสมองนะ เขาบอกว่าเขาให้ไปเรียนไปศึกษา แล้วก็ใช้งาน แต่มันฉลาด มันไม่ชอบ แต่ว่ามันจำเป็นที่จะต้องอยู่ที่นั่น ถ้าเราไปขัดเขาเราก็อยู่ไม่ได้เราก็ตาย เขาอาจจะฆ่าเราตาย มันก็เลยใช้อุบายทีนี้ ตัวที่มันเกิดความละอายไม่ยินดีพอใจที่เป็นลักษณะนั้น ก็เลยยอมเขาทุกอย่าง ยอมทำดีทุกอย่าง จนเขาไว้ใจ ตั้งให้เป็นระดับหัวหน้าเลย คุมลูกน้อง ทำให้เขาไว้ใจขนาดนั้น พอได้เป็นหัวหน้า เขาไว้ใจ มันก็มีช่องมีโอกาส หาอุบายจนแยบคายเลยแหละ วันที่ออกมา...ก็หนีมานะ เพราะเขาคงไม่ติดใจ เพราะว่าเขาไว้ใจแล้วไง ไปไหนก็ไปเป็นอิสระได้ มาก็...กว่าจะข้ามแม่น้ำโขงมาได้ ไปอาศัยวัดก่อน วัดอาจารย์องค์นั้นชื่อดังนะ สายหลวงปู่ชาเหมือนกัน แต่เป็นคนลาว ชื่ออาจารย์ปานขาวหรืออะไร รุ่นอาวุโสนะ มาจำศีลอยู่กับท่าน ๑๕ วัน นุ่งขาวห่มขาว ถือศีลแปด เขาก็เล่าให้ท่านฟัง หาอุบายออกมากลางคืน ว่ายน้ำข้ามแม่น้ำโขงน่ะสิ ไม่ธรรมดานะ เสี่ยงชีวิตขนาดนั้น รู้ๆ ว่ายังไงก็โดนจับ ก็ยังดีกว่าอยู่ฝั่งคอมมิวนิสต์ พอมาเมืองไทย อย่างน้อยเขาจับเขาก็คงจะจับเอาไปศูนย์ฯ ก็ยอม ก็โดนจับจริงๆ ก็มาไว้ที่ศูนย์ฯ นครพนม สมัยก่อนประเทศที่สามเขาก็ฉลาดนะ ถ้าเขาจะรับคนเขาต้องสัมภาษณ์ก่อน ไอ้หัวทื่อๆ ทิ้งไว้ให้คนไทย ให้ประเทศไทย หัวฉลาดเขาเก็บไปหมดเลยต้องสัมภาษณ์ก่อน ใครมีความรู้ด้านไหนจบอะไร เขาเอาพวกนี้ไปก่อนเพราะไม่ใช่ไปเลี้ยงเขาอย่างเดียวนะ เอามันไปทำงาน พอดีเขามีความรู้ด้านไฟฟ้า เขาก็เลยรับไป นี่ก็เป็นเหตุให้เล่าให้ฟัง

นี่ถึงว่ามันเป็นอุบายสำหรับผู้ที่รู้สึกอยู่ว่าสิ่งนี้มันไม่ดีแต่มันออกไม่ได้ **มันจำเป็นจะต้องคลุกคลีก็ต้องคลุกคลี แต่คลุกคลีด้วย**

ปัญญา คลุกคลีด้วยการหาวิธีจะออก อยู่กับมันอยู่ แต่ก็หาวิธีจะออกจากมัน เพราะถ้าไม่ออกมันก็ทุกข์อยู่อย่างนั้นแหละ ใช้อุบายคิดอยู่เรื่อยๆ ทำอยู่เรื่อยๆ ก็เท่ากับอบรมตัวผู้รู้ให้เกิดสติปัญญาขึ้นมามากขึ้นเป็น *อธิปัญญา* เมื่อมากขึ้น มันเห็นช่องเห็นทาง มันก็ออกได้จริงๆ นั่นก็เรียกว่าอบรมผู้รู้ ถ้ามันรู้สึกนี่มันก็พออบรมได้ ถ้ามันไม่รู้เสียเลยนี่มันก็...แหม่ *ปทปรมะ* นี่มันก็คงจะไม่ไหว ฉะนั้นท่านถึงว่าเอาตัวนี้แหละสอนจิต ตัวที่มันพอรู้เรื่องนี่สอนจิต รู้ว่าโลกมันไม่ดี เอาตัวที่รู้ว่ามันไม่ดีนี่แหละไปสอนไอ้ตัวที่มันไม่ดี สอน...อบรมมัน รู้ว่าโกรธมันไม่ดี มันก็รู้อยู่ แล้วใครเป็นผู้รู้ มันมีอยู่เหมือนกันแหละ แต่เราไม่ได้ค้นหามัน พอวกมาตรงนี้ก็กลายเป็นว่า**เราพยายามที่จะมาแยกแยะ ทำให้เราได้เห็นจิต แม้ในจิตตนเอง จริงๆ แล้วมันเหมือนคนสองคนเลย มันไปด้วยกัน แต่มันเป็นแฝด มันแยกกันยังไม่ออก ต้องผ่าตัด แยกออกคนละร่างก่อน พอมันเห็นแล้วก็...เออ ทีนี้คุยกันได้แล้ว สอนกันได้อบรมกันได้ แนะนำกันได้ การภาวนาเป็นลักษณะนั้นจริงๆ** ถ้าเราวกเข้ามาดูตัวเรา เห็นตัวเรา ท่านถึงบอกว่าอย่ามองไปข้างนอก อย่ามองไปหาคนอื่น มองดูตัวเรา มองดูกาย มองดูจิต จิตมันก็พิสดารอย่างนี้แหละ คิดสารพัดเรื่อง แต่ถ้ามันมี *หิริ โอตตัปปะ* นี่ก็ยิ่งดีใหญ่เลย เอาตัวนี้แหละคอยสกัดกั้น คอยห้าม คอยแนะนำ ◎

พยายามเหินห่างจากธรรมที่เป็นอกุศล
ก็เหมือนคนเราเหินห่างกันไปเรื่อยๆ
อย่างเรานานพบกันที ไม่ค่อยจะได้พูดกัน
หาความสนิทสนมได้ยาก
การทำความชั่วน้อยๆ การทำความผิดน้อยๆ
เป็นต้น มันก็เป็นเหตุให้ไม่มีความผิดต่อไป

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๑๐

มารผจญ (๑)

ลองตั้งใจไว้ว่าจะปฏิบัติสักเจ็ดวัน เอาจริงเอาจัง...ลองดู มารมันมาทันทีเลยนะ

ภาษิตพระพุทธเจ้าพระองค์ตรัสไว้ “ผู้รักธรรมเป็นผู้ไม่เสื่อม ผู้ชังธรรมเป็นผู้ไม่เจริญ” ดึงเข้ามาสู่ธรรมมันก็จะไม่ไปไหนนะ เมื่อเข้ามาสู่หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว เราก็เกิดความภูมิใจพอใจในสิ่งที่กระทำ มันเกิดบุญทั้งแก่ตนเอง และเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้อื่นด้วย เหมือนเราเห็นคนเขาทำดี เราก็พลอยดีใจกับเขา ปลื้มใจกับเขา ไม่ได้อิจฉานะ...คนมีธรรม ถ้าคนไม่มีธรรม เห็นเขาดี ทนอยู่ไม่ได้ ต้องหาวิธีกลั่นแกล้ง บั่นทอน อย่างนั้นเขาเรียกว่า *มาร* มารคอยรังควานคอยสกัดกั้น พอจะทำดีก็มีมาร เคยมีรึเปล่า ผมก็เคยมีเหมือนกัน ญาติโยม

ก็คงเคยมีเหมือนกัน แต่มันอาจจะไม่เห็นชัดเท่านั้นแหละ แต่**ถ้าตั้งใจจริงๆ จะเห็นชัด ลองตั้งใจไว้ว่าจะปฏิบัติสักเจ็ดวัน เอาจริงเอาจัง...ลองดู มารมันมาทันทีเลยนะ** จะทำอะไรก็แล้วแต่ ที่เป็นความดีมันหลายอย่างแหละ ตั้งใจสักเจ็ดวันนะ โอ๊ย...ไม่รู้อะไรต่ออะไร บางคนยังไม่ทำก็กลัวแล้ว มารขู่เอาไว้ ก็ทำไม่ได้ ความชั่วกับความดี มันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ถ้าจะทำความดี ความชั่วมันก็กลัว กลัวเราจะดีนั่นแหละ มันก็เลยมาขวางเอาไว้ ถ้าเป็นคนก็เหมือนกัน พอจะไปทำความดีก็กลัวเราจะได้ดี เขาก็เลยหาวิธีกางกั้น ขวางหนทาง คนเขามีกำลังไม่เท่าไหร่หรอก แต่ใจของเราเองมันไม่มีกำลังพอ มันก็เลยเป็นมารขวางตัวเอง

ก็เห็นตอนจะเข้ามาวัดหรอก ศรัทธาก็มีเยอะอยู่เหมือนกัน แต่เวลาจะเอาจริงๆ โอ๊ย...ไม่ใช่เรื่องธรรมดานะ พอคิดว่าจะเข้าไปบวชนี่ **ทั้งๆ ที่ใจก็อยากจะบวชนะ เหมือนกับ...มันก็เสียดายโลก ว่าอย่างนั้น จะไปจริงๆ ก็ยังเสียดายโลกอยู่ ลังเล ไม่มั่นใจ ตัดใจไม่ได้** ไม่ธรรมดานะ จะขายความโง่ให้ฟังก็ได้ พอจะไป...วันพรุ่งนี้ว่าจะไปนี่ มันคิดทั้งคืนนะ คิดวางแผนอย่างโน้นอย่างนี้ ถ้าไปมันต้องไปแบบเหมือนกับมันจะหลุดจากโลก ไม่ต้องหลุดหมดหรอก แค่เราจะไปแค่ ๒-๓ เดือน นี่มันก็เหมือนจะหลุดออกจากโลก ก็ยังเสียดายโลกอีกแหละ คิดปรุงแต่งไป "เดี๋ยวก่อนน่า เล่นให้มันสนุกสักหน่อยก่อน มันยังไม่พอเลย อันนั้นก็ยังไม่ได้ดู อันนั้นยังไม่ได้เที่ยว ที่นั่นก็ยังไม่เห็น" มันก็คิดปรุงไป มันก็ผัดผ่อนผัดเพี้ยนไปอีก "อีกสัก ๒-๓ วันก่อน" มันก็จะเป็นอยู่อย่างนี้ จนอาทิตย์แล้วอาทิตย์เล่าก็ไปไม่ได้ แปลกเหมือนกัน แต่ว่ามันก็ดีอย่างนะ ด้วยบุญกุศลที่เราสั่งสมมา มันมีกำลังเหมือนกัน มันทำให้เกิดความละอาย ก็มีเหตุเหมือนกัน มันนานเป็นหลายอาทิตย์

แล้ว วันหนึ่งโยมพ่อใหญ่เขาบอก “วันไหนมึงจะไปสักทีวะ” รู้สึกอายๆ เหมือนกันนะ เพราะว่าจะไปวันโน้นวันนี้ มันก็ไม่ได้ไปสักที แต่ถ้าไปวัดธรรมดา ไม่คิดว่าจะไปบวช มันก็ไม่เท่าไหร่นะ มันไปได้ แต่**พอคิดว่าจะไปบวชนี่ โอ้ย...มันไม่ธรรมดาเลย จนต้องตัดใจแบบไม่ต้องเตรียมอะไรเลย** พอถึงวันหนึ่ง วันพระ ๘ ค่ำ “เอ้า...วันนี้ไปไหม” “เอ้า...ไปก็ไป” อะไรก็ไม่ได้เตรียมเลยนะ ผ้าก็ไม่ได้ซัก ไปมันอย่างนั้นแหละ ถ้าไม่ตัดใจมันก็ไปไม่ได้จริงๆ

นั่นคือมาร มันมีมารมาขวาง มากั้น มากาง บางทีมารมันเล่นเอาจนไปไม่ได้ก็มี จนหมดโอกาสก็มี...บางคน ถึงบอกว่ากิเลสนี่ **เวลาเราจะออกจากมัน มันก็กลัวเหมือนกัน เพราะมันจะเสียลูกน้องเสียคนใช้** “ขาดมือขวามือซ้ายไปก็หมดน่ะสิ” กิเลสมันคงจะว่าอย่างนี้นะ **เพราะแต่ก่อนมันใช้เรา ชี้นิ้วให้เราทำอะไรตามมันหมดทุกอย่าง** พอจะหนีจากมันไปอยู่ในอำนาจของธรรมนี่ โอ๊ย...ไม่ได้หรอก มารมันก็ขวางทันทีเลย นั่นคือในส่วนนามธรรมนะ เป็น *กิเลสมาร* ๏

เราทำตามกิเลสมากี่ปีแล้ว

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

พอท่านอธิษฐานจิต นั่งคู้บัลลังก์
ถ้าไม่ตรัสรู้จะไม่ลุกขึ้น มารไปขวางเลย
"ไม่ได้ บัลลังก์นี้ไม่ใช่ของท่านนะ
บัลลังก์นี้ของฉัน ท่านต้องลุกไปเดี๋ยวนี้"

๑๑

มารผจญ (๒)

นึกถึงพระพุทธเจ้า พอท่านคิดจะออกเท่านั้นแหละ มารก็มาขวางหน้าเลย บอกว่า "ท่านจะไปทำไม ท่านอยู่สุขแล้ว ท่านไปทุกข์ทำไม ออกไปแล้วมันต้องไปผจญหลายสิ่งหลายอย่าง ไปเป็นนักบวชต้องขอเขากิน อยู่ในวังนี่สบายแล้ว มีคนเอามาให้ทุกสิ่งทุกอย่าง อยากได้อะไรก็เป็นทิพย์หมดแล้ว จะโง่อะไรขนาดนั้น" มารขู่เอาเลย แต่ขู่ท่านไม่ได้ เพราะท่านสร้างบารมีมามากแล้ว บารมีเต็มแล้ว ท่านขู่คืนบอกว่า "เรารู้จักเจ้าแล้วล่ะ เจ้ามารเอย ไปเถอะ อย่ามาขวางทางข้าเลย ข้าจะไป" ถึงขนาดนั้นมันก็ยังหัวเราะเยาะพระพุทธเจ้านะ บอกว่า

"เอ้า...ท่านจะไปก็ไป แต่ท่านจะไปถึงไหนฉันจะตามท่านไป ไปก่อกวนท่าน ท่านจะไม่หลุดจากอุ้งมือของข้าไปได้" นั่นคือมารนะ มันจะตามรังควาน เหมือนคนเข้ามาปฏิบัตินี่แหละ ตั้งใจมา ก่อนจะมาก็ลำบากมาแล้วมันก็ยังตามมาอีก บางคนจะอยู่ ๕ วัน อยู่ได้ ๒ วัน อยู่ได้วันเดียว บางคนมาเห็นแล้วยังไม่อยู่เลย กลับก่อนก็มี นั่นคือมันสู้อำนาจของมารไม่ได้ พระพุทธเจ้าท่านอาศัยบารมีที่สั่งสมมา เห็นไหม...ตอนจะตรัสรู้ มารไปผจญถึงขนาดนั้นนะ มารไปขู่ พอท่านอธิษฐานจิต นั่งคู้บัลลังก์ ถ้าไม่ตรัสรู้จะไม่ลุกขึ้น มารไปขวางเลย "ไม่ได้ บัลลังก์นี้ไม่ใช่ของท่านนะ บัลลังก์นี้ของฉัน ท่านต้องลุกไปเดี๋ยวนี้" มารมันว่าอย่างนี้ พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า "บัลลังก์นี้เป็นของเรา เราสั่งสมบุญญาธิการสร้างสมบารมีมาในบารมีทั้ง ๑๐ นี้ ไม่รู้กี่อสงไขยแสนกัป บัลลังก์นี้จึงเป็นของเรา" มารก็บอกว่า "ท่านนั่งอยู่นี้ ใครเป็นพยานของท่าน เรามีพยาน ลูกน้องเต็มไปหมดเลย ท่านเอาใครเป็นพยาน" เขาถึงทำเป็นรูปแม่ธรณีปรากฏขึ้นมา เห็นไหม "ธรณีนี่นี้เป็นพยาน" บอกว่า "ฉันนี่แหละเป็นพยาน" หมายถึงพระองค์เอาแผ่นดินเป็นพยาน...แม่ธรณีนะ การที่พระองค์ได้สั่งสมบารมี หลั่งน้ำ รดน้ำ ตั้งแต่ทานบารมี ธรณีเป็นที่รองรับ ธรณีนี่แหละเป็นพยานในการบำเพ็ญ บ่มบารมีธรรมจนเต็มรอบ ถึงเอาชนะมารได้ ธรณีบีบมวยผม เห็นไหม ไล่พญามารให้น้ำท่วม

นั่นคือมาร ก็ไม่จบนะ ท่านตรัสรู้แล้วก็ยังตามอีก ตามไปรังควานจะเอาให้ได้ มารนี่ก็สำคัญเหมือนกันนะ สุดท้ายมันก็ตามไปเอาจนตอนปลงอายุสังขาร พระองค์บอกว่า "ไม่ต้องมาขู่หรอก เราจะปลงอายุสังขารแล้ว เธอไม่ต้องลำบาก ไม่ต้องมาตามรังควาน ไม่ต้องมาเสียใจอะไร ถึงเวลาจะปลงอายุสังขารแล้ว" ขนาดนิพพานแล้วก็ยังไม่จบนะ...มาร เห็นไหม เคยได้อ่านหรือเปล่า เขามีเรื่องสืบไปอีกนะ

บุคลาธิษฐานข้อนี้มันเปรียบเหมือนกับจิตใจ
จิตใจของคนถ้าไม่มีธรรม มันเหมือนมารสิงอยู่ในนี้

แม้แต่พระธาตุของท่านนี่ มารก็ยังไปกวนอีก เขาก็กล่าวถึงยุคของพระเจ้าอโศกมหาราช พระองค์ฟื้นฟูพระศาสนา รวบรวมพระบรมสารีริกธาตุมา แล้วก็สร้างเจดีย์ ๘๔,๐๐๐ องค์ ให้ทั่วชมพูทวีป มารก็ยังมารังควาน ต้องไปอัญเชิญพระมีฤทธิ์มาก...พระอุปคุต เห็นไหม... เห็นแต่รูปเนอะ ไม่ใช่องค์จริงท่านมั้ง ทางเหนือเขาทำอยู่ ที่นี่ก็มีไม่ใช่เหรอ ปกติท่านจะอยู่ใต้น้ำ ใต้บาดาล เขาถึงทำใบบัวปิดศีรษะของท่าน ท่านชอบน้ำ คนก็เลยเอามาบูชา เอาน้ำหล่อให้ท่าน ท่านไม่รู้เย็นรู้ร้อนแล้วล่ะ ท่านเป็นพระอรหันต์แล้ว ไม่มาหล่อให้ก็ไม่เป็นไร ก็เลยไปเชิญท่านมาช่วยปกป้องคุ้มครองในการฉลองพระบรมสารีริกธาตุก่อนที่จะส่งไปบรรจุเจดีย์ต่างๆ อันนี้เป็นตำนานหรอก เล่าให้ฟัง ตำนานอันนี้ทางเถรวาทไม่มี แต่มาจากฝ่ายมหายาน เรื่องนี้ของเราไม่มีจริงๆ นะ ไม่เคยปรากฏ เพราะว่าทางเหนือนี่เป็นฝ่ายมหายานเจริญมาก ใกล้ทางพม่า ก็เลยมีเรื่องนี้เข้ามาผสมด้วย แต่หลวงพ่อชาท่านศึกษามูลกระจาย เขาพูดถึงรายละเอียดต่างๆ ประมวลมา ก็พูดสืบต่อไปว่า **พระอุปคุตท่านจับพญามารได้ด้วยฤทธิ์ แล้วก็เอาหนังหมาเน่าแขวนคอ...เหม็น พญามารเลยทุกข์เพราะหนังหมาเน่าแขวนคอ** ไม่เป็นอันอยู่อันกิน จะมารังควานก็ไม่ได้ ผูกแล้วแก้ไม่ได้ด้วยนะ ท่านใช้ฤทธิ์ของ

ท่านผูกแล้วมันแก้ไม่ได้ จะวิ่งไปให้คนแก้ ไปหาใครก็แก้ไม่ได้ เทวดาองค์ไหน อินทร์พรหมยมยักษ์ก็แก้ไม่ได้ หมดปัญญาเลย เอาไปเอามาก็ไปหาพระอินทร์หรือไงนี่แหละ บอกว่า "เราก็แก้ให้ไม่ได้หรอก แต่ว่ามีอยู่อย่างหนึ่งที่จะแนะนำได้"

พระอินทร์ก็ถามว่า "แล้วใครเป็นคนผูกล่ะ"

"พระอุปคุต"

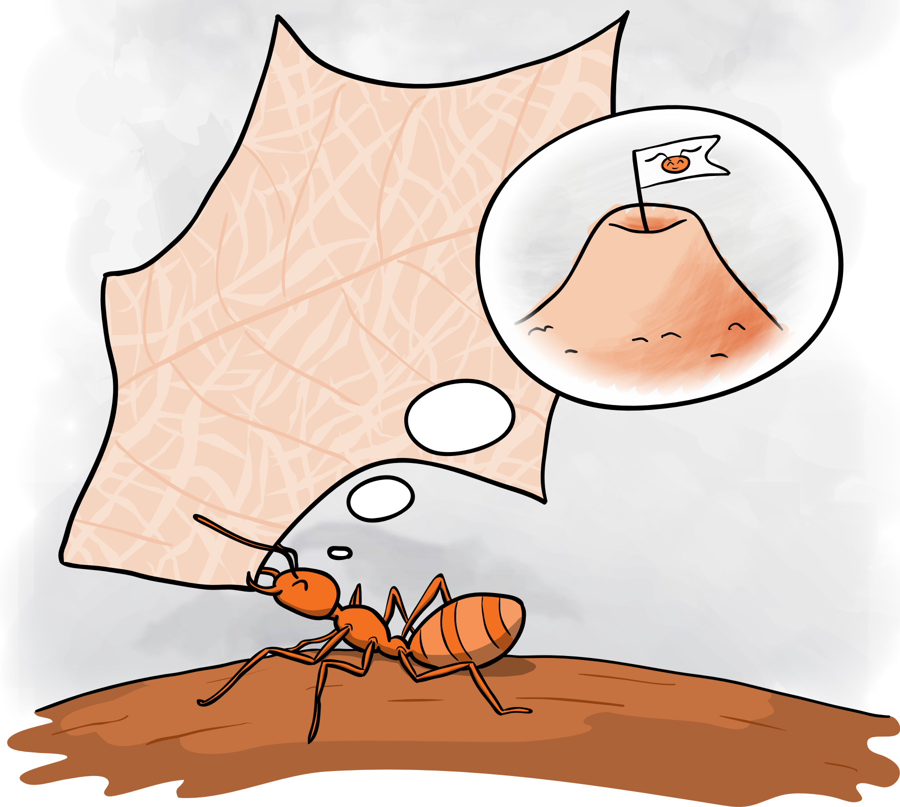
"โอ้...ถ้าอย่างนั้นก็ไปหาท่าน ถึงจะแก้ให้ได้" หมายถึงว่าต้องกลับไปจำนนขอขมาท่าน ถึงจะแก้ให้ได้ มันหมดหนทางก็ต้องมาหาท่าน อันนี้เป็นส่วนบุคลาธิษฐานนะ

แต่หลวงพ่อชาท่านไม่ให้จบแค่*บุคลาธิษฐาน* เดี๋ยวมันไปติดแค่นี้ ท่านบอกว่า **บุคลาธิษฐานข้อนี้มันเปรียบเหมือนกับจิตใจ จิตใจของคนถ้าไม่มีธรรม มันเหมือนมารสิงอยู่ในนี้ มารตัวนี้มันชอบทำชั่ว เพราะมารนี่มันคือชื่อของความชั่วไง มันหนักในความชั่ว เมื่อทำแล้วเหมือนกับเอาหนังหมามาแขวนไว้ที่คอ** แล้วก็แก้ตนเองไม่ได้...เหม็น ทำไปแล้วก็ทุกข์ ทุกข์แล้วหาทางแก้ไม่ได้ เหมือนพญามารถูกหนังหมาเน่าแขวนคอ ก็วิ่งหาที่ดับทุกข์ สุดท้ายก็ให้ใครแก้ ท่านว่า **ใครเป็นคนผูก คนนั้นก็แก้ เราเป็นคนทำใช่ไหม กรรมทั้งหลายเราเป็นคนทำขึ้นมา เราก็ต้องเป็นคนแก้ ให้คนอื่นแก้ไม่ได้ แก้โดยวิธีไหน รู้ว่ามันผิดแล้วทำให้มันถูก รู้ว่าทำชั่วแล้วแก้ไขให้มันดี นั่นคือวิธีแก้หนังหมาเน่า ตรงนี้เป็นข้อปฏิบัติที่สำคัญ** ในส่วนบุคลาธิษฐานก็ฟังสนุก ฟังเพลินไปหรอก แต่ประโยชน์ที่จะได้คือตรงนี้ ตรงที่เป็น*ธรรมาธิษฐาน* ◎

ทำไมท่านจึงว่าให้ช้าๆ ก็คือมันอยากจะได้เร็วนั่นแหละ ท่านจึงตัดมัน อยากได้ของดีๆ..."อย่าเอาของดีให้เรา" อยากได้ของละเอียด..."เอาของหยาบๆ ให้เรา อย่าให้ของละเอียดแก่เรา และเอาของเย็นๆ อย่าให้ของร้อน" ทำไม...มันอยากจะได้ของร้อนและก็ได้มากๆ ด้วย นี่ท่านคิดตัดปัญหาออกเรื่อยๆ มันก็แย่งกันไป เป็นพระพุทธเจ้ากับเทวทัตไปในตัวนั่นแหละ นั่นท่านเรียกว่าพญามาร พระท่านปราบพญามาร มารที่มันเกิดจากใจนี้เอง ไม่ใช่มันเกิดจากอย่างอื่นหรอก ท่านก็มีปัญญา ไม่ทำตามใจของท่าน

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๑๒

สั่งสมบารมี

ทุกคนก็ได้บำเพ็ญบารมีมาทั้งนั้นแหละ
แต่จะมากหรือน้อยเท่านั้นเอง ...
มันไม่เหมือนกันนะ
ฉะนั้นความเหลื่อมล้ำกันมันก็มีเป็นธรรมดา

พระอริยะเจ้า พระอริยะสาวก ท่านบำเพ็ญบารมี ท่านจึงคิดไม่เหมือนเรานะ ทำก็ไม่เหมือนเรา ทำแตกต่างจากคนธรรมดา คิดก็คิดแตกต่างจากคนธรรมดา จึงเรียกว่าเป็นสิ่งอัศจรรย์ มันก็น่าคิดนะ เพราะมันเดินไปคนละทาง ท่านเดินแบบทวนกระแส แต่ถ้าคนธรรมดาก็ไปตามกระแส ไหลไปตามกระแส แต่อันหนึ่งทวนกระแส ทวนกระแสเพื่อออกจากทุกข์ ออกจากโลก นี่มันเป็นสิ่งที่ยากอยู่หรอก...การที่จะเห็น เรียกว่ามันเป็นความอัศจรรย์เหมือนกัน ถ้าผู้บำเพ็ญบารมีมากจริงๆ นะ ฟ้าดินก็ยังทนไม่ได้ เห็นไหมล่ะ พระพุทธเจ้า แผ่นดินไหวหลายครั้งนะ จุติก็แผ่นดินไหว อุบัติขึ้นเกิดขึ้นก็แผ่นดินไหว ตรัสรู้ธรรม

แผ่นดินไหว ปรินิพพานก็แผ่นดินไหว นั่นเป็นความอัศจรรย์ คือมันเป็นสิ่งที่คนธรรมดาทำได้ยาก หรือการที่จะเกิดขึ้นลักษณะนั้นมันเกิดขึ้นได้ยาก จึงเป็นความอัศจรรย์ อันนี้ก็ล้วนแต่ท่านบำเพ็ญบารมีของท่าน

เรานี่ก็ประมาทกันไม่ได้หรอก นั่งๆ อยู่นี่ ทุกคนก็ได้บำเพ็ญบารมีมาทั้งนั้นแหละ แต่จะมากหรือน้อยเท่านั้นเอง บางคนนี่*ทานบารมี* บางคน*ศีลบารมี* บางคนก็*เนกขัมมบารมี* บางคนก็*ปัญญาบารมี* บางคนก็*ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี* นั่น...**มันไม่เหมือนกันนะ ฉะนั้นความเหลื่อมล้ำกันมันก็มีเป็นธรรมดา** แต่ประมาทกันไม่ได้ บางคนนี่หนักในบุญนะ หนักในการให้ มีอะไรอยากแต่จะให้ ไม่อยากเก็บ ให้อย่างเดียว ให้แล้วมีความสุข นั่นคือเขาบำเพ็ญทานบารมีมา บางคนนี่มีความละอายต่อบาป มีหิริ โอตตัปปะ ไม่กล้าล่วงละเมิด นั่นก็คือได้บำเพ็ญศีลมา ศีลบารมี ก็เลยทำให้มีหิริ มีโอตตัปปะ มีความละอาย มีความเกรงกลัวในการจะทำปาณาติบาต อทินนาทาน ในการล่วงละเมิดศีล มันไปโดยบารมี บางคนก็ชอบคิดไตร่ตรอง ชอบพิจารณา เพราะสร้างปัญญาบารมีมาเยอะ เห็นอะไรไม่ได้ ผ่านไม่ได้ ต้องคิดต้องพิจารณา ผ่านไปแล้ว "โอ้ย...กลับไปดูหน่อยน่า แหม่...น่าสนใจเหมือนกันนะ" ไม่ให้ผ่าน สร้างปัญญาบารมี บางคนก็สร้างเนกขัมมบารมี แม้อยู่กับโลกก็คิดอยากจะออก "โอ้ย...เมื่อไหร่กูจะออกได้หนอ ทำไมมันยุ่งยากมากนัก" นั่นก็คือการได้สั่งสมบารมีนี้มานะ ถ้าไม่อย่างนั้นมันไม่มีสิ่งกระตุ้นหรอก คนเต็มโลกก็ไม่คิดจะออกนะ มีคนเดียวที่คิดจะออก นี่มันก็ต่างจากเขา นั่นก็คือการบำเพ็ญบารมี บางคนก็เป็นสัญชาติแห่งคนอดทน ทั้งๆ ที่ก็ไม่ได้เคยศึกษาธรรมะ แต่ทนดีจริงๆ เขาว่าอย่างโน้นเสียๆ หายๆ ก็ยังทนยิ้มเฉย นั่นก็คือได้สร้างขันติบารมีมา บางคนก็มีสัจจะ มีความจริงใจ

ทั้งแก่ตัวเองทั้งแก่ผู้อื่น หนักแน่นในสัจจะ ตรงต่อเวล่ำเวลา ตรงต่อหน้าที่ ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นคนตรง ว่าอย่างนั้นเถอะ ไปตามนัด มาตามนัด นั่นก็เป็นคนที่มีสัจจบารมี ได้เคยสั่งสมไว้ทั้งนั้นแหละ เมตตา...โดยสัญชาตญาณของคนนี่มันก็มีอยู่บ้างล่ะ แต่ถ้าไม่สั่งสมมันก็ไม่ปรากฏนะ คนที่สั่งสมมานี่เกิดมามันก็เมตตานะ มีความรัก มีความเอ็นดู มีความสงสาร เด็กบางคนไม่กล้าตี ไม่กล้าต่อยเพื่อนนะ ทำไม...สงสารเขา บางคนยอมเจ็บแต่ไม่กล้าทำร้ายคนอื่นเพราะกลัวเขาเจ็บ สงสารเขา มันเป็นบารมีที่สั่งสมมา แต่อุเบกขาบารมีนี่ทำยากเหลือเกิน "เฉยไม่ได้ เฉยได้ยังไง" บางครั้งก็ "โอ๊ย...เราไม่ใช่คนหมดกิเลสนี่ มันวางไม่ได้หรอก อุเบกขานี่" เป็นสิ่งที่ยากอยู่...อุเบกขานะ หรือถ้าจะมีก็อุเบกขาแบบเหมือนที่หลวงพ่อชาว่า สังกะสีหล่นออกไปก็เฉยนะ ไม่ใช่เรื่องของเรา เรื่องของหลังคามันพัง เรื่องของเราต้องปล่อยวางอย่างเดียว "นี่มันโง่ที่สุด" หลวงพ่อชาท่านว่า "ไม่ใช่อุเบกขานะนั่น วางด้วยความโง่ ไม่ได้วางด้วยปัญญา"

บารมีเหล่านี้จริงๆ แล้วเราได้บำเพ็ญกันมาทั้งนั้นแหละ **แต่ว่าที่เรามีไม่มาก ไม่เหมือนพระอริยะหรือไม่เหมือนพระพุทธเจ้า นี่เพราะบารมีเราไม่ถึงขนาดนั้น แต่การกระทำนี่มันทำมาบ้างทั้งนั้นแหละ...มากน้อย เพราะไม่เช่นนั้นมันก็ไม่มีอุปนิสัยที่จะมาทางนี้** ฉะนั้นเราก็ต้องมีบารมีทางนี้ ได้สั่งสมกันไว้บ้างเหมือนกัน มันถึงเป็นเหตุเป็นปัจจัย มันก็ประเมินยาก คิดยากเหมือนกัน ท่านจึงว่าธรรมทั้งหลายอาศัยเหตุอาศัยปัจจัย เป็นไปตามเหตุเป็นไปตามปัจจัย ถ้าคิดในเรื่องเหตุปัจจัยนี่มันก็จบดีเหมือนกันนะ ตามเหตุตามปัจจัยก็แล้วกัน ◎

๑๓

ธรรมะไม่มีวรรณะ

ถ้าใครมีความพร้อมที่จะรับธรรม
พระองค์ก็ให้ธรรมะ
ไม่ได้เลือกว่าคนนั้นจะเป็นคนชั้นไหนวรรณะใด

ธรรมะของพระพุทธเจ้า พระองค์ตรัสรู้แล้วนี่ ท่านมุ่งหวังเพื่อให้เกิดประโยชน์ ดังที่พระองค์ส่งพระสาวกไป เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่มหาชน นั้นเป็นคำสั่งของพระพุทธเจ้า หวังให้คนที่มีความทุกข์ให้พ้นจากทุกข์ ให้ได้พบความสุข โดยเฉพาะธรรมะซึ่งเป็นเครื่องพิสูจน์แล้ว พระองค์ก็ได้พิสูจน์แล้วที่เรียกว่าตรัสรู้ธรรม และพระอริยสาวกท่านก็ได้บรรลุธรรมเข้าถึงธรรมแล้ว ธรรมนั้นจึงเป็นของบริสุทธิ์ **เมื่อธรรมเป็นของบริสุทธิ์มันก็ต้องไม่อิงอะไร ไม่ได้อิงอามิส ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ให้ด้วยการสงเคราะห์อนุเคราะห์ พระพุทธเจ้าของเราท่านไม่ได้เลือก** แม้ระยะแรกๆ ดูเหมือนว่าพระองค์จะเน้นไปที่คหบดีหรือคนที่มีระดับสูงๆ ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่าในอินเดียนั้นเจ้าลัทธิมันเยอะ ถ้าหากว่าพระองค์ไม่เอาหัวกะทิเหล่านี้ก่อน ก็จะเอาคนระดับล่างๆ ลงมายาก เพราะมันแข่งขันกันในเรื่องลัทธิหรือศาสดา ใครๆ ก็อ้างตัวเป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าจึงเน้นไปเอาระดับนี้ก่อน อย่างเจ้าลัทธิต่างๆ นี่ต้องให้พวกนี้จำนนก่อน ทีนี้มันก็ง่ายขึ้น

ถ้ามองในแง่ธรรมะของพระองค์ ไม่ได้แบ่งแยก ไม่ได้เหลื่อมล้ำต่ำสูงอะไร เสมอต้นเสมอปลาย ดังที่พระองค์ตรัสว่า แม้พระองค์จะแสดงธรรมแก่ยาจกวนิพกคนเข็ญใจ พระองค์ก็แสดงธรรมด้วยความระมัดระวัง ท่านเคารพในธรรม คนยากคนจนขัดสน...ไม่ได้เลือก ถ้าเขาเป็นทุกข์มีปัญหา ท่านก็นำธรรมะเข้าไปประทานให้เขา เขามีความสุขใจนั่นก็เป็นกำไรของเขา ท่านไม่เลือก เหมือนราชสีห์ ท่านว่าการแสดงธรรมของพระองค์ไม่ได้เลือกว่าคนระดับนี้ต้องให้ธรรมขนาดนี้ มันไม่เหมาะที่จะให้ขนาดนั้น **มันอยู่ที่อุปนิสัยปัจจัย ถ้าเขามีศรัทธามีอินทรีย์พร้อม พระองค์ก็ให้เต็มที่เหมือนกัน** ดังที่พระองค์ทรงแสดงอนุปุพพิกถา อริยสัจสี่ การทดสอบจิตใจที่พระองค์ทรงแสดงก็คือการซักฟอกจิตใจ เรียกว่า *อนุปุพพิกถา* ท่านจึงอุปมาเหมือนกับการชำระล้าง เป็นสบู่ เป็นน้ำยาซักล้างเสื้อผ้าอาภรณ์ต่างๆ ที่เราต้องการจะย้อมใหม่ ซักให้ดีเสียก่อน ถ้าดูดีเรียบร้อยแล้วพระองค์ก็ทรงแสดงธรรมะขั้นสูงขึ้นไปคืออริยสัจสี่ เหมือนผ้าที่พร้อมที่จะย้อมด้วยน้ำย้อม จะย้อมสีอะไรก็ได้ เราต้องการสีอะไรก็เอาได้ตามปรารถนา นั่นคือพระองค์ทรงรู้เวไนยสัตว์ แม้จะเป็นคนระดับไหนก็ตาม ชาวบ้านธรรมดาก็มีเยอะแยะที่พระองค์ทรงไปโปรด

อย่างเรื่องนางทาสีอย่างนี้ ท่านก็ยังโปรดเลย ท่านไม่ได้เลือกนางทาสีนี่ยากจน อาย จะไปวัดก็อาย จะทำบุญก็อาย เพราะว่าปัจจัยของตนเองน้อย อาหารการขบการฉันก็เป็นอาหารชั้นต่ำเหลือเกินเป็นของคนยากคนจน พระองค์ก็ยังไปสงเคราะห์ ถ้าเราได้ศึกษาพระธรรมบทนี่ก็เป็นสิ่งที่ประทับใจ เมื่อพระองค์เห็นอุปนิสัยพระองค์ก็เสด็จไปโปรด พอผ่านไปเท่านั้นแหละ นางเห็นก็ศรัทธาอยู่แล้ว พอเห็นพระพุทธเจ้า...ศรัทธามาก จะทำอะไรดีหนอ อยากทำบุญก็ไม่มีปัจจัยที่

จะทำ นึกหาอะไรก็ไม่ได้ ยกมือไหว้แล้วก็ยังไม่พอใจไม่ถึงใจ อยากจะได้อะไรถวายพระองค์สักหน่อยหนึ่ง นึกไปนึกมานึกได้ "อ้าว...ข้าวที่เราห่อมาอยู่ชายพก น่าจะเอาอันนี้แหละที่เรามีอยู่" เลยเอาอาหารที่พกไว้ในชายพกนี่เอาออกมา ตั้งใจเอาไปใส่บาตรด้วยความศรัทธาเต็มเปี่ยม ตอนนั้นยังไม่ได้คิดอะไรนะ พอใส่บาตรไปเสร็จเรียบร้อยกลับมา มาฉุกคิดขึ้นว่าพระองค์นี่ตระกูลเป็นถึงกษัตริย์ เป็นวรรณะที่สูง แล้วเราเป็นคนชั้นต่ำ อาหารของเราก็ต่ำต้อยน้อยค่า ไม่มีค่าไม่มีราคา แถมภาชนะจะใส่ก็ไม่มี เอาไว้ชายพกแล้วใส่บาตรให้ แล้วพระองค์จะฉันให้หรือ สงสัยท่านรับเพื่อเอาใจเฉยๆ เดี๋ยวพอไปท่านก็คงจะทิ้งที่ใดที่หนึ่ง...คิดไป พระองค์รู้วาระจิตว่าเขากำลังคิดอะไร ก็เลยสงเคราะห์ในขณะนั้นเลย พระองค์ก็ไปกับพระอานนท์บอกให้จัดที่ใต้ร่มไม้ที่นางกำลังมองอยู่นั่นแหละ ก็ฉันให้ เห็นไหม...นั่นเป็นการสงเคราะห์ของพระพุทธเจ้านะ เท่านั้นแหละ ปีติสุขจะเกิดขึ้นขนาดไหน ถ้าเป็นเราจะมีความรู้สึกอย่างไร นั่นคือพระองค์ทรงสงเคราะห์ไม่ได้เลือก เพราะพระองค์ถือว่าธรรมเป็นของบริสุทธิ์ พระองค์ก็เคารพในธรรม ถ้าใครมีความพร้อมที่จะรับธรรมพระองค์ก็ให้ธรรมะ ไม่ได้เลือกว่าคนนั้นจะเป็นคนชั้นไหนวรรณะใดก็ตาม ถ้าเขาพร้อมที่จะรับธรรมพระองค์ก็ให้ นั้นคือความเมตตาของพระพุทธเจ้า ถึงบอกว่าธรรมะนี่เป็นของบริสุทธิ์ ไม่ได้อิงอาศัยอามิสใดๆ ใครมีความทุกข์เข้ามา ธรรมะก็เหมือนน้ำทิพย์ชโลมใจจริงๆ

ฉะนั้นการที่เวไนยสัตว์รวมถึงพวกเราทั้งหลายที่เข้ามาทำบุญให้ทาน **การทำบุญให้ทานนี่เป็นส่วนความดี เป็นบารมีส่วนหนึ่ง เรียกว่า *ทานบารมี* ทุกคนถ้ามีตรงนี้ก็ชื่อว่าเป็นการสั่งสมคุณความดีเบื้องต้นที่จะนำไปสู่ความดีเบื้องสูง** ๏

๑๔

ทำบุญให้เบาใจ

ล้างสะอาดแล้ว เอาน้ำสกปรกมาล้างอีก แล้วมันจะสะอาดได้อย่างไร

การที่เรามาทำบุญทำกุศลก็เพื่อเป็นอุบายให้เกิดความเบาใจ มาทำบุญแล้วหนักใจนี่ไม่ได้บุญนะ หนักบุญก็ยังค่อยยังชั่วหน่อยเนอะ หนักบาปคืออกุศลนี่มันไม่ไหว หนักบุญนี่แบ่งบุญให้คนอื่นก็ยังได้ มันจะได้เบา ช่วยกัน มีความสุขเหมือนกัน แต่อย่าให้มันหนักใจ ฉะนั้นทำบุญเพื่อไม่ให้หนักใจนี่ก็ต้องทำให้เป็น การทำบุญการให้ทานนี่เพื่อให้มันเบาใจ ต้องให้เข้าใจตรงนี้ ถ้าทำแล้วหนักใจนี่มันจะขาดทุน อาตมา

“ทำบุญแต่ไม่ละบาป” ทำเท่าไหร่ๆ มันก็...
บางทีก็ไปทวงเอา “ทำไมไม่ได้บุญ”
ก็เราไม่ได้ละบาป มันจะได้บุญได้อย่างไร

ก็เคยเอามาเล่าอยู่เหมือนกัน มันก็น่าเล่า เพราะเป็นอุบายนะ อย่างสมมติว่าไปบิณฑบาตนี่ ไม่สมมติหรอก เป็นเรื่องจริง โยมเขามีศรัทธาจะใส่บาตร แต่อารมณ์เสีย ลองคิดดูสิ จะใส่บาตรอยู่ก็ด่าคนโน้นด่าคนนี้ ลูกหลานทำไม่ถูกใจบ้าง ก็อารมณ์เสียอารมณ์ขุ่นมัว พอเห็นพระไปยืนก็สงบพักหนึ่ง ใส่บาตรเสร็จไปด่าต่อ แล้วมันเป็นยังไง นั่นแหละทำบุญ ใจก็อยากทำบุญอยู่ แต่ทำบุญไม่ถูกไง บุญนั้นเป็นชื่อของความดี เป็นชื่อของความงาม งามกิริยา งามกาย งามวาจา งามจิตใจ นั่นมันเป็นบุญ

ฉะนั้นเราก็ต้องระวังเหมือนกัน **ถ้าสำนวนหลวงปู่ชาท่านว่า *“ทำบุญแต่ไม่ละบาป”* ทำเท่าไหร่ๆ มันก็...บางทีก็ไปทวงเอา “ทำไมไม่ได้บุญ” ก็เราไม่ได้ละบาป มันจะได้บุญได้อย่างไร** ทำไปมันก็ขาดทุนอยู่ตลอดเวลา เราจะล้างถ้วยล้างชาม เอาน้ำสะอาดล้าง หรือล้างสะอาดแล้วเอาน้ำสกปรกมาล้างอีก แล้วมันจะสะอาดได้อย่างไร บางทีเราก็ต้องคิดหาอุบาย เรื่องจิตใจก็เหมือนกัน จิตใจถ้ามันสกปรกรกรุงรัง มันจะเป็นบุญได้อย่างไร ฉะนั้นท่านจึงบอกว่า **บุญ**

เกิดจากเจตนา ๓ — ก่อนจะให้จิตใจใสสะอาด, ในขณะให้จิตใจก็ใสสะอาด, ให้ไปแล้วก็ปลื้มใจดีใจ นั้นเขาเรียกว่าเป็นบุญ บุญไม่หาย ถ้าทำลักษณะนี้คือทำด้วยปัญญา ถ้าทำไม่ประกอบด้วยปัญญานี่ ทำแล้วหนักใจ อารมณ์ขุ่นมัว มีบ่อยนะ วัดเราก็มีหลายคนเหมือนกัน มาทำบุญแล้วอารมณ์เสีย มาเจอคนโน้นคนนี้ไม่ถูกใจบ้าง อะไรบ้าง ก็คนมันหลายคนเนอะ พอไม่ถูกใจก็อารมณ์ขุ่นมัว เผลอๆ บางคน เอาอาหารมาแล้ว อาจจะเอากลับบ้านก็ได้ มันเคยมีนะ อยู่กับครูบาอาจารย์แต่ก่อนก็เหมือนกัน มาแล้วใจดีมาทำบุญ ใจดีอยู่ พอมาประสบอารมณ์ไม่ดีนิดเดียวเท่านั้น อารมณ์เสียแล้ว นั่นแหละเขาเรียกว่า เจตนาแรกดีอยู่ แต่ในขณะทำมันไม่ดี ก็ทำให้เสียเหมือนกัน หรือฝืนทำ ทำไปแล้วใจไม่ดี แล้วบุญจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

แม้แต่บุญในหลักพุทธศาสนานี้ ก็เป็นเรื่องของปัญญา ให้เราเข้าใจว่า คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคำสอนเรื่องของปัญญา เราทำดีก็ทำด้วยปัญญา ทำบุญทำกุศลทำด้วยปัญญา หรือจะทำบาปก็ทำด้วยปัญญา ขอใช้คำนี้ด้วยนะ ทำไมถึงว่าอย่างนั้น เพราะบางครั้งบางคราว มันอดไม่ได้ อดไม่ไหว ก็ใช้ปัญญา ใช้ปัญญาโดยวิธีไหน ทำบาปถ้าอดไม่ไหวก็ทำ จะทำก็ทำ แต่ทำด้วยปัญญา คือทำแต่น้อย แต่อย่าทำบ่อยๆ มันอยากจะทำอยู่แต่ทำด้วยปัญญา ถ้าอย่างนี้มันก็จะลดละ มันก็จะเบาลงไป ฉะนั้นจึงเรียกว่า คำสอนในทางพุทธศาสนานี่สอนได้ทุกแง่ทุกมุม อดไม่ไหวก็มีอุบาย ให้ทำแต่น้อย อย่าทำบ่อยๆ ลองไปคิดดูก็ได้ ถ้าทำน้อยๆ ไม่ทำบ่อยๆ มันก็หมดเป็นเหมือนกันนะ อย่าทำบ่อยๆ ท่านว่าอย่างนี้ทำด้วยปัญญา ฉะนั้นถ้าทำลักษณะมันนี้ก็เบา บาปมันลดลง บุญมันเพิ่มขึ้น ก็เลยไม่หนักอกไม่หนักใจ

ถ้าเราเข้าใจแล้วทำบุญก็จะได้บุญ ทำบุญแล้วจะไม่ขาดทุน ทำบุญก็จะเป็นการสะสมบุญเรื่อยๆ เหมือนกับที่พระท่านให้พร ความดีหรือบุญสะสมทีละน้อยด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ สั่งสมบ่อยๆ มันก็เต็มได้เหมือนกัน ท่านบอกไว้ *"ยะถา วาริวะหา..."* เหมือนกับน้ำหยดลงในขันหรือในตุ่ม อย่าคิดว่ามันน้อยนะ หยดบ่อยๆ เรื่อยๆ เต็มตุ่มเหมือนกัน เราเคยเห็นน้ำหยดไหม ตามถ้ำ ถ้าจะไปอาบไปสรงมันก็ไม่พอสรง แต่ว่าถ้าไปตั้งตุ่มเอาไว้ มันหยดอยู่เรื่อยๆ บ่อยๆ แผล็บเดียวมันเต็ม หรืออาศัยคืนหนึ่งหรือสองคืนมันก็เต็มได้เหมือนกัน ท่านก็เลยอุปมาว่า **การสั่งสมความดีหรือบุญกุศลก็เหมือนกัน อย่าคิดว่ามันน้อย อย่าประมาทว่าน้อย การสั่งสมบ่อยๆ ด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ จิตใจที่เป็นกุศล พลังแห่งบุญ พลังแห่งกุศลตัวนี้มันสั่งสมไป เมื่อมันเต็มเราจะเห็นอานิสงส์** เมื่อเต็มตุ่มแล้ว โอ้โห...เห็นอานิสงส์ จะมาตัก มาดื่ม มากินก็ได้เต็มที่ ฉะนั้นท่านจึงว่า อย่าประมาทในความดี อย่าประมาทในกุศล ทำความดีด้วยสติ ทำด้วยปัญญา สั่งสมทีละนิดทีละหน่อย สั่งสมบ่อยๆ ก็เต็มได้เหมือนกัน นั่นเรียกว่าทำด้วยปัญญา นี่เป็นหลักในทางพุทธศาสนา

ถ้าทำด้วยความงมงาย ทำโดยปราศจากปัญญา ทำบุญก็จะไปคะยั้นคะยอเอาผลของบุญ ต้องระวังเหมือนกัน ทำบุญแล้วจะไปเรียกเอาอานิสงส์เลยมันก็ไม่ได้นะ คำสอนพระพุทธเจ้าเป็นเหตุเป็นปัจจัย ไม่ต้องไปเรียกร้อง ทำดีไม่ต้องเรียกร้อง ดีมันสนองเอง เราทำดีกับใคร เขาก็ย่อมทำดีตอบ เราให้ของดีแก่ใคร เขาให้ของดีตอบ ถ้าให้ของไม่ดี เขาให้ของไม่ดีตอบ นั่นคือหลักความจริงหลักเหตุผล มีอยู่แล้ว ฉะนั้นทำแล้ว ไม่ต้องไปหวังมันก็ได้อยู่แล้ว เหมือนเรายกมือไหว้ แม้ว่าคนอื่นเขาไม่ไหว้ก็ช่างเขา แต่เราทำความดีแล้ว ก็อย่าให้เสียความดีนะ

จะทำอะไรก็ไม่ต้องคิดว่าจะต้องการอะไรทั้งสิ้น
ไม่ต้องการอะไรทั้งสิ้น
แล้วมันจะเป็นอะไร...ก็ไม่เป็นอะไร
ถ้าเป็นอะไร มันก็ทุกข์เท่านั้นแหละ

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท

ถ้าเขาไม่ไหว้ตอบ ใจเสียไม่ได้นะ “ดูสิ อุตส่าห์ไหว้ มันยังไม่ยอมไหว้กูเลย” อย่างนี้ก็ขุ่นอีกแล้ว เราทำดีแล้วรักษาความดี เขาไม่ทำก็ช่าง เป็นเรื่องของเขา แต่เราทำดีแล้ว นั่นก็คือรักษาความดีของเราเอาไว้ นั่นคือทำด้วยปัญญาจริงๆ อย่าไปเรียกร้องเอาคืน ทำดีแล้วอย่าไปเรียกร้อง ถึงที่สุดมันให้อานิสงส์เอง ข้อหนึ่งที่พระองค์ทรงเปรียบ ก็เอามาพูดบ่อย แต่มันดีนะ ท่านว่าให้ทำบุญเหมือนแม่ไก่ฟักไข่ แม่ไก่ตัวไหนมันฟักตามหน้าที่ ฟักสม่ำเสมอ ไม่ทิ้งในระหว่าง ท่านบอกว่า ถึงแม่ไก่ตัวนั้นจะปรารถนาให้ลูกมันออกมาหรือไม่ปรารถนาก็ตาม เมื่อมันฟักไข่สม่ำเสมอ ถึงกาลถึงเวลาไม่ต้องไปเรียกร้อง ลูกมันจะกะเทาะเปลือกไข่ออกมาเอง โดยที่แม่ไก่ไม่ต้องเรียกร้อง แต่ถ้าแม่ไก่ตัวไหน ฟักไข่ไม่สม่ำเสมอ ขี้เกียจ ฟักไปสองวัน กระโดดหนี อีกสามวันมาฟักอีก แม่ไก่ตัวนี้แม้มันจะปรารถนาให้ลูกออกมาเท่าไหร่ มันก็ออกไม่ได้ ไข่มันเน่าเสียแล้ว เพราะมันฟักไม่สม่ำเสมอ นี่มันเหมือนกัน ฉะนั้นการทำความ

ดีทำบุญกุศล ทำดีแล้วไม่ต้องไปเรียกร้อง ความดีเมื่อถึงกาลถึงเวลามันให้เอง เหมือนครูบาอาจารย์ที่ท่านอดท่านทน ทำ...ก็อยากได้เร็วอยู่เหมือนกัน แต่มันไม่ได้ แต่ก็ถือว่าเหตุปัจจัยมันยังไม่พร้อม บุญมันยังไม่พอ บารมียังไม่ถึง ก็ทนเอา ทน...ทุกข์นะ บางครั้งทำดีมันก็ทุกข์เหมือนกัน แต่ให้มั่นใจในความดี บางคนทนไม่ไหว “โอ๊ย...ทำดีทำไมไม่ได้ดีเลย อย่าทำมันดีกว่า” อันนั้นเรียกว่าไม่อดทน ความดียังไม่ให้ผล เหมือนแม่ไก่ฟักอาทิตย์หนึ่ง พอเห็นไม่ออกมา “โอ้ย...สงสัยไม่ออก หนีดีกว่า” มันก็เลยไม่ออกจริงๆ

นั้นก็เหมือนกันกับที่เราประพฤติปฏิบัติทำคุณงามความดี ถ้าเข้าใจลักษณะนี้ก็เรียกว่าเรามีศรัทธา เชื่อในพระปัญญาคุณของพระพุทธเจ้า เราก็ต้องใช้ปัญญา เจริญรอยตามพระพุทธองค์ ทำทุกอย่างใช้ปัญญาพิจารณา นั่นคือหลักพุทธศาสนา ถ้าทำลักษณะนี้เราจะเบาใจ ไม่หนักใจ ถ้าทำด้วยความไม่รู้ ไม่มีปัญญา มันจะสร้างความหนักใจให้แก่เราเอง ฉะนั้นถ้าทำถูกต้องถูกทางแล้ว...รับรอง เบานะเบาใจ คิดก็คิดให้เป็น อย่าคิดให้มันหนักใจ คิดในเรื่องที่มันเบาใจ ก็เท่านี้แหละ ก็ฝากไว้นะ ฝากไว้เป็นข้อคิด เอาไปพิจารณา เผื่อจะเกิดประโยชน์แก่เราบ้าง ◎

การกระทำบุญสุนทานทุกวันนี้ทำเพื่ออะไร
ทำเพื่อไม่ให้มันมีทุกข์
ให้มันบรรเทาทุกข์ ให้มันค่อยๆ หมดไป
ถ้าทำบุญเพื่อบรรเทาทุกข์ มันต้องทำบุญด้วย
ทำกุศลธรรมด้วย ถ้าไม่เอากุศลธรรม
ก็ไม่มีปัญญา บุญอย่างเดียวเหมือนเนื้อกับปลา
มันสดๆ เอาทิ้งไว้เฉยๆ มันก็เน่าเท่านั้นแหละ
อาศัยเกลือเป็นอยู่ เนื้อหรือปลานั้นมีอายุไปนาน

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๑๕

หลักครองใจคน

เจ้านายกับลูกน้อง บ่าวไพร่อะไรต่างๆ นี่ ก็ต้องมีข้อปฏิบัติธรรมที่สงเคราะห์ซึ่งกันและกัน คุณธรรมที่จะอยู่พึ่งพากันได้

พระพุทธเจ้าท่านฝึกบุรุษที่ควรฝึกได้ ไม่มีใครยิ่งกว่า ท่านใช้คำว่า "ควรฝึกได้" ด้วยนะ คนที่ฝึกพวกนี้ได้มันไม่ธรรมดา เขามีศิลปะ มีเทคนิค พูดจาไพเราะ หัดพูดหัดอะไร ไม่ดุไม่อะไร อาตมายังนึกว่า เอ้... **พวกฝึกสัตว์ทั้งหลายนี่ บางทีใช้อารมณ์กับมันมั้ง บางทีมันก็เก็บไว้ เก็บความแค้นไว้ ได้จังหวะได้เวลามันก็เลยเล่นงาน แก้แค้น คงสร้างความเจ็บใจให้มัน** แต่ก็เป็นข้อคิดที่เห็นได้ชัดนะ อาตมาเห็นคนเลี้ยงลิงขึ้นต้นมะพร้าว เลี้ยงมาตั้งยี่สิบปี ไปดูแกทีไร แกใช้แต่อารมณ์...ก็มันอยู่ใกล้บ้าน เวลามันขึ้นมะพร้าวก็เอาแกทุกทีอะนะ...สมัยก่อน

มีแต่ดุมัน โอ้ย...เชือกนี่กระตุกจนมัน... อาตมาเห็น ขนาดไม่ได้เข้ามาวัดยังสงสารมันเลย ทำไมทำมันขนาดนี้ แล้วต้นไม้มีมดแดงเต็มก็ยังไล่มันขึ้นนะ ขึ้นไปมันก็มองหน้ามองหลัง มันก็ทุกข์มันนะ ก็กระตุกเชือกคุมให้มันขึ้นไป ดันขึ้นไป มันก็ไม่มีกะจิตกะใจจะเอาลูกมะพร้าว มดกัดมันเยอะ กัดหัวกัดหาง มันก็เก็บมด วิ่งไปวิ่งมา ทางนี้ก็ดุอยู่ข้างล่างกระตุกเชือก โอ้ย...เห็นแล้วก็น่าสงสาร อาตมาว่ามันเป็นเพราะเหตุนี้มันเคียดแค้น มันเก็บความอาฆาตไว้ มีวันหนึ่ง ปกติแกก็ให้มันนั่งซ้อนท้ายรถจักรยานนะ...เวลาไป ไม่รู้มันคงสะสมเต็มที่ของมัน นั่งไป มันนึกยังไงไม่รู้ กระโดดกัดเจ้าของเลย แขน...กัดเส้นเลือดใหญ่ด้วยนะขาดเลย เอาไปโรงพยาบาลแทบไม่ทัน เข้าไอซียู กัดแล้วมันก็รู้นะ มันวิ่งหนีเตลิดเปิดเปิง หนีไปเลย มันรู้ว่าผิดเหมือนกัน สัตว์นี่บางทีสร้างความเคียดแค้นชิงชังมันก็เก็บสะสมไว้เหมือนกัน เห็นแล้วอาตมาก็เอามาคิดพิจารณาเหมือนกันนะ ไม่ใช่เห็นแล้วก็แล้วไป ทำไมมันถึงเป็นอย่างนี้ ก็อยู่ด้วยกันมา เลี้ยงมาตั้งยี่สิบปี ทำไมไม่มีกตัญญูหรืออย่างไรเปล่าหรอก พอมาพิจารณาดูจริงๆ กับพฤติกรรมในการเลี้ยงการดู มันไม่ได้สร้างความเป็นมิตรเลย คิดแต่ความเป็นศัตรู เอาเปรียบ...พูดง่ายๆถ้าภาษาเราว่า เอาแต่เปรียบเขาอย่างเดียว ไม่เห็นใจเขา ไม่ได้ให้โบนัสพิเศษอะไรเลย มันก็เลยมองไม่เห็นความดี

ที่พูดนี่ก็เหมือนในหลักในพุทธศาสนา มันมีเจ้านายกับลูกน้องบ่าวไพร่อะไรต่างๆ นี่ ก็ต้องมีข้อปฏิบัติธรรมที่สงเคราะห์ซึ่งกันและกันคุณธรรมที่จะอยู่พึ่งพากันได้ เหมือนครอบครัวจริงๆ **คนใช้ก็เหมือนลูกเหมือนหลานจริงๆ ไม่ใช่ว่าเขาเป็นคนใช้** อะไรมาก็คิดถึงแต่ลูกแต่หลาน ลืมนึกถึงเขา อย่างนี้มันก็ไม่ได้นะ **การสงเคราะห์ ให้รางวัลเขาในโอกาสที่ควรให้ เขาทำดีก็ต้องมีรางวัล ไปที่ไหนมาก็มีอะไรติด**

ไม้ติดมือมาฝาก อยู่ในหลักธรรมเลยนะ ถ้าอย่างนี้เขาจะเกิดความรัก ให้ความดี ให้ความรู้ด้วย ให้ปัญญา ให้ความรู้ก็คือแนะนำในทางที่ดีที่งาม ให้รู้จักความชั่ว ให้รู้จักละชั่ว แล้วก็ให้รู้จักผลของความชั่วความไม่ดี ต้องบอกเขา ความไม่ดีมันไม่คุ้ม ถ้าลำพังความคิดเราแค่ชั่ววูบเดียวเท่านั้น เราทำเราจะเสียใจไปนาน ต้องให้รู้จักผลของกรรมที่เราจะกระทำ กับความดีที่สั่งสมมานาน มันไม่คุ้มกัน สิ่งเหล่านี้ก็คือให้ที่ว่า *ทาน* ไม่ใช่ให้วัตถุอย่างเดียว...ให้ก็แล้วไป บางทีให้แล้วก็ดุ “มึงทำงานมากๆ หน่อยเว้ย เอาแต่นอน” คำพูดก็ต้องประกอบไปด้วย ให้ทั้งวัตถุ ให้ทั้งคุณธรรม มันก็ยากนะ เราต้องมีคุณธรรม ถ้าอย่างนี้มันก็ยึดเหนี่ยวน้ำใจกันได้ เราอาศัยเขา เขาอาศัยเรา ถ้าไม่มีเขาเราก็ลำบาก เขาไม่มีเราก็ลำบาก ต่างคนต่างลำบาก ถ้าเห็นใจซึ่งกันและกันมันก็เหมือนลูกเหมือนหลาน แต่ที่สำคัญคือให้ความรู้ อย่าให้เฉยๆ เพราะบางทีเขาไม่รู้ เขามาจากสถานที่บ้านนอกคอกนา การศึกษาอาจจะยังต้องการอยู่ ก็ต้องให้ ให้ความรู้ โดยเฉพาะเรื่องศีลธรรม อาจจะกลายเป็นคนดี ให้เขารู้จักมองสั้นมองยาว ระยะสั้นระยะยาว ผลดีผลเสียอย่างไร ก็ต้องสอน

มันยากเหมือนกันนะ มันต้องศึกษา ถึงว่าให้**ศึกษาพวกนี้บ้างก็ดี ไม่ต้องลึกมากหรอกธรรมะ เพราะเราดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับสิ่งนี้ การสงเคราะห์เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ เป็น *สังคหะ*** เหมือนยายเขาเล่าให้ฟังนะ คนนั้นเขา...มันเป็นสันดานของคนที่จะไม่ดีเอง แต่ว่ายายคนนี้เขาก็สงเคราะห์อนุเคราะห์ แต่มันก็มีกตัญญูนะ คนไม่ดีมันก็มีกตัญญู คนไหนที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลมันไม่กล้าทำหรอก มันคอยไปดักฉกชิงวิ่งราวคนอะนะ แต่กรรมของมันเอง มาเจอเอาคนที่มีพระคุณ มันไม่รู้ มันกระชากสร้อย เขาก็ร้องตกใจ พอมันเห็น โอ้

โหย...มันตกใจเลยอะ กลายเป็นผู้มีพระคุณของมัน มันต้องลงไปกราบเท้าเลย นั้นคือความดี...เห็นไหม ถ้าทำดีด้วยความบริสุทธิ์ใจ ช่วยมันด้วยใจนะ มันมีกตัญญูพวกนี้ แม้สันดานมันจะชั่วอยู่แต่ว่าความดีอันนี้มันก็ยังมี บางครั้งมันก็คิดยากนะ โจรมีคุณธรรม มันจะมีได้ยังไง มันก็น่าจะเป็นคล้ายๆ อย่างนี้นะ...คิดว่า ฉะนั้นการสงเคราะห์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ การให้ ให้วัตถุ ให้คำสอน *ปิยวาจา* คำพูดคำสอน หวังดีเจตนาดี การกระทำการประพฤติก็เป็นแบบอย่างให้เขาเห็นนั่นก็มีส่วนเขาก็ได้ ได้จากเรา แล้วก็วางตัวแบบไม่รังเกียจเดียดฉันท์ ให้เสมอ คำว่าเสมอในที่นี้ไม่ใช่ตีเสมอนะ เสมอตามฐานะ ตามภาวะ เป็นผู้น้อยก็ตั้งตนอยู่ในภาวะของผู้น้อย รู้จักไหว้ รู้จักยกมือ ให้เกียรติกัน เป็นผู้ใหญ่ก็ให้เกียรติผู้น้อย นั่นคือวางตัวเสมอ ไม่ใช่เห็นเขาเป็นผู้น้อย ก็จะเอาแต่อารมณ์ตนเอง มันก็ไม่ได้นะ ต้องให้เกียรติเขาบางครั้งบางโอกาส เห็นคุณเซียนก็ประทับใจเขานะ คนขับรถเขาพาซื้อตั๋วมาเที่ยว โอ๊ย...เขาดีใจ ทั้งสองคนดีใจมากนะ เขาใช้หลักธรรมนะ ไม่งั้นเขาก็ไม่มีโอกาสได้มาดูมาเห็นวัดวาอาราม ศรัทธามาก แล้วก็เป็นเหตุให้ศรัทธาต่อครูบาอาจารย์อีกด้วยนะ ทำเต็มใจเลยล่ะ สุดหัวใจ นี่การใช้หลักธรรมให้เป็นประโยชน์ ◎

เมื่อเราช่วยเขานั่นแหละ คือช่วยตัวเราเอง
เมื่อเราดูถูกเขานั่นแหละ คือเราดูถูกตัวเอง
เมื่อเราเมตตาเขานั่นแหละ คือเมตตาตัวเอง

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๑๖

บรรลุความดี

ตั้งใจปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติมันก็เป็นการสั่งสม
สั่งสมมากขึ้นก็เป็นกำลัง
เมื่อถึงจุดของมัน มันก็มาสนันสนุน

บรรลุธรรมภาษาหลวงพ่อชาง่ายๆ นะ ถ้าคิดอย่างคนเรียนปริยัติเยอะๆ นี่ก็...โอ้โห มันยากแหละเนอะ มันจะง่ายอะไร มันยากยังกับอะไรนะ...บรรลุธรรม ขั้นตอนมันเยอะ แต่สำนวนของท่านง่ายๆ นะ "การบรรลุธรรมก็ง่ายๆ ก็เหมือนกับโยมบรรลุจากบ้านมาถึงวัดนั่นแหละ" ท่านว่า "โยมออกจากบ้านมาถึงวัด บรรลุถึงวัดใช่ไหม" ท่านบอก คือชี้ให้รู้จักคิด รู้จักภาวนา รู้จักพิจารณา **จิตถ้ามันออกจากความชั่วไปสู่ความดีก็หมายถึงบรรลุความดี มันออกจากความวุ่นวายเข้าไปสู่ความสงบก็เรียกว่ามันบรรลุความสงบ นั่นคือการบรรลุนะ ละสิ่งหนึ่งไปสู่สิ่งหนึ่ง** แต่ว่าละความดีไปบรรลุความชั่วไม่มีนะ อันนั้นทะลุปล้องไปเลย...ไม่ได้ แต่ก็มีเหมือนกัน คนชั่วก็เป็นอย่างนั้นแหละ มีบุญเก่ามาแล้วทิ้งบุญเก่า ก็เลยไปส่งเสริมความชั่ว มันก็เลยทะลุ มุทะลุ สั่งสมชั่ว

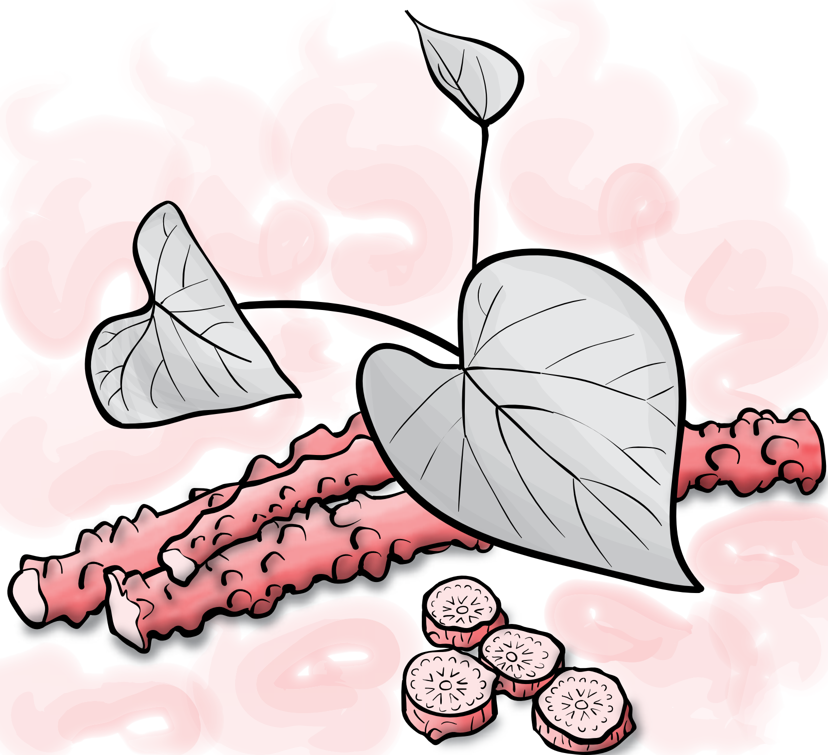
ฉะนั้น**การภาวนาถ้าเรามาอยู่กับปัจจุบันจริงๆ พิจารณาในปัจจุบัน หาในปัจจุบันนะ อย่าไปหวังอนาคตมากเกินไป มันไม่แน่นอน ถ้าเอาปัจจุบัน ค่อยศึกษาในปัจจุบัน ก็จะค่อยรู้ค่อยเห็นค่อยเป็นไปในปัจจุบัน** ทั้งนั้นแหละ เชื่อว่าทุกท่านทุกคนก็เหมือนๆ กันนะ จากความไม่รู้อะไร มันก็ต้องรู้ขึ้นมา เพราะการที่ศึกษา การศึกษาก็หมายถึงว่าเราให้โอกาสกับตนเองในปัจจุบัน เราจึงเรียนรู้ ได้รับรู้ แม้แต่มาปฏิบัติศีลธรรม ปฏิบัติภาวนานี่ก็เหมือนกัน ก็อาศัยความใส่ใจเรียนรู้ในปัจจุบันเหมือนกัน ถ้าไม่เช่นนั้นเราก็ไม่รู้อะไร แต่การปฏิบัตินั้นใช้กาลใช้เวลา "ทำไปอยู่อย่างนี้แหละ ถ้ายังไม่บรรลุก็ทำมันจนตาย" ท่านบอก ถ้าตั้งใจอย่างนี้ค่อยยังชั่ว...ดี ข้อคิดของหลวงพ่อมหาสุพงษ์ท่านก็เตือนนะ ตั้งแต่สมัยอยู่ฝั่งโน้น ท่านบอกว่า "ทำไปเถอะ ไม่บรรลุก็ช่างมัน ถ้าเป็นนักบวชให้มันตายอยู่กับผ้าเหลืองนี่ก็พอใจแล้วล่ะ ภูมิใจว่าเราได้ปฏิบัติ ปฏิบัติมันจนตายแหละดีแล้ว" ก็ดีนะท่านพูดง่ายๆ หมายถึงว่าอย่าไปตั้งความอยากว่าจะบรรลุพรุ่งนี้มะรืนนี้ ความอยากตัวนี้มันจะมากวนเรา ก่อกวนนะ พอไปนั่งสมาธิก็มาแล้ว เพราะจะเอาพรุ่งนี้ไง มันก็เลยมากวนตลอดเวลาแหละ นั่งปุ๊บก็มาทวงตลอดเลย...พญามาร ท่านกลัวอย่างนี้แหละหลวงพ่อชาถึงว่า**ให้ปฏิบัติด้วยการปล่อยวาง ปฏิบัติไปก็วางไป อุบายตรงนี้ก็คือเพื่ออย่าไปหวังว่าจะได้โน่นได้นี่ บรรลุธรรมอย่างโน้นอย่างนี้ ไม่ต้องไปหวัง เพราะธรรมทั้งหลายเกิดจากเหตุ ไม่ใช้มันเนรมิตเอามาได้เลยนะ มันเกิดจากเหตุ เหตุคืออะไร เราต้องทำเหตุก่อน** นี้ศีลก็ยังไม่ได้เจริญ สมาธิก็ยังไม่เจริญ ยังไม่ได้ทำอะไรเลย มีแต่ความอยากมันก็ไม่ได้นะ ปรารถนาเอามันไม่ได้ ต้องทำเหตุปัจจัย ท่านเห็นลูกศิษย์หลายรูปแบบ...หลวงพ่อชานะ องค์หนึ่งก็ท่านจะเอาวันนี้คืนนี้ ไหนๆ ออกจาก

บ้านมาวัดแล้ว มาด้วยศรัทธาเลย ตั้งใจมาก็วางของไว้ ก็เดินจงกรมเลย นั่งสมาธิ...เดิน ไม่พูดไม่จากับใคร จะเอาให้มันได้คืนนี้วันนี้อะนะ อันนี้ท่านว่าน่าเป็นห่วงมากคนลักษณะนี้ เมื่อมันทำด้วยความอยาก เดินไปๆ มันไม่เป็นสิ พอไม่เป็นแล้ววันเวลามันก็ผ่านไป หนึ่งชั่วโมงก็แล้ว สองชั่วโมงก็แล้ว เที่ยงคืนก็แล้ว ตีหนึ่งตีสอง เอ๊...มันจะเอายังไง ใจก็ไปแล้ว ไขว้เขว สุดท้ายก็ "เรามันบุญน้อย บารมียังไม่มี กลับไปสร้างโลกดีกว่า" มันอย่างนี้นะ ถ้าทำด้วยความอยากมันเป็นลักษณะนี้ มันต้องอาศัยเหตุปัจจัย ท่านก็เลยบอกว่า "ดูซิ มันขนาดนั้น มันเพิ่งมาวันสองวันมันจะเอาบรรลุธรรม ไอ้เราทำมาแทบตายกว่าจะมาเป็นครูบาอาจารย์อย่างนี้ แทบล้มแทบตายมันก็ยังจะไม่รู้เรื่องเลย แล้วมันจะมาเอาวันหนึ่งคืนหนึ่งนี่ โอ๊ย...น่าสงสารหนอ มนุษย์เอย" ท่านว่าอย่างนั้น ก็น่าสงสารอย่างท่านว่านะ เวลามันมีศรัทธามีความอยากมันก็จะเอาจริงๆ ของมันอะนะ "โอ๊ย...มันมีเวลาแค่วันนี้เท่านั้นเอง เอาให้มันจริงจังเลย ให้มันสำเร็จ" ก็สำเร็จเหมือนกัน ไปคนละทางเลย มันต้องตามเหตุตามปัจจัย

แล้วบุญวาสนาบารมีก็มีส่วน ฉะนั้นคนช้าคนเร็วจึงต่างกันไม่เท่ากันหรอก อันนี้อันหนึ่งท่านบอกว่าอย่าไปแข่งกับใคร...การปฏิบัตินะ แข่งวาสนาบารมีแข่งกันไม่ได้ เพราะคนที่ทำเหตุปัจจัยไว้เยอะ ท่านก็ไปแบบง่ายๆ สบายๆ พิจารณาอะไรก็ง่าย นั่งสมาธิก็เป็นสมาธิเร็ว เพราะมีเหตุปัจจัยมาสนับสนุน แต่ก็ไม่ใช่สิ่งที่จะไปน้อยอกน้อยใจนะ ท่านทำของท่านไว้เยอะ เราทำไว้น้อยเราก็สะสมของเราไป ท่านไปได้ไวก็สาธุอนุโมทนา จิตใจก็สบาย ไม่ใช่ว่า "แหม..ดูสิเราเป็นพระ เขาเป็นแม่ชี ทำไมเขาไปก่อนเรา" เคยเล่าให้ฟังแล้วไม่ใช่เหรอ ทีนี้ก็ฮึกเหิมขึ้นมา "ไม่ได้อายเขา เราบวชพระมาตั้งแปดปี

เก้าปีแล้ว แม่ชีเพิ่งมาบวช โอ้โหย...ทำไมจิตใจของเขา...” คือฟังเขาคุย อะนะ สนทนาธรรมกับหลวงพ่อ หลวงตาก็เอาใหญ่เลย ไม่หลับไม่นอน เอ๊า...เครียดเลย กลัวอายแม่ชี มันก็เครียดจริงๆ แหละ พอไม่หลับไม่นอน ไม่ได้พักผ่อนมันก็ฟุ้งซ่านสิ ฟุ้งซ่านก็เกิดวิปลาสขึ้นทันทีเลย โอ๊... ไปกันใหญ่เลย สำคัญว่าตนได้บรรลุธรรมเห็นธรรม พอสำคัญผิดปุ๊บก็... เทศน์แล้ว ทำประโยชน์ผู้อื่น ประโยชน์ตนสำเร็จแล้วว่าอย่างนั้น คนไม่ฟังเทศน์ก็บอกให้มาฟังเทศน์ ไปเกณฑ์โยมมา เรียกโยมมาฟังเทศน์ จะเทศน์ให้ฟังว่าอย่างนั้น ลืมตัวไม่รู้เรื่องขนาดนั้นนะ อาตมาไปอยู่คำชะอี โอ้ย...สงสารหลวงตา มันหลง มันวิปลาส ถ้าโยมจะลุกไปปัสสาวะ “ไปแล้วรีบมานะ เดี๋ยวจะเทศน์ต่ออีก” หนีไปไม่ได้ ไปนอนก็ไม่ได้ “อาตมายังไม่ลงธรรมาสน์เลยนี่ อุตส่าห์จะเทศน์ให้ฟัง หนีไม่ได้ ต้องฟังเทศน์” น่าสงสารจริงๆ นั่นคือมันเป็นถึงขนาดนั้นแหละ นี้องค์หนึ่งนะ แล้วชอบเป็นกับหลวงตาด้วย หลวงตานี่ขี้น้อยใจเนอะ แต่อีกองค์หนึ่งนั้นขึ้นขื่อจะเหาะ นี่ก็อายแม่ชี น้อยใจ วิปลาสจนปีนขึ้นไม่รู้ตัวเลย อาตมาไม่เห็นหรอกนะ แต่ว่าท่านเล่าให้ฟังก็พอนึกได้ ศาลาหลังเล็กแต่ก่อน อยู่หนองป่าพง ศาลานั้นเป็นที่อาตมาอุปสมบท ตอนหลังมาทำเป็นโบสถ์เล็กๆ เล็กนิดเดียวนะ ท่านวิปลาสปีนขึ้นไป มันเป็นไม้เป็นขื่อนะ ก็สูงพอสมควร เป็นทรงจั่วนะ ปีนขึ้นไป บอกว่า “เอ้า...มาดูๆ เดี๋ยวจะเหาะให้ดูแล้ว” ขึ้นไปขื่อจะเหาะ โอ๊ย...ทางนี้ก็ตกใจกันใหญ่ กลัวกระโดดลงมาตาย หลวงพ่อไพฑูรย์ล่ะมั้งที่ท่านแข็งแรง ท่านปีนขึ้นไป ดึงลงมาก็จะไม่ลง “จะเหาะนี่ อย่ามากวนนะ จะเหาะให้ดู” ยังไม่รู้เรื่องเลย บอกไม่ฟัง...กำปั้นใส่หูเลย “เพี้ย!” ได้สติเลยนะ โดนกำปั้นทีหนึ่ง “โอ้โหย... หมัดหนักยังกับ โผน กิ่งเพชร เว้ย” ว่ายังงั้นนะ ได้สติขึ้นมา ถึงยอมลงมา ให้หลวงพ่อมาแก้อารมณ์ให้ มันเป็นขนาดนั้นนะ

ถึงบอกว่าอย่าไปแข่งขัน การปฏิบัติอย่าเอาคนอื่นมาเปรียบเทียบกับเรา ก็เพราะบุญวาสนาบารมีมันไม่เหมือนกัน ไม่นึกถึงสมัยพุทธกาลเนอะ บางองค์ท่านใช้เวลา ไม่นึกถึงพระอานนท์บ้าง มีไปก่อนท่านตั้งเยอะ บรรลุธรรมกันเยอะแยะนี่ ท่านก็ยังอยู่เป็นพระโสดาบันอยู่นั่นแหละ ตามพระพุทธเจ้า ตามต้อยๆ ไปอยู่อย่างนั้นแหละ ท่านก็ยังไม่เดือดร้อนเลย ท่านถือว่าท่านสร้างบารมีของท่านไปเรื่อยๆ การได้ติดตามพระพุทธองค์นี่ไม่ใช่เรื่องธรรมดานะ ฉะนั้นเมื่อติดตามในฐานะที่ยังไม่บรรลุธรรม อาตมาประเมินคิดเอาเองนะว่า ด้วยความรักต่อพระพุทธเจ้า ความวิตกกังวลกับพระพุทธองค์ในการอุปัฏฐาก กลัวบกพร่องกลัวอะไรต่างๆ นี่ ก็เลยเอาใจใส่ในหน้าที่ หน้าที่เป็นกุศลนั่นแหละ แต่ก็มีผลคือปิดกั้น ไม่ได้จริงจังกับการปฏิบัติเพื่อบรรลุธรรม เรารู้ได้จากตอนที่ท่านน้อยใจว่าพระพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระพุทธเจ้าให้กำลังใจบอกว่า “เธอนั้นทำบุญไว้เยอะ การได้อุปัฏฐากเรานี่ถือว่าเธอได้ทำ ได้สร้างบารมีอย่างเยี่ยมยอดแล้ว ไม่ต้องน้อยใจเสียใจว่าเราปรินิพพานไปแล้ว บุญบารมีที่เธอสั่งสมเอาไว้นี่แหละ ที่จะเป็นแรงผลักดัน ถ้าเธอตั้งความเพียรแล้ว ไม่นานเธอจะได้บรรลุ เพราะอาศัยกุศลหรือคุณงามความดีนี้” มีกำลังใจ เท่านั้นแหละ ฉะนั้น**คุณธรรมหรือกุศลธรรมก็เป็นเครื่องสนับสนุน เราไม่ต้องหวังบรรลุธรรม ไม่ได้หวังเป็นพระอรหันต์หรอก หวังว่าทำความดีไป ทำความดีก็คือปฏิบัติไปนี่แหละ ตั้งใจปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติมันก็เป็นการสั่งสม สั่งสมมากขึ้นก็เป็นกำลัง เมื่อถึงจุดของมัน มันก็มาสนันสนุน มันก็น่าจะไปของมันเอง** ถ้าไม่ถอยกลับนะ อย่าถอยกลับก็แล้วกัน ให้มันไปเรื่อย ๏

๑๗

ขมเป็นยา

บางคนยอมตายนะ ยาดีก็ไม่ยอมกิน เพราะอะไร กลัวขม รสมันไม่ดี ไม่เอา

ครูบาอาจารย์แนะนำพร่ำสอนก็ชื่อว่าเป็นผู้บอกเท่านั้น เป็นผู้บอกทางเท่านั้น หรือเป็นผู้นำอาหารมายื่นให้ หน้าที่ที่แท้จริงคือเรา จะพึงปฏิบัติ ศีลก็ดี สมาธิก็ดี ปัญญาก็ดี ที่ครูบาอาจารย์ หรือพระพุทธเจ้าทรงประทานไว้ให้ พระอริยสาวกประทานไว้ให้ ท่านก็ให้ได้ อธิบายอย่างแยบคาย อธิบายก็เท่ากับพรรณนาถึงสรรพคุณ เพื่อให้เกิดความอยาก เมื่อมีความอยากมันก็กระตุ้น เกิดวิริยะขึ้นมา ความตั้งใจก็มีวิริยะก็มี เมื่อมีสิ่งนี้แล้วผลมันก็ค่อยๆ ปรากฏให้เห็น อย่างน้อยๆ ก็ "ชิมสักหน่อยสิ ชิมดูสักหน่อย" ชิมแล้วก็ "เอ้อ...เข้าท่าดีนะ" ชิมไปชิมมา เอาหมดถ้วยเลยก็มี ธรรมะนี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ท่านพยายามอธิบายให้ฟัง อยากให้เราได้ลิ้มรสแห่งพระธรรม จึงพยายามหาอุบายต่างๆ เพื่อให้เราได้ชิมได้ลอง บางคนชิมแล้วไม่เข้าท่าก็ไม่เอาเหมือนกัน ธรรมะก็เหมือนกัน ไม่ถูกจริตไม่ถูกนิสัย ไม่เข้าท่า ไม่เอา

ถ้าเห็นอานิสงส์มันแล้ว ขมมันก็ทนได้
ขมเป็นยา รู้ว่าเป็นยาก็ไม่กลัวแล้ว

เหมือนกัน "มัวแต่กินธรรมะ จะไปกินอะไร จะอยู่ได้หรือโลกนี้" ไปกันคนละเรื่องเลย "จะเอาธรรมะอย่างเดียวมันอยู่โลกนี้ไม่ได้หรอก" อาหารไม่ถูกปาก มันก็เลยเอาไม่ได้รับไม่ได้ แต่บางคนมาลิ้มรสนิดเดียวเท่านั้น โอ๊ย...ติดใจซึ้งใจ ดึงหูก็ไม่ออกทีนี้ แต่มันหายากเนอะ รสพระธรรมนี่ไม่ค่อยถูกจริตเท่าไหร่ มันขัดใจคนเหลือเกิน

ท่านถึงว่า**ธรรมะนี่เหมือนบอระเพ็ด มันขม มันเป็นยาดี แต่จะให้คนกินนี่เลี่ยงกันหมดเลย ดีขนาดไหนก็ไม่อยากจะเอาไหร่ถ้าขม** จริงๆ มันก็ไม่ได้ขมมากมายอะไรหรอก ถ้าเราฝึกจนเคยชิน อาตมาฝึกมาตั้งแต่เด็ก กินขมมา มันก็เลยเป็นเรื่องธรรมดา ขมขนาดไหนก็ไม่รู้สึกกลัวอะไร ฉะนั้นอะไรขมๆ นี่ก็ฉันได้ ฉันจนมันเป็นเพื่อนกันว่างั้นเถอะ จนเคยชิน เคี้ยวให้โยมดู เขาถามว่าขมไหม ก็ขมอยู่ มีวันหนึ่งเขาถวายบอระเพ็ดมา จากทางอุบลฯ เขาก็ทำดีนะ ทำกรอบ เขาคั่วเป็นแว่นเล็กๆ อาตมาก็เอามาฉันตอนเย็น เหมือนฉันขนมเนอะ บางทีก็แกล้งให้โยมเห็น โยมมานั่งก็หยิบใส่ เคี้ยวๆๆ กลืน เขาก็มอง เหมือนกับเขาสงสัยอะไรนะ นึกว่า "พระฉันขนมบ่...ตอนเย็น" อาตมาเลยยื่นให้คนละชิ้นเล็กๆ กรอบๆ เขาก็เอาไปอมไปทานกัน แพล็บเดียวเท่านั้น

ลุกกันเป็นแถวเลย ไปบ้วนปากไปล้างปาก บอกว่า "อ้าว...ทำไมล่ะ" "โอ๊ย...ทำไมมันขมจังเลย" อาตมาก็ฉันธรรมดาๆ นี่แหละ ยาดีรสชาติมันก็อาจจะไม่ถูกปากบ้าง แต่ถ้ามันเป็นยาดีเราก็ต้องฝืนเอาหน่อยแหละ

เหมือนธรรมะ เหมือนศีลธรรม ขัดใจบ้าง **แต่ถ้าเห็นอานิสงส์มันแล้ว ขมมันก็ทนได้ ขมเป็นยา รู้ว่าเป็นยาก็ไม่กลัวแล้ว** ถ้ายังไม่รู้สรรพคุณนี่ ขมก็กลัวแล้ว บางคนยอมตายนะ ยาดีก็ไม่ยอมกิน เพราะอะไร กลัวขม รสมันไม่ดี ไม่เอา เลี่ยงไป มีเหมือนกัน คนปฏิบัติธรรมปฏิบัติสบายๆ ไม่ต้องการให้มันขัดใจ มันก็ไม่เห็นธรรม ไม่รู้ธรรม จะเอาสบายมันไม่ได้ แต่ก่อนก็เคยคิดเหมือนกัน ปฏิบัติให้มันสบายไม่ได้หรือ ใน *ปฏิปทา ๔* ก็มีนะ *"สุขา ปฏิปทา ขิปปาภิญญา"* ปฏิบัติสบายๆ บรรลุธรรมง่ายๆ เราก็อยากได้อย่างนั้น แต่มันไม่ได้สิ มันไม่ใช่องค์นั้น มันคือองค์นี้ ไม่ใช่คนนั้นแต่คนนี้ ทำอย่างนั้นไม่ได้ เอาง่ายๆ อย่างนั้นไม่ได้ แต่ก็มีนะสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าท่านก็กล้าตรัสนะ ท่านบอกว่าไอ้เรื่องความเคร่งความอะไรต่างๆ นี่ บางทีสู้พระสาวกไม่ได้ก็มี ในเรื่องภายนอกนี่นะ ก็เลยมานึกถึงว่า บารมีนี่ก็แปลกนะ แต่อันนั้นเป็นพุทธวิสัย เขาสร้างบารมี แต่อาศัยพระพุทธเจ้า แต่เขาก็บรรลุธรรมได้ง่ายๆ ที่พระองค์ทรงเปรียบเทียบ อุปมาเหมือนบัวที่จะบานแล้ว รอแสงอาทิตย์ นั่นก็คือเขารอแสงพระธรรมจากพระองค์เท่านั้น เห็นไหม แต่ก่อนสามเณรตัวเล็กๆ ปลงผมเท่านั้นก็บรรลุธรรม เขามีธรรมเนียมวิธีปลงผมนี่ ปลงผมเพื่อให้เกิดกรรมฐาน อย่างพระอุปัชฌาย์ท่านสอนพระ *"เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ"* มาจากนี่แหละ สามเณรหลายองค์หลายท่านสมัยพุทธกาลพอปลงผมแล้ว อาจารย์ที่ปลงก็เอามาให้ดู ท่านก็ปลงกรรมฐานไปด้วย เอามาแหยมหนึ่งใส่ฝ่ามือก็ปลงกรรมฐาน

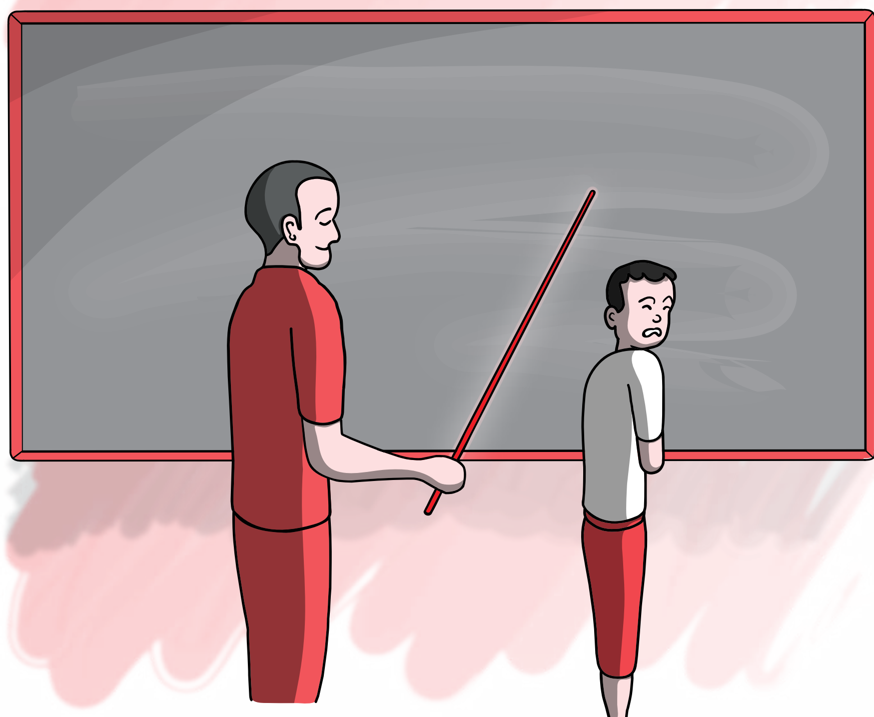
ปลงไปสู่พระไตรลักษณ์ เอามาอีกหยิบหนึ่ง ปลงครั้งที่สองครั้งที่สาม บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ได้เลย ง่ายขนาดนั้นนะ นั่นเขาเรียกว่า สุขา ปฏิปทา ขิปปาภิญญา ไม่ต้องออกแรงเลย ตอนนั้นศีลมันอยู่ที่ไหน ไม่ได้พูดถึงศีลเลยเนอะ พูดถึงธรรมอย่างเดียว คือท่านสมบูรณ์แล้วด้วยศีล สมาธิ ปัญญา พร้อมที่จะเบ่งบานอยู่แล้ว พอธรรมะมาสะกิดนิดเดียวเท่านั้นก็บานแล้ว สำเร็จได้ง่ายๆ อย่างนั้นจะเรียกว่าบอระเพ็ดหรือว่าอะไร มันไม่ใช่บอระเพ็ดสำหรับท่านแล้ว ขมก็กลายเป็นหวานสำหรับผู้ที่เห็นคุณค่าว่าเป็นยา ว่าเป็นสิ่งเลิศสิ่งประเสริฐ

อันนี้ครูบาอาจารย์ หลวงพ่อชาท่านก็เปรียบเทียบว่า คนที่ต้องการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ย่อมเป็นคนรักข้อวัตรปฏิบัติ ไม่ถือว่าเป็นเรื่องอึดอัดขัดเคืองจิตใจเลย อยากจะปฏิบัติ อยากจะดัดจิตใจนิสัยของตนเอง เพราะถ้าไม่เช่นนั้นก็ไม่รู้ใครจะมาดัดให้ ถ้าไม่อาศัยข้อวัตรปฏิบัติ อาศัยครูบาอาจารย์ จะอาศัยความสบายก็ตามใจตนเองเท่านั้นแล้วมันจะรู้ธรรมเห็นธรรมได้อย่างไร หรืออยากจะลองก็ลองได้ **เอาดูสิตามใจตนเองมันจะมีอะไรดีไหม มันก็ไม่มีอะไรดี ตามใจมาต้องเยอะแยะแล้ว** เราท่านทั้งหลายนี่ก็เคยตามใจมาทั้งนั้นแหละ ก็ยังไม่ได้ดี ไม่ได้ตามความประสงค์ที่เราต้องการเลย จะให้มันกินตามใจ นอนตามใจ นั่งตามใจ อะไรตามใจนี่ ลองดู ว่ามันจะดีมันก็ไม่ดีนะ มันถูกกิเลสเท่านั้นแหละ สุดท้ายก็ทุกข์อย่างเดิม ๑

การตามใจตัวเอง
ไม่ใช่แนวทางของพระพุทธเจ้า

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๑๘

รักลูกให้ตี

ถ้าหากว่าท่านไม่ขนาบขนาดนั้น
บางคนนี่ก็ไม่ได้ดี ถ้าไม่ใช้พระเดช
ใช้พระคุณอย่างเดียวก็ไม่รู้สึก

ธรรมดาครูบาอาจารย์พ่อแม่ มีความรัก มีความเป็นห่วงต่อลูกหลานหรือศิษยานุศิษย์ การแนะนำ การพร่ำสอนก็คงเป็นธรรมดา หนักบ้าง เบาบาง แรงบ้าง ค่อยบ้าง ตามท่วงทำนอง ตามกาลตามเวลา ตามบุคคล อันนี้เราก็คงถือว่าเป็นหน้าที่ของครูบาอาจารย์หรือบิดามารดาที่ท่านมีเมตตาต่อเรา **ถ้าเราคิดว่าท่านมีเมตตาต่อเรา ต้องการให้เราเป็นคนดี สิ่งนั้นก็จะเป็นพรอันประเสริฐที่ท่านสอน** หนักบ้างเบาบ้าง ซึ่งเชื่อว่าทุกท่านทุกคนก็ผ่านมา แม้อาตมาเองก็ผ่านมา ตั้งแต่ทางโลกหรือทางธรรม ทางโลกก็ไม่ธรรมดา ก็โดนตีเหมือนกัน เข้าโรงเรียนก็โดนตีหลายครั้ง แต่ก็ไม่ได้บ่อยมากนัก แต่ตีบ่อยก็คือพ่อแม่ แม่ไม่ตีหรอก แต่พ่อตีบ่อยหน่อย ตีแล้วตีอีกจนคิดจะหนีจากบ้านหลายครั้งหลายครา ก็เป็นธรรมดาของผู้ที่ยังเป็นเด็ก ยังไม่เป็นผู้ใหญ่ บางครั้งบางคราโดนตีมากๆ ก็น้อยอกน้อยใจ มีเพื่อนคนหนึ่งโดนพ่อตี หนี

ออกจากบ้านทุกครั้งเลย ไอ้เราโดนตีบ่อยๆ ก็นึกถึงเพื่อน "หรือจะทำอย่างเขา หนีมันไปเลยบ่" นึกในใจนะ คือตามความรู้สึกของเด็กก็เป็นอย่างนั้น แต่ก็ไม่กล้า เพราะไม่มีอุปนิสัยอย่างนั้น ก็ทน แม้จะตียังไงก็ทน จนกว่า...**อาศัยกาลเวลา เมื่อโดนตีมากๆ มากขึ้นๆ เราก็โตขึ้นด้วยเหมือนกัน คือมันก็ต้องโตใหญ่ขึ้นมาว่างั้นเถอะ ความคิดความอะไรมันก็รู้จักคิดมากขึ้น เปลี่ยนแปลงมากขึ้น...เมื่อมีความอดทนนะ ถ้าไม่ทนนี่อาจจะไม่ได้ข้อคิด** ถ้ามีความอดทนแล้ว เกิดความคิดขึ้นมา "เอ๊...ทำไมท่านต้องตีเรา" ผิดนิดผิดหน่อยก็เอาแต่ตี อันนั้นก็ยกให้เป็นอุปนิสัยของท่านอีกแบบหนึ่งนะ นั่นก็เป็นเหตุให้เราคิด พอคิดแล้วก็ พอนึกได้ก็ "เอ๊...ปกติพ่อแม่ต้องรักลูก เมื่อพ่อแม่รักลูก ท่านคงต้องการให้เราดีจริงๆ นะ" บางครั้งมันไม่สามารถที่จะระบายออกมาทางคำพูดได้ ไม่สามารถที่จะจาระไนให้เข้าใจได้ ก็เลยต้องออกแรงด้วย ตีไปด้วย เรียกว่า ตีด้วยความรัก ตีแล้วก็เป็นทุกข์เหมือนกันแหละ ตีเสร็จแล้วก็สงสาร แล้วก็มาปลอบใจ บางครั้งก็น้อยใจเหมือนกันนะ ตีแล้วมาปลอบใจ "เอายามาทาให้มันหน่อย" ตีจนเลือดซิบๆ แล้วบอกเอายามาทาให้นี่ แหม่...มันน่าน้อยใจจริงๆ อาตมาโดนบ่อยเลย แม่นะน้ำตาไหลทุกที พอพ่อตีทีไร แม่ก็จะร้องไห้ แล้วก็หายามาทาให้ แม่ก็จะพูด "โอ๊ย...ทำไมตีมันมากจังเลย" ก็บ่นน้อยๆ นะ

นั่นคือน้ำใจ จริงๆ แล้วถ้าเราคิดเป็นแล้วนะ **ถ้าหากว่าท่านไม่ขนาบขนาดนั้น บางคนนี่ก็ไม่ได้ดี ถ้าไม่ใช้พระเดช ใช้พระคุณอย่างเดียวก็ไม่รู้สึก ว่าอย่างนั้นเถอะ พอใช้พระเดชขึ้นมาแล้วก็เกิดความรู้สึก เกิดความกลัวขึ้นมา แต่สิ่งนี้ในขณะนั้นมันเป็นเด็ก มันก็คิดไปตามประสา แต่พอโตมาถึงรู้ว่าครูบาอาจารย์ท่านมีความรักต่อลูกศิษย์ลูกหา** ได้ยินท่านเล่าให้ฟังว่าสมัยก่อนเวลาไปศึกษากับครูบา

อาจารย์ ตีจริงๆ นะ ตีแบบไม่ธรรมดาเลย เคยอ่านประวัติหลวงพ่อปัญญานันทะ พ่อแม่ไปมอบให้ บอกว่า "ถ้ามันไม่ดี ตีมันเลยนะ ไม่ต้องเกรงใจโยมหรอก" แหม...หลวงพ่อก็ตีจริงๆ ตีจนบวมไปหมดเลย ตีจนทนไม่ได้ ต้องหนีออกจากวัด หนีไปหาแม่ แม่ดีใจเพราะว่าหายหน้าไปนาน แม่ก็เข้ามากอด พอมากอด ร้องไห้ บอกว่า "ทำไม ทำไมลูกถึงร้อง" มันระบมไปทั่วเลย หลังอะไรนี่ พอแม่มาเปิดผ้าดู โอ้โห... แม่น้ำตาไหล บอกว่า "พ่อหลวงทำไมทำลูกถึงขนาดนี้" ไอ้เราเลี้ยงลูกมาโตขนาดนี้ ก็ไม่เคยตีถึงขนาดนี้เลย แต่พอไปศึกษากับท่าน ทำไมท่านตีถึงขนาดนี้ แม่ใจอ่อน พ่อเห็น อยากจะให้กลับไปเรียนหนังสืออีก บอกว่าไม่ไป สู้ไม่ไหว แม่สงสารก็ไม่ให้ไป ก็เลยไม่ได้ไปเรียน ก็หาสถานที่แห่งใหม่ให้เรียน ท่านเล่าให้ฟัง นั่นก็คือครูบาอาจารย์ แต่ตอนหลังก็ดีนะ กลับกลายเป็นว่าท่านรักมากเลย เวลามีการศึกษามีอะไรแล้วกลับไปไหว้ท่าน ท่านมีความรักมาก แต่ว่าครูบาอาจารย์...ก็ในฐานะเป็นปุถุชน บางทีอยากให้ดีมากๆ ก็ใส่อารมณ์หน่อยหนึ่ง แหม่...มันสอนยากจริงๆ ก็ออกแรงหน่อย แต่ก่อนเขาทำอย่างนั้นจริงๆ เราเลยมีสำนวนภาษาไทยของเราว่า "รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี" เขาตีจริงๆ นะสมัยก่อน เวลาเรียนหนังสือกับครูบาอาจารย์นี่ ท่านเล่าให้ฟังหรอกท่านจะมัดใส่กับต้นเสาเลย ถ้าใครสอนยากนี่มัดใส่ต้นเสา เอาฝ้ายเส้นหนึ่งมัด ไม่ใช่เชือกเส้นใหญ่นะ ฝ้ายเส้นเล็กๆ มัดติดกับต้นเสาพอตึงๆหน่อย แล้วก็เอาแส้เฆี่ยน ถ้าด้ายขาด...ตีหนักกว่าเก่า ถ้าด้ายนั้นขาดแทนที่จะตีหนึ่งทีเป็นตีสองที หรือเท่าตัว นั่นเป็นวิธีแต่ก่อนนะ เดี๋ยวนี้ใช้ไม่ได้หรอก มันล้างครูหมดแล้วเดี๋ยวนี้ ไปตีมัน มันตีเราคืนเลย

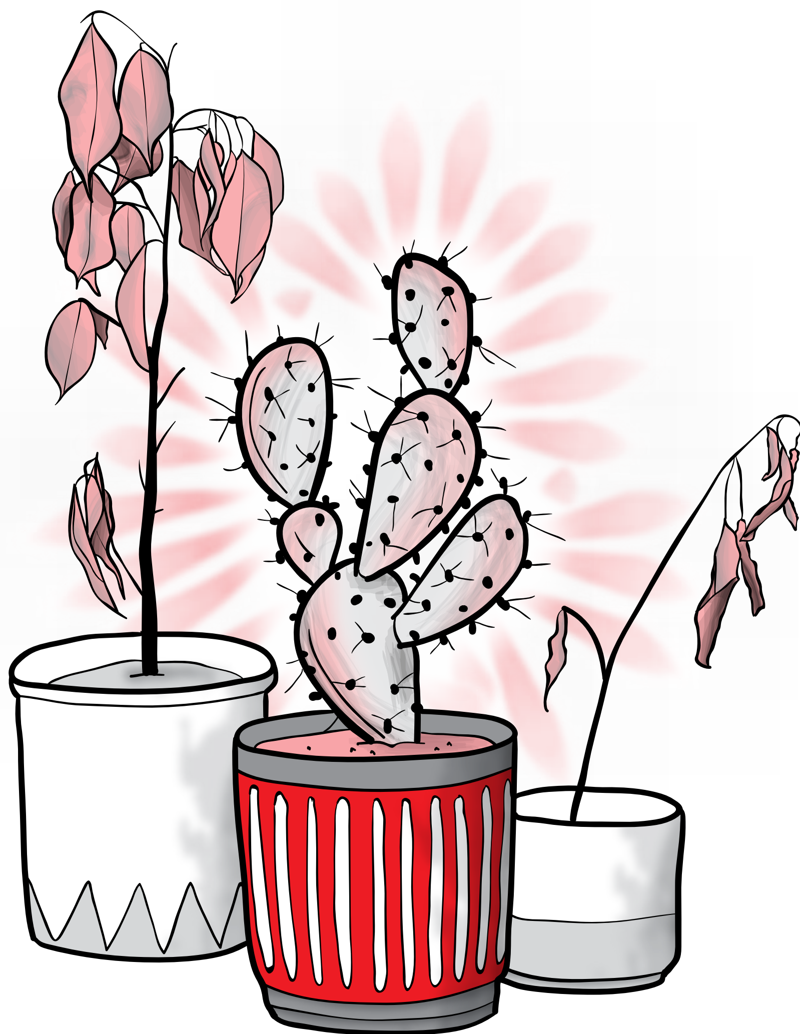
ก็เลยต้องเปลี่ยนวิธีใหม่ ตอนนี้ก็ตีด้วยคำสั่งคำสอน ไม่ได้ออกแรงเหมือนแต่ก่อน การตีลักษณะนี้มันก็มีน้ำหนักพอๆ กับการ

ตีออกแรงเหมือนกัน อยู่ที่ว่าจะใช้น้ำหนักแบบไหน **บางทีสอนยากท่านก็พูดแรงหน่อย อะไรทำนองนี้ ถ้าสอนง่ายก็ไม่ต้องออกแรง ไม่ต้องพูดแรง ถ้าอยู่กับครูบาอาจารย์ก็รู้จักนะ อยู่กับหลวงพ่อชานี่ โอ้...สารพัด ลูกศิษย์เยอะ พอเยอะแล้ววิธีสอนของท่านก็ต้องเยอะ เพราะอุปนิสัยปัจจัยของคนไม่เหมือนกัน** บางคนพอเจอหน้าก็มีแต่ดุ ก็ว่า “เอ๊...ทำไมถึงดุมากนัก” บางคนก็ไม่ดุหรอก อย่างอาตมาไม่เคยเจอหลวงพ่อดุ มีครั้งเดียวเท่านั้นที่จำได้ ที่ดุหน่อย จับบาตร จับตีนบาตรไม่ดี นั่งรถไปกับท่าน ไปกิจนิมนต์ ท่านคงจะรำคาญ เห็นมันเก้งก้างเกะกะ มาก็ “เอ๊ย...มันทำยังไงเนี่ย ต้องทำอย่างนี้” ก็จับมือใส่ นั่นก็เป็นครั้งเดียวที่ท่านเตือนแบบแรงๆ แรงสำหรับอาตมานะ แต่ว่าองค์หนึ่งอยู่กุฏิใกล้ๆ กัน พอไปกราบหลวงพ่อก็จะมีแต่คำแบบ...โอ้โหยคำดุดันจริงๆ ว่าให้เจ็บๆ หนักๆ แรงๆ จนเกิดความสงสารเพื่อนเพราะอยู่ใกล้กัน คิดว่าหลวงพ่อท่านดุอยู่บ่อยๆ กลัวท่านจะมีจิตเป็นอกุศลกับหลวงพ่อ ก็คิดเอาเองหรอก วันหนึ่งก็เลยไปนั่งคุย บอกว่า “ท่านๆ ท่านมีความรู้สึกอย่างไรกับหลวงพ่อ เพราะว่าไปกราบหลวงพ่อทีไรแหม...ท่านนี่โดนทุกทีเลย นั่งอยู่กับเพื่อนก็โดน” ท่านก็จะกระทบเพื่อสอนคนอื่นไปด้วยนะ ก็เอาบุคคลนั้นมาเป็นอุปกรณ์การสอนตลอด แต่คำตอบมันตรงกันข้ามกับความคิดของเรานะ ถามว่า “ท่านมีรู้สึกอย่างไรกับหลวงพ่อชา โกรธหลวงพ่อไหม มีจิตเป็นอกุศลกับหลวงพ่อไหม” “เปล่า” ท่านบอก “กลับมีความรักท่านมากเลย ยิ่งหลวงพ่อดุนี่ยิ่งรักหลวงพ่อมาก เหมือนกับท่านเมตตา” เขาว่าอย่างนั้น เอ้...ทำไมเราฟังแล้วเกิดความรู้สึกไปคนละด้าน คนละทางเลยนะ นั่นคืออุปนิสัยปัจจัยของคนนะ ฉะนั้นจึงไม่เหมือนกัน ๏

เมื่อเห็นความจริงในธรรมะแล้ว ก็ไม่ต้องเปลือง
ครูบาอาจารย์ ไม่ต้องสอนกันทุกวันหรอก
เมื่อรู้แล้วก็จะทำตามหน้าที่เท่านั้น แต่เดี๋ยวนี้
ที่เราสอนยากลำบากคือมันไม่ยอมรับ นั่งเถียง
ครูบาอาจารย์อยู่ ยังเถียงพระธรรมพระวินัยอยู่
ถ้าอยู่ใกล้ครูบาอาจารย์ก็ทำดีเสียหน่อยหนึ่ง
เมื่อลับหลังครูบาอาจารย์ก็เป็นขโมยเสีย
เป็นเรื่องที่สอนยากอย่างนี้

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๑๙

ทำตนให้เป็นคนเลี้ยงง่าย

ทนเอาหน่อย
อดบ้าง หิวบ้าง ลำบากบ้าง
แต่ไม่ตายก็ดีแล้ว

สมัยหนึ่งขึ้นไปอยู่บนเขาเขียว อยู่ตั้งสองเดือน อยู่ในป่าด้วยนะ ไม่มีเต็นท์ดีเหมือนเราด้วย กางกลดเอาเท่านั้นเอง แต่ก็ทนอยู่ได้ เจอฝนบ้าง เจออุปสรรคหลายๆ อย่าง แต่มันก็เป็นการเรียนรู้จากธรรมชาติ มีอยู่วันเดียวเท่านั้นที่เจอศึกหนักหน่อย ฝนตก ไม่ได้พักทั้งคืน ต้องปลดกลดร่ม เก็บของหมด เอามารวม นุ่งผ้าอาบน้ำผืนหนึ่ง เอาผ้านั้นรวมเอาพลาสติกใส่ แล้วก็เอาเข้าในบาตรบ้าง แล้วก็เอากลดมาเป็นร่มกันฝน นั่งยองๆ เอา นั่งพื้นไม่ได้ นั่งยองๆ จนฝนมันหยุดนั่นแหละ ไม่รู้กี่ชั่วโมง ไม่ได้กำหนด นั่นก็คือความลำบากนะ ความลำบากมันคงไม่เป็นอุปสรรคมากถ้ามีความพอใจ กล่าวอยู่เสมอว่า **ถ้ามีความพอใจ ถ้ามี**

จิตใจก็มีส่วนสำคัญ ถ้าจิตใจมันสู้แล้วนี่ก็ เออ...
รู้สึกว่าทุกสิ่งทุกอย่างแม้เป็นอุปสรรคบ้าง
หนักมันก็เป็นเบา

ศรัทธา ความลำบากกลับกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกว่า เออ...มันก็ตื่นเต้นดี เป็นประสบการณ์อย่างหนึ่ง ทำให้เรานึกถึงครูบาอาจารย์ที่ท่านฝ่าฟันอุปสรรคนานัปการในการแสวงหาธรรมของท่าน ก็เลยคิดว่าท่านอาจจะลำบากกว่าเราหลายเท่า เราคงไม่ลำบากเหมือนท่าน ก็ทำให้เกิดกำลังใจ ทนอยู่ได้

ฉะนั้นเวลาอาศัยตัว เป็นของตัวจริงๆ หมดบารมีครูบาอาจารย์ ตนเป็นที่พึ่งของตน บางทีอยู่กับครูบาอาจารย์ อาศัยท่านก็สบายอยู่ เพราะว่าท่านสร้างบารมีไว้เยอะแล้ว อะไรก็สะดวกสบาย แต่พอออกจากท่านไปแล้วนี่ รู้สึกว่าเราต้องเป็นที่พึ่งของตนจริงๆ คนเขาเห็นเขาก็ไม่สนใจ บิณฑบาตจะใส่บาตรให้ ก็ไม่รู้ว่าเขาคิดอย่างไร เขาอาจจะคิดว่า “เออ...คนอื่นคงใส่ให้ท่านแล้วมั้ง” ต่างคนต่างคิดอย่างนี้ ก็เลยได้บาตรเปล่า ไม่ได้ฉันอะไร นั่นคืออาศัยตนเป็นที่พึ่งของตน บางทีถ้าเราฝึกมาดีก็นึกถึงว่า เออ...ครูบาอาจารย์ท่านสร้างบารมีของท่าน เราก็มาสร้างบารมีของเรา ก็ถือว่าบุญเรายังน้อย บารมีเรายังน้อย ก็ต้องทนเอาหน่อย อดบ้าง หิวบ้าง ลำบากบ้าง แต่ไม่ตายก็ดีแล้ว ว่าอย่างนั้น

มันไม่ตาย มีกำลังสู้ต่อไปได้ก็ทนเอา **ความอดทนอันนี้มันก็เลยทำให้เกิดความแข็งแกร่งทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทางร่างกายก็มีความอดทน ทนหนาว ทนร้อน ทนแดด ทนฝน จิตใจก็มีความอดทนโดยอาศัยธรรมะ จิตใจก็มีส่วนสำคัญ ถ้าจิตใจมันสู้แล้วนี่ก็ เออ...รู้สึกว่าทุกสิ่งทุกอย่างแม้เป็นอุปสรรคบ้าง หนักมันก็เป็นเบา ถ้ามันผ่านมาแล้ว** เรียกว่ารอดตายมาหลายครั้งว่าอย่างนั้นเถอะ พอมันไม่ไหวจริงๆ ก็นึกถึงครูบาอาจารย์ นึกถึงหลวงพ่อชา ท่านว่า *"ธรรมะอยู่ฟากตาย"* ภาษาอีสานว่า อยู่ฟากตาย มันอยู่เหนือความตาย ธรรมะจริงๆ มันอยู่เลยความตายไป ถ้าเรายังกลัวตายอยู่มันไม่พบธรรมะ ท่านว่าอย่างนั้น แสดงว่ายากเหมือนกัน การที่จะพบธรรมะนี่ ต้องกล้าจริงๆ ฉะนั้นจึงอาศัยศรัทธา อาศัยความเชื่อ ความจริงใจ ความพอใจ โดยอาศัยพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งสูงสุด มันก็ต้องทนทุกข์แหละว่าอย่างนั้นเถอะ ทุกข์สารพัด กว่าจะฝ่าฟันมานั่งตรงนี้ได้ก็ทุกข์เยอะเหมือนกัน สารพัดอยู่กับครูบาอาจารย์ก็ทุกข์อยู่ ทุกข์มากเหมือนกัน แต่ก็ไม่ทุกข์เหมือนเราไปคนเดียว เวลาเราออกจากท่านไป รู้สึกว่า โอ๊ย...มันอาศัยบารมีตนเองจริงๆ

เคยไปเกือบไม่ไหว เกือบเคยตายอยู่ครั้งหนึ่ง อยู่ภูกระดึง อันนี้ก็เพราะความอยากของตนเอง อยากไปสัมผัส ตั้งแต่เกิดมาก็ไม่เคยขึ้นไปบนเขา ที่เกิดของเราก็อยู่ที่ราบๆ ก็อยากจะไปสัมผัสภูเขากับเขาบ้าง เห็นว่าภูกระดึงนี่อากาศดี เย็นสบาย...แน่ะ ก็อยากจะลองขึ้นไป โอ้...ขึ้นเกือบไม่รอด ใกล้จะถึงแล้วมันหมดแรง พวกหาบของเขาเห็น เขาหาบตั้งหลายเที่ยวแล้ว พระก็ยังไม่ถึงสักที ก็เลยมาช่วยสะพายบาตรแบกกลด เออ...โชคดีนะ ยังมีบุญอยู่บ้าง แต่เขาบอกว่า เขาจะไปวางไว้ตรงข้างบนนะ บอกว่า "วางไว้ตรงไหนก็วางเถอะ ทางผ่านก็แล้วกัน"

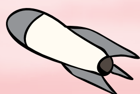
เขาก็คงไม่เฝ้าให้นะ เขาช่วยเอาไปวางไว้ข้างบน ขึ้นไปถึงสามทุ่มแล้วค่ำมืด เดินขึ้นเหงื่อไหลไคลย้อย มันสามทุ่มมันมืด หาน้ำจะสรงก็ไม่มีเลยต้องแช่เย็นไม่ได้สรงน้ำ แล้วอากาศก็หนาว หนาวถึง ๔ องศานะทีนี้มันไม่ได้สรงน้ำ ร่างกายมันก็หมักหมม เอาอะไรห่มมันก็ไม่อุ่น ดึงอะไรมาทุกสิ่งทุกอย่าง ผ้าที่มี มุ้งกลดก็ไม่ต้องกาง เอามาห่มหมด มันก็ไม่อุ่นนะ เย็นจนต้องนั่งหมอบลงเหมือนกบมันนั่ง รวมให้มันอุ่น มันก็ไม่ยอมอุ่น ความเย็นมันรุกเข้าไปๆ จนเหลือแต่หัวใจเต้นตุ้บๆๆ นึกว่าจะไม่รอดเลยวันนั้น กว่าจะสว่าง รู้สึกมันเหลือแต่หัวใจเต้น สักพักหนึ่งมันเหมือนเข็มทิ่มเข้าไปในหัวใจ แปร๊ปๆๆ เข้าไป “โห้...ไหวไหมหนอ” นึกในใจ แต่มันก็ทน สว่าง อยู่ได้ ก็เกือบไม่ไหวเหมือนกัน ก็เลยเดินหาน้ำกันตั้งแต่เช้ามืด ขนาดหนาว ๔ องศานะ มันไม่ไหว ก็ไปเจอน้ำตกสูงประมาณห้าสิบเมตร ไปนั่งกัน ใครก็ไม่กล้า มันหนาวมาก...เย็น น้ำก็เป็นน้ำแข็ง สุดท้ายเราเป็นผู้นำเขา ก็เลยต้องกล้า เลยต้องสรงน้ำทั้งเย็นๆ นะ เออ...มันก็ดีนะ พอสรงน้ำปุ๊บ ไออุ่นขึ้นมาทันทีเลย กล้าสรงอาบ พอเสร็จแล้วความอุ่นเกิดขึ้นมา ห่มผ้าผืนเดียวก็สบาย นั่นคือร่างกายมันหมักหมม มันไม่ได้ถ่ายเท มันก็เลยเก็บความเย็น เหมือนเอาอะไรไปห่อไปเคลือบ เป็นห้องเย็นไปเลย เย็นเข้าถึงกระดูกอย่างเขาว่านั้นคือความลำบาก ๏

ไม่ดีก็ให้มันตาย
ไม่ตายก็ให้มันดี

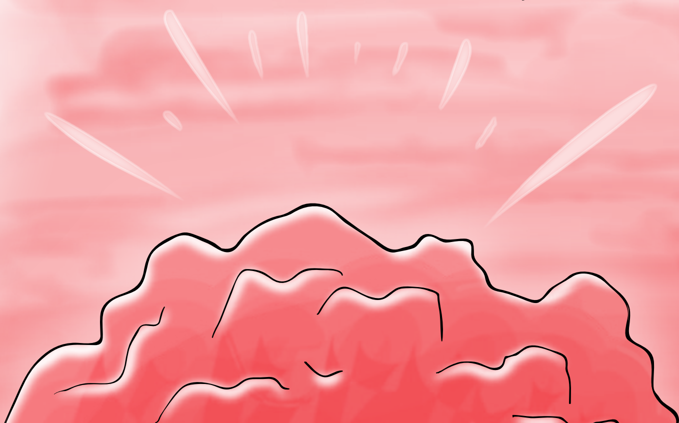
— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

บักหล้าเอ้ย ทนเอาเด้อ
ค่อยแกะค่อยไง้ มันสิได้ต่อนคำ

๒๐

พ้นทุกข์ได้เพราะความเพียร

นึกถึงโยมแม่ท่านพูดคำหนึ่ง มันยังติดใจอยู่เหมือนกันนะ ท่านพูดเป็นภาษาอีสานว่า “บักหล้าเอ้ย ทนเอาเด้อ ค่อยแกะค่อยไง้ มันสิได้ต่อนคำ” นี่เป็นภาษิตนะ ถ้าเปรียบเทียบกับ**การปฏิบัติ คือให้ใช้ความพยายาม ความอดทน ทนเล็กทนน้อย น้อยก็ทนมากก็ทน** ก็ตรงกับพุทธภาษิตที่พระองค์ทรงตรัสไว้ก็คือ “*วิริเยนะ ทุกขะมัจเจติ* - คนจะพ้นทุกข์ได้เพราะความพากเพียรความพยายาม” นี่มันก็ตรง

กับคำนี้เลย นี่แหละคำคนโบราณคนเก่าๆ นี่เขาเอามาจากภาษิต จากพุทธศาสนา นึกถึงคำของท่านก็ทำให้เรามีใจสู้ อดทน คำของผู้ใหญ่โดยเฉพาะของพ่อแม่ หรือบิดามารดา ศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจ สำหรับลูกที่มีความรัก มีความกตัญญูต่อท่าน ทำให้รู้จักคิด พอเราท้อใจก็นึกถึงท่าน ท่านก็อยากให้เราได้เข้ามาบวชมาเรียน มาฝึกหัดปฏิบัติ เผื่อท่านจะได้บุญบ้าง ท่านจะได้อนุโมทนา ถ้าเกิดเราแหกคอกไปกะทันหันนี่ ท่านจะไม่ตกนรกหรือ พอรู้ว่าไม่ไหว หลบหนีมา ครูบาอาจารย์ก็ไม่บอก ท่านก็จะเสียใจ ก็คิดว่า “เอ้า...ทนเอาหน่อยเถอะ เพื่อให้ท่านสบาย ไม่นาน ได้พรรษาหนึ่งก็ยังดี” ยังลุ้นตนเองนะ บวชได้สักพรรษาหนึ่งก็ยังดี ท่านก็คงจะสบายใจหน่อย อันนี้ยังไม่ได้บวชเลย เพิ่งจะมานุ่งขาว ก็จะหนีตั้งแต่เป็นผ้าขาว มันก็จะแย่นะ แล้วก็จะกลายเป็นคนที่ทำอะไรไม่สำเร็จ เป็นนิสัยเหมือนกันนะ ถ้าฝึกอะไรไว้นี่มันก็จะเป็นนิสัยเหมือนกัน **ถ้าคนชอบทิ้ง มันก็จะทิ้งไปเรื่อย ทำอะไรไม่สำเร็จ ฉะนั้นต้องอาศัยความอดทน**

“โอ้ย...ทำไมเรามาทุกข์ขนาดนี้หนอ
เหมือนกับลูกไม่มีพ่อมีแม่แท้หนอ ชาวบ้านเขา
นอนกันสบาย อยากไปไหนก็ไป อยากกินอะไรก็กิน
แต่เรามานั่งทรมาน มันเรื่องอะไรหนอ”

ทนไปทนมา มันก็จะถึงเวลา จะช้าหรือเร็วก็ถึงเวลาเหมือนกัน เหมือนคำที่ว่า “ค่อยแกะค่อยไง้ เดี๋ยวก็จะได้ต่อนคำ” ได้เจอทองคำ แต่สำนวนนี้มันภาษาอีสาน คือว่า คุ้นเขี่ยไปเถอะ จับจอบจับเสียม ขยันหมั่นเพียร ขุดดินฟันหญ้า เขาเรียกว่า “แกะ” แล้วก็ “ไง้” วันดีคืนดีอาจจะไปเจอไหคำก็ได้นะ สับเพละเข้าไป “โอ้ย...อะไร ใครมาฝังไว้นี้หนอ” แต่เป็นข้อเปรียบเทียบเฉยๆ หรอก **ผลของการกระทำมันมีกาลมีเวลา ถ้าคุณภาพดี ของดี ก็ใช้เวลาหน่อย แล้วก็ทนมากหน่อย** ฉะนั้นผู้เข้ามาฝึกหัดปฏิบัติ อย่างมาอยู่กับหลวงปู่ชานี่ จะต้องมีความอดทนมากเลย ทนจนน้ำตาไหลนั่นแหละ ไม่ธรรมดาล่ะ ทุกข์จนน้ำตาไหล แต่ที่ได้กำลังใจเพราะอ่านประวัติของท่าน ท่านก็ทุกข์น้ำตาไหลเหมือนกัน ขนาดว่าท่านฝึกหัดท่านเอง ไม่ได้อาศัยครูบาอาจารย์บังคับเลย ท่านก็ยังทนทุกข์จนน้ำตาไหล จนสังเวชตนเอง “โอ้ย...ทำไมเรามาทุกข์ขนาดนี้หนอ เหมือนกับลูกไม่มีพ่อมีแม่แท้หนอ ชาวบ้านเขานอนกันสบาย อยากไปไหนก็ไป อยากกินอะไรก็กิน แต่เรามานั่ง

ทรมาน มันเรื่องอะไรหนอ” ท่านว่าคิดไปคิดมาน้ำตาไหล สังเวชตนเอง บ้านก็มี พ่อก็มี แม่ก็มี แต่มานอนอยู่ในป่า ฝนตกอีกต่างหาก เปียกทั้งคืน นอนก็ไม่ได้นอน ท่านพูดแล้วอาตมาก็ยังน้ำตาไหล ตอนแรกๆ มามาอ่านประวัติท่าน เพราะมันทุกข์มาก มันเปียกทั้งคืน มันก็เลยสังเวช ท่านก็บอกว่า “จะมีใครสักคนคิดบ้างไหมหนอ ว่ามีพระองค์หนึ่ง เปียกปอนอยู่ในป่า ทนทุกข์ทรมานอยู่ในป่า คนอื่นเขานอนกันสบาย คิดไปก็ว้าเหว่ น้ำตาก็ไหลออกมา” ท่านบอก แต่จิตใจท่านเข้มแข็ง พอไหลออกมา จิตใจก็เข้มแข็งขึ้นมา “เอ้า...น้ำตาไม่ดีไหลให้มันหมด มันอยากทุกข์มาก ให้มันออกให้หมด” ท่านว่าอย่างนั้น

ทุกข์แต่ก็ยังเคารพต่อข้อวัตรปฏิบัติ ก็ไม่ทิ้งการปฏิบัติ ถ้าเราไม่ได้ทำ มันก็ไม่เกิดความรู้สึกลึกซึ้งอย่างท่าน อาตมาเคยเจอแต่ไม่หนักอย่างท่านหรอก เจอหลายครั้งอยู่ ครั้งที่มาอยู่บนเขาเขียวลูกนี้ ยังไม่ได้มาสร้างวัดนี้ก็เหมือนกัน อยู่บนเขาสองเดือน ไปอยู่วิเวก อยู่คนเดียวนะ บนเขาโน่น วันนั้นมันก็คงจะเป็นหน้าหนาวจะเข้าหน้าร้อน

ให้ทำ อย่าหยุด อย่าปล่อยไปตามอารมณ์
ให้ฝืนทำไป ถึงจะขี้คร้านก็ให้ทำ จะขยันก็ให้ทำ
จะนั่งก็ทำ จะเดินก็ทำ

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท

ฝนลมร้อนอะนะ มันมากลางคืน กลดสมัยโน้นมันไม่เหมือนเต็นท์สมัยปัจจุบันนะ เอาผ้าไปสวมเข้ากลดเฉยๆ แล้วก็มัดไว้ หย่อนชายมันลงมาเหมือนมุ้งธรรมดา ทั้งลมทั้งฝนนี่มันไม่ไหวแล้ว จะทำยังไงล่ะ ก็ต้องเก็บกลดเก็บอะไรหมดเลย บริขารอะไรที่สำคัญ ผ้าจีวร สบงนี่ พับดีๆ เอาเข้าในบาตร กลดเก็บเรียบร้อย ผ้าพลาสติกที่ปูพื้นก็สลัดแล้วเอามาคลุมไว้หมด คลุมบริขารไม่ให้มันเปียก แล้วกลดนั้นก็มาทำเป็นร่ม นั่งกระหย่ง ไม่ได้นั่งดีนะ นั่งทรมานเป็นชั่วโมงเลย ฝนก็ตกหนัก กลางคืนด้วย ถ้ากลางวันก็พอว่านะ กลางคืนมืด ไฟก็ริบหรี่ๆ ไฟไม่สว่าง ไฟที่เขาจุดไว้มันก็ดับหมด ฝนตกลมแรง ไฟก็ส่องดูแค่เท้าแค่นั้นเอง เดี๋ยวแมลงป่อง เดี๋ยวตะขาบ ผ่านไปผ่านมา นั่งจับกลดเป็นร่มกันฝน โอ๊ย... นุ่งผ้าอาบน้ำผืนเดียวเพราะว่ากลัวผ้าเปียก ทนหนาว ถึงได้นึกถึงครูบาอาจารย์ นึกถึงหลวงพ่อชา ที่ท่านว่ามันเปียกปอนหมด แต่เราก็ไม่เปียกถึงขนาดนั้น ทนหนาวเอาหน่อย กว่ามันจะซาจะหยุดได้ ถึงเอาผ้ามาห่ม ฝนตกนี่ปัญหาอันหนึ่งก็คือ พวกสัตว์พวกแมลง มันก็ออกมา มด

อะไรมันก็ออกเยอะ เพราะว่ามันไม่มีบ้าน ฝนตกก็ย้ายบ้านกัน พอเราเอาอะไรมากั้นไว้ มันก็มาอาศัยด้วย มุดเข้ามา ก็ลำบากเหมือนกันนะ นั่นก็เป็นการผจญภัยอย่างหนึ่ง ก็เลยนึกถึงครูบาอาจารย์ ท่านทนทุกข์ทรมานมา เราก็คงจิ๊บจ๊อยนิดหน่อยแค่นั้นเอง ก็พอทนได้ทนไหว

จนกระทั่งว่าจิตใจนี้มันรวมลง **ถ้ามันรวมลงสู่ธรรมะหรือสู่ธรรมชาติแล้วนะ จะเห็นคุณค่าของธรรมะ เห็นคุณค่าของธรรมชาติแล้วจะเห็นอานิสงส์ของความอดทน** ทนจนไปถึงจุดนั้นก็จะเห็นอานิสงส์ ก็คือเมื่อผ่านการฝึกไปแล้ว นั่งก็นั่งได้นาน ยืนก็ยืนได้นาน อดทนได้สูง คนหนึ่งเขาดิ้นรนกระวนกระวาย ทนไม่ไหวแล้ว แต่คนที่ฝึกมาแล้วนี่เฉยเลย นั่งเฉย นั่งสอง-สาม-สี่ชั่วโมงก็นั่งเฉย เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น นั่นคืออานิสงส์ของการฝึก ◎

เอาละชาตินี้ เราจะมอบกายอันนี้ ใจอันนี้
ให้มันตายไปชาติหนึ่ง จะทำตามคำสอนของ
พระพุทธเจ้าทุกประการเลย จะทำให้มันรู้จัก
ในชาตินี้ ถ้าไม่รู้จักมันก็ลำบากอีก
จะปล่อยวางมันเสียทุกอย่าง จะพยายามทำ
ถึงแม้ว่ามันจะทุกข์ จะลำบากขนาดไหน
ก็ต้องทำ ไม่เช่นนั้นก็จะสงสัยเรื่อยไป

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

กาเยนะ
วาจายะ วะ
เจตะสา วา...

๒๑

เนสัชชิก

พอถึงตอนเช้า สวดมนต์
เวลาก้มกราบลงนี่ ไม่ลุกเลย
พอถึงบทกราบ...ฝันไปเลยก็มี
มันง่วงเนอะ

เวลาดึกมาแล้วก็มีหลายรูปแบบ...วิธีนั่งสมาธิ เขาเรียกอะไรนะ...ฟรีสไตล์ แล้วแต่ของใครของมัน พอมันเผลอสติแล้วก็ โอ้โห...ไม่รู้สไตล์ไหนบ้าง มีทุกรูปแบบ ตอนแรกๆ ก็ไม่สังเกต ไม่ใส่ใจ ไม่สนใจจะดูคนอื่น ดูแต่ตนเอง ดูเสร็จแล้วมันเผลอก็หลับไป นั่งหลับไป พอทำนานไป หลายเดือนเหมือนกัน ทำได้ แต่ก็ไม่รู้ว่ามันเป็นยังไงบ้าง เป็นสมาธิหรือไม่เป็นก็ไม่รู้ รู้แต่ว่าได้นั่งกับท่าน **แรกๆ ก็พุทโธดีอยู่ ต่อไปไม่รู้หายไปไหนหมด หลับสบายเลย นั่งหลับ แต่ก็นั่งได้จนสว่างเหมือนกัน** จนตีสาม ให้สัญญาณก็สวดมนต์ต่อไป ก็มีเป็นธรรมดาแหละเนอะ

มันได้ประโยชน์ไหมหนอ ทำอย่างนั้น
มันไม่เป็นสมาธิ แล้วทนไปจะได้ประโยชน์ไหม

คนฝึกหัดปฏิบัตินะ ญาติโยมบางคน หรือพระบางองค์ก็เป็นเหมือนกัน พอถึงตอนเช้า สวดมนต์ เวลาก้มกราบลงนี่ไม่ลุกเลย พอถึงบทกราบ... ฝันไปเลยก็มี มันง่วงเนอะ กว่าจะระลึกได้ อ้าว...ไปตั้งไกลแล้ว แต่ก็ดีนะ นั่นก็คือการปฏิบัติเหมือนกัน **เขาจึงได้เรียกว่าล้มลุกคลุกคลาน แต่ว่ามันได้ประโยชน์ไหมหนอ ทำอย่างนั้น มันไม่เป็นสมาธิ แล้วทนไปจะได้ประโยชน์ไหม** ตอนแรกก็คิดเหมือนกันนะ ไม่เห็นได้ประโยชน์อะไร ทำไปๆ มีแต่เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า มีแต่ง่วงเหงาหาวนอน แล้วมันจะได้อะไร สมาธิก็ไม่ได้ ปัญญาก็ไม่มี นั่งทีไรก็หลับทุกที ก็คิดว่าคงไม่ได้อะไร คิดเฉยๆ นะ แต่ไม่กล้าที่จะหลบหนี เหมือนหลวงพ่อสุเมโธท่านพูด อยากจะหนี ทนไม่ได้จนขออนุญาต แต่ท่านก็ไม่ให้ ก็เลยไม่ได้ไป ทนเอา

จนกระทั่งเวลามันผ่านไปๆ พอผ่านไป คนไม่ใช่คนตายนะ คนมันมีความคิด พอทำไปก็คิดไป พิจารณาไป ถามตนเองว่าได้อะไรที่ทำนี่ ถามไปเรื่อยๆ ได้เหมือนกัน ได้นั่งหลับ ถ้าเราไม่ทนอยู่ก็นอนหลับ แต่นี่ยังดีได้นั่งหลับ ดีกว่านอนหลับหน่อยหนึ่ง **ทีนี้พอมันตั้งคำถามอย่างนี้แล้วจะทำอย่างไร นี่ก็คือภาวนาเหมือนกันนะ ภาวนาคือคิด** แล้วเรา

จะทำอย่างนี้หรือ หรือว่าเราจะทำอย่างไร จะทำให้มันดีขึ้น จะพัฒนาขึ้น เราจะปล่อยให้มันอยู่อย่างนี้หรือ สุดท้ายก็เริ่มปรับปรุงตนเอง ไม่ได้ ถ้าเราจะทำอย่างเดิมอย่างเก่านี่ มันก็จะได้แค่อย่างเก่านั่นแหละ มันก็ไม่มีอะไรจะดีขึ้น ความคิดอันนี้มันก็**เลยเป็นเหตุให้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์นั่งสมาธิใหม่ สมัยก่อนมันนั่งหลับตา พอพัฒนาขึ้นมานั่งลืมตา** ตอนแรกๆ นั่งหลับตา ถ้าสติมันอ่อน เริ่มจะเคลิ้มๆ แต่ไม่ใช่ลงภวังค์แห่งสมาธินะ แต่เป็นภวังค์หลับ พอจะลงภวังค์หลับนี่ก็ลืมตา พอลืมตามันก็ดีอย่างนะ ดูรอบๆ ข้างบ้าง เออ...ก็เป็นเรื่องสนุกดีเหมือนกัน

นี่ก็เป็นเหตุให้ได้เห็นเพื่อน ไม่ได้เจตนาจะจับผิดหรอกนะ แต่อยากดูเป็นตัวอย่าง ดูคนโน้นดูคนนี้บ้าง ตัวอย่างเยอะเหลือเกิน ไม่รู้จะเอาแบบไหน ตัวอย่างนั่งสัปหงกอะนะ...มันเยอะ ถึงว่ามันมีรูปแบบหลายรูปแบบ บางคนก้มไปข้างหน้า บางคนเอนซ้ายเอนขวา บางคนสั่นหัว บางคนสั่นไหล่ หลายรูปแบบ บางคนสลัดขาซ้ายขาขวา ธรรมชาตินี่มันก็แปลกดีเหมือนกัน ครูบาอาจารย์ท่านก็คงเป็นเหมือนกัน องค์ไหนที่ท่านอาวุโส ท่านผ่านมาแล้ว ท่านก็เอาไปเทศน์ไง เทศน์ตามประสาบ้านนอกเนอะ “เอ้...พอดึกมานี่ ปลารู้สึกกินเบ็ดเยอะจังเลย” ท่านบอก รู้จักปลากินเบ็ดไหม เวลาปลากินเบ็ดนี่มีหลายชนิดนะ ท่านก็อธิบาย ถ้าปลาช่อนกินเบ็ด มันดิ้น พอติดเบ็ดแล้วดึงปุ๊งปั๊งๆๆ สั่น...ดิ้นใหญ่ แต่ถ้าปลาหมอมันกินเบ็ด มันจะค่อยๆ สงบ ถ้าปลาดุกนี่รู้สึกนิ่มนวลกว่าเขานะ ปลาดุกจะค่อยๆ ลง ลงแล้วก็ค่อยหัวหมุน ช้าๆ แต่ถ้าปลาแขยง คนอีสานเขาเรียกปลากะแยง จะไม่นิ่มขนาดนั้น แต่ว่าจะหมุนตรงๆ ไม่ลงลึกเหมือนปลาดุก นี่กิริยาอาการของความง่วง แต่ก็มีอีกนะ บางองค์นี่นิ่งแต่หลับ ประเภทนี้เหมือนปูกินเบ็ด คันเบ็ดจะจมน้ำ เจ้าของจะนึกว่าปลาคงจะตัวใหญ่มากเลย แท้จริงไม่ใช่ ปูมันกินเบ็ด จะ

ดึงเกี่ยวไว้กับพื้นเลย บางองค์บางท่านนั่งตัวตรง สักพักหนึ่งเสียงกรนดัง "โขรกๆๆ" แต่ไม่ส่ายเลย นั่งตรงเผงเลย แต่กรน ดูอย่างนี้ก็เป็นเหตุให้พัฒนาเหมือนกัน ถ้ามันง่วงมาก็ดู "เออ...ถ้าเราเป็นอย่างนี้คงจะน่าดูเหมือนกันเนอะ" ไม่รู้เป็นแบบไหน

ฉะนั้นการลืมตานี่ก็ดีเหมือนกัน เราได้เรียนรู้จากเพื่อนผู้ปฏิบัติหรือบางองค์บางท่านก็นิ่งเป็นสมาธิ มีความชำนาญ นั่งทั้งคืน ไม่โงกง่วงก็มีเหมือนกัน แต่**สำหรับคนฝึกนี่มันก็ โอ้...ยากอยู่ เต็มที่ก็เที่ยงคืนตีหนึ่ง พอตีสองตีสามเริ่มมีอาการ ช่วงนี้แหละ ท่านบอกว่า ถ้าไม่ไหวจริงๆ ท่านให้เดิน** ก็คือช่วงนี้ ช่วงตีหนึ่งตีสองไปหาตีสามนี่ โอ๊ย...เวลามันง่วงจริงๆ เดินมันก็จะหลับนะ เดินไปก็โซซัดโซเซเหมือนคนเมาเหล้าเลย มันจะหลับให้ได้ พิงต้นไม้ก็เอา หลับสักหน่อยก็ยังดี เรียกว่าพุทธัง สะระณัง ไม่มีแล้ว เอาต้นไม้เป็นสรณะ เอาเก้าอี้เป็นสรณะ เอาเสาเป็นสรณะแล้ว แต่หลวงพ่อชาไม่ให้นะ นั่งพิงนี่ไม่ให้เลย "อย่าทำมันเคยตัว" ท่านบอก แต่ไปบางแห่งท่านบอกว่า เออ...ให้พิงได้ ก็เลยสบายหน่อย พิงนี่มันเป็นอิริยาบถ เวลามันเพลียมา มันพิงมันรู้สึกสบายเยอะเหมือนกัน ท่านสอนลูกศิษย์ให้เป็นนิสัย เนสัชชิกนี่ ถือไม่นอน จะไม่ให้พิง ผนังก็ไม่ให้พิง นั่งโล่งๆ นี่แหละ มันก็เป็นนิสัยนะ อาตมาก็ไม่ชอบพิง เมื่อยขนาดไหนก็ไม่อยากพิง คือฝึกให้มันเป็นนิสัย ตราบใดที่เรายังอยู่ลักษณะนี้ แม้แต่มีหมอนอย่างนี้ ก็อยากพิงอยู่เหมือนกัน แต่ว่ามันฝึกมานะ ถ้าไม่มากจริงๆ จะเห็นอาตมาพิงน้อย อาตมาไม่พิงอยากพิงอยู่เหมือนกัน แต่ไม่พิง **นั่นคือฝึก ฝึกให้เป็นอุปนิสัยปัจจัย ให้มันอดทน ถ้าอย่างนั้นมันไม่เข้มแข็ง มันหมายถึงจิตใจไม่เข้มแข็ง** ๏

ค่อยๆ ทำมันไปเรื่อยๆ
แล้วจะเกิดความฉลาดขึ้นในการกระทำ

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

เราจะเอาความรู้แบบไหน
ความรู้เพิ่มทุกข์
หรือความรู้เพื่อลดละความทุกข์

๒๒

ทางสู่ปัญญา

ความหลงนี่ท่านถือว่าเป็นข้อสำคัญที่สุด ทำยังไงถึงจะไม่หลงจริงๆ พระพุทธเจ้าท่านก็มีวิธีนะ ก็ต้องศึกษาเรียนรู้ ความรู้มันขจัดความหลง หรือเรียกว่าปัญญาขจัดความหลง ปัญญาจึงต้องอาศัยการอบรมการสั่งสม เราพูดกันอยู่บ่อย ทางแห่งปัญญา หลักๆ ก็มีอยู่ ๓ ทาง **การที่เรามาศึกษา มาได้ยินได้ฟังนี่ก็เป็นทางหนึ่งที่จะขจัดความไม่รู้** ฟังตอนแรกก็ขจัดความไม่รู้ในระดับหนึ่ง ท่านถึงว่าการได้ยินได้ฟังมีอานิสงส์ ย่อมรู้ในสิ่งที่ไม่เคยได้รู้ ย่อมเข้าใจในสิ่งที่ไม่เคยเข้าใจมาก่อน ความรู้มันก็เกิดขึ้น ขจัดความไม่รู้ระดับหนึ่งออกไป จึงเรียกว่า

ปัญญาเกิดจากการศึกษาหาความรู้ ถ้าอยู่เฉยๆ มันก็ไม่เกิดนะ เพราะมันไม่มีเหตุ อยู่เฉยแบบไม่ใช้ความคิดอะนะ อยู่เฉยถ้าใช้ความคิดนั่นมันก็เป็นเหตุเหมือนกัน เรียกว่ารู้จักคิดรู้จักพิจารณา อันนั้นก็เป็นการศึกษา **การศึกษาหาความรู้จากการคิด เหมือนนักวิทยาศาสตร์เขาก็คิดๆๆ หาเหตุหาผล ความรู้ที่ยังไม่รู้มันก็เกิดขึ้น** เกิดขึ้นไม่มีที่สิ้นสุดเหมือนกัน ท่านถึงว่า *โยนิโสมนสิการ* เป็นปัจจัยให้เกิดความรู้ จะรู้แบบไหนก็รู้แหละ แต่ว่ามันก็เป็นปัจจัยให้เกิดความรู้

ฉะนั้นเมื่อสิ่งนี้ทำให้เกิดความรู้ ท่านก็เลยจำแนกให้ชัดเจนขึ้นมาว่าเราจะเอาความรู้แบบไหน ความรู้เพิ่มทุกข์หรือความรู้เพื่อลดละความทุกข์ ถ้าเป็นความรู้เพื่อความทุกข์มันเป็นความรู้ที่จะเอาคิดแล้วเอา ถ้าอย่างนั้นน่ะ...หนัก ถ้าคิดแล้วละนี่คงจะยากอยู่นะ ท่านเลยแบ่งปัญญาหรือความรู้เป็น...อย่างน้อยๆ ก็สองอย่างล่ะ อย่างโลกกับอย่างธรรม อย่างโลกนั่นปัญญาเพื่อเอา เอารัดเอาเปรียบ เอาทุกอย่าง เห็นไหมที่เราใช้สำนวนกัน แม้แต่หินดินทรายก็ต้องเอา กินหมดกินไม่เลือก นั่นคือปัญญาที่จะเอาทางโลก อะไรเอาหมดทุกอย่าง จึงเรียกว่า *โลกียปัญญา* โลกียปัญญาไม่ใช่ทางแห่งความสุข แต่เป็นทางแห่งความทุกข์ ยิ่งอยากมากไม่ใช่มันสุขนะ มันก็ทุกข์ บางคนอยากยังไม่ถึงที่สุดแห่งความอยาก...ตายก่อนใช่ไหม เยอะแยะไป แม้แต่เราเองก็ไม่แน่เหมือนกันนะถ้ารู้ไม่เท่าทัน ตายทั้งๆ ที่อยากอยู่นั่นแหละ ท่านถึงว่าความอยากหรือความโลภมันเป็นอันตราย แม้จะมีความรู้มากขนาดไหน ถ้าไม่มีธรรมแล้วลำบาก มันจะเอาอย่างเดียว ส่วนมากเรียนรู้กันเพื่อเอาเปรียบคนอื่น ฉันต้องสุขคนเดียว คนอื่นทุกข์ช่างมัน อิ่มคนเดียว คนอื่นไม่อิ่มช่างมัน มันมักจะคิดอย่างนี้ นั้นคือเป็นความรู้ที่เรียกว่า โลกียะ เป็นความรู้หรือเป็นปัญญาทางโลก แต่ปัญญาทางธรรมนี่

เป็นปัญญารู้เพื่อละ รู้เพื่อเสียสละ แล้วการสละกับการเอานั้นก็แตกต่างกันด้วย การสละมันทำให้เกิดการเบา โดยเฉพาะถ้าเจาะเข้ามาจุดหลักๆ ของมันก็คือจิตใจ รู้จิตใจ รู้กิเลสที่มาเกี่ยวข้องกับจิตใจ ถ้ารู้แล้วละเป็นยังไง กิเลสก็ลดลงใช่ไหม อย่างน้อยๆ ก็รู้ว่าโทษของความโลภเป็นอย่างไร โอ้...มันมีมากเลยนะ ขืนเราเอาไว้มันก็หนักใจ มันก็จะเป็นเหตุให้ละ พอละออกไปก็เบาใจ มันจะต่างกัน ถึงเรียกว่า *โลกุตตรธรรม*

อันหนึ่งก็เป็นโลก อันหนึ่งเป็นโลกุตตระทางธรรม ทั้งสองอย่างนี้ก็อาศัยเหตุปัจจัยเหมือนกัน ก็คือการเรียนรู้ทั้งนั้น จะเป็นทางโลกก็เรียนรู้ ทางธรรมก็เรียนรู้ จึงเรียกว่า ***สุตมยปัญญา*** **ปัญญาเกิดจากการสั่งสมอบรม การศึกษาเล่าเรียน การได้ยินก็ชื่อว่าการศึกษาระดับหนึ่ง** เหมือนเรามานั่งฟัง หรือมาศึกษาตามธรรมชาตินี่แหละ นี่เป็นความรู้ระดับพื้นๆ นะ **ระดับที่สอง รู้แล้วเอาไปวิจัย ท่านว่าโยนิโสมนสิการ กลายเป็นเรื่องจิตใจเอาไปไตร่ตรองใคร่ครวญ ระดับนี้ท่านบอกว่าเกิดจากจิตใจ เรียกว่า *จินตามยปัญญา*** เกิดจากความคิด เห็นแล้วเอาไปคิด เหมือนเราเห็นต้นไม้ภูเขา เอาไปคิดพิจารณาจนรู้เหตุรู้ปัจจัยของมัน รู้ที่ไปที่มาของมัน ปัญญาระดับนี้ถึงเรียกว่าจินตามยปัญญา นี่ก็ยังไม่พอนะ ดับทุกข์ยังไม่ได้ทีเดียว **สุดท้ายท่านบอกว่า *ภาวนามยปัญญา* ปัญญาเกิดจากความคิดนี่ก็ยังไม่แน่นอนนะ ความคิดนี่มันอาศัยเหตุผลเท่านั้นเอง** เหตุผลจบเป็นไหม...จบยาก ถ้าเป็นเรื่องเหตุผลนะ...เถียงกัน ง่ายๆ เหมือนหลวงปู่ชาท่านเทศน์ คนเขาก็เถียงกันนะ...ลูกศิษย์เซ็น ตั้งคำถามขึ้นง่ายๆ เห็นลมมันพัด มาปักธงไว้ ธงก็ปลิวใช่ไหม เลยเกิดคำถามว่า “เอ๊ะ...ธงมันไหวนี่เพราะอะไร” คนหนึ่งก็ตอบทันทีว่าเพราะลม คนหนึ่งว่า “โอ้...ไม่ใช่ เป็นเพราะธง” โยมว่าจบเป็นไหม คนหนึ่งว่าเป็นเพราะลม คนหนึ่งว่าเป็นเพราะ

ธง เอาสิ ฟังดูมันก็ฟังได้อยู่ แต่มันไม่มีที่จบ เถียงกัน ลงกันไม่ได้ ต้องอาศัยอาจารย์ให้ช่วยตัดสินหน่อย อาจารย์ก็เก่งสมชื่อเป็นอาจารย์จริงๆ นะ บอกว่า "อาจารย์ ช่วยไขปัญหาให้หน่อยเถอะ มันเป็นเพราะอะไร ผมว่าเป็นเพราะลม คนนั้นว่าเป็นเพราะธง" ท่านก็บอกว่า "มันไม่เป็นเพราะลมเป็นเพราะธง แต่เป็นเพราะจิตใจของท่านทั้งสองหวั่นไหวต่างหาก" เห็นไหม...นั่นคือเรื่องเหตุผล **เหตุผลนี่มันจบไม่ได้ หลวงพ่อชาท่านก็เลยใช้คำหนึ่งที่ว่ามันต้อง "นอกเหตุเหนือผล" ตรงนี้แหละมันไม่ได้เกิดจากความคิด แต่มันเกิดขึ้นจากการภาวนา ถึงว่ามันละเอียดเข้าไปกว่านั้น** ภาวนามยปัญญา ปัญญาระดับสุดท้ายนี่สำคัญมากเลย แต่คนก็ขาด ขาดการภาวนา มันจึงเอาแต่เหตุผลกันไง เรื่องเหตุผลนี่แหละ ประเทศชาติมันก็เจริญยากเหมือนกัน ไม่ยอมกัน ไม่ลงกัน เพราะไปยึด ยึดในเหตุในผลของตนเอง ไม่รู้ถูกหรือไม่ถูก...ของตัวเองนะ มันถูกเราแต่ไม่ถูกเขานะ เรื่องเหตุผลนี่ทำถูกให้ผิดก็ได้ ทำผิดให้ถูกก็ได้ ลองดู เหตุผลนี่มันหามาสนับสนุนได้หมดแหละ ดังนั้นธรรมที่มีความบริสุทธิ์ ท่านถึงว่ามันไม่ได้อาศัยเหตุผล มันต้องละเหตุผล จึงเรียกว่าอยู่เหนือเหตุเหนือผล ตรงนี้ถึงต้องอาศัยการภาวนา **การจะละ การจะวาง การจะปล่อย ก็ต้องพิจารณาถึงเหตุผลก่อน ก่อนที่จะละก็รู้เหตุรู้ผลเหมือนกันนะ แต่ไม่ได้ยึดในเรื่องเหตุเรื่องผลจนเป็นเรื่องเป็นราว รู้เหตุของมันก็ละเหตุของมันผลของมัน** ท่านถึงว่า รู้จักเหตุรู้จักผล มันก็ดับ ๏

หากเราไม่ภาวนาปฏิบัติอบรมตนเอง
ถึงจะมีปัญญาปานใด ก็เป็นเพียงปัญญาโลกีย์
เป็นโลกีย์วิสัย จะหลุดพ้นโลกไปไม่ได้

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๒๓

ไม่ปฏิบัติจึงสงสัย

ข้อปฏิบัติมันเยอะ ครูอาจารย์ก็เยอะ กรรมฐานที่จะให้ก็เยอะอีกต่างหาก ก็เลยไม่รู้จะเอาอะไร

กรรมฐานนี่ให้มันรวมได้ทั้งสองอย่างนะ ทั้งส่วนที่เป็น*สมถะ*และ*วิปัสสนา* มันยังไม่เป็นก็น้อมจิตน้อมใจไปให้มันรู้เอาไว้ นั่งสมาธิพอประมาณ หัดพิจารณาถึงอนิจจังบ้าง *อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา* ต้องหัดคิดพิจารณาบ่อยๆ มันจะคอยเตือนเรา มันจะได้ไม่ยึดมากแม้ในส่วนที่เป็นนามธรรม ไม่เฉพาะแต่รูปธรรมนะ นามธรรมก็เหมือนกัน มันจะได้รู้จักละ ไม่ยึดมาก ฉะนั้น**การปฏิบัตินี่บางทีมันก็ต้องมองให้มันรู้ ให้มันเข้าใจ จับหลักให้ได้ ถ้าไม่อย่างนั้นมันก็จะโลเลลังเล** บางทีเราทำมาตั้งไม่รู้กี่ปีนะ เป็นสิบๆ ปี ก็ยังลังเลสงสัยอยู่นะ ว่าใช่ไหมหนอ ถูกไหมหนอ อยู่อย่างนั้นแหละ เนื่องจากข้อปฏิบัติมันเยอะ ครูอาจารย์ก็เยอะ กรรมฐานที่จะให้ก็เยอะอีกต่างหาก ก็เลยไม่รู้จะเอาอะไร ถ้าเราไม่หาด้วยตนเอง มันลังเล ต้องหา จะทำอานาปานสติก็ทำ ทำจนให้มัน

ไม่สงสัย ถ้าไม่สงสัยมันไม่ต้องไปถามใครหรอก มันมั่นใจ มันอยู่ที่ตัวเรา ถ้าเราทำจริงๆ ...คือมันมองด้วยหลักเหตุปัจจัย พอที่จะประเมินได้ มีครั้งหนึ่งปฏิบัติไปๆ อาตมายังประเมินเอาเองหรอก ไม่ใช่ว่ารู้ ไม่ใช่ตัวปัญญานะ พอปฏิบัติจริง พอประเมินได้จริงๆ ว่า การปฏิบัติธรรมนี่ถ้าทำจริงๆ ทำไมมันเกิดความเชื่อแน่แก่ใจจริงๆ ว่ามันต้องเกิดผล ถ้าทำถูกทางมันต้องเกิดแน่นอน พระพุทธเจ้าตรัสไว้นี่ก็เชื่อแบบว่าเกินร้อยเลยทีนี้ แค่ท่านบอกว่าถ้าทำจริงจัง เจ็ดวันนี่เห็นผลนะ มันก็ยังเกิดความมั่นใจเลย ฉะนั้น**ถ้ากรรมฐานของเรา เราปฏิบัติแล้วมันตั้งอยู่ในใจของเราได้จริงๆ เราจะเกิดความมั่นใจในธรรมข้ออื่นๆ ว่ามันต้องเห็นผลแน่นอน เมื่อมั่นใจอย่างนี้มันก็ไม่สงสัย** ไม่รู้จะสงสัยทำไม มันเหลือแต่การปฏิบัติเท่านั้น สงสัยโน่น สงสัยนี่ แต่ยังไม่ได้ทำสักทีนะ หลวงพ่อท่านก็บอก **ถ้าทำแล้วไม่สงสัยหรอกคนเรานี่ ไอ้ที่ไม่ได้ทำมันก็เลยสงสัยไปเรื่อย** ก็จริงอย่างท่านว่านะ ถ้าเราไม่เคยไปที่ใดที่หนึ่งมันก็จะสงสัยตลอดเวลาใช่ไหม เพราะเราไม่ไปให้มันรู้แล้วรู้รอด ใครมาก็ถาม “เอ๊...มันเป็นยังไงตรงนั้น” เขาก็อธิบายให้ฟัง พออีกคนหนึ่งมา “เอ๊...มันเป็นยังไงตรงนั้น” ก็เหมือนกัน ก็อยู่อย่างนี้ มันไม่ใช่ว่ามันจะแก้ความสงสัยนะ...การตอบปัญหานี่ ถ้าไม่เห็นด้วยตนเอง ไม่สัมผัสด้วยตนเอง ไม่มีทาง อาตมาฟังหลวงพ่อท่านพูด ก็เลยไม่ได้ถามปัญหาอีกเลย แล้วก็ไม่เคยคิดที่จะถามอะไร...ปัญหานี่ ก็เลยเป็นอุปนิสัย ถามคนไม่เป็น ถามเป็นอยู่แต่ก็ไม่ถาม เพราะไม่รู้ว่าจะถามทำไม ถามในสิ่งที่ตนก็ยังไม่เห็นไม่รู้ ก็เลยไม่รู้ว่าจะถามทำไม

แล้วครูบาอาจารย์ท่านก็เทศน์ ท่านก็สอนบอก ดำเนินไปอย่างนี้ๆ แล้วเราทำหรือยังเท่านั้นแหละ ท่านบอกว่า นี่ต้องปฏิบัตินะ ต้องนั่งสมาธิ...พิจารณา เดินจงกรม...พิจารณา เราทำไม่จริงจัง ไม่ติดต่อ

ก็ต้องมาเคี่ยวเข็ญตัวเอง...ดีกว่า เพราะคำหนึ่งท่านว่า “ผมน่ะขี้สงสัยมาก แต่ผมก็ไม่ถาม” ท่านว่าอย่างนี้ “ไอ้สงสัยมากๆ นี่ โอ๊ย...ไม่มีใครเกินหรอก ผมนี่สุดยอด มันเจ้าขี้สงสัย” ก็ไม่ถามอะไรมากมาย ถามนิดๆ หน่อยๆ พอเป็นแนวทางเท่านั้นก็พอ เพราะรู้ว่า**ความสงสัยมันไม่ได้หายได้เพราะการไปถามเท่านั้นนะ** แล้วก็คำหนึ่งที่มาณพ ๑๖ คนไปถามพระพุทธเจ้า อันนี้ก็ติดใจอาตมาเหมือนกันนะ มันมาเข้าตรงนี้พอดี ชื่ออะไรจำไม่ได้แล้ว...ในนักธรรมโท ในมาณพ ๑๖ คนนี้ เขาบอกว่า “ขอพระองค์จงแก้ความสงสัยให้ข้าพระองค์ด้วยเถิด” คือมันขี้สงสัย วุ่นวาย พระพุทธเจ้าก็ตอบตรงๆ เลยนะ “เราแก้ความสงสัยให้ใครไม่ได้” มันแก้ไม่ได้จริงๆ นะ แต่ก็แถมท้ายให้ว่า **“ถ้าเธอรู้ด้วยปัญญา รู้เห็นด้วยปัญญาของเธอเอง ความสงสัยต่างๆ ก็จะหายไป”** นั่นก็หมายความว่าเธอต้องปฏิบัติเอง รู้เอง เห็นเอง ความสงสัยนั้นจึงจะหาย ไม่ใช่ไปทำแทนกันนะ แทนกันไม่ได้ “แก้ความสงสัยให้หน่อย” มันแก้ให้ไม่ได้ ฉะนั้นการตอบปัญหา ครูบาอาจารย์ก็ตอบไปแล้ว แต่เราก็ไม่หายสงสัย องค์ไหนเก่งขนาดไหนไปถาม ท่านก็แก้ให้แล้ว แต่ก็ยังสงสัย นั่นคือถ้ายังไม่รู้เห็นตามความเป็นจริงด้วยปัญญาของตนเอง มันก็อยู่อย่างนั้นแหละ ไม่มีทางหาย

ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่พึงปฏิบัติด้วยตนเอง ก็เลยเป็นนิสัย ไปหาครูบาอาจารย์ไหน อาตมาก็นั่งเฉย ไม่เคยถาม แต่ถ้าคนถามก็ชอบฟังอยู่นะ ถ้าใครถามโน่นถามนี่ก็ชอบฟังอยู่ คือชอบเรียนรู้นะ แต่ไม่ชอบถาม แต่อาตมาเคยถามอยู่ครั้งหนึ่ง ถามหลวงพ่อทุย สมัยเป็นพระหนุ่มๆ ก็ประมาณสัก...ยังไม่ถึงสิบพรรษานะ ปกติก็ไม่เคยถาม วันนั้นนึกยังไง...อยากจะถาม แต่การถามนี่ก็เพื่อประโยชน์คนอื่นนะ เห็นใครๆก็ไม่ถาม เอ๊...ทำไมมันเกิดความกล้าขึ้นมา ทั้งๆ ที่รู้ว่ากิตติศัพท์

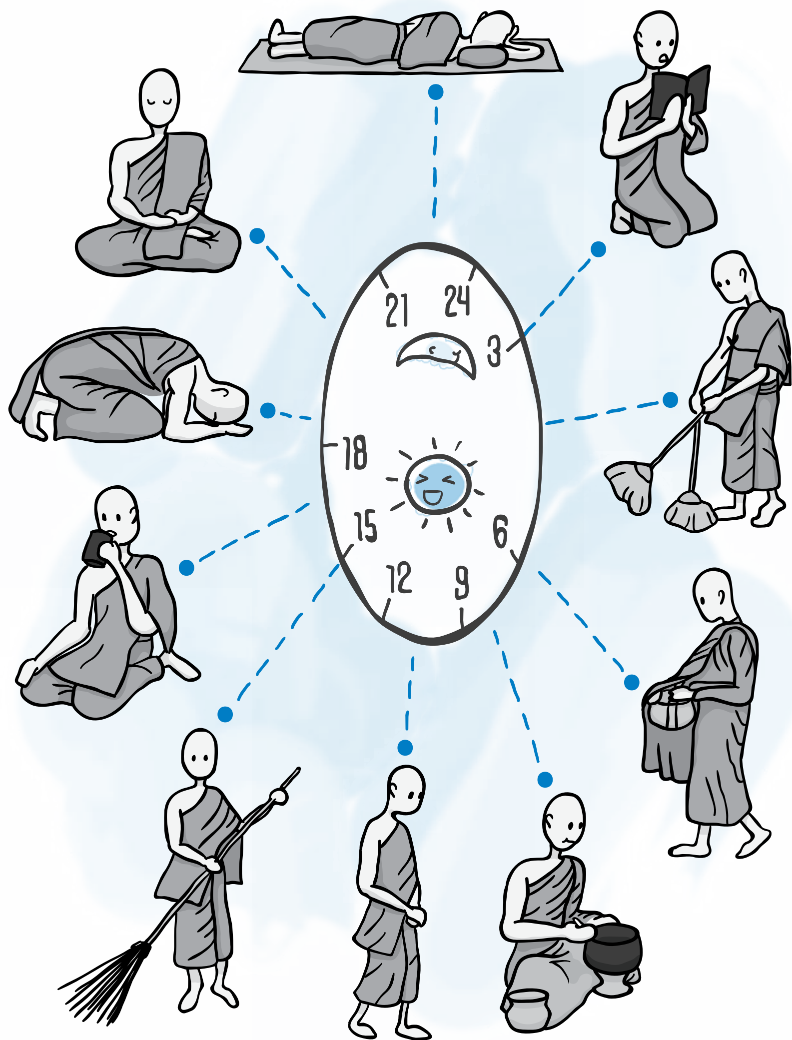
ท่านดุน่าดูเลย ถามเรื่องสมาธินะ จริงๆ อาตมาถามว่าจะให้คนอื่นเขาได้ฟังนะ ท่านดุจริงๆ ด้วย แบบสไตล์หลวงตามหาบัวเลย “ถามนั่น ไม่เคยทำใช่ไหม เคยทำหรือยัง จะมาถามทำไม” ดุใหญ่เลย ไปใหญ่เลย เลยเสียความรู้สึกไปหน่อยหนึ่ง ก็ดีเหมือนกัน ไม่ต้องถาม ท่านก็เลยเทศน์ คือเป็นวิธีการของท่านเหมือนหลวงตา ก็เลยไม่ถามอีกเลย ทีนี้มาตอนหลังก็มาเจอองค์หลวงตาเอง ท่านมาอยู่นาเกลือ ไปกับท่านอาจารย์มหาบุญเลิศกับยายนะ ยายไพลินด้วย ไปฉันกับท่าน อาตมาฉันไม่อิ่ม ฉันเร็วจริงๆ เนอะ ฉันข้าว...ของหวานยังไม่ได้ฉันเลย เขาเสร็จหมดแล้ว ลุกพรึบพั่บๆ ไอ้เราจะฉันก็แลกระไรอยู่ แต่ท่านก็คงรู้ว่าเราไปต่างถิ่นนะ “เอ้า...ฉันตามสบายนะ” ท่านว่าอย่างนี้ “โอ้ย...จะสบายยังไง เขาเสร็จหมดแล้ว” เราก็ต้องเลิก ไม่มีนิสัยอย่างนั้นอาตมาไม่อิ่มก็ไม่อิ่ม เอาไว้อิ่มวันหลัง วันนี้ไม่ต้องอิ่ม เสร็จแล้วท่านก็คุยกับโยมแป๊บเดียว “หมดเวลา” ท่านว่า ลุกขึ้นไปเลย ลุกไปนั่งกุฏิ พอเราเสร็จเรียบร้อย ก็เลยจะไปกราบลาท่าน ก็ตามไปกุฏิ กุฏิหลังเล็กๆ เท่ากับหลังที่ซื้อมา ที่พระอยู่นี่แหละ ท่านพักอยู่นาเกลือ มาพักผ่อนนะ ก็มีระเบียงเล็กๆ ก็ขึ้นไปนั่งตรงระเบียง เข้าไปกราบ ท่านก็คุยนะ พูดธรรมะพูดอะไรให้ฟังไปเรื่อย สักพักหนึ่งอาจารย์มหาบุญเลิศถาม ถามครั้งแรกก็ตอบนะ ถามครั้งที่สองก็ตอบ พอถามอีก “ไปทำเอาเองสิ ถามเอาๆ มีแต่ถาม ไปทำเอาเองบ้างสิ มันจะหายเหรอ...ถามนี่” เป็นสไตล์หลวงตา ก็ดี ก็กราบท่าน พอกราบท่านก็หัวเราะนะ จริงๆ มันก็เป็นลักษณะนั้นแหละ ทีนี้ถ้าคนทำจริงๆ มันก็ไม่สงสัยอะไรมากหรอก

◎

สงสัยเท่าไรก็ยิ่งภาวนาไป
ยิ่งทำความเพียรไป ปัญญามันก็เกิด
ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมาเรื่อยๆ
เปลี่ยนแปลงจนมันไม่สงสัยอะไร

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

21
24
3
18
15
6
12
9

“แล้วปฏิบัติจริงๆ อยู่ตรงไหน หลวงพ่อ”
หลวงพ่อก็หยิบถ้วยน้ำร้อนจิบ
“นี่ไง ปฏิบัติให้ดูอยู่นี่ นี่คือการปฏิบัติ”

๒๔

สอนด้วยการปฏิบัติ

ถ้าแบบหลวงพ่อชาก็ดีนะ มีคนหนึ่งเขาอยู่อุบลฯ หลายปี เกือบสามสิบปี มาทำงานวิจัย ไม่ได้พูดญี่ปุ่นหรอก พูดไทย พูดภาษาไทยเก่งเหมือนกัน เขามาวิจัยและก็สนใจสาขาของหนองป่าพงแต่ละที่แต่ละแห่ง โดยเฉพาะสาขาที่มีญาติโยมเกี่ยวข้องเยอะ เขาก็อยากจะไปวิจัยดูงาน เขาก็เลยมาสนทนาด้วย เขาชอบวิถีชีวิตแบบชนบท ชอบอยู่อีสานอยู่ได้สามสิบปีนี่ไม่ธรรมดานะ ไปดูงานเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้านด้วย ภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่เขามีอะไรดีๆ ทำ ที่เขาไปดูที่หนึ่งที่ไปอยู่นาน คือบ้านปะอาว เราบางคนเคยไปมั้ง บ้านปะอาวที่ทำเครื่องทอง เครื่องเงินที่เขาทำด้วยมือ แถวบ้านที่อาจารย์หนูสินอยู่นะ เคยไปอยู่ครั้งหนึ่ง แต่

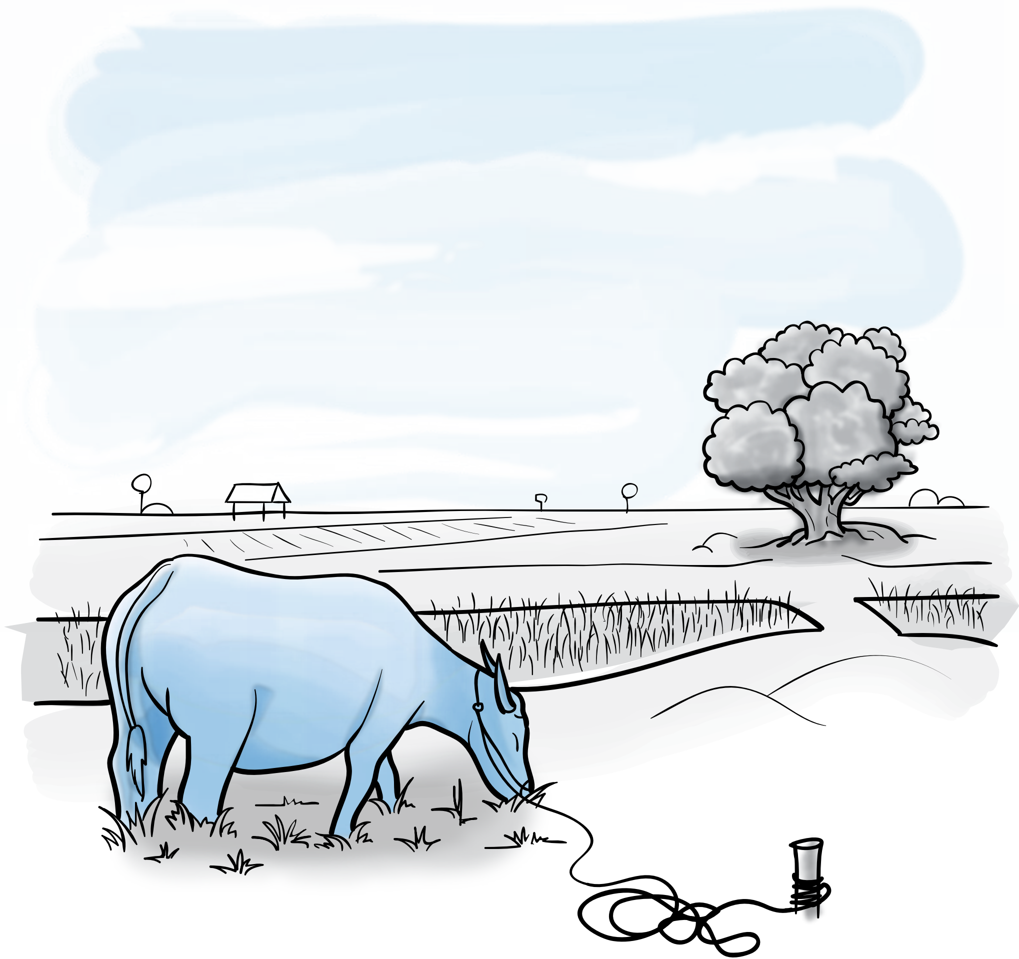
ไม่ได้ไปดูที่เขาทำหรอก เขาว่าเขาไปศึกษาที่นั่นนาน ทีนี้มาสนใจในพุทธศาสนา แต่เขาสนใจในทางเถรวาท เพราะว่าที่ญี่ปุ่นนี่ส่วนมากก็จะเป็นแบบมหายาน เลยให้ความสนใจ โดยเฉพาะสายพระป่า เขาบอกว่ามองดูหลวงพ่อชานี่... เขาก็ถามปัญหาเดิมๆ นะ ทำไมหลวงพ่อชานี่ มีความสามารถพิเศษอะไรที่ทำให้คนหลายระดับ แม้แต่ระดับด๊อกเตอร์ก็ตาม ก็ยังให้ความใส่ใจสนใจ โดยเฉพาะชาวยุโรป อาตมาเลยบอกให้ไปถามชาวยุโรปที่มาอยู่ด้วย มันจะได้ข้อมูลที่ชัดเจนกว่า ว่าทำไมถึงศรัทธา แต่ก็บอกให้ได้คร่าวๆ ว่า **การสอนธรรมะ หลวงพ่อชาท่านไม่ได้เน้นในเรื่องภาษา ท่านเน้นในเรื่องความจริง การปฏิบัติจริง**

เหมือนลูกศิษย์คนหนึ่งที่อาตมาไปอยู่ด้วยกันที่เพิร์ธ ท่านเป็นคนคิดมาก แล้วก็เก่งด้วยนะ คิดจะอยากมาปฏิบัติอยู่กับหลวงพ่อชา แต่ว่าดูแล้วเหมือนไม่ได้ปฏิบัติ ฝรั่งเขาก็ตรงไปตรงมานะ เห็นวันๆ มีแต่ทำโน่นทำนี่ ไม่รู้ปฏิบัติตรงไหน เช้ามาก็ตื่นแต่เช้ามาสวดมนต์ สวดมนต์เสร็จก็นั่งบ้างเดินบ้าง หลังจากนั้นก็มาทำกิจวัตร ทำสะอาด ปัดกวาดเช็ดถูโรงฉัน เสร็จแล้วก็เตรียมตัวออกบิณฑบาต บิณฑบาตกลับก็มาคอยนั่งฉัน กว่าจะฉันเสร็จก็เกือบเที่ยง กลับไปกุฏิก็ไปกวาดลานกุฏิ กวาดลานกุฏิ ยังไม่ได้เดินจงกรมเท่าไหร่ ก็ไปพักผ่อนหน่อยหนึ่ง แป๊ปเดียวก็บ่ายสาม บ่ายสามก็มากวาด มาทำกิจอีกแล้ว มันปฏิบัติตรงไหน ยังไม่เห็นที่ปฏิบัติเลย ท่านว่าอย่างนั้นนะ มีวันหนึ่งหลวงพ่อก็นั่งอยู่ในศาลา ท่านจะมีน้ำสมุนไพรเหมือนน้ำชาฉัน ท่านก็ไปพูดอย่างนี้ ถามหลวงพ่อ “ก็อยู่กับหลวงพ่อนาน ไม่รู้ปฏิบัติตอนไหน อยู่ตรงไหน ก็ยังมองไม่เห็นการปฏิบัติ” ท่านว่าอย่างนี้ หลวงพ่อนั่งฟังเฉย ให้ท่านระบายไปนาน ก็เลยถามว่า “แล้วปฏิบัติจริงๆ อยู่ตรงไหน หลวงพ่อ” หลวงพ่อก็หยิบถ้วยน้ำร้อนจิบ “นี่ไง ปฏิบัติให้ดูอยู่นี่ นี่คือการปฏิบัติ”

ดูแล้วก็ยังงงอยู่ ท่านบอก ไปคิด กว่าจะคิดออกคิดได้นี่ วิธีสอนของหลวงพ่อชานี่แปลกมาก ก็นี่ไง ปฏิบัติให้ดูอยู่นี่ ไม่เห็นหรือตา ทำให้ดูอยู่นี่ คือ**การปฏิบัติจริงๆ มันเป็นเรื่องของการมีสติ** ท่านว่ากว่าจะนึกได้ กว่าจะไปสนทนากับท่านรู้เรื่องนะ **ความมีสติในขณะที่ทำ ทำอะไรก็ตาม ถ้ามีสติก็มีธรรมะ มีสติก็มีปัญญา** ทีนี้เราไปคิดในทางอื่นเสีย คิดว่าเราไม่ได้ปฏิบัติก็ขาดสติ พอขาดสติมันก็ไม่ได้ปฏิบัติจริงๆ นั่นเป็นลักษณะพิเศษของท่าน คือ "สอนให้ดู ให้ทำ" ๏

การทำจิตให้สงบ ให้เกิดปัญญานี้
ให้พยายามทำทุกวัน จะอยู่ที่ไหนก็ได้
จะอยู่บ้านก็ได้ จะอยู่ในรถก็ได้ จะอยู่ในเรือก็ได้
นั่งอยู่ก็ได้ นอนอยู่ก็ได้ ให้เรามีสติสัมปชัญญะ
ควบคุมอยู่ตลอดกาล ตลอดเวลา
อันนี้เรียกว่า "การภาวนา"

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๒๕

ไปไหนมา สามวาสองศอก

แต่ก่อนมันอยู่ไกลๆ โน้น
ขยับเข้ามา จากสิบวา ให้มันเหลือห้าวา
ให้เหลือห้าเมตร ห้าศอก ห้าคืบ
ให้มันสั้นเข้ามาเหลือคืบหนึ่ง
พอเหลือคืบหนึ่งก็ ปุ๊บ...ถึงหัวใจ

วันนี้มีโยมเขามาขอคำแนะนำแนวการปฏิบัติ บอกว่าเข้าวัดปฏิบัติมานาน แต่ก็ควบคุมจิตใจไม่ได้ มันชอบคิด ชอบปรุง ชอบคิดปรุงแต่ง ก็ธรรมชาติเนอะ ธรรมชาติของจิตใจ คิดแล้วก็ตามความคิด แต่ก็ตามความคิดแบบไม่มีสติคอยกำกับ มันก็เลยเพลินไป เพราะว่าคุมให้มันอยู่นิ่งๆ ไม่ได้ ไม่มีผู้รู้ตามดู เหมือนที่ท่านว่า *"ผู้ใดตามดูจิตของตน ผู้นั้นจะพ้นจากบ่วงแห่งมาร"* คนที่จะตามดูคงหมายถึง**จิตที่ฝึกดีแล้ว ฝึกจนมีพี่เลี้ยงคอยกำกับ คอยควบคุมความคิด ตามดูความคิด มันถึงจะตรงตามภาษิตที่ว่านะ ถ้าไม่มีผู้ตามดู มันก็เหมือนกับปล่อยเด็กไปตามใจชอบ อยากทำอะไรก็ทำ อยากเล่นอะไรก็เล่น อยากกินอะไรก็กิน ขาดผู้ควบคุม นั่นคือการปล่อยใจไปตามอารมณ์ ขาดพี่เลี้ยง**

ก็ไม่รู้จะให้ข้อคิดอะไรเนอะ ก็เลยเอาของครูบาอาจารย์ให้บอกว่า เอาสูตรของหลวงปู่กินรีก็ได้ สูตรของท่าน ท่านใช้ภาษาชาวบ้าน ไม่มีภาษาปริยัติสละสลวย ท่านใช้เหมือนภาษาเซนนะ *“ไปไหนมา สามวาสองศอก”* เราจะแปลออกหรือเปล่า เซนเขาถามกัน “ไปไหนมา” “สามวาสองศอก” เขาว่า อาจารย์บอกว่าสำเร็จแล้ว บรรลุธรรมแล้ว เลยมานึกถึงที่หลวงปู่ท่านบอก ท่านสอนลูกศิษย์ ภาวนาก็เหมือนกับโน้นแหละ ท่านว่า “แต่ก่อนมันอยู่ไกลๆ โน้น ขยับเข้ามาจากสิบวา ให้มันเหลือห้าวา ให้เหลือห้าเมตร ห้าศอก ห้าคืบ ให้มันสั้นเข้ามาเหลือคืบหนึ่ง พอเหลือคืบหนึ่งก็ปุ๊บ...ถึงหัวใจ” ท่านว่าอย่างนั้นนั่นคือวิธีภาวนาท่านนะ ไม่มีภาษาอะไรหรอก ภาษาลูกทุ่งจริงๆ มานึกถึงเซน คำนี้ก็เหมือนกัน

ถ้าจะแปลให้ไพเราะตามที่เราแปลกันก็ *โอปนยิโก* คือน้อมเข้ามา อย่าน้อมออกไป เซนเขาถึงใช้ว่า สามวาสองศอก คือ มันโอปนยิโก มันไม่ได้ออกไป มันน้อมเข้ามา ภาวนาลักษณะนี่ถูก ได้ผล มันไม่มองออกข้างนอก มองเข้ามาข้างใน ท่านถึงว่า เข้ามาดูใจปั๊บ ธรรมชาติของจิตใจนี่มันก็ โอ๊ย...มันออกไปเล่นข้างนอก **พอเจริญสติรู้เท่าทันมัน ดึงมันเข้ามา สาวเข้ามา เหมือนเชือกนะ ดึงเข้ามาๆ พอใกล้แล้วก็จับปุ๊บเลย ที่ใจ ถึงใจเลย ทีนี้ถ้ารู้จักอย่างนี้มันก็หยุดของมันได้ อารมณ์มามันก็รู้แล้ว รู้ว่าอารมณ์...มันก็หยุดแค่นั้น ไม่ได้ปล่อยเชือกให้มันยาวออกไป ขันมันไว้กับชะเนาะแน่น** มันเป็นวิธีของครูบาอาจารย์ ใช้ภาษาชาวบ้านง่ายๆ ถ้าอยู่กับตัวแล้วนั่นแหละคือการภาวนา ถ้าออกนอกตัวมันก็ไม่ได้ภาวนา ก็เหมือนอยู่ธรรมดาทั่วไป คิดอะไรก็ไปตามความคิด ตามความอยาก มันไม่มีผู้ควบคุม ◎

จิตของเรานี้ เมื่อไม่มีใครตามรักษา
มันก็เหมือนคนๆ หนึ่งที่ปราศจากพ่อแม่ที่จะดูแล
เป็นคนอนาถา ขาดที่พึ่งก็เป็นทุกข์
จิตนี้ก็เหมือนกัน ถ้าหากขาดการอบรมบ่มนิสัย
ทำความเห็นให้ถูกต้องแล้ว จิตนี้ก็ลำบากมาก

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๒๖

วันหยุดจิตใจ

วิหารธรรมที่ท่านสั่งสมเอาไว้ ท่านพร้อมที่จะพัก มีกระหนำ มีกระต๊อบ เถียงนา กันแดดกันร้อน พอร้อนก็เข้าไปหลบนิดเดียวเท่านั้นเอง

จิตใจเรามันยังไม่เป็น ยังไม่รู้เรื่อง ท่านจึงให้มาอบรม ถ้ารู้เรื่องแล้วมันจะควบคุมความคิดของเราได้ มันจะมีวันหยุด ถ้าควบคุมไม่ได้ไม่มีเสาร์-อาทิตย์นะ จิตใจนี่ ร่างกายเรา เสาร์-อาทิตย์ยังพอหยุดได้ บางคนไม่หยุด เขาเรียกว่าทำ ‘โอที’ อีก อยากได้มากก็เลยไม่หยุด...ก็มี ใจบางทีมันมีความวิตก มันก็ไม่หยุดเหมือนกัน หยุดแล้ว เลิกงานแล้ว จะพักผ่อนแล้ว มันก็ยังอดคิดไม่ได้ คิดปรุง คิดแต่ง คิดสารพัด นั่นคือมันไม่ยอมหยุด นี่แหละพระพุทธเจ้าท่านจึงว่าต้องมาฝึกจิต มาเจริญศีล

หยุดแล้ว เลิกงานแล้ว จะพักผ่อนแล้ว
มันก็ยังอดคิดไม่ได้ คิดปรุง คิดแต่ง
คิดสารพัด นั่นคือมันไม่ยอมหยุด

เจริญสมาธิ เจริญปัญญา ให้มันครบ โดยเฉพาะสมาธิ **ถ้าเราฝึกสมาธิเป็น มันจะมีวันหยุดทางด้านจิตใจ คนที่ฝึกเก่งๆ นี่ มีเวลาพักผ่อนเยอะ อยู่บ้านก็ได้ อยู่วัดก็ได้ อยู่ที่ไหนก็ได้ ก็จะมีอุบายปัญญาที่จะพักผ่อน**

เหมือนที่ลูกศิษย์หลวงพ่อชาองค์หนึ่ง ท่านเล่าถึงหลวงปู่ชาสมัยหลังท่านรับแขกเยอะ ลูกศิษย์ไปอุปัฏฐาก "โอ้...หลวงพ่อจะพักผ่อนตอนไหนหนอ" ตั้งแต่เช้า...รับแขก ฉันเสร็จแล้วก็นั่งไป อาตมาก็เคยสังเกตนะ เราไปกุฏิ จนบ่าย จนกลับมาแล้ว ท่านยังนั่งอยู่โรงฉันรับแขกอยู่เลย จนถึงบ่ายสามแล้วก็ยังนั่งรับแขกอยู่ ไม่มีเวลาพักเลย ถ้าลุกไปกุฏิเขาก็ยังตามไปกุฏิอีก บางทีพระท่านสวดมนต์เย็นเสร็จแล้วกลับมา หลวงพ่อยังรับแขกอยู่ใต้ถุนกุฏิอีก เรียกว่าออกจากโรงฉันมากุฏิก็รับแขก บางทีลูกศิษย์ก็เป็นห่วงสุขภาพท่าน ทำยังไงหนอจะให้หลวงพ่อได้พักผ่อน หาอุบายกันหลายอย่าง แต่ก็ไม่ค่อยสำเร็จหรอก เพราะว่าท่านเมตตา มีครั้งหนึ่งตั้งกติกากัน ติดป้าย แล้วก็มีลูกศิษย์กันไว้ด้วย ไม่ยอมให้โยมเข้าไปพบ แล้วก็มีครั้งหนึ่ง ตอนนั้นก็อยู่

ด้วยเหมือนกัน โยมมาจากกรุงเทพฯ มารถบัส รถทัวร์ใหญ่ เขาก็ตั้งใจมากราบ เขาก็เข้าไปเยอะ ลูกศิษย์ก็กันไม่ให้เข้าไป แต่หลวงพ่อท่านคงเห็น ท่านก็เลย "เอ๊...เขามาจากไหนล่ะ" บอกว่ามาจากกรุงเทพฯ จะมากราบหลวงพ่อ ท่านเลยว่า "เออ...ให้เข้ามาเถอะ เขามาไกล สงสารเขา อุตส่าห์ลงทุนมาจากกรุงเทพฯ" นั่นก็คือความเมตตาของท่าน สุดท้ายก็ต้องให้เขาพบ ดูแล้วเหมือนไม่มีเวลาพัก แต่มีองค์หนึ่งท่านอุปัฏฐาก ท่านว่าช่วงเวลาพักของหลวงพ่อท่านน้อยนิด แต่ท่านก็พักได้เหมือนไม่มีอะไร รู้สึกเป็นพระฝรั่ง ตอนนั้นเขาอุปัฏฐาก เขาว่าช่วงระยะหนึ่ง โยมกราบลาท่านออกไป ก็จะมีแขกกลุ่มใหม่มา ท่านนั่งเฉยเหมือนไม่มีอะไร นั่งหลับตา องค์นี้เข้าไปกราบท่านก็ไม่สนใจ เฉย ท่านก็ประเมินเอาเองว่า "โอ้โห...มองดูหลวงพ่อตอนนั้นเหมือนไม่มีอะไรสักอย่าง เหมือนกับทิ้งทุกสิ่งทุกอย่าง" ท่านว่าอย่างนี้ ท่านไม่สนใจ ไม่เอาอะไร ดูลักษณะท่าทาง ดูใบหน้าของท่านเปลี่ยนไป เหมือนกับไม่สนใจใยดีกับโลกนี้ทั้งนั้นเลย ท่านว่าอย่างนั้น นั่นคือการพักผ่อนของพระอริยะ บางครั้งท่านก็พูดว่า **พักในขณะที่ทำอยู่นั่งอยู่นี่แหละ ไม่ได้พักเหมือนเราที่ต้องเดินไปนอนไปอะไร เวลาชั่วนิดเดียวเท่านั้นท่านก็พักผ่อนได้ ท่านเรียกว่า *วิหารธรรม*** ที่ท่านสั่งสมเอาไว้ ท่านพร้อมที่จะพัก มีกระหนำ มีกระต๊อบ เถียงนา กันแดดกันร้อน พอร้อนก็เข้าไปหลบนิดเดียวเท่านั้นเอง นั่นคือการพักผ่อนของท่าน นี่ถ้าสร้างเอาไว้แล้ว มันนิดเดียวเท่านั้นแหละ เรากำหนดจิตเข้าไป เออ...วันนี้จะหยุดพักสักหน่อยหนึ่ง หลับตานิดหนึ่งแล้วก็พักผ่อน ก็เป็นการพักผ่อนนั่งอยู่มันก็พัก บางทีไม่อยากลุก เคยสังเกตไหม ครูบาอาจารย์ท่านฝึกหัดมากๆ บางทีท่านนั่งอยู่ แต่ท่านพักของท่านอยู่ในนั้น พัก...นั่งเป็นชั่วโมง นั่งไม่อยากลุกไปไหน บางครั้งก็ไม่ต้องลุกไปไหน นั่นคือการพัก

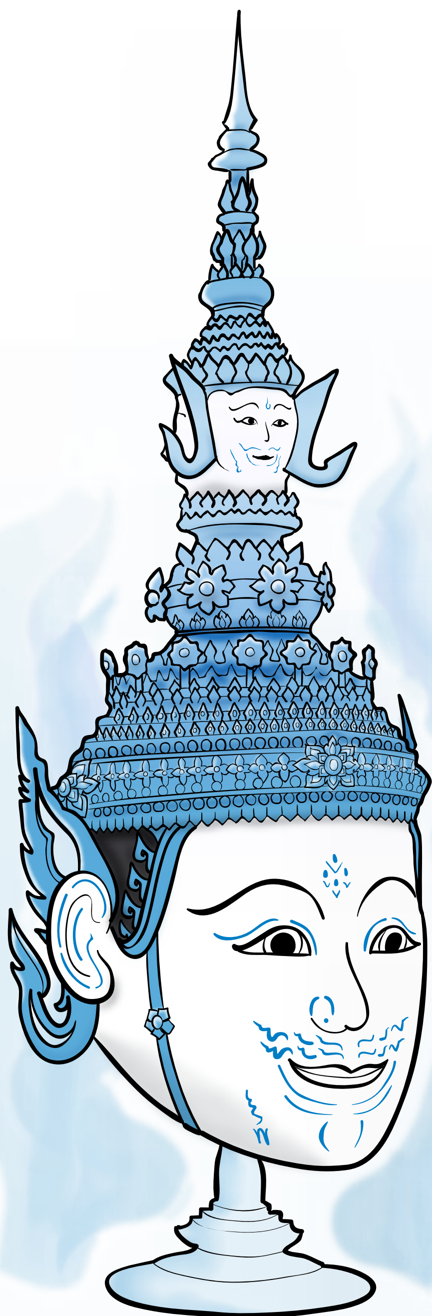
ผ่อนของท่าน เคยอ่านเจอ พระพุทธเจ้าของเราพระองค์ก็อยู่ด้วยวิหารธรรมคือ *อานาปานสติ* ตอนนั้นหยุดทุกสิ่งทุกอย่าง อยู่ด้วยลมหายใจเข้า-ออก นั่นคือวิหารธรรมที่พระองค์ทรงหยุดแล้วก็พักผ่อน

ฉะนั้นจิตใจมันต้องมีการพักผ่อน ถ้าไม่พักผ่อนมันก็เครียดจริงๆ นะ คิดไม่หยุด ฉะนั้นสมาธิมีความจำเป็นเหมือนกันทางด้านจิตใจ บางคนคิดว่าเจริญปัญญาอย่างเดียว ปัญญาก็มีสมาธิเหมือนกันนะ สมาธิต้องดีด้วย ต้องแน่นด้วย ปัญญาถึงจะสว่างไสว ถ้าฐานสมาธิไม่ดี ปัญญามันก็ไม่โปร่งใส ไม่ชัดเจน ฉะนั้นผู้มีปัญญามากก็หมายถึงมีสมาธิมากเหมือนกัน ฉะนั้นศีล สมาธิ ปัญญาจึงมีพร้อมกัน เพราะสมาธิคือความตั้งใจ ความตั้งมั่นแห่งจิต จะทำอะไรก็ทำด้วยความตั้งใจ นั่นคือสมาธิ เมื่อจะหยุดก็คือหยุด เมื่อจะเดินก็ต้องเดิน เดินด้วยสติด้วยสมาธิ ถึงคราวหยุดก็หยุด ถึงคราวเดินก็เดิน นั่นคือจิตที่ฝึกดีแล้ว ท่านถึงบอกว่า “จิตที่ฝึกดีแล้วนำสุขมาให้ - *จิตตัง ทันตัง สุขา วะหัง*” **เราจะไปก็ได้ จะหยุดก็ได้ จะให้มันคิดก็คิดอยู่ในกรอบ จะให้หยุดก็หยุดอยู่ในกรอบ นั่นคือเป็นการพักทางด้านจิตใจ** จิตใจก็จะหาความสุขได้ มีที่อยู่ มีที่พัก มีบ้านว่าอย่างนั้นเถอะ มีบ้านพักทางด้านจิตใจ ถ้าอย่างนั้นไม่มีวันหยุดอย่างที่กล่าวแล้ว หยุดแต่กาย แต่ใจมันไม่หยุดแล้วไม่ใช่เรื่องที่หยุดง่ายๆ ด้วย คนไม่เคยฝึก ไม่มีทาง หยุดไม่ได้หรอก ยืน เดิน นั่ง นอน ทุกอิริยาบถมันคิดตลอด จิตใจมันเป็นนามธรรม ท่านถึงว่า ถ้ามันแบกมันก็หนักกว่ากายแบก ถ้ากายแบกหนักถึงที่สุด มันทิ้งของมันเอง แต่ถ้าใจแบก อยากจะวาง ทำไมมันวางไม่ได้ เห็นไหมล่ะ ดิ้นรนกระวนกระวาย หาวิธีจะวาง ทั้งๆ ที่ตนเป็นคนแบกนะ ตนเป็นคนคิดค้น สร้างขึ้นมาเองนะ แต่มันหาที่วางไม่ได้ นี่มันก็แปลกเหมือนกัน ๏

ตามปกติจิตนี้เป็นธรรมชาติดิ้นรน กวัดแกว่ง ห้ามได้ยาก รักษาได้ยาก ชอบไหลไปตามอารมณ์ต่ำๆ เหมือนน้ำชอบไหลสู่ที่ลุ่มเสมอ พวกเกษตรกรเขารู้จักกั้นน้ำไว้ ทำประโยชน์ในการเพาะปลูกต่างๆ มนุษย์เรามีความฉลาด รู้จักเก็บรักษาน้ำ เช่น กั้นฝาย ทำทำนบ ทำชลประทาน เหล่านี้ก็ล้วนแต่กั้นน้ำไว้ทำประโยชน์ทั้งนั้น พลังงานไฟฟ้าที่ให้ความสว่าง และใช้ทำประโยชน์อื่นๆ ก็ยังอาศัยน้ำที่คนรู้จักกั้นไว้นี่เอง ไม่ปล่อยให้มันไหลลงสู่ที่ลุ่มเสียหมด ดังนั้นจิตใจที่มีการกั้น การฝึกที่ดี ให้ประโยชน์อย่างมหาศาล

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

ทำหน้าที่แสดงบทบาทไปเฉยๆ หรอก
แต่ถึงเวลาอยู่ให้เป็นตัวของตัว
อยู่ด้วยธรรมะ อยู่ด้วยสมาธิ อยู่ด้วยภาวนา

๒๗

ยึดแต่ไม่มั่น

โลกนี้มันจบไม่เป็น แต่ไม่ได้ให้ออกจากโลกทั้งหมดนะ อยู่บ้างก็ไม่เป็นไร แต่ว่าอยู่ด้วยปัญญา อย่าให้โลกมันครอบงำ อยู่ด้วยปัญญาให้อยู่เหนือมัน ใช้ของใช้อะไร มีอะไรก็ให้จิตใจอยู่เหนือมันโดยอาศัยธรรมะ อย่าให้มันอยู่เหนือจิตใจเรา นั่นคือความทุกข์ ถ้าเราอยู่เหนือมันได้ มันเป็นประโยชน์หมดเลยทีนี้ คนมีปัญญามีอะไรก็เกิดประโยชน์หมดเลย แต่ถ้าไม่มีปัญญา เรียกว่าเป็นทาสของมัน นี่...ระวังให้ดี มันทุกข์ทั้งนั้นแหละ น้อยมันก็ทุกข์นะถ้าเราเป็นทาสมัน หลวงพ่อชาท่านเทศน์ อาตมาเอามาพูดบ่อยนะ ถ้าเป็นทาสมันนะ เข็มเล่มหนึ่งมันก็หนัก เข็มเล่มเดียวเราก็แบกหนัก เป็นทุกข์นะ เป็นทุกข์เพราะเข็ม มัน

จริงนะ ท่านคงจะได้ประสบการณ์ที่ท่านลำบาก สมัยเดินธุดงค์มีเข็มเล่มเดียว โอ๊ย...ทะนุถนอมอย่างกับอะไร ท่านบอก มันกลัวหายกลัวอะไร แล้วถ้าหายแล้วขอเขาก็ไม่ได้นะ เข็มเล่มนั้นต้อง โอ๊ย...เก็บไว้อย่างดี ลืมไม่ได้ ใส่กล่อง สมัยก่อนเขาถึงให้มีกล่องเข็มไง เพื่อเก็บรักษาไว้ให้ดี ถ้าหากว่าเราไปยึดมั่นหมายมั่นมันมากก็รู้สึกว่าทุกข์เหมือนกันนะ หรือถ้าแบกก็ทุกข์เหมือนกัน น้อยก็หนักนะ ลองแบกดูก็ได้ ใครจะลองแบกเข็ม แบกแล้วจะเดินได้เท่าไหร่ เดินได้ถึงกิโลฯหรือเปล่า ไม่มีทาง ไม่ถึงหรอก แบกเล็กๆ นี่แหละ นั่นคือ**น้อยมันก็หนัก ไม่ต้องกล่าวถึงมากนะ อยู่ที่จิตใจของเรา อารมณ์ทั้งหลายก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่มีปัญญาพอ น้อยๆ มันก็เป็นเหตุนะ เป็นเหตุให้มันใหญ่โตขึ้นมา ถ้าเราเข้าใจธรรมะแล้ว ใหญ่มันก็ไม่หนักหรอก** หลวงพ่อชาท่านว่า มันจะหนักอะไร เราไม่ไปแบก มันวางอยู่โน่น ก้อนหินนี้หนักไหม หนักอยู่แต่ว่ามันหนักอยู่ที่ก้อนหินนะ ไม่ได้หนักอยู่ที่เรา นั่นคือปัญญาของท่านนะ ที่เรียกว่าของน้อยนี่ เราไม่แบกก็จริง แต่ใจมันแบกมันก็เลยหนัก

อาตมามีลูกศิษย์คนหนึ่ง ตอนอาตมารับเป็นเจ้าอาวาสใหม่ๆ วันนั้นเลยนะ เขามาว่าอาตมาเลย “อาจารย์ไปรับทำไม โอ๊ย...ยุ่งแล้วๆ” หนักใหญ่เลย เขาอยู่ไม่เป็นสุขเลย กลัวอาตมาลำบาก อาตมาก็สงสารเขา ก็เลยเล่าเรื่องธรรมะหลวงพ่อชาให้ฟัง “โยม...นี่เป็นเรื่องอาตมา หลวงพ่อชาท่านบอกว่า คนอื่นเขาแบก เราไปหนัก มันโง่นะ” คนเขาแบก ให้คนที่เขาแบกหนักนะ ไอ้เราไม่ได้แบกไปหนักทำไมล่ะเท่านั้น...เขาหงายผึ่งเลย “โอ๋ย...จริงๆ นะ ทำไมต้องมาทุกข์” อาตมายังไม่ทุกข์อะไรเลย โยมมาทุกข์ก่อนแล้วนี่ มันจะแย่นะ นั่นคือมันคิดไม่ได้ คิดไม่ทันนะ บอกว่ามันไม่ใช่เพราะความอยาก ไม่ใช่ว่าเราอยากได้ อยากมี อยากเป็นสิ่งนี้ เหตุปัจจัยมันเป็นไป ถ้าไม่ทำไม่รับมันก็ไม่ได้

เพราะเราต้องอยู่ที่นี่ มันเป็นระเบียบทางโลก ทางโลกกับทางธรรม ทางโลกให้เป็นทางโลก ทางธรรมให้เป็นทางธรรม อยู่ที่ว่าเราจะจัดการกับมันอย่างไร เออ...ถ้าแหม่ มันอยากได้ อยากมี อยากเป็น ก็จริงด้วย... ตอนเขามาร่วมแสดงความดีใจ แสดงมุทิตาด้วยนะ ให้เขาลองเขียนเซ็นให้ พระทั้งหลาย เจ้าคณะทั้งหลาย เขาดีใจนะ เราไม่อยากได้สักหน่อยเลย เขาว่า "โอ้...มันไม่ใช่เรื่องธรรมดานะ การที่จะเป็นเจ้าอาวาส มันต้องมีบุญมีบารมีมาก" ไอ้เรานี้กลัวอย่างกับอะไร เพราะหลวงพ่อท่านไม่เคยส่งเสริมให้เราเป็นเจ้าอาวาสเป็นอะไรเลย มันตัวทุกข์นะ ท่านถึงให้ข้อคิดว่า เจ้าอาวาสไม่ใช่มันดีนะ ถ้าไม่มีปัญญามันนรกนะนั่น เหมือนโยมเป็นผู้นำครอบครัว ถ้าไม่มีปัญญามันนรกเหมือนกันนะ นรกเพราะคนโน้นเพราะคนนี้ โอ๊ย...ทุกสิ่งทุกอย่างนะ ถ้าไม่มีหลักทางใจจริงๆ มันขุมนรกเลย ท่านว่า "ดูสิ ถ้าไม่มีธรรมะนะ เจ้าอาวาสทุกองค์ถ้าเอามาเจาะดูใจนะ มีแต่นรกทั้งนั้นแหละ" เดี๋ยวไปยึดสิ่งโน้น วิตกสิ่งนี้ นั่นก็เป็นข้อคิดที่นำมาใช้ตลอดเวลา พอถ้ามันจะทุกข์ต้องนึกถึงธรรมะข้อนี้ พอจะไปแบกสิ่งโน้นสิ่งนี้ก็นึกถึงธรรมะข้อนี้ ก็ทำให้เบา ถ้างั้นอยู่ไม่ได้หรอก...โยม อยู่ไม่ได้นะ ยิ่งมันขยายตัวมากขึ้นนี่ อาตมาไม่แย่เหรอ...แย่นะ จิปาถะเลย สารพัด ตั้งแต่เล็กๆ น้อยๆ ไปหาใหญ่มันหมดทุกเรื่องเลย ถ้าไม่รู้จักวางไม่รู้จักละ มันตายเลยแหละ อยู่ไม่ได้หรอก วิตกกังวลเป็นโรคประสาท ไม่เหลือ นั่นคือข้อคิดของท่าน แต่ก่อนท่านส่งพระไปอยู่ตามสาขา ไม่ได้ส่งไปเป็นเจ้าอาวาสนะ ไม่ให้เป็นอาจารย์ใหญ่ไปสอนคนโน้นคนนี้ ให้ไปอยู่รักษาข้อวัตรปฏิบัติ ให้สอนตนเอง คือพูดง่ายๆ ว่าไปทำเป็นตัวอย่างเท่านั้นเอง ทำให้เขาเห็นเท่านั้น ไม่ต้องไปขวนขวายในเรื่องการสอนการอะไรมากมายหรอก นั่นก็เป็นข้อคิดที่ท่านฝากไว้สำหรับลูกศิษย์ลูกหาที่ส่งไป ไม่อย่างนั้น

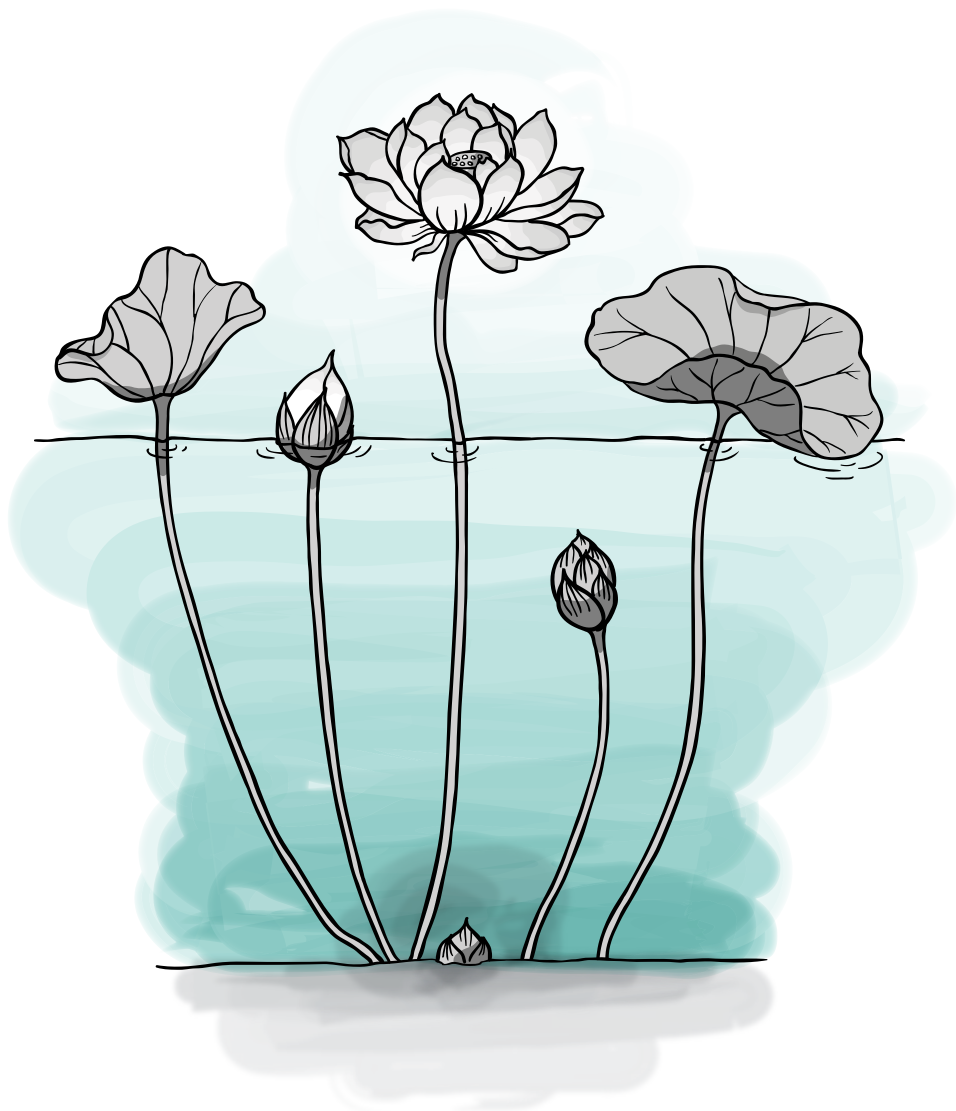
มันอดไม่ได้หรอก เดี๋ยวไปยึดโน่นติดนี่ โทษของการอยู่มันก็มี เราต้องศึกษาธรรมะด้วย อยู่ถ้าไม่มีปัญญาพอนะ ทุกข์...ทุกข์หลายอย่าง ทุกข์เพราะความยึดถือ ถ้าไม่มีปัญญาส่วนหนึ่งก็คือทุกข์อยู่ แต่ก็พอใจที่จะอยู่ เพราะอันนั้นก็เรา อันนี้ก็ของเราๆ ของเรามันเยอะเลยไปไหนไม่ได้ อันนั้นก็อีกแบบหนึ่งนะ เรียกว่าเจ้าอาวาสมีตระหนี่ คือมีสมบัติมาก คิดว่าเป็นของตัวเองก็หวงมาก อันนั้นก็ของเรา อันนี้ก็เรา โยมก็หวง อันนี้โยมของเรา ลูกศิษย์เรานะนี่ ใครเอาไปไม่ได้นะ ท่านว่าไว้หมดเลย พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้หมดเลย *ลาภมัจฉริยะ อาวาสมัจฉริยะ กุลมัจฉริยะ ธัมมมัจฉริยะ* แม้แต่ธรรมก็ยังมีนะ อยู่นานๆ ไม่อยากให้คนอื่นเขามาเก่งกว่าตัวเอง ถ้าใครพูดธรรมะเก่งๆ มากๆ ไม่อยากให้พูดหรอก เดี๋ยวโยมเขาไปหมด แล้วก็เสียลูกศิษย์ลูกหา นั่นก็เป็นมัจฉริยะอันหนึ่ง

ฉะนั้นสิ่งเหล่านี้เราต้องรู้ต้องศึกษา จริงๆ เราก็มองไม่เห็นหรอกนะ แต่ว่ามันก็แอบๆ เข้ามาทำให้เราไม่รู้ตัวเลย เราต้องศึกษาธรรมะ ถ้าเราไม่มีธรรมะมันยากอยู่นะ ละสิ่งหนึ่งมาติดสิ่งหนึ่ง ทิ้งอันหนึ่งมันมาเอาอันหนึ่ง มันจะอยู่อย่างนี้ ถ้าปัญญาไม่พอไม่ได้ ฉะนั้นธรรมะจึงเป็นส่วนสำคัญ ไม่เฉพาะแต่เจ้าอาวาส โยมก็เป็นเจ้าอาวาสได้ ตราบใดเป็นผู้นำคนก็คือเจ้าอาวาส เป็นภาระทั้งนั้นแหละ จึง**ต้องมีธรรมให้อยู่เหนือมัน ทำหน้าที่แสดงบทบาทไปเฉยๆ หรอก แต่ถึงเวลาอยู่ให้เป็นตัวของตัว อยู่ด้วยธรรมะ อยู่ด้วยสมาธิ อยู่ด้วยภาวนา ถึงคราวละก็ละ ถึงคราวยึดก็ยึด แต่ว่าให้รู้จักวาง** หลวงพ่อชาท่านก็เลยใช้คำหนึ่ง *“ยึดแต่อย่าให้มั่น”* ญาติโยมก็เหมือนกัน ยึดได้นะ แต่อย่าให้มั่น พอยึด...บอกว่า “เออ...ถ้าหนักกูจะวาง” บอกไว้เลย ถ้ามันไม่ไหวก็จะวาง บอกไว้อย่างนี้เรื่อยๆ มันก็ไม่หนักหรอก ให้ยึด

เหมือนยกแก้วขึ้นมากินน้ำนะ กินน้ำเสร็จก็วางไว้ ท่านบอก จะว่าของเราก็ไม่เป็นไร นี่แก้วเรานะ แต่ให้รู้ซ้อนเข้าไปอีกว่าจริงๆ มันไม่ใช่ของเรา ของเราเฉพาะชั่วขณะที่เราใช้มันอยู่...โดยสมมติ มันอาจจะหายก็ได้ อาจจะแตกก็ได้ หรือขโมยเอาไปก็ได้ ก็ต้องสอนไว้ให้รอบเลยนะ สอนตัวเองไว้ให้ตลอด ถ้างั้นเราเผลอนิดเดียวเท่านั้นมันทุกข์แล้ว นั่นคือธรรมะเพื่อการละ เพื่อการวาง เพื่อการเบาจริงๆ ถ้าเป็นลักษณะนี้นะ ถ้าเราเข้าใจตรงนี้มันจะมีอิสระ แม้มากมันก็ไม่หนัก ถ้าเราคิดเป็น ๏

"มันก็แค่นั้นแหละ" เท่านี้ก็ใช้ได้แล้ว
บทภาวนาบทนี้จะทำให้ความทุกข์ลดลงได้
คืออะไรๆ มันก็เป็นของตายจากไปทั้งนั้น
จะดี จะงาม จะสวย จะไม่สวยอย่างไร มันก็
ล้วนแล้วแต่เป็นของอยู่ในโลกทั้งนั้น เราต้อง
ตายจากมันไปทั้งนั้น อย่าไปยึดมั่นถือมั่นอะไร
กับมันอยู่เลย เรามีหน้าที่สิ่งใดก็ทำมันไป

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๒๘

ปทปรมะ

ถ้าเป็นประเภทที่สี่แล้วก็เลยวางอุเบกขา
ไม่ใช่ว่าใจจืดใจดำนะ
คือมันไม่มีที่จะหยิบขึ้นมาได้

อุเบกขาของพระโพธิสัตว์ ท่านอุเบกขาด้วยปัญญา มีปัญญา คือท่านวางแบบไม่ทุกข์ไม่สุขจริงๆ เหมือนองค์ของสมาธิ เข้าจตุตถฌาน ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข มีแต่ธรรมชาติที่บริสุทธิ์ จิตธรรมชาติที่บริสุทธิ์เพราะอุเบกขา นั้นคือเป็นลักษณะของพระอริยะ **เมตตาก็มีแต่พิจารณาด้วยปัญญา เมื่อเมตตาเราก็ใช้ไม่ได้ ช่วยไม่ได้ อะไรก็ทำไม่ได้แล้ว...ทุกอย่าง ถึงตรงนั้นแหละ ก็เลยอยู่แบบมัธยัสถ์ แบบอุเบกขา ก็ทำให้เป็นกรรมของสัตว์** เหมือนบัวสี่เหล่า เหมือนพระองค์พิจารณาถึงอุปนิสัยเวไนยสัตว์ ถ้าเป็นประเภทที่สี่แล้วก็เลยวางอุเบกขาไม่ใช่ว่าใจจืดใจดำนะ คือมันไม่มีที่จะหยิบขึ้นมาได้ เหมือนพระองค์

พยากรณ์พระเทวทัต ไม่มีส่วนดีที่จะ...ท่านใช้คำว่า ที่สุดแห่งเส้นขนที่จะมีความบริสุทธิ์พอที่จะดึงขึ้นมาได้ ความดีไม่มีแม้เสี้ยวที่สุดแห่งเส้นขนหนึ่งที่พอจะดึงขึ้นมาได้ นี่มันไม่มีเลย เลยพยากรณ์ว่าจะต้องตกอเวจีมหานรก หรืออีกอุปมาหนึ่งก็เหมือนกับคนตกหลุมคูถ ไม่มีอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งพอที่จะพ้นขึ้นมาให้ดึงขึ้นมาได้เลย ก็เลยต้องปล่อยให้เป็นกรรมของสัตว์ มันช่วยไม่ได้นะ เอายังไงก็ช่วยไม่ได้ ก็เลยต้องปล่อยให้เป็นกรรมของเขา นั่นก็คือเป็นประเภทที่สี่ *"ปทปรมะ"* ที่พระองค์ก็ต้องใช้อุเบกขา นอกนั้นก็พยายาม

อุปนิสัยเวไนยสัตว์ สามประเภทนั้นพอสู้ได้ ทนได้ ประเภทที่หนึ่งง่าย ประเภทที่สองก็ง่ายอยู่ ประเภทที่สามก็หนักหน่อย ก็ทนเอา ทนๆๆ แต่ก็ดีได้อยู่ แต่...โอ้โหย ครูอาจารย์ก็เหนื่อยเหมือนกัน ในที่นี้ไม่น่าจะมีประเภทที่สี่นะ...หรือมีหรือเปล่า มีสามก็ยังพอลุ้นนะ ถ้าประเภทที่สี่คงไม่ได้มานั่งอย่างนี้หรอก ประเภทที่สามก็พอได้แต่ว่าต้องเฆี่ยนหน่อย ลงแส้เยอะ กว่าจะไปได้ก็...โอ้ย หลายที ท่านอุปมาดี ก็เคยเลี้ยงควายนะ มันได้อยู่แต่...โอ๊ย มันยากเหลือเกินนะ ลงแส้ บางทีจนเมื่อย เขาว่ามันหยาบมาก มันก็ไปเหมือนกันแหละ แต่มันก็ต้องตีแล้วตีอีก เอาไปเถอะ ได้อยู่แต่ก็ต้องใช้ความพยายาม ใช้กำลังเยอะ ใช้ความเพียรเยอะ นี่ก็เคยฝึกประเภทนี่ ใช้เวลาเป็นเดือนๆ สองเดือนก็ไม่เป็น ฝึกพวกควายเข้าไถ บางตัวมันเร็วมาก ฝึกวันสองวันเท่านั้นนะ มันรู้จัก ไปได้สบายเลย พอมาศึกษาธรรมะก็เห็นที่ท่านเปรียบเทียบได้เร็วขึ้น ประเภทหนึ่งใช้คนนำหน้าก็ไม่นานเท่าไหร่ ไม่กี่วัน คือเดินนำหน้าเฉยๆ มันก็ไป นำไปจนให้มันรู้จักร่องรอยของการไป ทีนี้ก็ปล่อยได้ ไปได้ ประเภทที่สามนี่ลำบากหน่อย เชือกก็ห้อยจมูกด้วย ดึงด้วย ดึงเข้าร่องเข้ารอยด้วย แส้ก็เฆี่ยนไปด้วย มันเดินไม่เข้าร่องเข้ารอย ต้องเอา

เชือกผูกจมูกแล้วก็ดึง คนนำไปด้วย ต้องใช้เวลานานมากเป็นเดือนๆ หลายเดือนกว่ามันจะรู้เรื่อง นี่ประเภทที่สามนะ สองนี่มันก็ง่ายกว่าประเภทนี้หน่อย ใช้คนตามก็ไม่ต้องถึงกับจูงจมูกนะ ไม่ถึงกับเจ็บจมูก ไม่ถึงกับลงแส้ แค่จับเชือกมันพาไป มันก็นำไปแล้ว ส่วนประเภทที่สี่นี่เขาเรียกว่ามันสลัดแอก ไถไปอันธพาลมากเลย ที่ท่านว่าฆ่าทิ้งอะนะ ถ้าเป็นควายก็ฆ่าจริงๆ ส่งโรงฆ่าสัตว์จริงๆ เขาโมโหมันสอนไม่ได้ เจอบ่อยเลย...อาตมา มายาเยอะมาก ทำท่าเหมือนจะเป็นแต่มันไม่เป็นนะ พอไปสักพักหนึ่ง อารมณ์ไม่ดี มันเมื่อยมันก็สลัดแอก กระโดดออกจากแอกเลย เขาเรียกสลัดแอก สลัดจริงๆ หลุดออกไปเลย ดิ้นออกมาแล้วตั้งท่าจะชนเราอีกต่างหาก โอ้ย...มันไม่ธรรมดาเลย นั่นก็คือประเภทสอนไม่ได้ ที่อาตมาเจอถ้าคิดเป็นเปอร์เซนต์แล้วประเภทที่สอนได้มันก็มีมากอยู่ มันก็เจอน้อยประเภทแบบนี้ นานๆ จะเจอ แต่มันก็มี มาอ่านพระไตรปิฎกพระพุทธเจ้า ยังนึกว่าพระพุทธเจ้ารู้ได้ยังไง ท่านเคยเป็นชาวนาเหรอ ไอ้เราเคยทำมามันรู้จัก เห็นชัดมากเลยแหละ อธิบายได้ชัด ตัวสุดท้าย...ที่นายเกสี คนเลี้ยงม้า อันนี้เขาเปรียบเทียบกับม้า ถามว่า **ประเภทสุดท้ายพระองค์สอนไม่ได้ พระองค์ทำยังไง "ฆ่าทิ้ง"** ไอ้คนนั้นก็ซื่อๆ นะ "เอ้...คำว่าฆ่านี้ ไม่ควรแก่สมณะไม่ใช่หรือ ทำไมพระองค์จึงตรัสว่าต้องฆ่าทิ้ง" "เราฆ่าอย่างอริยวินัย ไม่ใช่ฆ่าอย่างความหมายของเธอ" **ฆ่าอย่างอริยวินัยคือการไม่สั่งไม่สอน ไม่เอาแล้ว** เราคงไม่ถึงขนาดนั้นมั้ง คือฆ่าแบบลงพรหมทัณฑ์ คือไม่ให้ใครสุงสิง ไม่ให้ใครไปสนใจ ไม่ให้ใครไปบอกไปสั่งสอนอะไรทั้งสิ้น ไม่เอาทั้งสิ้น นั่นคือฆ่าแบบสนิทเลย แบบอริยวินัย ถ้าเป็นสัตว์ก็โรงฆ่าสัตว์เลยแหละ ฆ่าจริงๆ มันมีจริงๆ อุปนิสัยของคนก็เป็นอย่างนั้น คนสอนง่ายสอนยากมันก็มีเหมือนกัน ◎

กรุณา
อย่า
ทิ้งขยะ

พิสูจน์ให้เขารู้เขาเห็น
จนเขาศรัทธากับเราโน่น เขาถึงจะเชื่อเรา

๒๙

เรายังดีไม่พอ

มีครอบครัวร้องไห้มาหาหลวงพ่อชา มันทุกข์นะ ทุกข์มาก "อ้าว...ร้องไห้ทำไมโยม ก็เราเป็นคนสร้างขึ้นมาไม่ใช่หรือ เราเป็นคนทำขึ้นมา จะให้ใครแก้ให้" ท่านบอก บอกได้อยู่แต่มันจะแก้ได้หรือเปล่า เหมือนโยมที่มาเมื่อวานซืน "มันทุกข์จริงๆ อาจารย์" เขาบอกทุกข์...ครอบครัวนี่ ทุกข์มาก อยู่กันมาไม่ใช่น้อยๆ นะ สิบปียี่สิบปี

มันไม่เป็นเพราะเขา มันเป็นเพราะเรา...เข้าใจไหม ใจเรามันไม่สะอาด มันนึกว่ามันเป็นเพราะคนนั้นคนนี้ ไม่ใช่ มันเป็นเพราะเรา คนไม่เสมอกัน เราอยากให้เสมอกัน เราคิดผิดอย่างนี้จะไปแก้ตรงไหน ก็แก้เราซิ เห็นว่ามันเป็นเช่นนี้แล้วก็สบาย

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท

ทำไมมันทุกข์ มันทุกข์ก็เพราะอยากให้เขาได้เหมือนใจเรา อยากให้มันได้ "อยากให้เขาดี" เขาบอก "เขาทำบุญเก่ง ยอมรับ แต่เขาไม่มีธรรมะ เขาไม่เข้าใจธรรมะ ขี้โกรธ ทำบุญเก่งแต่ขี้โกรธ" เขามาพูดให้ฟัง เลยบอกว่า "โอ้ย...ไม่รู้จะช่วยยังไงเนอะ ถ้างั้นชวนเขามาหน่อยก็ได้" อาตมาว่า ให้กำลังใจ ให้เขาได้มาพบกัลยาณมิตรบ้าง ได้เห็นความแตกต่างบ้าง ได้ฟังธรรม ก็ไม่แน่นะ อาจจะดีก็ได้ คือทุกข์จนไม่อยากจะทำอะไร เขาว่า "บางทีผมอยากจะมาบวช" เขาบอก "โอ้ย...อย่าเพิ่งมาเลย ถ้ามีปัญหาอย่างนี้อย่าเพิ่งมา" คิดไปคิดมาก็จริงๆ นะ เขาก็บอก "มันก็ทิ้งไม่ได้อีกนั่นแหละ" เขาว่า มาทั้งๆ ที่มันเป็นอย่างนั้นมันไม่ได้หรอก

จริงๆ บอกว่ามันไม่ใช่เขา...เรานั่นแหละ "ผมน่ะบอก เขาก็ไม่ฟัง" เขาบอก จะฟังกันได้ยังไง อยู่กันมาตั้งนาน อะไรๆ ก็รู้กันหมด

แล้ว เราก็ทำ **พิสูจน์ให้เขารู้เขาเห็น จนเขาศรัทธากับเราโน่น เขาถึงจะเชื่อเรา เราพูดเฉยๆ นี่ไม่ได้หรอก จริงๆ ถ้าเข้าใจ มันเป็นเรื่องที่เราจะปรับตัวเรามากกว่า** ท่านถึงบอกว่า "เป็นเรื่องของเรา ไม่ใช่เรื่องของเขา" ก็ใช่อยู่แหละ เขาก็เป็นอย่างนั้น **เราก็อาจจะทำหน้าที่เท่าที่เราทำได้ ถ้าทำไม่ได้ก็ต้องปล่อยเหมือนกัน** ก็แสดงว่าเรายังไม่ดีพอ เขายังไม่นับถือ พูดอะไรยังไม่ฟัง เราก็ต้องมาสร้างเราขึ้นมาใหม่ แสดงว่าเรายังไม่ดีพอ ไม่รู้นะ คิดอย่างนี้มันสบายนะอาตมาว่า อยู่มาก็คิดอย่างนี้นะ ถ้าบอกแล้วเขาไม่เชื่อ เขาไม่ฟัง ก็คิดว่าเราไม่ดีมากกว่า มันสบายใจกว่านะ แสดงว่าเรายังไม่ดีพอที่เขาจะนับถือเราได้ เราก็มาดูเราเสีย นั่นก็เป็นเรื่องของเขา เป็นสิทธิ์ของเขาด้วย เขาจะศรัทธานับถือเราไม่นับถือเรา ก็เป็นสิทธิของเขา เป็นเรื่องของเขา เราจะไปลำบากไปทุกข์ทำไม ไม่ต้องไปทุกข์ว่า ทำไมมันไม่เคารพ ทำไมมันไม่อันนั้น... บางทีความคิดอันนี้มันก็ทำให้หยุด การหยุดบางครั้งมันก็ทำให้กำเริบเหมือนกัน ถ้าในฐานะอยู่ด้วยกันนะ แต่ว่าก็ทำพอประมาณ พอที่เราทำได้ ถ้ารู้จักคิดอย่างนี้มันก็จะเป็นการสร้างตน มาดูตน มาปฏิบัติตน เราไม่ได้หวังให้คนมาเคารพนับถือ ยกย่องสรรเสริญ คิดว่าอย่างนี้ เราก็ทำของเราไป ได้มากได้น้อยก็ของเราแล้ว ถ้าเราทำ เราก็ได้ของเรา น้อยมากก็ได้ของเรา

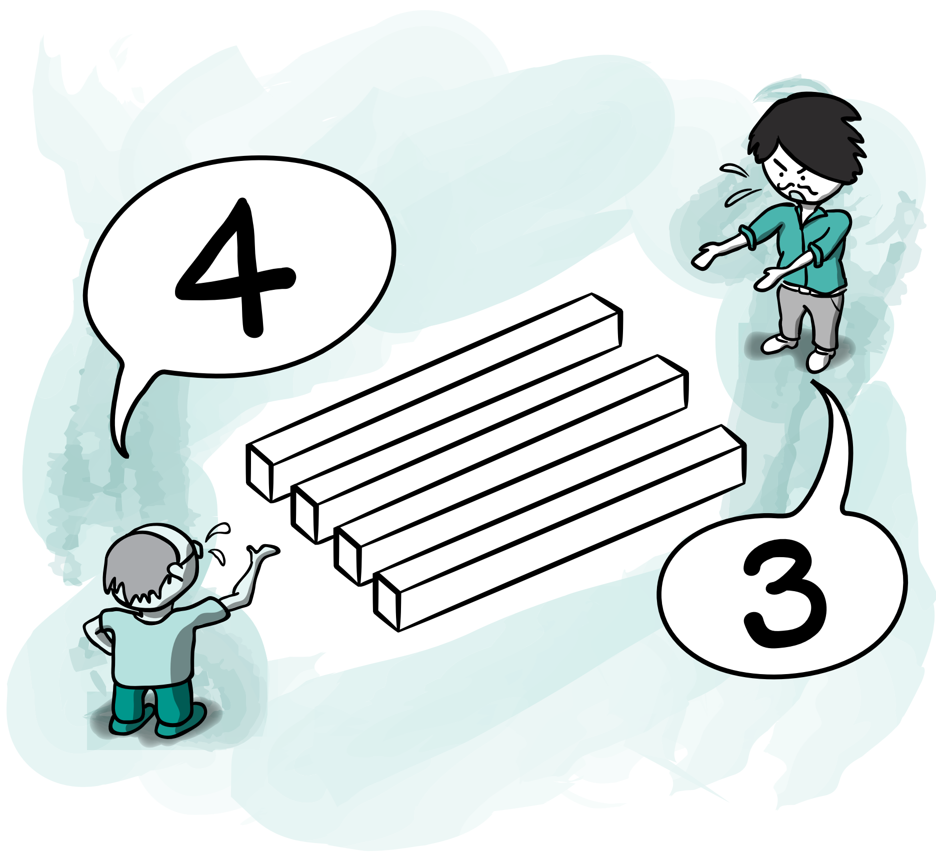
คิดให้มันสบายหรอก ถ้าคิดถูกแล้วมันสบายจริงๆ แหละ ถ้าคิดไม่ถูกล่ะ...ยุ่งนะ ทุกข์จริงๆนะ มันไม่มีที่ไหนหรอกที่จะสงบจริงๆ ในโลกนี้ อาตมาว่า ถ้าเราไม่สงบนะ หาที่ไหนให้มันสงบ มันไม่สงบหรอก **ถ้าเรามารู้มาเข้าใจว่า เออ...โลกมันเป็นอย่างนี้แหละ มันจะสงบตรงที่เรารู้ว่าโลกมันเป็นอย่างนี้ คนเป็นอย่างนี้ ก็ปล่อยให้มันเป็นอย่างนั้นแหละ** บางทีหลวงพ่อท่านก็บอกง่ายๆ นะ "ก็ปล่อยให้เป็นตามเรื่อง

ของมัน ธรรมดาของมัน จะไปจัดแจงมันทำไม” ก็ปล่อยให้มันเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่หน้าที่เราจะไปแต่งไปอะไรมัน หน้าที่ของเราคือยอม ยอมรับว่ามันเป็นอย่างนั้น โอ้...ยิ่งคิดยิ่งพิจารณา มันยิ่งเป็นความจริงขึ้นมานะ เห็นจริงว่าเรา**ไปเถียงเอาของที่มันไม่ใช่ของเรา ไปเถียงเอาของที่ไม่เที่ยงให้มันเที่ยง มันก็ทุกข์ทั้งปีทั้งชาติแหละเนอะ** ไม่รู้จะยังไง มันหาความสงบไม่ได้ นึกถึงครูบาอาจารย์ว่า โอ้...ท่านรู้อย่างนี้ท่านถึงวาง รู้แล้ววาง รู้แล้วละ อยู่ก็อยู่ทำหน้าที่ไปแค่นั้นเอง ให้รู้ว่าเป็นหน้าที่ แต่อย่าให้มันมาแปดเปื้อนใจเรานะ รู้ว่าตรงนั้นมันสกปรก เว้นๆ มันหน่อย หลีกๆ มันหน่อย ตรงไหนเดินสบายๆ ก็ให้มีไว้นะ มีทางหลบทางหลีกหน่อย มีปัญหาก็หลบมาทางนี้ ให้มันมีที่หลบนะ เหมือนสัตว์...เห็นไหม สัตว์หลายๆ อย่างมันฉลาด มันทำที่พักที่อะไรของมัน มันก็ทำที่ปลอดภัยไว้ด้วยนะ มีหนทางฉุกเฉิน มันทำทางฉุกเฉินเอาไว้ ทำพรางๆ ไว้ ถ้ามีภัยอันตรายจริงๆ มันออกไป ใครหาไม่เจอ มันมีทางฉุกเฉินนะ คนเรานี่ก็เหมือนกัน **ถ้าเราเตรียมพร้อมเอาไว้ เรียกว่ามีทางหนี หนีภัยอันตราย เวลามันประสบหนักๆ มากๆ มันก็มีที่หลบหน่อย ธรรมะนั่นแหละเป็นที่หลบอย่างดีเลย ทำให้รู้จักปลง รู้จักวาง ๏**

บางทีอาตมาก็เป็นเปรตเหมือนกัน แต่มันรู้สึก
ง่ายหรอก "อ้าว...มันเป็นเปรตแล้วนี่เรา"...เลิก
อย่างนี้ ทำไม...เพราะอาศัยลูกศิษย์ลูกหาน่ะ
อยากจะให้เขาดี ทำเป็นระเบียบเรียบร้อย
บางทีก็เป็นทุกข์ ทุกข์แล้วก็รู้ว่า เออ...เราเป็น
เปรตแล้ว สอนเจ้าของไปเรื่อยๆ อย่างนั้นมันก็
ยังเกิดเป็นเปรตอยู่บ่อยๆ เหมือนกัน
ไม่ค่อยยอมง่ายๆ จะต้องทำจนชำนาญๆ ไป
ให้มันรู้เหตุรู้ผลมันจริงๆ

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๓๐

เถียงเอาถูกก็ไม่จบ

เอาความถูกมาถกกัน สุดท้ายก็เกิดปัญหา เพราะเราคิดว่ามันถูกของเรา แต่ของเขามันไม่ถูก

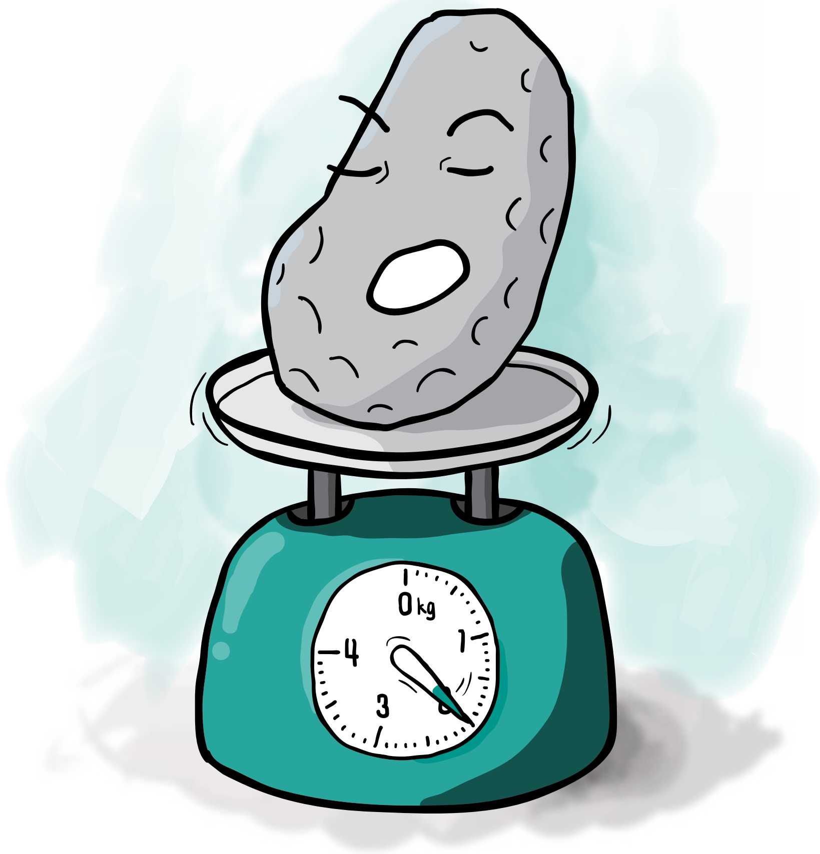
ทุกข์ อาตมาก็เคยทุกข์ ทุกข์นอนไม่หลับก็เคยเหมือนกัน ไม่ใช่ไม่เคย เพราะยังไงมันต้องเจอ แต่อาศัยธรรมนะ มีสมัยหนึ่งนานมากแล้วล่ะ ทุกข์จนนอนไม่หลับจริงๆ โอ้...มันไม่ธรรมดาเลย เห็นใจคนเป็นทุกข์อยู่ ทุกข์หนักๆ มันกินไม่ได้นอนไม่หลับเลย จริงๆ ด้วย คือบางทีมันคิดมาก ต้องใช้คำที่ว่า “ทำไมๆ ทำไมต้องเป็นอย่างนี้ ทำไมต้องอย่างนี้ มันน่าจะเป็นอย่างนั้น ทำไมต้องเป็นอย่างนี้” มันจะคิดวกวนอยู่อย่างนี้ ไม่ได้หลับไม่ได้นอน คิดแล้วมันก็แค่นั้นนะจริงๆ แล้วคิดแล้วมันไม่มีอะไรดีขึ้นเลย แล้วเป็นการเบียดเบียนทำตนเองให้ทุกข์ สุขภาพก็แย่ พอนึกถึงธรรมะมันเบา เบาขึ้นเยอะเลย ด้วยเหตุนี้เองที่ท่านบอกว่า ทุกข์เพราะแบก แบกอารมณ์ มันวางอารมณ์ไม่ได้ มันแบกอยู่ โอ้...มันก็ทุกข์มากเลยนะ ฉะนั้นการฝึกจิตใจนี่ ฝึกกับอารมณ์นี่มันดีนะ ให้ฝึกกับอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนา ไม่น่าชอบใจ ฝึกมากๆ เลยตรงนี้ ไอ้ที่ชอบใจมันทำให้ประมาท ไม่ทำให้เกิดการระวัง เพลินไป ถ้าได้กับ

อารมณ์ไม่ดี โอ้...ภาวนาดีนะ อาตมาว่า บางทีอยู่กับคนมากๆ กับลูกศิษย์ลูกหามากๆ มันก็มีเยอะเหมือนกัน บางครั้งมันก็กระทบเหมือนกัน กระทบแล้วก็วางมันซะ กระทบมาวางแล้วมันก็แล้วไปจริงๆ นะ ถ้าเราไม่ไปสร้างเรื่องสร้างอะไรขึ้น มาแล้วก็ปล่อยไปเสีย ไม่มีอะไรเลย นั่นคือธรรมชาติจริงๆ นะ บางทีเขาก็ว่ามาแรงๆ ว่ามาก็วางไว้ตรงนั้นเสีย มันก็จบตรงนั้น ก็แล้วไป มันสำคัญที่เราไปสร้างเหตุสร้างปัจจัยให้มันมีมากขึ้น ถ้าไปตั้งประเด็นว่า "เอ๊...มันไม่น่าเป็นอย่างนี้ มันน่าจะเป็นอย่างโน้นอย่างนี้" มันก็กลายเป็นปรุงแต่งไป ปรุงแต่งไปเยอะ

เรื่องถูกเรื่องผิดนี่มันก็พูดกันยากอีกนะ ก็เลยต้องนึกถึงธรรมะหลวงพ่อชา "จะเถียงเอาถูก มันก็ผิด" เพราะมันลงกันไม่ได้ มันจะเถียงเอายังไง มันเถียงเอาไม่ได้ ทางนั้นเขาก็ไม่ยอม ไอ้เราก็คิดว่าเราถูก เขาก็ว่าเขาถูก จะทำยังไงล่ะ เถียงกันไปเถียงกันมา จบไม่เป็นเลย ลงไม่ได้ "เอ้า...ถูกก็ถูกไปเสีย ผิดก็ผิดไปเสีย" ไม่ถึงกับคอขาดบาดตายก็ไม่เป็นอะไรเนอะ พอทนได้อยู่ แล้วมันก็แล้วไปจริงๆ คือเราต้องพิจารณาดูว่าเหตุผลมันมี **บางครั้งใช้เหตุผลแล้วยอมรับกันได้ เออ...ก็ดีไป ถ้าเหตุผลมันใช้ไม่ได้ก็ต้องหยุดนะ ถ้าไม่หยุดแล้วเรื่องมากเลย ยาวจนขึ้นโรงขึ้นศาลแหละถ้าไม่หยุด ไม่ใช่วางเฉยนะ คือเราทำหน้าที่แล้วถ้าพิจารณาดูแล้ว มันเป็นไปไม่ได้ก็หยุดเสีย** มันก็สงบนะ อาตมาว่าก็ดีเหมือนกัน

อย่างเขามาว่าอาตมานะ ก็อย่างว่า...อยู่กับโลกมันเป็นอย่างนี้แหละเนอะ เราก็ไม่มีอะไรแหละ เขาว่า "อาจารย์นั่นแหละ บุกรุกป่า บุกรุกที่ของชาวบ้าน" อะไรทำนองนี้นะ อาตมาก็ฟัง เขาก็...เป็นศักดิ์ศรีของเขานะ เวลาเขาได้พูดต่อหน้าคนเยอะๆ คนนั่งฟังเยอะๆ นี่รู้สึกเขาจะภูมิใจ ยิ่งเราไม่ต่อว่าเขา ไม่คัดค้านเขา เขายิ่งแบบ...โอ้โห

อาตมาก็ไม่ได้ว่าอะไรจริงๆ นะ อาตมาก็บอกเขาว่า “ถ้าจะพูดไปมันคงแค่นั้นนะ ถ้าจะพูดเรื่องเหตุผล” อาตมาเลยบอกว่า “ช่างมันเถอะ เป็นเรื่องอดีตไปแล้ว เรามาพูดเรื่องปัจจุบันดีกว่า ว่าเราจะแก้ไขอะไรในปัจจุบันให้มันดีที่สุด” อาตมาก็...อะไรถ้าผิดก็ผิดไปเสีย อาตมาก็ไม่ว่าอะไร ไม่ได้ติดใจตรงนั้น มันผ่านไปแล้ว แต่จริงๆ มีเหตุผลนะ อาตมารู้ว่าถ้าพูดเหตุผลมันก็ไม่จบ พูดไปก็จบไม่เป็น ถ้าพูดจริงๆ มันก็เสียเขาด้วย เพราะอาตมามีพยาน มีหลักฐาน มีบุคคล...ยังอยู่ด้วย ยังไม่ตายด้วย แต่ไม่อยากจะทำ ก็ถือว่ามันไม่ใช่เรื่องอะไรใหญ่โตมากมายพอที่จะอะลุ้มอล่วยพูดกันได้ก็ให้มันจบไป ไปในทางที่ดีดีกว่า บางครั้งก็ต้องพิจารณา **มันใช่อยู่ ถูกอยู่ แต่เอาความถูกมาถกกัน สุดท้ายก็เกิดปัญหา เพราะเราคิดว่ามันถูกของเรา แต่ของเขามันไม่ถูก มันก็เลยเกิดปัญหาขึ้น** ลักษณะนี้ต้องยอมสงบ ให้มันสงบ โดยพิจารณาประมวลดูแล้วว่าสงบดีกว่า มันก็ดีจริงๆ ล่ะ พอสงบเรื่องมันก็ดีขึ้น... เห็นไหม ถ้าเราจะไปชี้แจงโน่นนี่ อย่างนั้นเรื่องไม่จบ อาจจะเป็นเรื่องบาดหมางต่อไปอีกยาว ไม่รู้จักจบ พอตัดปัญหานั้นไปปุ๊บ **มาพูดเรื่องปัจจุบัน มันก็จบลงได้ง่าย มาแก้ไขปัจจุบันกัน อันไหนควรที่จะพูดกันได้** หลักธรรมอันนี้พระพุทธเจ้าพระองค์ตรัสไว้เลยนะ เตือนไว้เลยถ้าใครอ่านไม่พิจารณา ไม่เข้าใจพระไตรปิฎกก็ตามเถอะ จะไม่เข้าใจตรงนี้เลย พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “เรื่องที่มันพูดแล้วเข้าใจกันได้ยากยกไว้ก่อน” คือเราประเมินได้ เราพูดไปแล้วยังไงมันก็ไม่สงบ เพราะมันพูดคนละเรื่องแล้ว พระองค์มักจะตรัสว่า เรื่องนั้นยกไว้ก่อน มาพูดเรื่องนี้ เรื่องที่มันเข้ากันได้นะ เรื่องที่เออออไปด้วยกันได้ มันเป็นประโยชน์ ถ้าเรื่องมันเกิดความขัดแย้งกันแล้วมันไม่ได้นะ เพราะใจไม่ไปด้วยกัน ไปกันคนละทาง เกิดการขัดแย้ง ๏

๓๑

ช่างหัวมันเถอะ

บางทีมันก็น่าโกรธเหมือนกันแหละ
แต่พอมองลงสู่อนิจจังปุ๊บ
“เออ...แค่นั้น ช่างหัวมันเถอะ”

ธรรมะไม่ได้อยู่ไกลมากเกิน เราคิดว่ามันลึก มันเกินวิสัย แต่ถ้าเข้าใจมันแล้ว ธรรมะมันก็เลยอยู่ใกล้ๆ รอบตัวเรา อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เราเกี่ยวข้องมันอยู่นี่แหละ มันจะสอนเราบอกเราให้เห็นความเป็นอนิจจังอยู่ตลอด ฉะนั้นธรรมะท่านว่าภาวนาสั้นๆ *“อนิจจัง” “ไม่แน่”* นี่มันก็ดี อะไรมันปรากฏขึ้นมา ถ้ามองเห็นตรงนี้แล้ว รู้สึกมันหลุดไปได้เร็ว มันวางได้เร็ว ว่างั้นเถอะ **ถ้าเห็นความเป็นอนิจจัง มันก็วางได้เร็ว แม้แต่ส่วนที่เป็นรูปธรรมก็ตาม นามธรรมก็ตาม ถ้ามีพระไตรลักษณ์เป็นอารมณ์ มีอนิจจังเป็นอารมณ์ เห็นแล้วมันก็จะคลาย** รู้แล้วมันก็จะรู้จักวางในขณะนั้น ไม่ยึดทั้งส่วนที่เป็นรูปธรรมนามธรรม บางทีมันก็น่าโกรธเหมือนกันแหละ แต่พอมองลงสู่อนิจจังปุ๊บ “เออ...แค่นั้น ช่างหัวมันเถอะ” ไปเที่ยวนี้ถ่ายรูปมาหรือเปล่า พระท่านเอาตาชั่งมาไว้ เอาหัวมันไว้บนตาชั่งสองหัว แล้วท่านให้ถ่ายรูปเอา...คิดไม่ออก ท่านสอนธรรมะ ท่านบอกว่าเอาอันนี้ไปใช้ ชั่งหัวมัน เอาหัวมันไว้บนตาชั่ง แล้วบอกว่าเห็นอะไรก็ช่างหัวมัน เอาตาชั่งมาชั่ง ชั่งหัวมัน นั่นก็คือต้องการให้เห็นอนิจจังนะ **ช่างมันเถอะ..ชั่งหัวมัน** ก็ดีนะ ถ้าอย่างนั้นไปยึดไปแบกไปมั่นไปหมายมากเกินไป

แต่พูดมานี้ก็ไม่ใช่ง่ายนะ พูดให้ฟังเฉยๆ รู้อยู่ว่าทุกคนบอกว่ามันไม่ใช่ง่าย แต่มันเป็นสิ่งที่น่าสนใจ น่าใส่ใจ น่าภาวนา น่าคิด เพราะมันเป็นธรรมะ ธรรมะเพื่อออกจากทุกข์จริงๆ **ถ้าไม่พิจารณาตรงนี้มันออกยาก ออกยากมากเลย มันมีแต่จะยึดจะมั่นจะหมาย มันไวด้วย เพราะว่าอารมณ์ที่เราสั่งสมมันนานมาก มันพอกพูนไว้มาก เข้าใจเลยที่ครูบาอาจารย์ท่านว่า การปฏิบัติต้องใช้เวลามาก ต้องอดต้องทน ต้องใช้เวลา ต้องภาวนาด้วยนะไม่ใช่อดทนเฉยๆ อดทนไม่ภาวนาก็ไม่ได้ ทนแล้วต้องภาวนา ต้องให้ปัญญามันค่อยๆ เกิดขึ้นมาด้วย** ค่อยรู้ค่อยเห็นค่อยเป็น ยิ่งอยู่นาน ยิ่งเห็นนาน ยิ่งเห็นชัดขึ้นว่างั้นเถอะ แต่ต้องปฏิบัตินะ บางทีก็เหมือนปฏิบัติแต่ไม่ได้ปฏิบัติก็มี เพราะทำไม เพราะว่ามันมองแต่ข้างนอก เพ่งแต่ข้างนอก โทษแต่ข้างนอก ไม่ได้มองเข้ามาข้างใน มันก็เหมือนกับไม่ได้ภาวนาเหมือนกัน มันก็เลยไม่เปลี่ยน ความเปลี่ยนแปลงไม่มี หรือบางทีเพิ่มขึ้นมาก็ไม่รู้ตัวด้วย เป็นเรื่องยากเหมือนกันนะ ต้องคอยมองเข้ามาด้านใน มองดูตัวเองอยู่เรื่อยๆ ใช้หลักที่กล่าวนะ *"บัณฑิตเพ่งพินิจตนเอง"* ลักษณะของบัณฑิต...เพ่งพินิจ **เห็นอะไรข้างนอกก็เพ่งเข้ามาข้างในมองดูข้างในเราประสบ เราสัมผัส ใจเราเป็นอย่างไร ทุกข์ไหมร้อนไหม อกุศลเกิดขึ้นไหม หรือกุศลเกิดขึ้น ถ้ามองย้อนมานี่มันจะเตือนตนเองได้ทันที** บางทีมันอยากโกรธมากๆ พอย้อนเข้ามาปุ๊บนี่ พอมาหาธรรมะก็ลดลงทันที โอ้...ไม่รู้จะไปโกรธทำไมหนอ ธรรมะท่านบอกว่ามันก็แค่นั้นเองทุกสิ่งทุกอย่างมันมาแล้วมันก็ผ่านไปเท่านั้นเอง มันก็เตือน

นี่เราอยู่ด้วยธรรมนะ อยู่กับธรรม ถ้าทิ้งธรรมแล้วอธรรมก็เกิดขึ้นมา ถ้าลืมธรรมะแล้วอธรรมเกิดขึ้น อธรรมมันก็มีแต่เป็นอกุศลทั้งนั้นเลย ทีนี้อกุศลมันก็ไม่เลือก สีเหลืองสีขาวก็ไม่เลือกเหมือนกัน ถ้ามัน

มาแล้วไม่มีเกราะป้องกัน มันดันเข้ามาแล้วเอาไม่อยู่เหมือนกัน **ต้องดูต้องนิ่ง ใช้วิธีนิ่งก็ดีเหมือนกัน นิ่งแล้วมันตั้งสติได้ ยอมแพ้เถอะ หรือใครจะเอาชนะ** แพ้เป็นอะไร ชนะเป็นอะไร นั่นแหละ แค่นี้ก็เป็นข้อเตือนใจนะ รู้สึกภูมิใจนะถ้าเรายอมแพ้ปุ๊บนี่ ความเป็นพระเกิดขึ้นมาทันทีเลย พระธรรมเกิดขึ้นทันทีเลย นั่นจึงเรียกว่า ยอมแพ้กลับกลายเป็นผู้ชนะ เพราะว่าพระธรรมเกิดขึ้น ถ้าชนะนี่มันจองเวรทันทีเลย ผู้ชนะย่อมก่อเวรจริงๆ ผู้แพ้ไม่มีเวรไม่มีภัย ชนะตนเอง ชนะตนนั้นแหละดีกว่าชนะคนอื่น เห็นไหม...ที่หลวงพ่อเจ้าคุณอมรท่านเขียน...

ชนะคนอื่น หมื่นแสนหน
เดี๋ยวกลับตน เป็นแพ้ไม่แน่หนอ
ชนะตน จากชั่ว เท่านั้นพอ
ย่อมเกิดก่อ สุขแท้ แก่ตนเอง

การเอาชนะตนคือมองเข้ามาในตนนั่นแหละ ถ้างั้นมันเอาชนะไม่ได้ ถ้ามองเข้าก็นี่แหละ **ให้รู้จักเรื่อง *อัตตาตัวตน* มันสำคัญ มันก็วกมาตรงนี้นะ ถ้าไปสำคัญว่าเรา อัตตา “โอ้...เราขนาดนี้ มันว่าอย่างนี้ไม่ได้” นั่นก็อัตตาตัวตนเกิดขึ้นมาทันทีเลย เขาจะว่าอะไรก็ช่างเขาเถอะ** เหมือนหลวงปู่สีท่านว่านะ...ที่อ่านให้ฟังวันนั้นน่ะ “ถ้าเขาด่าเราว่าหมา เราจะโกรธไหม” “ก็โกรธสิ เราไม่ใช่หมา มันว่าหมานี่” สุดท้ายท่านว่า “อ้าว...ถ้าโกรธเขาเราก็เป็นหมาสิ ไม่ใช่เป็นพระนะ ไม่ใช่เป็นคน” นี่บางทีมันก็ลืมนะ เพราะอะไร เพราะมันยึด ยึดในอัตตาในตัวตน ยึดว่าเราว่าเขา ยึดว่าเราจริงๆ แล้วมันเป็น *มานะ* ในนั้นนะ เราดี

กว่าเขา แต่เขาว่าเราเลวกว่าเขานี่ เห็นไหม...มานะ เราดีกว่าเขา สำคัญว่าดีกว่าเขา ถ้าสำคัญว่าดีกว่าเขา พอเขาบอกว่าไม่ดีเท่านั้นนะ *อาสวะ*มันก็เกิดแล้ว *อัสมิมานะ*มันก็เกิดแล้ว หรือเสมอเขา สำคัญว่าดีกว่าเขา หรือเลวกว่าเขาแย่กว่าเขา สำคัญว่าดีกว่าเขาหรือเสมอเขา โอ้...มันละเอียด ถ้าเรามาพิจารณาถึงเรื่องอัตตาตัวตนมันก็จะรู้จักตัวมานะ ตัวทิฏฐิมานะที่มันยึดมั่นหมายมั่น

ถ้ารู้เข้าใจ ครูบาอาจารย์ท่านว่า “เอ้อ...มันก้อนดิน” **ว่าอะไรก็ว่าไปเถอะ มันก้อนดินเหมือนกันทั้งนั้นแหละ ก็ธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม ก็ก้อนดินอันเดียวกัน** มันยาก...ยากอยู่ แต่ว่าเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาเหมือนกัน เพราะว่าอาสวะจะเกิดขึ้นก็ตรงนี้ จะลดละก็ตรงนี้เหมือนกัน ตรงที่มันมีอัตตาตัวตนกับการที่ไม่มีอัตตาตัวตน มันเป็นสิ่งที่ละได้ยาก ก็เพราะมันยากนี่แหละถึงมาปฏิบัติ ถ้ามันง่ายอยู่ที่บ้านก็ได้เนอะ ละเอาๆ เป็นพระอรหันต์อยู่ในบ้านโน่น ก็เพราะมันยากนี่ ก็ต้องหาวิธีหาอุบาย ที่ไหนมันเป็นอุบายที่ดี ที่วิเวก ที่สงบ ก็เสาะแสวงหาเพื่อละที่สุดก็คือต้องการให้มันหมดทุกข์ดับทุกข์นั่นแหละ **ที่ว่าทุกข์คำเดียวนี่โอ้โห...สาเหตุมันเกิดขึ้นมาเยอะแยะหลายทางเหลือเกิน แต่ถ้ารวมลงมันก็คือนี่แหละ ตัวสำคัญมั่นหมายว่าอัตตาตัวตน** ถ้าสำคัญตรงนี้ผิดแล้วมันก็ผิดไปหมดเลยนะ ถ้าให้ความสำคัญตัวนี้ถูกแล้วมันก็ เออ...เหมือนไม่มีอะไร เดินอยู่ในโลกนี้มันไม่มีอะไร มันก้อนดิน ดิน น้ำ ไฟ ลม มันไม่เป็นก็พิจารณาให้มันเป็นเอง เพราะมันเป็นความจริงอย่างนั้นอยู่แล้ว ท่านว่านี่ก้อนธาตุ ดิน น้ำ ไฟ ลม ผสมกัน สุดท้ายมันก็แตกสลายไป...หาย สัตว์บุคคลไม่มี ดินก็เป็นดิน น้ำก็เป็นน้ำ ไฟก็เป็นไฟ ลมก็เป็นลม มันเป็นความจริง เป็นสัจธรรม ◎

**ถ้าติดในแง่ใดก็ดึงอยู่ในแง่นั้น ไม่เปลี่ยนแปลง
ไม่พิจารณา ไอ้ความผิดมันอยู่ในความถูก
เมื่อเห็นว่าเราถูกแล้ว ก็เห็นว่าเราไม่ผิด
ไอ้ความเป็นจริง ความผิดมันก็ยังอยู่ในความถูก
แต่เราไม่รู้จักมันเป็นอย่างไร อันนี้แหละถูกแล้ว
แต่คนอื่นว่าไม่ถูกก็ไม่ยอม เถียงกันอยู่นั่นแหละ
นี่คือทิฏฐิมานะ**

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๓๒

อุเบกขาด้วยปัญญา

เอ้อ...ถ้าฝนตกมา นั่งแล้วยอม
ให้มันเปียก จะยอมรับอยู่หรอก
มันจะอุเบกขาจริงไหม
แดดออกก็ไม่ต้องหลบนะ

หนีด้วยปัญญา ไม่ได้หนีโดยเอากายหนี แต่บางครั้งต้องหลบๆ หน่อยนะ ถ้ามันจะชนเอา กำลังมันไม่ไหว หลบนิดหน่อย หลบเพื่อให้มันปลอดภัย เพื่ออบรมปัญญา นี่ก็สำคัญเหมือนกัน เหมือนสงบด้วยปัญญานั่นแหละ ถ้าอย่างนั้นลำบาก อยู่ที่ไหนมันก็มี ไปที่ไหนๆ มันก็มี ถ้าเราไม่รู้ตามความเป็นจริงของโลก เหมือนเราไม่รู้จักคนนี่แหละ จะหนีคน ก็ต้องไปอยู่กับคน คนมันก็คือคน ตราบใดเป็นคนมันก็คนไปทั่วแหละ ถ้ารู้เข้าใจแล้วว่าคนนี้เป็นอย่างนี้ คนนั้นเป็นอย่างนั้น ถ้าเข้าใจแล้วมันก็ไม่เป็นไรหรอก ถ้าไม่เข้าใจนี่ลำบากอยู่ ก็ยอมรับว่าถ้าไม่เข้าใจนี่มันทุกข์จริงๆ แม้อาตมาก็เคยคิดเหมือนกันนะ “โอ้ย...มันวุ่นวายแท้อยู่กับคนหลายคน” แต่ก่อนก็คิดอย่างนี้เหมือนกัน อยากจะหนีเหมือนกัน “ไปคนเดียวไม่ดีหรือ หนีมันไปอยู่คนเดียว มีบาตร มีกลด...ไป อยู่คนเดียวมีอิสระ น่าจะดี” พอมาฟังเทศน์หลวงพ่อชากัณฑ์หนึ่ง โอ๊ย... สะดุ้งเลย ท่านบอกว่า “เอาสิ คนหนึ่งหนีเอากายหนี คนหนึ่งอยู่ตรงนี้แหละ แต่หนีด้วยปัญญา แก้ปัญหามันตรงนี้แหละ ระหว่างสองคน

นี้ ลองดู” คนหนึ่งก็จะหนีไปเรื่อย ท่านก็ชอบยกเอาพระอานนท์ ชวนพระพุทธเจ้าหนีอยู่เรื่อยเลย พอไปเจอคนเป็นมิจฉาทิฏฐิ ไม่รู้เรื่อง ก็ชวนหนีไปเรื่อย แต่เอากายหนี หนีไปที่ไหนมันก็เจอคน คนมันก็มีทั้งดีและไม่ดี ชอบและไม่ชอบ อยู่ที่ไหนมันก็มีเหมือนกัน เหมือนพระที่ท่านไปสร้างวัดนี่แหละ ถ้าหัวอกหัวใจเจ้าอาวาสไปคุยกัน รู้เรื่องกัน เข้าใจกันหมด ก็แสดงว่าปัญหามันไม่แตกต่างกันเลย มันมีเหมือนกันหมด อยู่ที่ไหนมันก็มี ถ้าเราไม่เข้าใจเราก็ว่า “โอ้ย...ตรงนี้มันทุกข์หนอ” ที่ไหนมันก็ไม่ทุกข์หรอก มันทุกข์ที่ความเห็นผิดของเรา มันไม่เกิดสัมมาทิฏฐิขึ้น อยู่ที่ไหนมันก็ร้อน อยู่ที่ไหนมันก็ทุกข์ ถ้ามันมีความเห็นชอบ เห็นถูกต้องเสียนี่ มันอยู่ที่ไหนก็ได้ มีความเข้าใจ

เหมือนเข้าใจเป็ดกับไก่ ที่เขียนไว้หน้าประตูทางเข้าข้างล่างโบสถ์อะนะ ไอ้คนที่จะให้มันเป็นนะ... นั่งกุมศีรษะจนศีรษะจะแตก ไก่ก็ไม่เป็นเป็ดให้ เป็ดก็ไม่เป็นไก่ให้สักที คิดจนหัวแตก จนตาย มันก็ไม่เป็นนะ จะทำยังไง มันสู้คิดว่า เออ...เป็ดก็ให้มันเป็นเป็ดเถอะ ไก่ก็เป็นไก่ไปเถอะ เท่านั้นมันก็จบ ก็เหมือนกันนะ...การรู้จักคน เราอยากให้คนนี้เป็นอย่างนี้ แต่มันไม่เป็น **เข็นแล้วอะไรแล้วมันก็ไม่เป็น เอาจนถึงที่สุด จนหมดความสามารถมันก็ไม่เป็น ก็ต้องวาง**ให้มันเป็นเป็ดแล้วทีนี้ วางให้มันเป็นไก่ นั่นคือทางออก เราทำหน้าที่ของเรา ถือว่าเราได้ทำหน้าที่แล้วก็พอ เราพอใจ เข้าใจตรงนี้ก็เกิดความเบาขึ้นมา บอกว่าเรามีปัญญาแค่นี้ เราทำได้แค่นี้ แล้วเขาก็ได้แค่นี้ จะทำยังไง มันไม่ดีไปกว่านี้ เราก็ต้องวกมาเอาเราแล้ว นี่ถึงบอกว่า ธรรมที่เรียกว่า *อุเบกขา* นี่เอาไว้ใช้ตรงนี้แหละ ธรรมสำหรับผู้ใหญ่ *พรหมวิหาร ๔* หรือธรรมสำหรับผู้ปกครองคน ต้องอาศัยหลักธรรมตรงนี้ ต้องใช้นะ ไม่ใช้แล้วทุกข์ ถ้าใช้ธรรมข้อนี้แล้วมันแบ่งเบา ในข้อสุดท้าย

อุเบกขาด้วยปัญญานะ ไม่ใช่วางเฉย ไม่รู้ไม่ชี้อีกนะนั่น ก็ต้องอุเบกขาด้วยความรู้ ด้วยสติ ด้วยปัญญา เคยขบคิดเหมือนกันแต่ก่อน ตีไม่แตก สมัยมาเรียนศึกษาใหม่ๆ *เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา* ก็คิดว่าเฉยแบบไม่รู้ไม่ชี้ ช่างหัวมัน ก็คิดแค่นี้ ความหมายของอุเบกขามันคงมีแค่นี้มั้ง ไม่สนใจ ไม่ใส่ใจ ช่างมัน ทีนี้มันได้ความชัดก็คือที่หลวงพ่อท่านบอกว่า ลูกศิษย์องค์หนึ่งที่ท่านปล่อยวาง สังกะสีหล่นจากหลังคาท่านก็วางเฉย ไม่ได้เอาไปมุง ท่านบอกว่าท่านฝึกอุเบกขา เห็นไหม ความคิดนี่มันมีระดับเหมือนกันนะ หลวงพ่อท่านว่าท่านเดินไปดูกุฏิ "เอ๊...กุฏิหลังนี้มันกุฏิของใครหนอ หลังคามันโหว่ไปนี่ แล้วมีคนอยู่หรือเปล่า" พระบอกว่ามี "ใครอยู่?" ท่านออกชื่อนะ อาจารย์สีนวล "อ้อ แปลกเหมือนกันเนอะ" ท่านใช้คำว่าแปลกเหมือนกัน ทีนี้ก็เรียกมาถามมาคุยบอกว่า "ทำไมหลังคาสังกะสีมันร่วง ทำไมไม่ปิด" ท่านบอกว่า ท่านปฏิบัติอุเบกขา ท่านไม่ยึดมั่นถือมั่น ก็เลยเทศน์กัณฑ์ใหญ่เลย พอเทศน์ก็บ่นอีกว่า "หลวงพ่อก็...ไม่รู้จะให้ทำอย่างไร บางครั้งก็สอนให้ปล่อยวาง เราก็วางจนขนาดนี้แล้ว ก็ยังว่าไม่ถูกอีก วางจนหลังคามันปลิวไปก็วางเฉยแล้ว ก็ยังว่าไม่ถูกอีก ไม่รู้จะให้เอายังไง" เห็นไหม ท่านว่าคนมันขนาดนั้นนะ นั่นแหละ ความเข้าใจอุเบกขานะ ท่านก็เลยบอกว่า "อยากรู้ก็เอาสิ ก็ไปนั่งอยู่ตรงนั้นแหละนะ ฝนตกก็ห้ามลุกนะ แดดออกมาก็ห้ามลุกนะ มันจะอุเบกขาจริงหรือเปล่า ไม่ใช่มันคิดเอามันพูดเอานะ เอ้อ...ถ้าฝนตกมา นั่งแล้วยอมให้มันเปียก จะยอมรับอยู่หรอก มันจะอุเบกขาจริงไหม แดดออกก็ไม่ต้องหลบนะ นั้นมันโง่ถึงที่สุดแล้ว" ท่านว่าอย่างนั้น

นี่ถึงบอกว่าอุเบกขา ตรงนี้**ต้องอุเบกขาด้วยปัญญา หมายความว่าเราทำถึงที่สุด เต็มกำลังของเราแล้ว ไม่ใช่ไม่ทำ ไม่ใช่**

ว่าไม่เอื้อเฟื้อ เอาใจใส่อยู่ เอื้อเฟื้ออยู่ แต่กำลังเรามีแค่นั้น เรายกไม่ขึ้น เกินกำลัง ยกได้ ๕ กิโล แต่ของนั้นมันตั้ง ๖ กิโล ยกไปหลังก็หัก เดี๋ยวหลังเคล็ดหลังยอก ไม่เอาดีกว่า นั้นคืออุเบกขาด้วยปัญญา ถ้าเป็นผู้ปกครองเราก็อุเบกขาด้วยปัญญา แล้วอุเบกขาด้วยเมตตา อุเบกขาด้วยกรุณา ก็ต้องมีอย่างนี้นะ แปลกนะ เพราะมันเป็นธรรมหมวดเดียวกันนี่ เพราะท่านว่าธรรมนี้เป็นธรรมของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ต้องประกอบด้วย เมตตา กรุณา แม้อุเบกขาก็ยังต้องสัมปยุตด้วยเมตตากรุณา แล้วก็พร้อมที่จะมุทิตาด้วย มันประกอบกันอยู่ไม่ขาดนะ ถ้าจะเปรียบเทียบง่ายๆ ก็เหมือนกับญาติโยมมีลูกหลายคน บางคนนี่บอกสอนมันได้หมด ได้ดั่งใจเรา เราก็สบาย ถ้าอีกคนหนึ่งมันเข็นแล้วเข็นอีก มันเอาดีไม่ได้ สร้างปัญหาให้อยู่ตลอดเวลา เดี๋ยวก็ไปทำเรื่องโน้นเรื่องนี้มา หนักใจตลอดเวลา แต่เราก็พยายามจนถึงที่สุด มันก็ดีไม่ได้ ตรงนี้แหละนรก ท่านบอก ถ้าเราไม่มีข้อสุดท้ายนี่นรกเลยแหละ แต่ถ้ามีธรรมข้อนี้ปุ๊บนี่ ปัญญาที่พระพุทธเจ้าท่านว่านี่ เราก็พยายามจนถึงที่สุด หมดความสามารถของเราที่จะเอาไอ้คนนี้ได้ เมื่อเอาไม่ได้แล้ว จะไปแบกมันอยู่ตลอดเวลา เราก็ทุกข์นะ น้ำตาเราจะไหลอยู่ตลอดเวลา ก็ใช้ธรรมอุเบกขา **อุเบกขาด้วยเมตตากรุณานะ ทำไมต้องมีเมตตาด้วยล่ะ เพราะปัญญาพร้อมที่จะช่วยมัน ถ้ามันปรับตัวเข้ามา** ถ้ามันจูนเข้ามาในรัศมีที่เราตั้งไว้อยู่ตรงนี้ เราพร้อมที่จะเมตตามัน พร้อมที่จะกรุณา พร้อมที่จะช่วยมัน ถ้ามันลดลงมาพอที่เราจะยกมันได้นะ ให้มันช่วยตัวเองพอที่เราจะยกมันได้ เราก็พร้อมเสมอ นั่นคือผู้ใหญ่นะ แต่ถ้ามันไม่ไหวก็ต้องวางไว้ก่อน วางเพื่อรอจังหวะก่อน กรรมมันมากนัก ให้กรรมมันลดลงก่อน หรือให้น้ำหนักตัวมันลดลงหน่อย มันอ้วนเกินไป พอมันเบาหน่อยก็ยกได้ แล้วค่อยยกมัน นั้นคือความหมายในข้อนี้ ๏

คำว่า “ทิ้ง” หรือ “ปล่อยวาง”
ไม่ใช่ไม่ต้องปฏิบัติ
แต่หมายความว่าให้ปฏิบัติ
“การละ-การปล่อยวาง” นั่นแหละ

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

พระ
อนิจจัง
ไม่แน่

“นี่แหละ พระจริงๆ” คือพระอนิจจัง
ถ้ามีพระอนิจจังเรียกว่าพระคุ้มครองแล้ว
ไปที่ไหนก็สบายแล้ว ไม่ต้องกลัว

๓๓

อนิจจัง

ประตูแห่งปัญญาก็คือแสงสว่าง คือธรรมะนี่แหละ คิดโดยอาศัยหลักธรรม ภาวนาโดยอาศัยธรรม ถ้าคิดถูกเรื่องก็เป็นวิปัสสนาปัญญาแล้ว แสงสว่างก็เริ่มปรากฏขึ้นเรื่อยๆ เพราะอะไร เห็น*อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา* มันขจัดความมืดไปเรื่อย ถ้าไม่เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันมืดนะ ถ้าเห็นตัวนี้แล้วเริ่มมีแสงสว่างขึ้นมา ความทุกข์ลดลง **ถ้าใครเห็นเป็น *นิจจัง* นี่ โอ้...หนัก ความทุกข์ยังเต็มร้อยเต็มพันเลย ถ้าเห็น**

เป็นอนิจจังนี่เบาลง ทำไมถึงเบา ความยึดมั่นถือมั่นมันลดลงด้วย อย่างของที่เรารักมาก มีไฟฉายกระบอกหนึ่งราคาแพง สามพัน บางที กระบอกเป็นหมื่นเลย ไม่ธรรมดานะ เคยใช้หรือเปล่า กระบอกเป็น หมื่น มีคนเอามาถวาย ตกใจ กระบอกเป็นหมื่น โอ้ย...จะกล้าใช้หรอ แค่แสงสว่าง กระบอกเป็นหมื่นเลย มันมีนะ นี่ถ้าเราไม่รู้เท่าทัน โอ๊ย... แพงขนาดนี้ เกิดหวงทันที เกิดอุปาทานมั่นหมายทันทีเลย หนักทันที วางตรงไหนก็หวง มีท่านอาจารย์องค์หนึ่ง เขาถวายแบล็คไลท์ท่าน สมัยก่อนแบล็คไลท์มันดัง เข้ามาใหม่ๆ เขาถวายยังไม่นาน พอดีของมัน มีราคานะ กระบอกเป็นพัน พันก็แพงแล้วสมัยโน้น ไม่รู้ท่านลืมไว้ไหน โอ้ย...วุ่นวาย “ไม่รู้ไฟฉายผมหายไปไหน หาก็ไม่เจอ ใครเห็นบ้าง” เห็นไหมมันอุปาทาน นั่นแหละมันเกิดจากของที่มันรักหวงแหน

ฉะนั้นถ้าเห็นอนิจจังนะ อย่างหลวงปู่ชาท่านว่า ได้มาก็เหมือนหายแล้ว มันหายก่อนหายแล้วไง มันเลยเบา ถ้าเกิดหาไม่เจอ “โอ้ย... ช่างหัวมันเถอะ” ก็วางใจได้ ก็ไม่ทุกข์ร้อนอะไร แต่ถ้า “โอ้ย...ของเรา ไม่ได้ หายไม่ได้” ร้อนรนกระวนกระวาย เป็นทุกข์ขึ้นทันทีเลย ทุกข์ เพราะความยึดมั่นหมายมั่น บางอย่างมันใช้เวลานะ เราหาไม่ได้วันนี้ วันหน้ามันหาได้ นี่มันแปลกเหมือนกันนะ คิดว่ามันหายแล้ว แต่เข้าใจ ว่ามันต้องอยู่ล่ะ อยู่ที่ใดที่หนึ่ง “เออ...ช่างหัวมัน นึกไม่ได้ก็ปล่อยมัน ไป” บางทีหาของ นึกว่ามันหายไปแล้ว ตั้งเป็นเดือนแล้ว ไม่รู้เก็บไว้ไหน หาไม่ได้ วันดีคืนดีไปเจอมันโดยบังเอิญก็มี เห็นไหม บางอย่างมันไม่ได้ อยู่ไกลเรา บางทีมันก็มองไม่เห็น เขาบอกว่าเหมือนผ้าขาวม้ามัดหัว วิ่ง หาแทบตาย...หามัน นึกว่ามันหาย เวลาทอดอาลัยถึงเห็นมัน “เอ้า... ช่างหัวมันเถอะ” มันเหนื่อย ลูบหัวขึ้นไป “อ้าว...มัดอยู่บนหัวนี่เอง” บางทีมันหลงเงื่อนตนเองนิดเดียวเท่านั้นนะ นี่เหมือนธรรมะเหมือนกัน

นะ บางทีมันอยู่แค่นิดเดียว มันหาไม่เจอ ก็ไม่เป็นไร หาไม่เจอก็ไม่เจอ ปล่อยมันไว้ก่อน เอาอย่างอื่นไปก่อน มีอนิจจังมันก็ดี ท่านถือว่าเป็นแสงสว่าง ทำให้เบาทำให้ปล่อยมันได้ "ช่างหัวมันเถอะ หายก็หาย"

ธรรมะดีอย่างนี้แหละ ท่านว่าท่องอนิจจังไว้ "อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา" ท่องไว้เรื่อยๆ จิตใจสบาย เบา เพราะมันจะทำให้เรามองเห็นมันรู้เท่าทันว่าทุกสิ่งทุกอย่างมันไม่ใช่ของเราหรอก ถ้าภาวนาอนิจจังจะเป็นอย่างนี้ ถ้าเราลืมอนิจจังนะ โอ๊ย..ของเราแล้ว ของเราเต็มที่เลย เผลอๆ ได้ชกได้ต่อยได้ตีกันแน่เลยล่ะ นั่นคือความเป็นนิจจัง ไม่เป็นอนิจจังนะ ถ้าอนิจจังนี่ พูดคำเดียวรู้เรื่องแล้ว "ช่างมันเถอะ หายก็หาย ไม่เป็นไรหรอก" มันก็เบาไปเลย นั่นเป็นการเตรียมตัวเตรียมใจนะ **ถ้าภาวนาเรื่องพระไตรลักษณ์นี่ มันดีตรงนี้ มันไวตรงนี้ บางทีมันอยากจะโกรธเหมือนกันนะ พออนิจจังมา... "ไปโกรธทำไมหนอมันไม่ใช่เรื่องเลย" มันก็มาคอยเตือนนะ** "ก็มันไม่รู้จักรักษา ไม่รู้จักเก็บนี่ แหม่...อย่างนี้มันน่าโกรธ มันน่าด่าจริงๆ ไอ้คนนี้" พออนิจจังมา "เออ...มันเป็นอนิจจัง ช่างมันเถอะ" มันก็เบาลงไปได้ ถึงเรียกว่า "พระ" อยู่กับพระ หลวงพ่อชาท่านว่าถ้ามีพระอนิจจัง โอ้...มันสบายจริงๆ แทนที่มันจะโกรธมันก็ไม่โกรธ แทนที่มันจะโลภมันก็ไม่โลภ มันเป็นอนิจจัง จะหลงมันก็ไม่หลง เพราะมันเป็นอนิจจัง บางทีฟังเขาร้องเพลงเพราะๆ "โอ้...เพราะดีนะ มันน่าหลง" พอมีอนิจจังมาเตือน "โอ้ย...ก็แค่นั้นแหละ" มันก็จบลงไป ถ้าไม่มีอนิจจังก็หลงเพลิดเพลินมันอยากเต้นกับเขาเลยนะนั่น พอเขาร้องมา มันถูกสะกด แล้วก็หลงเต้นกับเขาแล้ว

ไปเดินบิณฑบาตตอนเป็นพระใหม่ เดินไป เขาก็กำลังเกี่ยวข้าวอยู่ข้างๆ นะ แกเกี่ยวข้าวได้กำหนึ่งแกก็วาง แล้วก็ฟ้อน...ล้อมวง ทำ

อยู่คนเดียวนะ เราก็จะเดินผ่านแล้ว เขาไม่อายแต่เราอายเขา กลัวเขาเห็นเรา คนนี่มันก็แปลกๆ ดีเหมือนกันนะ มันลืมมันหลงเพลิดเพลินกับอารมณ์ แต่ภาษาธรรมะ *“คนเพลิดเพลินนั้นแหละจึงมีทุกข์ คนมีทุกข์เขาจึงเพลิดเพลิน”* คำนี้มันก็ออกมาเตือน มองดูเหมือนเขามีสุข แต่ถ้าธรรมะท่านว่าเพราะเขามีทุกข์เขาจึงเพลิดเพลิน นี่ก็ทำให้คิดอีกนะ ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น ก็เอาไปคิดดูก็แล้วกัน เพราะภาษิตท่านบอกว่า “คนมีทุกข์จึงเพลิดเพลิน คนเพลิดเพลินนั้นแหละเขาจึงมีทุกข์” เพราะมันอยู่ไม่ไกลกันเลย เพราะคนเพลิดเพลินเขาก็หลงสติ ลืมสติใช่ไหม พอลืมสติ พอมีเรื่องไม่สบายใจแพล๊บเดียว กลับหน้ามือเป็นหลังมือ อาจจะร้องไห้ก็ได้ กำลังร้องเพลงอยู่ดีๆ พอเขาบอกข่าวไม่ดีมาก็ร้องไห้เสียแล้ว นั่นคือไม่มีหลัก ไม่มีพระ ไม่มีพระอนิจจัง ถ้ามีพระอนิจจังนี่ อยากจะร้องเพลงมันก็ร้องไม่ได้ “อนิจจังๆ” ไม่แน่ อยากจะโกรธ อยากจะเกลียด อยากจะเอา อยากจะอะไร อนิจจังก็คอยบอกคอยเตือน บางทีมันก็อยากได้นะ เห็นนี่ก็อยากได้ พอมีธรรมะนะ “โอ้ย... มันก็แค่นั้นแหละ ทุกอย่างมันก็อนิจจัง จะวิเศษขนาดไหนหนอ มันก็อนิจจังนั่นแหละ” แล้วพอเจาะเข้าไปมันก็จริงด้วยนะ ดีขนาดไหนก็อยู่ภายใต้อนิจจัง ของที่ว่ามีค่ามีราคา ที่ชอบมันมากๆน่ะ ชอบได้กี่วัน ไปไม่กี่วัน เดี๋ยวของใหม่มา ชักอยากได้ของใหม่อีกแล้ว ของเก่าตกรุ่นไปแล้ว ไม่อยากได้มันแล้ว นั่นคือความเป็นอนิจจัง มันเป็นลักษณะนั้น ถ้ารู้เท่าทันมัน เออ...มีก็ได้ไม่มีก็ดี สบายเลยนะ ถ้าไม่มีไม่ได้ ไม่ได้ไม่ดีนี่ลำบากแล้ว

นี่ธรรมะมันเป็นธรรมะที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เลย ไม่ใช่ธรรมะสูงอะไรมากมายหรอก นี้มันเป็นตัวที่ไม่ให้ทุกข์ ให้เกิดปัญหา เพราะ**ธรรมะคืออนิจจัง ยิ่งมีบ่อยๆ มีเรื่อยๆ เราจะมี**

ความรู้อยู่เรื่อยๆ มีปัญญาเท่าทันอยู่เรื่อยๆ มันจะคอยให้เราดูตัวเองอยู่ตลอดเวลา ถ้าดูตนเองตลอดเวลา โลภมันมีอยู่ แต่มันก็มีธรรมคืออนิจจัง โกรธมันมีอยู่...รู้สึก แต่มันก็มีธรรมมาคอยสกัดกั้น เบรกไว้ตลอดเลย อยากจะหลงไปกับเขาเหมือนกัน แต่ก็มีอนิจจัง...ธรรมมาเตือนไว้ หลวงปู่ชาท่านว่า "นี่แหละ พระจริงๆ" คือพระอนิจจัง ถ้ามีพระอนิจจังเรียกว่าพระคุ้มครองแล้ว ไปที่ไหนก็สบายแล้ว ไม่ต้องกลัว

๏

"มันไม่แน่"
ถึงจะชอบมากแค่ไหน ก็ให้รู้ว่ามันไม่แน่
ถึงจะไม่ชอบมากแค่ไหน ก็ให้เข้าใจว่า
อันนี้มันไม่แน่นอน มันก็ไม่แน่นอนอย่างนั้นจริงๆ
แล้วปฏิบัติจนเป็นธรรมะ

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๓๔

ตั้งไว้ครึ่งหนึ่ง

ถ้าเราตั้งความหวังไว้ห้าสิบนี่
ถ้ามันไม่เป็นตามหวัง
เรายังหัวเราะเยาะมันได้นะ
"กูว่าแล้ว เตรียมตัวตั้งแต่แรกแล้ว"

ธรรมทั้งหลายเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย เราจะไปดีใจเสียใจกับสิ่งนั้นมันก็ไม่ใช่ฐานะของผู้ที่มีธรรม ผู้มีธรรมะต้องมีความพร้อม พร้อมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามกฎเหตุปัจจัย คือมันมีเหตุมีปัจจัยบางครั้งมันเหลือวิสัย มันก็จำเป็น เราก็ต้องเตรียมอันนี้ไว้ด้วย อันนี้ท่านเรียกว่าธรรมะ หลวงพ่อชาท่านว่า "ถ้าไม่ลืมอนิจจังก็คือไม่ลืมพระ ถ้าลืมพระก็คือลืมอนิจจัง" **ถ้าลืมพระ ลืมอนิจจัง มันก็ทุกข์ เพราะอยากให้มันเป็นอย่างโน้นอย่างนี้ พอมันไม่เป็นก็เป็นทุกข์ ถ้าเรามีธรรมะเราพร้อมที่จะเผชิญกับความไม่เที่ยงแท้แน่นอนอยู่ตลอด** วันต่อวัน

ชั่วโมงต่อชั่วโมง นาทีต่อนาทีเลยแหละ บางครั้งอาตมาก็เป็น บางทีลูกศิษย์ก็ไม่พอใจก็มีเหมือนกัน บางทีบอกว่าเช้าว่าอย่างหนึ่ง เย็นว่าอย่างหนึ่ง อันนี้มันแล้วแต่เหตุปัจจัย บางทีสั่งตอนเช้า ตอนเย็นเปลี่ยนแปลงอย่างนี้ ถ้าเราไม่รู้จักพระอนิจจัง เราก็ควบคุมจิตใจ ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ สิ่งเหล่านี้มันเปลี่ยนแปลงได้ตามเหตุตามปัจจัย เราต้องเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลา เตรียมพร้อมที่จะทำได้ทุกอย่าง

พระพุทธเจ้าท่านสอนปัจจุบันนะ ปัจจุบันนั่นแหละแน่นอนที่สุด อะไรที่มันเกิดขึ้น ถ้าเป็นเรื่องอดีตเรื่องอนาคตอยู่ มันก็ยังไม่ใช่ ถ้าลงปัจจุบันแล้วนั้นแหละมันแน่นอนกว่า ปัจจุบันนี้ เดี๋ยวนี้ มันแน่นอน ขนาดชั่วแค่ไม่กี่ชั่วโมงมันก็ยังเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าเรามีหลักใจหลักธรรม มันก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดอะไรหรอก บางครั้งหลวงพ่อชาแม้แต่นัดหมายกันวันโน้นวันนี้ มันก็แค่วันที่เท่านั้น วันที่มันก็มีการเปลี่ยนแปลง จริงอยู่ ทางโลกนี้บางทีก็เกิดความเสียหาย ที่เกิดความเสียหายเพราะเราไม่ถือกฎอนิจจังนี่แหละ เราไปเอาแน่ไง พอแน่ก็คิดว่ามันจะแน่ พอไม่แน่มันก็เลยพังเลย **หลวงพ่อชาท่านบอกว่า "ก็แบ่งไว้สักห้าสิบบ้างสิ" ถ้าห้าสิบแล้วเราจะได้เตรียมพร้อมเอาไว้ ถ้าวันนั้นไม่ได้จะทำยังไง มันก็ต้องวางแผนไว้ซ้อนแผนอีกอันหนึ่ง นั่นคือหลักของผู้มีปัญญา จะพึงพิจารณาอาศัยธรรมะมันก็ไม่ได้เสียใจมากเกินไป ความเสียหายก็ไม่เกิดขึ้นมาก** เพราะเรารู้ว่ามันจะเปลี่ยนแปลง เราตั้งความหวังไว้ ทุกคนก็มีความหวัง ตั้งความหวังก็ตั้งไว้ได้ แต่ก็ตั้งความผิดหวังไว้ด้วย ตั้งความหวังไว้ อย่าไปเอามันเลยร้อยเปอร์เซ็นต์ ทุกสิ่งทุกอย่างมันร้อยเปอร์เซ็นต์ลำบากนะ เอาห้าสิบเปอร์เซ็นต์ดีกว่า เผื่อมันผิดหวัง มันจะได้หัวเราะได้ ถ้าเอาร้อยเปอร์เซ็นต์ ถ้าผิดหวังแล้วร้องไห้เต็มที่นะ ถ้าเราตั้งความหวังไว้ห้าสิบ

นี่ ถ้ามันไม่เป็นตามหวัง เรายังหัวเราะเยาะมันได้นะ "กูว่าแล้ว เตรียมตัวตั้งแต่แรกแล้ว" สบายใจกว่าเยอะนะ นี่คือหลักธรรมะ หรือว่าหลักอนิจจัง ถ้าเอามาใช้แล้วสบายใจ อาตมาก็เจอท่านสอนมา สอนหลักอนิจจังมาตลอด ก็เลยไม่ได้เอาอะไรจริงจังกับมันนะ แม้แต่ท่านจะบอกว่า "เออ...พรุ่งนี้ไปโน่นไปนี่นะ" ก็ยังเตือนไว้ว่า เออ...มันก็ยังไม่แน่เหมือนกัน ยังไม่ถึงพรุ่งนี้เลย พอพรุ่งนี้มาก็เปลี่ยนแปลงจริงๆ ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ด้วยอนิจจัง อยู่ด้วยความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ถ้าเรามีธรรมะจริงๆ มีธรรมะข้อนี้ มันจะได้เตรียมพร้อมเอาไว้ ไม่ต้องเศร้าโศกมากเกินไป หรือดีใจก็ไม่หลงดีใจมากเกินไป เพราะมันไม่แน่นอนไง ดีใจก็ดีใจอยู่ ดีใจไว้สักครึ่งหนึ่ง เผื่อความเสียใจบ้าง เสียใจก็อย่าไปเสียใจมันเต็มร้อยนะ เผื่อไว้ดีใจบ้าง เพราะสิ่งเหล่านี้มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นั่นคือธรรมะที่เราจะพึงเอามาใช้

จริงๆ ธรรมะ อนิจจังนี่ ถ้าเรามองในแง่หนึ่งก็เหมือนเป็นธรรมะสูงมากนะ แต่จริงๆ มันก็ไม่สูงเกินวิสัย การดำเนินชีวิตของเราถ้าเราใช้กฎอนิจจังเราก็จะสบาย ถ้าเราไม่ถือหลักตัวนี้แล้ว มันจริงจังเกินไป พอจริงจังกับสิ่งที่ไม่จริงจัง มันก็เลยพัง ทำให้เราต้องเป็นทุกข์ หลักธรรมะท่านจึงให้พิจารณาถึงความไม่เที่ยงแท้แน่นอน *อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา* ฟังแล้วมันธรรมะลึกซึ้งเกินวิสัยที่เราจะทำ แต่มันทำได้นะ ถ้าเราตั้งใจจะปฏิบัติ จะว่าไปแล้วมันเหมือนหัวใจของคำสอน หัวใจของพระพุทธศาสนา เพราะถ้าปฏิบัติตัวนี้แล้วก็เหมือนกับเราอยู่กับพระ อย่างหลวงปู่ชาท่านบอก "ถ้าลืมอนิจจังนี่ก็ลืมพระจริงๆ" ร้องไห้เสียใจ หัวเราะก็เต็มที่ **ถ้ามีสิ่งนี้ก็จะสงบ สงบจากความดีใจความเสียใจ เพราะรู้เท่าทัน อาศัยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นได้เพราะอาศัยการพิจารณาถึงพระไตรลักษณ์** ความไม่เที่ยงนี่แหละ ฉะนั้นธรรมะนี้

จึงเป็นสิ่งที่เราจะพึงน้อมนำเข้ามาสู่จิตใจเพื่อเตือนใจของเราไว้อยู่เสมอ มันมีผลนะ มีผลต่อการที่เราได้ประสบจริงๆ นี่เราจะเห็นคุณค่าของธรรมะ ถ้าเราไม่พิจารณา ไม่ซ้อมเอาไว้ มันไม่รู้จะทำอย่างไรนะ ท่าไหนก็เอาไม่อยู่ เคยเห็นโยมเวลาเสียใจ ตัวแข็งทื่อ ล้มตึงเลย คือไม่ได้เตรียมไม่ได้ซ้อมเอาไว้ มันก็เลยต้องเป็นลักษณะนั้น ถ้าได้เตรียมเอาไว้แล้วเออ...พอเห็นแล้วก็ปลงธรรม เรียกว่า *ธรรมสังเวช* ก็คือสังเวชว่าชีวิตนี้มันเป็นอย่างนี้หนอ สมกับที่พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้อย่างนี้จริงๆ ทุกสิ่งทุกอย่างมันไม่เที่ยงแท้แน่นอน เราอาศัยร่างกายอัตภาพนี้เกิดขึ้นมาก็เกิดมากับความไม่เที่ยง กับความเป็นทุกข์ กับความไม่มีตัวตน แม้สิ่งที่เราเกี่ยวข้องก็เช่นเดียวกัน เราเกี่ยวข้องกับสิ่งที่มันไม่เที่ยงแท้แน่นอน ทุกสิ่งทุกอย่างที่เราเกี่ยวข้องกับมัน ท่านให้ภาวนาถึงพระอนิจจัง ถ้าเป็นของเรา ก็เตือนไว้อีกชั้นหนึ่งว่าเป็นของเราชั่วคราว อีกหน่อยเราก็จากมันไป หรือมันจากเราไป ก็ต้องเตือนด้วยธรรมะลักษณะนี้ มันถึงจะมีความสงบ ถ้าไม่อย่างนั้นก็ทุกข์ เดี๋ยวทุกข์ๆ เดี๋ยวสุขๆ ทุกข์แบบโลกธรรม เวไนยสัตว์ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติพัฒนาจิตใจก็ต้องพิจารณาธรรม พัฒนาใจให้มันสูง ให้มันดีขึ้น ธรรมะก็จะเป็นประโยชน์กับการดำเนินชีวิตของพวกเราทั้งหลาย ◎

คำพูดของสมณะนี้
จะต้องมีเรื่องไม่แน่ขวางไว้อยู่เสมอ
"พรุ่งนี้ท่านจะไปบิณฑบาตบ้านก่อไหม"
...ยังไม่แน่ ยังไม่รู้จัก นี่
"ท่านจะไปวารินฯไหมพรุ่งนี้"
...ยังไม่รู้จัก ยังไม่แน่ นี่
เป็นคำพูดที่ดีที่สุด เราพูดไว้สักครึ่งหนึ่ง
เป็นคำพูดของนักปราชญ์ ดีที่สุด

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๓๕

มีความตายเป็นธรรมดา

หลวงปู่ชาท่านว่า หนีทุกข์ไม่ใช่หนีแบบไม่อยากประสบนะ **ไปไหนมันก็ประสบกับความทุกข์ หนีความแก่ ความเจ็บ ความตาย หนีไปไหนมันก็ไม่พ้น** เหมือนหลวงพ่อเจ้าคุณอมรท่านเขียนกลอนไว้

จะซ่อนใน กลีบเมฆ กลางเวหา
ซ่อนกายา กลางสมุทร สุดวิสัย
จะซ่อนตัว กลางเขา ลำเนาไพร
ณ ถิ่นใด พ้นตาย นั้นไม่มี

จะไปอยู่ที่ไหน...ไปอากาศ หนีออกไปไหนมันก็ไม่พ้นทุกข์ หลวงปู่ชาท่านก็เลยบอกว่า "ไม่ใช่คนหนีทุกข์...คนไม่รู้จักทุกข์" ถ้าคนรู้จักทุกข์ หนีเหมือนกัน หนีโดยวิธีไหน? หนีด้วยปัญญา กำหนดทุกข์ เหมือนเราเดินซวบๆ ไปเจองูเห่ายกหัวขึ้นมา ยกคอขึ้นมาเป่าฟู่แล้ว "โอ้...นี่มันงูเห่านี่หว่า" หลบ...ไม่เดินเข้าไปหา หนีด้วยปัญญา ปัญญาที่รู้ว่ามันมีพิษ เข้าไปใกล้มันไม่ได้ ตัวนี้ต้องเว้นห่างๆ เห็นแล้วพิจารณาแล้วก็เว้น ทุกข์ก็ไม่มาถึงเราเพราะเรารู้จัก ถ้าไม่รู้จัก... "โอ้ ปลาไหลตัวนี้ตัวใหญ่แท้หนอ" กระโดดเข้าไปตะครุบมันสิ มันจะกัดเอา นั้นคือไม่รู้ไง ความไม่รู้จักทุกข์ตามความเป็นจริง

ฉะนั้นท่านบอกว่า ทุกข์เป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติจะพึงกำหนดรู้ เรียนรู้มัน รู้โดยการต่อสู้กับมัน สู้จนคุ้นเคย บางทีเราเห็นว่า "เอ๊...ครูบาอาจารย์ท่านนั่งนานๆ ท่านนั่งได้ยังไงหนอ ท่านไม่ปวดหรือ" บางทีก็

เรื่องตายมันเรื่องธรรมดา ไม่ใช่เรื่องใหญ่อะไรเลย
เขาตายกันทั่วบ้านทั่วเมือง ตายมาตั้งแต่สมัยไหน
มันจะเรื่องใหญ่อะไร

คิดว่า "โอ้...ท่านคงไม่ปวด ท่านมีศีลท่านมีธรรม ท่านคงปวดไม่เป็น คงเจ็บไม่เป็น" ไม่ใช่หรอก สังขารเหมือนกัน เจ็บเหมือนกัน ปวดเหมือนกัน เมื่อยเหมือนกัน แต่ท่านคุ้นเคยกับมัน ทำความคุ้นเคยกับมันแล้ว เมื่อยก็เมื่อย แต่ในฐานะที่จะอยู่ก็อยู่ได้ ปวดก็ปวด เมื่อจำเป็นจะต้องอยู่ก็อยู่ได้ ทนได้ นั้นคือความคุ้นเคย...สร้างความคุ้นเคย ท่านถึงให้เราได้**พิจารณาอยู่เรื่อยๆ บ่อยๆ พิจารณาความเจ็บ ความแก่ ความตาย ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจ พิจารณาเรื่อยๆ มันก็จะไม่ตื่นเต้นตกใจมากเกินไปถ้ามันเกิดขึ้น** ท่านว่าผู้รู้ผู้มีปัญญา ย่อมปลง*ธรรมสังเวช* ในเมื่อเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้น เพราะท่านเตรียมพร้อมอยู่ ปลงธรรมสังเวชอย่างไร "โอ้..สังขารไม่เที่ยงหนอ ดับไปแล้วหนอ เกิดขึ้นมาเพื่อความสลาย เพื่อความดับ" เห็นความจริงก็ปลง*อนิจจัง* พระนี่ต้องปลงอนิจจัง เห็นไหม...ท่านว่า *"อนิจจา วะตะ สังขารา"* ปลงธรรมสังเวช "เขาไปแล้วหนอ เหลือเรา เราก็จะไปเหมือนเขา" หรือเราแก่แล้วเห็นเขาไม่แก่ ต่อไปเขาก็จะแก่เหมือนเรา มันก็จะมองเห็นเป็นข้อเตือนใจของเราตลอด ทำให้เราได้ศึกษาอยู่ตลอด

ฉะนั้นการฝึก การซ้อม การปฏิบัตินี่ มันมีผลมาก มีผลต่อจิตใจของเรา มันมีพลังต่างกัน จะเห็นพลังต่างกันก็ดูคนที่ผ่านโลกมานานกับคนที่ผ่านโลกมาน้อยนี่...ความอดทนต่างกัน ถ้าเปรียบเทียบสังขารแล้ว คนหนุ่มมีกำลังมากกว่า คนแก่นี่ โอ๊ย...อะไรมันก็เมื่อย อ่อนล้าไปหมดนะ แต่อะไรพาให้อยู่ ใจมันต่างกัน ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจมันต่างกัน คนที่ไม่ได้ฝึกหัด จิตใจไม่เข้มแข็ง มันอ่อนแอทางด้านจิตใจ ร่างกายแข็งแรงนะ แต่ใจมันอ่อนแอ มันเลยสู้ไม่ได้ เขาเรียกว่ามันท้อ คนที่ผ่านโลกมานานมีประสบการณ์สูง ถือเป็นเรื่องธรรมดานะ...เรื่องความทุกข์ บางทีเล็กๆ น้อยๆ ถือเป็นเรื่องธรรมดา เรื่องขี้ปะติ๋ว...เขาว่า เพราะอะไร มันเจอมามากกว่านั้น หนักกว่านั้น เรื่องแค่นี้ท่านซ้อม ท่านคุ้นเคยจนเป็นเรื่องธรรมดา เรื่องความตายก็เป็นธรรมดา นี่ก็ยกเอาหลวงพ่อชาท่านพูดอีกแหละเนอะ คนมาร้องไห้ร้องห่มนะ ผัวตาย เมียตาย ว่าเป็นเรื่องใหญ่ ร้องไห้ พอมาหาท่านก็บอกว่า “อะไรมันเรื่องใหญ่ล่ะ” เมียตาย...ว่าอย่างนั้น ท่านว่า “โอ้ย...อาตมาตกใจหมด นึกว่าเป็นเรื่องใหญ่ เรื่องตายมันเรื่องธรรมดา ไม่ใช่เรื่องใหญ่อะไรเลย เขาตายกันทั่วบ้านทั่วเมือง ตายมาตั้งแต่สมัยไหน มันจะเรื่องใหญ่อะไร” นั่นเป็นภาษาคำพูดนะ เราก็ฟังไม่ค่อยได้เหมือนกัน ถ้าเราไม่เคยฝึกธรรมะนี่มันฟังยากเหมือนกัน

ท่านคุ้นเคยจนเป็นเรื่องธรรมดา มันก็ธรรมดาจริงๆ นะ ที่ท่านให้ซ้อมว่า ***“เรามีความตายเป็นธรรมดา...ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้”*** มันธรรมดาจริงๆ นะ ธรรมดาของโลกที่มันเป็นอยู่อย่างนี้ เกิดมาแล้วมันต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย มันเป็นอย่างนี้ ถ้าเรามองไป โน้น...ตั้งแต่บรรพบุรุษของเราก็เป็นอย่างนี้ เราก็จะเป็นอย่างนั้น ถ้าเป็นสัจธรรมก็ไม่ขึ้นกับใครว่าอย่างนั้นเถอะ เป็นจริงอย่างนี้ ไปบัญญัติเอาตามใจเรา

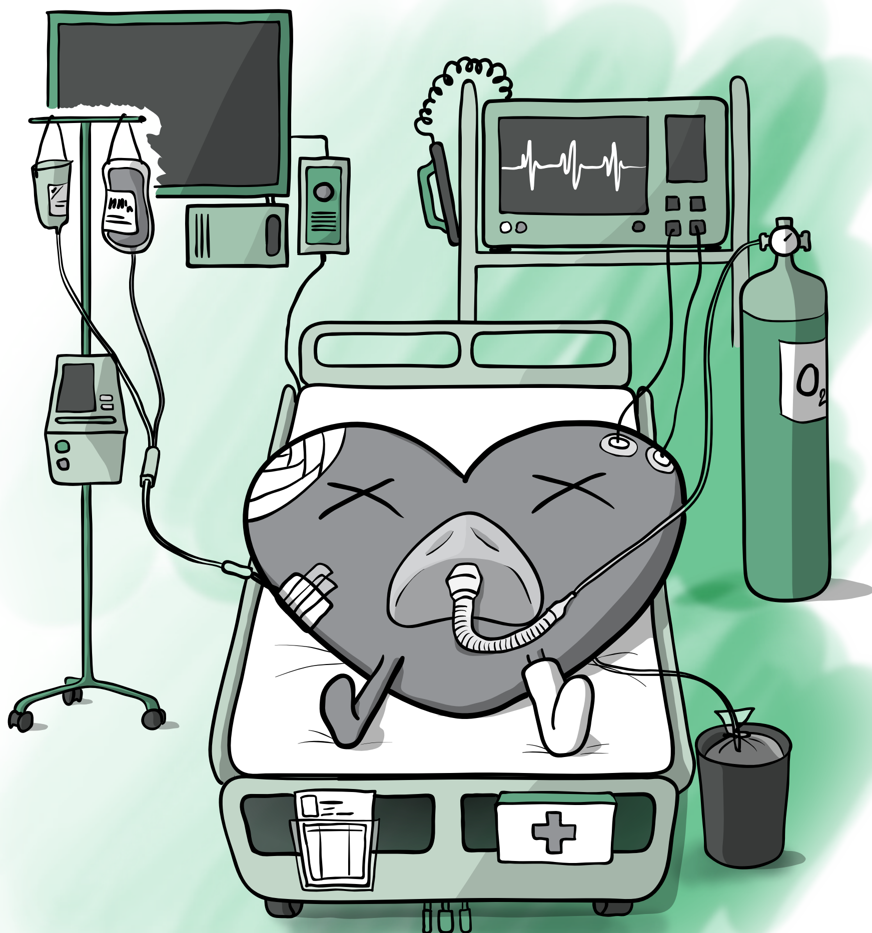
ไม่ได้ บัญญัติได้ บังคับได้แต่มันเป็นไปไม่ได้ นั่นคือความจริง เมื่อมันเป็นไปไม่ได้ เราจะทำอย่างไร เราจะไปดื้อไปฝืนมันหรือ มันก็ทุกข์แล้วขืนไปดื้อไปฝืนกับมัน...ทุกข์จนตาย ตายแล้วเกิดใหม่อีก มันก็ทุกข์อีกแหละ เพราะมีความเห็นผิดอยู่อย่างนั้น การศึกษาเพื่อให้รู้ความจริง เมื่อรู้ความจริงแล้วก็มีความเห็นถูก พอมีความเห็นถูก มันก็เบาแล้วทีนี้ "โอ๋...มันเป็นอย่างนี้" เป็นเรื่องธรรมดา ใจเป็นธรรมดา ใจเป็นปกติได้ นี่อำนาจธรรมเป็นอย่างนั้นจริงๆ

ตัวผมเอง...อาตมาเองก็เคยเจอมานะ ขนาดว่าเป็นคนที่เก็บความรู้สึกไว้มาก ไม่ค่อยแสดงความรู้สึกอะไรให้ใครเห็นง่ายๆ ในสมัยที่เราศึกษาธรรมะน้อย...ต้องเรียกว่าน้อยเลยแหละ ความรู้สึกอันนี้มันยังเล็ดลอดออกมาเมื่อเจอประสบจริงๆ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเราเอง มันยังเกิด หรือพูดง่ายๆ **ความตายนี่ ถ้าเป็นเรื่องของคนอื่นก็ธรรมดาเหมือนกัน ธรรมดาแบบปุถุชนนะ ไม่ใช่ญาติเรา ไม่ใช่พี่น้องเรา ก็ธรรมดา ได้ยินว่าแก่ ว่าเจ็บ ว่าตาย ก็ธรรมดา แต่ที่มันไม่ธรรมดาคือถ้ามันมาเกี่ยวข้องกับเรา** ใกล้ตัวเรา ถ้าเป็นญาติเรา พี่น้องเรา โอ้...ไม่ธรรมดาแล้ว บางคนต้องร้องไห้เลย...เห็นไหม อาตมาก็ไม่ถึงกับร้องไห้ แต่มันแน่น มันมีความรู้สึก...โอ๋ แน่นจนพูดไม่ออกบอกไม่ถูก คือมันเห็นเหมือนกัน แต่มันไม่เห็นความจริง ไม่เห็นด้วยใจ มันไม่เห็นด้วยปัญญา บางทีมันก็เห็นด้วยสัญญา สัญญามันเคยประสบมา แต่มันไม่ได้คิดด้วยปัญญา ความทุกข์มันก็เลยแตกต่างกัน คนที่มีความคุ้นเคยแล้วก็... ทุกข์มีอยู่ แต่ว่ากำลังใจมันมีมากกว่า ความหงุดหงิดมันก็น้อยเพราะรู้จักมัน พอซ้อมไป นานไปๆ เป็นเรื่องธรรมดา...ปกติ ญาติตายพี่น้องเสียไป พ่อแม่เสียไป ก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของโลกที่มันจะต้องเป็นไปลักษณะนั้น ๏

พอคนตายก็ร้องไห้พิไรรำพัน...แต่ไหนแต่ไรมา
ไม่ค่อยได้พิจารณาให้ชัดแจ้งนะ ...
อาตมาว่าถ้าจะร้องไห้กับคนตายนะ ร้องไห้กับคน
เกิดมาดีกว่า แต่มันกลับกันเสีย ถ้าคนเกิดมาแล้ว
โยมทั้งหลายก็หัวเราะดีอกดีใจกันชื่นบาน
ความเป็นจริงเกิดนั่นแหละคือตาย
ตายนั่นแหละคือเกิด

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๓๖

มีธรรมเป็นที่พึ่ง

คนปฏิบัติธรรมก็ดีอย่างนะ เวลาคับขัน เวลาใกล้จะตาย รู้สึกค่อนข้างจะดีกันแทบทั้งนั้น คือในเวลานั้นไม่อยากได้อะไรแล้ว...สิ่งที่เป็นโลก อยากได้ธรรมอย่างเดียว

ความเจ็บความไข้มันก็ดี ดีในแง่ธรรมะ มันสอนมันเตือนให้รู้จักโลกมากขึ้น เห็นชัดมากขึ้น โลกแห่งความเป็นอนิจจังนั่นแหละ **โลกที่ไม่มีอะไรที่เราจะไปหวังมันได้ หวังอะไรมันก็ไม่ได้ถ้าเป็นโลก หวังอยากจะอยู่นานๆ ก็ไม่ได้ หวังอยากจะให้มันอยู่สุขสบายไม่เจ็บไม่ไข้ มันก็ไม่ได้ มันก็เลยต้องปลง ต้องพิจารณาปลง รู้จักวางมันก็ดี ดีตรงที่มันไม่อยากมีไม่อยากเป็น หรือความอยากมีอยากเป็นให้มันลดน้อยลง ทำให้มองเห็นโลกว่า เออ...มันก็แค่นั้นแหละ มีอะไรก็ต้องทิ้งมัน สุดท้ายก็ทิ้งมันไปแหละ** คำหลวงพ่อชาภาษาอีสานคำหนึ่งก็ดี “*บักซุดท่ายแว้มื้อเปิ่งเซิ่ง* - สุดท้ายมันก็ไม่มีอะไรจริงๆ” หลวงพ่อชาท่านว่า “เออ...โลกนี้ ใครอยากได้ก็เอาซะ” คือท่านเห็นแล้ว โลกมันก็คือโลกนะ อยากได้ก็เอาซะ จะแย่งกันก็แย่งไปซะ พอแล้ว...ท่านว่าพอแล้ว

เมื่อจิตใจมันถอนความยึดมั่นถือมั่น
ในร่างกายตรงนั้นนะ มันมายึดเอากับธรรม
กายก็ไม่ได้เกี่ยวข้อง ใจก็อยู่กับธรรม

หรือใครว่าอะไรเป็นที่พึ่งจริงๆ ในโลกนี้อะไรเป็นแก่นสาร เป็นที่พึ่งที่จะพึ่งได้จริงๆ...ไม่มีหรอก ท่านอุตสาห์ทำบทสวดให้ *"ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของข้าพเจ้า"* หรือ *"สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระธรรมเป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า" "สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระสงฆ์เป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า"* นั่นก็เพื่อที่จะดึงเข้าไปสู่ธรรม เพื่อให้เข้าไปเห็นความจริงมันเป็นที่พึ่ง แล้วก็ไปรวมลงที่พระพุทธเจ้านี่แหละ ***"จงมีธรรมเป็นเกราะ เป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย"*** บอกชัดเลยนะ น่าคิดนะ... คำว่าธรรม พระธรรมนี้ทำให้เกิดความสงบเย็น ถึงจะหมดลมหายใจ ถ้ามีพระธรรมนี่ก็คิดว่าน่าจะสงบนะ อย่างน้อยก็...แม้มันจะทุกข์เพราะสังขารนี้ ถ้ามีธรรมค้ำจุนจิตใจนี่ก็ยังดีหน่อย ก็ยังได้ปลงบ้าง ทุกข์อยู่แต่ก็ยังปลงไปสู่ธรรมได้ คือมันรู้จักยอมรับความจริงบ้าง มันจำเป็นต้องสั่งสมธรรม คนปฏิบัติธรรมก็ดีอย่างนะ เวลาคับขันเวลาใกล้จะตายรู้สึกค่อนข้างจะดีกันแทบทั้งนั้น คือในเวลานั้นไม่อยากได้อะไรแล้ว... สิ่งที่เป็นโลก อยากได้ธรรมอย่างเดียว ฉะนั้นฟังธรรม...ถ้ารู้เรื่องนะ ก็

จะมีความสุข คนป่วยคนเจ็บใกล้จะตายนี่ถ้ายังมีสติสัมปชัญญะ ถ้าได้ปฏิบัติธรรมได้ศึกษาธรรมมาก่อนก็จะดี มีความสุขกับธรรม เพราะโลกนี้ก็...รู้แล้ว มันไม่มีอะไรเป็นที่พึ่งได้จริงๆ สุดท้ายก็พึ่งธรรม ฟังธรรมเพลิน เหมือนธัมมิกอุบาสกในสมัยพุทธกาล อ่านประวัติท่านก็น่าจะเป็นอย่างนั้นนะ ท่านมีความสุขกับธรรม เป็นคนที่ไม่เบื่อธรรมะ ฟังทั้งวันก็ฟังได้...ฟังธรรมะ เวลาป่วยถึงนิมนต์พระมาเทศน์ มาสาธยายธรรมเทศน์แล้วก็จะมีความสุข ทุกขเวทนามากๆ ก็นิมนต์พระมาสาธยาย มีความสุข คือถ้าได้ฟังธรรมนะ

จิตใจกับอารมณ์นี่สำคัญมาก ถ้าไม่มีอารมณ์ที่เป็นที่สบายเป็นที่ยึด ถ้ามันไปยึดในความทุกข์ ถ้ากำหนดปัญญาไม่พอมันก็ทุรนทุรายมากเหมือนกันนะ ทุกข์มากเหมือนกัน ทีนี้**พอมีธรรมมาเปลี่ยนอารมณ์ พอมาพูดธรรมะมาสาธยายธรรม ก็เปลี่ยน เปลี่ยนจากเวทนา จากที่ไปคลุกคลีอยู่กับเวทนามาสนใจธรรมะ** คือความยึดความมั่นในตนนั้นมันก็คลายออกมา จิตมันมาอยู่กับตรงนี้...กับธรรมะ เหมือนพระอานนท์ไปแสดงธรรมให้พระคิริมานนท์ฟัง ถ้าตามประวัตินี่ เวลาไปพบถามท่าน ท่านว่า “โอ๊ย...ปวดไปหมด เวทนา...มันไม่มีส่วนไหนที่มันจะไม่มีเลยในร่างกายนี้ มันก้อนทุกข์จริงๆ” เวลามันเป็นมันทุกข์ไปทั่วเลย ก็จริงนะ เรายังไม่ถึงขนาดนั้น แต่ว่าเห็นแล้ว เห็นเพื่อนเห็นสหธรรมมิกที่เขาใกล้จะตาย ถามดู บอกว่ามันทุกข์...เหมือนทุกขุมขนเลยนะ มันขนาดนั้นนะเวทนานี่ ถ้าธรรมะไม่พอ กำลังใจไม่พอ โอ้ย...ลำบากนะ บางครั้งมันเผลอต้องร้องออกมา ต้องร้องเลย มันทุกข์ขนาดนั้นนะเวทนานี่ เห็นแล้วก็...โอ้ ทุกข์ในขันธ์นี่มันก็ลำบากเนอะ พระอานนท์นี่เรียนธรรมะจากพระพุทธเจ้า ไปกล่าวธรรมะให้ฟัง เปลี่ยนจากอารมณ์นั้น จากทุกข์ มาปลงลงสู่พระอนิจจัง คือเปลี่ยนสัญญา

ไปพูด *อนิจจสัญญา* ให้ฟัง เปลี่ยนสัญญามาพิจารณาถึงความไม่เที่ยงของสังขาร แล้วก็พิจารณาไปถึง *อนัตตสัญญา* เห็นความไม่มีอะไรในอัตตา ในร่างกาย ในตัวตนที่สมมติว่าเป็นตัวเป็นตน สร้างสัญญาคืออนัตตสัญญา สร้างสัญญาไว้ในใจว่ามันไม่มีอะไรๆ ร่างกายนี้ไม่มีอะไรเรียกว่าเป็นอนัตตสัญญา สร้างขึ้นเพื่อให้มันเปลี่ยน ถ้างั้นจิตมันจะไปคลุกคลีอยู่กับความทุกข์ความทรมานความอะไรนี่ พอเปลี่ยนมายึดเอาธรรมเสียมันก็ลืมจากตรงนั้น **ลืมจากส่วนนั้นก็มาอยู่กับธรรมในส่วนที่มันไม่มีอะไร เมื่อจิตใจมันถอนความยึดมั่นถือมั่นในร่างกายตรงนั้นนะ มันมายึดเอากับธรรม กายก็ไม่ได้เกี่ยวข้อง ใจก็อยู่กับธรรม** ก็เหมือนกับว่าเวทนามันลดลง มีก็เหมือนไม่มี แต่มันเป็นส่วนละเอียดลึกซึ้งเหลือเกินนะ จิตใจที่มีความลึกซึ้ง ต้องมีของเก่าด้วย พอไปบอกสัญญา อนิจจสัญญา อนัตตสัญญา *อสุภสัญญา*ด้วย ให้เห็นทั้งส่วน... เรียกว่าทุกรูปแบบเลย ให้เห็นเป็นอสุภสัญญาในร่างกายนี้ **ร่างกายมันไม่มีอะไรที่จะเป็นของน่ายึดน่ามั่นหมายมั่น** เป็นปฏิกูล แล้วก็เป็นอสุภะ สร้างอสุภสัญญาให้เกิดขึ้น แล้วก็สร้างอนิจจสัญญา เมื่อเห็นแล้วก็เห็นว่ามันไม่เที่ยง แล้วต้องมี *วิราคสัญญา* ความสลัดความคลายด้วย เมื่อเห็นเป็นอนัตตสัญญาแล้วก็ต้อง**สร้างสัญญาคือความเบื่อความหน่าย ความคลาย เพื่อจะทำให้มองเห็นทางออกจากทุกข์** นี่ท่านเอาไปสาธยายให้ฟังนะ เรียกว่าเป็น *สัญญา ๑๐* มันก็คลายทุกข์ได้ ฉะนั้นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติธรรมก็มีผลตรงนั้น ฉะนั้นเราต้องเป็นผู้รักธรรม อย่าชังธรรม ◎

ผลที่สุดพระพุทธเจ้าท่านสอนว่า ให้ระลึกถึงความตายอย่างเดียวเท่านั้นแหละ อย่างอื่นมันก็ตายหมด ความสลดสังเวชอะไรต่างๆ มันจะรวมเข้ามาทั้งหมด รวมเข้ามาเห็นอนิจจัง คือของไม่เที่ยง เห็นอยู่เรื่อยๆ ไป มันเห็นชัดอยู่ตลอดเวลา มันไม่เที่ยง คือมันไม่อยู่อย่างเก่า ตา หู จมูก ลิ้น กาย มันเปลี่ยน นี่แหละเทวทูตมาเตือน

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

๓๗

เห็นทุกข์ด้วยปัญญา

งู...งูอะไร...งูพิษ
พิษน้อยพิษมากก็รู้จัก งูเห่างูอะไรก็รู้จัก
บอกถูกที่ก็ "โอ้ๆ...สบายมาก"
จ่ายยาให้ครั้งเดียวเท่านั้น หายเลย

พระพุทธเจ้าท่านว่า ทุกข์ทั้งหลายมันมีเหตุเกิด ฉะนั้นเราจึงต้องสาวหาเหตุของมัน อาตมาพูดอยู่บ่อยๆ ว่า เหมือนงู...เรารู้ ได้ยินแต่ว่างู รู้อยู่เหมือนกันว่าตัวยาวๆ...งู ไปเห็นที่ไหนใครก็รู้ว่างู แต่มีใครที่จะรู้ลึกเข้าไปกว่านั้น เมื่อจำแนกออกมา งูมีพิษงูไม่มีพิษ พิษน้อยพิษมาก มีใครจะรู้ถึงขนาดนั้น...ไม่รู้ แต่รู้ว่างูมีพิษก็ยังดีกว่าคนที่ไม่รู้จักทุกข์นะ รู้ทุกข์แต่ไม่รู้จักทุกข์ คือไม่รู้จักเหตุให้เกิดทุกข์ **คนเราส่วนมากเห็นงูก็...อะไรก็ต้องกลัวไว้ก่อน ก็ยังดีแหละ เผื่อมันมีพิษ ถ้าเห็นทุกข์อย่างเหมือนเรากลัวงูก็อาจจะดีเหมือนกันนะ แต่ว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้ให้หนีอย่างนั้น หนีอย่างนั้นคือไม่ได้หนีด้วยปัญญา** แม้เราหนีงูโดยที่เราไม่รู้ตามความเป็นจริงว่าเป็นงูอะไร ก็ไม่ปลอดภัย วันดีคืนดีมาถ้าเกิดเผลอพลั้งขึ้นมา...มันกัด ก็ไม่รู้ว่าเป็นงูอะไร มีพิษหรือไม่มีพิษ

ก็ไม่รู้ เมื่อไม่รู้เหตุของมัน ไปหาหมอ หมอก็ช่วยลำบากเหมือนกัน ไม่เหมือนคนรู้จัก พอหมอว่าเป็นงูอะไร “ไม่รู้เหมือนกัน เห็นแต่ตัวยาวๆ เป็นงู” มันก็ใส่ยายากเหมือนกันนะ จะเอาเซรุ่มให้นี่ก็ไม่รู้งูอะไร ก็เลยกลายเป็นลองยา ลองผิดลองถูกไป โชคดี ถูกก็หาย...ดีไป โชคร้ายก็ไม่รู้อะไรจะเกิดขึ้นอีก เพิ่มพิษเข้ามาอีก

นี่ท่านบอกว่า ความทุกข์หรือทุกข์นี้เป็นสิ่งที่ควรเรียนรู้ ควรกำหนดรู้ นี่หลักพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าท่านสอนนะ เราไม่ต้องการความทุกข์แต่เป็นสิ่งที่เราต้องศึกษา ศึกษาก็ต้องการที่จะให้เห็นเหตุของมันนั่นแหละ ให้เห็นเหตุของความทุกข์ ถ้าเป็นเรื่องอยู่ในร่างกายนี่ ท่านให้เห็น *“สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์”* เราซ้อมอยู่เสมอ *“สัพเพ สังขารา ทุกขาติ ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ”* เรียนรู้จนกระทั่งว่ามันเกิดปัญญาเห็น เห็นว่าตัวเหตุของมันคือสังขาร สังขารทั้งหลายมันเป็นทุกข์ ถ้าในแง่ของธรรมะที่เราเอามาสวด *“เมื่อใดที่บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่าสังขารทั้งปวงเป็นทุกข์”* เรียกว่า**เห็นสมุฏฐาน เห็นเหตุของมัน เมื่อเห็นเหตุของมัน เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายหรือเหนื่อยหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกข์ ที่แต่ก่อนเราหลง เราไม่รู้ว่าตัวนี้คือตัวเหตุของมัน เราก็วิ่งหาที่อื่น** เมื่อเห็นแล้วมันเกิด *นิพพิทา* ท่านบอก *“อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา - เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกข์ที่ตนหลง นั่นแหละเป็นทางแห่งพระนิพพาน”* หรือเป็นทางออกจากทุกข์ เป็นทางดับทุกข์ว่าอย่างนั้น เมื่อเห็นสมุฏฐานของมันนะ “โอ้...น่าเบื่อนะ สังขาร แสดงว่าเป็นก้อนทุกข์จริงๆ” นั่นแสดงว่าเห็นด้วยปัญญา ถ้าไม่ได้เห็นด้วยปัญญา ไม่เห็นอริยสัจตามความเป็นจริง พอมันทุกข์ขึ้นมา เจ็บขาขึ้นมาก็ “โอ้...สงสัยผีเข้าแน่เลย ไปทำผิดผีแน่ ไปทำอะไรตรงไหนหนอ” ก็ต้องไปไหว้ต้นไม้ไหว้ผีแล้วทีนี้ มันง่ายนี่ตรงนั้น ถ้าไม่เห็น

ด้วยปัญญานะ แต่มันดับทุกข์ไม่ได้ หรือถ้ามันมีจริงก็เพียงแต่ให้สินบนเท่านั้นเอง สบายใจขึ้นมาหน่อย เจ็บแข้งเจ็บขามาอีก ก็นึกถึงที่เดิมอีกแหละ "โอ้ย..สงสัยผิดเจ้าที่ตรงนั้นอีกแล้วหนอ" ไม่ได้พูดมุ่งดูถูกนะ แต่หลักความจริงของสัจธรรมพระพุทธเจ้าท่านสอนอย่างนี้ สอนให้เข้าถึงความจริง ให้เห็นความจริง มันจึงดับทุกข์ได้ ให้เห็นสมุฏฐาน เห็นเหตุของมัน

เห็นไหม...อริยสัจนี่ บ่งบอกชัดเจนนะ เห็นทุกข์ เห็นเหตุให้เกิดทุกข์ เห็นความดับทุกข์ เห็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เอาไปพิจารณาให้ดี พอเห็นเหตุของมันก็มองเห็นความดับทันทีเลย เหมือนหมอที่เก่ง พออะไรกัดขึ้นมา "ตัวอะไรกัดอะ" "แมงป่อง" รู้เลย รู้เหตุของมัน ตะขาบ งู...งูอะไร...งูพิษ พิษน้อยพิษมากก็รู้จัก งูเห่างูอะไรก็รู้จัก บอกถูกที่ก็ "โอ้ๆ...สบายมาก" จ่ายยาให้ครั้งเดียวเท่านั้น หายเลย นั่นคือ**เห็นเหตุของมัน เห็นเหตุมันก็เห็นความดับ จึงเรียกว่าเห็นด้วยปัญญา มันมองเห็นความดับ ทางแห่งความดับก็มองเห็นเมื่อรู้สมุฏฐานของมัน รู้เหตุของมันจริงๆ** ทางแห่งความดับก็... "โอ้ย...ยาที่คลินิกนี้ไม่มีนะ รอพรุ่งนี้ก็ได้ถ้าทนได้ หรือไม่ก็ไปเอาที่อื่นมา" นั่นคือทางแห่งความดับ มันเป็นเรื่องอริยสัจสี่ในชีวิตประจำวัน ถ้าความทุกข์เกิดขึ้นมา ท่านว่าให้สาวหาเหตุของมัน ให้ดูเหตุของมันทันทีเลย ตรงนี้เป็นจุดที่น่าสนใจน่าใส่ใจ ท่านว่า *"เห็นอริยสัจคือความจริงอันประเสริฐสี่ด้วยปัญญาอันชอบ...นั่นแหละเป็นสรณะอันเกษม เป็นสรณะอันสูงสุด"*

เพราะฉะนั้นแสดงว่า ศรัทธาก็ต้องประกอบด้วยปัญญา ปัญญาก็คือตัวที่เห็นอริยสัจ ศรัทธานั้นมีต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แต่ปัญญานั้นสอดส่องเข้าไปสู่พระธรรมคำสอนให้เห็นความจริงตาม

สัจธรรมที่พระองค์ทรงแสดงไว้ สมบูรณ์ บริบูรณ์ ท่านจึงเรียกว่าดับทุกข์ได้ ถ้านอกเหนือจากนั้นบรรเทาได้นิดหน่อย แต่ไม่ดับทุกข์นะ แต่บรรเทาได้จริง อาตมาก็เชื่ออยู่เพราะเคยประสบมาเยอะเหมือนกัน เรื่องกำลังใจนี่ช่วยได้เหมือนกัน แต่ไม่ได้ดับสมุฏฐาน **ไม่ได้ดับเหตุของมัน มันก็เกิดขึ้นมาอีก หลวงปู่ชาท่านอุปมา ท่านว่าเหมือนกับแผล แผลเรารักษาแต่ข้างนอก มันก็หาย แผลแห้งแต่ข้างนอก พอกระทบกระเทือนนิดหน่อยก็อักเสบขึ้นมาอีก เพราะข้างในมันไม่หาย** มันก็เลยอักเสบอยู่เรื่อยๆ มันมีอะไรฝังอยู่ในนั้น ทิ่มอยู่ในนั้น มันต้องเจาะเอาเหตุของมัน นั่นก็คืออะไรที่มันฝังอยู่ เกิดอักเสบจนเป็นหนองอยู่ในนั้น ต้องเอาตัวนั้นออกให้ได้ ถ้าไม่ออก พอมันอักเสบขึ้นมาก็ทาข้างนอก มันก็หาย พอกระทบกระเทือนอีกก็เกิดอักเสบขึ้นมาอีก เพราะมันมีเชื้ออยู่ข้างใน เหมือนกันเลยข้ออุปมาอุปไมยนี้ จิตใจของเราเหมือนกัน ถ้าศรัทธาที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา บางคนว่า “โอ้...เขาทำก็ดีนี่เห็นดีอยู่นะ” ดีอยู่...แต่มันเหมือนกับแผลที่มันคอยแต่จะอักเสบ มันไม่ได้เอาสิ่งที่มันมีพิษอยู่ข้างในออกมา มันก็เลยคอยอักเสบอยู่เรื่อย มันก็เลยดับทุกข์ไม่ได้สนิท ว่าอย่างนั้นเถอะ บรรเทาได้นิดหน่อยในด้านกำลังใจ แต่ถ้าธรรมะ เห็นอริยสัจจริงๆ นั่นคือเรียกว่าล้วงเอาเหตุของมัน สมุฏฐานของมันออกมา เหมือนแก้วที่มันฝังอยู่ในเท้า บ่งมันออกจนเอามันออกได้ ถ้าหมดเชื้อของมัน มันแห้งมาตั้งแต่ภายในมาถึงภายนอก แผลก็หายสนิทดี

ความทุกข์นี่ก็เหมือนกันแหละ แก้ภายนอกมันไม่ได้ ต้องแก้จากภายใน ที่มันฝังอยู่ในจิตใจ ตัวนี้ต้องภาวนา ต้องใช้เครื่องมือพิเศษ หมอเขาผ่าตัดภายในเขาใช้เครื่องมือพิเศษ **พระพุทธเจ้าท่านก็ให้ใช้เครื่องมือพิเศษ อ้อนวอนเฉยๆ ไม่ได้ ต้องมาปฏิบัติภาวนา เจริญ**

สมาธิภาวนานั่นแหละ ใช้เครื่องมือตัวนี้ เจาะเข้าไปถึงจะเอามันออกมาได้ ถึงจะเห็นมันได้ ฉะนั้น*ทาน*อย่างเดียวก็ยังไม่เพียงพอ รักษา*ศีล*อย่างเดียวก็ไม่เพียงพอ หรือทั้งสองอย่างก็ยังไม่พอ ยังเข้าไม่ถึง จะต้อง*ภาวนา* ภาวนาเพื่อให้เกิดความรู้เกิดปัญญาขึ้นมา จึงเกิดความสมบูรณ์ ถ้ามีความสมบูรณ์ก็คือมันพร้อม พร้อมด้วยทาน ศีล ภาวนา นั่นแหละคือความสมบูรณ์ ความสมบูรณ์เข้าไปสู่ความรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่ท่านว่าอริยสัจสี่คือความจริงอันประเสริฐ เห็นด้วยปัญญา ก็คือการพัฒนาตั้งแต่ ทาน ศีล ภาวนา เกิดปัญญาขึ้นมาก็มองเห็น ถ้ามองเห็นตรงนี้สบายนะ...โยม ใครว่าอะไรก็ฟังได้อยู่ แต่ว่ามีความมั่นใจอยู่ในตัวของเราเองนี่แหละ มั่นใจต่อคำสอน ท่านถึงว่า *"ไม่ง่อนแง่นคลอนแคลน"* เห็นไหม จึงเรียกว่า *"ศรัทธาของผู้ใดตั้งมั่นอย่างดีไม่หวั่นไหว ศีลของผู้ใดงดงามเป็นที่สรรเสริญของพระอริยเจ้า"* เมื่อเห็นด้วยปัญญา เห็นด้วยอริยสัจ ก็ชื่อว่าศรัทธาตั้งมั่น ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาจึงเป็นศรัทธาที่ไม่หวั่นไหว ◎

ถ้าหากว่าเป็นแผล ถ้ามันหาย
ก็ต้องให้มันหายมาแต่ลึกๆ ไม่ใช่ว่า
เย็บปากแผลให้มันหาย แต่ข้างในยังระบมอยู่
พอนานๆ ไปก็เกิดอักเสบอีก แล้วก็ผ่าอีก

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

คนหนึ่งเมื่อมีปัญหา...หนีไป
แต่คนหนึ่งอยู่สู้กับมันนั่นแหละ สู้กับปัญหา
สองคนนี้ ใครจะฉลาดกว่ากัน
ใครจะเก่งกว่ากัน

๓๘

มันเป็นเช่นนั้นเอง

คนมีทุกข์มากจะฉลาดมากถ้ามีปัญญารู้จักพิจารณา ทุกข์มันทำให้เกิดปัญญา ทุกข์นี่แหละทำให้คนธรรมดาเป็นพระพุทธเจ้า เห็นไหมเวลาพระองค์ตรัสรู้แล้ว พระองค์ก็บอกว่าเพราะอริยสัจสี่นี่แหละ เห็นตามความเป็นจริง เห็นชัดในอริยสัจ จึงเรียกว่าตรัสรู้ ความเห็นถูกต้องหรือว่า *สัมมาทิฏฐิ* เห็นทุกข์ เห็นจนเห็นเหตุของมันว่างั้นเถอะ ไม่ใช่เห็นธรรมดานะ เห็นทุกข์ของเรานี่ วิ่งหนีทุกข์ หาที่หลบที่

หนีไปไหนมันก็เจอ เพราะเราอยู่ในโลก อยู่กับคน เราหนีจากคนได้ไหม...ไม่ได้ หนีจากคนจริงๆ ก็ไม่ได้ มันต้องอาศัยคน คนมันก็เป็นอย่างนี้แหละ

หนี เพราะไม่เห็นเหตุของมัน เมื่อไม่เห็นเหตุของมัน ก็แก้ไม่ถูกจุด แก้ปลายเหตุทั้งนั้นเลย วิ่งไปแก้ที่ไหนก็ไม่หาย ไปหาหมอนั่น หมอแล้วหมอเล่าก็ไม่หาย ไม่รู้จักจบจักสิ้นเลย มันไม่ตรงเหตุของมัน

พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า **พิจารณาจนเห็นเหตุของทุกข์ เหตุที่มันเกิด ทุกข์เกิดจากอะไร เมื่อพิจารณาเห็นเหตุ ตอกย้ำที่เหตุของมัน ดูเหตุของมัน สมุฏฐานของมัน ดูจนเห็นต้นตอของมัน เห็นความดับ เห็นวิธี เห็นอุบายที่จะดับของมัน** เหมือนเห็นต้นตำแย ถ้าเห็นแล้วหาโคนมันไม่เจอ มันก็ลำบากเหมือนกันนะ ยิ่งตัดมันยิ่งงาม ต้องหาโคนมัน การพิจารณาคือการสาวหา สาวดู สาวเข้าไป หาเข้าไป บางทีต้องแคะไค้ ดึง แงะ เพราะมันสับสนวุ่นวาย การที่จะเห็นเหตุของความทุกข์ไม่ใช่เห็นง่ายๆ นะ มันเหมือนเราหาปมเชือกที่มันผูกยุ่งเหยิง หมุนแล้วหมุนอีก เอียงแล้วเอียงอีก บางคนโยนทิ้งเลย ความเพียรไม่พอ “ไม่เอาแล้ว” ไม่เห็นเงื่อนมัน แต่ผู้มีปัญญาสุขุมรอบคอบ คอยพิจารณาแล้วค่อยสาวไป แล้วก็เห็นโคน “โอ้...มันอยู่นี่เอง” ฟังเทศน์หลวงพ่อชาภาษาอีสาน “โอ้...มันอยู่นี่ตั๊วนี่หว่า กูหามึงแทบตาย” สาวหาจน...

หาแล้วหาอีกมันไม่เจอ พอเจอมันนะ โล่งใจสบายใจ “โอ้...มึงอยู่ตรงนี้เอง มึง...กูจะเอาเสียมมางัดมึง จะเอาจอบมาขุดมึง” ท่านว่า ต้นตอมันอยู่ตรงนี้ ถ้าภาษาชาวบ้านก็ว่า “กูเจ็บใจนัก หามึงตั้งนานแล้ว” จะขุดมันออก ถอนรากถอนโคนเลยว่างั้น นี่ท่านเทศน์เป็นภาษาอีสานนะ มันถึงใจ เหมือนกับมันเป็นตัวเป็นตนจริงๆ นั่นคือผู้มีปัญญาท่านพิจารณาเมื่อเห็นเหตุของมัน ความดับทุกข์ก็อยู่ตรงนั้นแหละ ถ้าเห็นเหตุของมันเห็นโคนมันแล้วนะ เห็นเฉยๆ ไม่เอาออกมันก็ไม่ดับนะ เห็นแล้วต้องคิดว่า “เสียมอยู่ไหนหนอ จอบอยู่ไหนหนอ” หยิบมาแล้วก็ต้องขุดออกด้วยนะ ไม่ขุดออกก็ไม่ได้ นั่นคือปัญญา ถ้าขุดออกแล้วก็สบาย นั่นเรียกว่าถอนรากถอนโคน

ทุกข์นี้ ท่านถึงว่า จะว่าไม่ดีก็ไม่ใช่ เรามองไม่เห็นชัดเลยเกลียดทุกข์กลัวทุกข์ แต่พระพุทธเจ้าท่านว่า ทุกข์นั่นแหละเป็นสิ่งที่เราจะต้องศึกษา ถ้าอย่างนั้นมันก็ไม่รู้ **เมื่อไม่รู้ตามความเป็นจริงของทุกข์ มันก็ละทุกข์ไม่ได้ ทั้งๆ ที่มันทุกข์อยู่นั่นแหละ แต่มันก็ละไม่ได้ คิดแต่จะหลบ คิดแต่จะหนีอย่างเดียว หนีไม่ถูกวิธี หนีไม่ถูกทาง มันก็เลยไม่พ้นทุกข์** แต่หลายๆ คนก็คิดอย่างนี้นะ อาตมาก็คิดเหมือนกันแต่ก่อน คิดอยากจะหนี เบื่อคน ตั้งแต่อยู่ฝั่งโน้นก็เป็น ตอนมาอยู่ใหม่ๆ มันเบื่อ ไม่อยากจะยุ่งกับคน พอเจอปัญหานิดหน่อย แหม่...ชักท้อแล้ว “โอ้ย...ทำไมคนนี่” ขนาดยังไม่เยอะนะ ลูกศิษย์ลูกหาก็ยังไม่มาก แต่มันก็ยุ่ง ยุ่งแล้วก็เบื่อ ไปคนเดียวมันดีกว่ามั้ง ทำไมต้องมายุ่งกับคน มันก็คิดเหมือนกัน คิดจนคิดจะไปกับมันจริงๆ นะ ไม่ใช่ธรรมดา ไปเป็นอิสระดีกว่ามั้ง มีปัญหามากๆ ก็เลยได้เทปหลวงพ่อชามาฟัง โอ้โหย...โดนใจจริงๆ “จะหนีไปไหน” ท่านว่า หนีไปไหนมันก็เจอ เพราะเราอยู่ในโลก อยู่กับคน เราหนีจากคนได้ไหม...ไม่ได้ หนีจากคนจริงๆ ก็ไม่

ได้ มันต้องอาศัยคน คนมันก็เป็นอย่างนี้แหละ ท่านก็เลยบอกว่า "ก็อยู่ตรงนี้แหละ ลองดูสิ **คนหนึ่งเมื่อมีปัญหา...หนีไป แต่คนหนึ่งอยู่สู้กับมันนั่นแหละ สู้กับปัญหา สองคนนี้ใครจะฉลาดกว่ากัน ใครจะเก่งกว่ากัน" สุดท้ายคนหนีน่ะหาที่ไปไม่ได้ ไปที่ไหนมันก็เจอ สู้คนอยู่ไม่ได้ อยู่แล้วก็ทน สู้ปัญหา มันก็จะค่อยแกร่งขึ้น ฉลาดขึ้น** ฉลาดจนถ้าพูดภาษาธรรมดาลูกทุ่งก็ว่า เหมือนคนหน้าด้านเลยแหละ สู้มันจนด้าน "เอ้า...มึงจะมาแบบไหน" เอาชนะมันนั่นแหละ ไม่ใช่ทนเพื่ออะไร ทนเพื่อเอาชนะ สุดท้ายท่านบอกว่า "อย่าเอากายหนี อย่าหนีด้วยกาย ให้หนีทางปัญญา ให้หนีด้วยปัญญา" ฟังเทศน์แล้วรู้สึกกำลังใจเกิดขึ้นมา เออ...เราจะกลายเป็นคนโง่หรือเปล่า ถ้าเราหลบหนีไปเรื่อยๆ มันจะโง่นะ เอ้า ลองดู ลองสู้ไปอีกสักตั้งหนึ่ง

คือสิ่งเหล่านี้มันก็เลยเป็นครูเหมือนกัน เหมือนเป็นแบบฝึกหัดให้เราได้เรียนรู้ เรียนรู้ไปเรื่อยๆ ก็เลยเห็นเป็นธรรมดา ธรรมชาติของคน คนก็หมายถึงเราด้วยแหละ แม้แต่เราเองก็เช่นเดียวกัน เขาก็อย่างนั้น เราก็อย่างนี้ มีเหมือนกัน แต่มันจะต่างกันด้วยข้อปฏิบัติ ถ้าเราเอาธรรมะมาใช้มันก็จะแตกต่าง ถ้าเราไม่เอาธรรมะมาใช้ก็ไม่ต่างกับคนทั่วไป ถ้าอยู่ด้วยธรรมกับอยู่ด้วยกิเลสมันก็จะต่างกัน ถ้าอยู่ด้วยธรรมนี่มันจะทำให้เกิดปัญญา ถ้าอยู่ด้วยกิเลสก็ทำให้เกิดความฉลาดเหมือนกัน ฉลาดในเรื่องกิเลส มันก็เลยต้องทนอยู่ อยู่ไม่ใช่ว่ามันจะหมดนะเดี๋ยวมันก็มี มีมาเรื่อยๆ มีน้อยมีมาก มันก็มีมาทดสอบอยู่เรื่อยแหละ ก็ดี คิดว่า เออ...เราจะได้รู้ว่าเราจะวางได้ไหม เมื่อเจอบ่อยเข้า นานเข้าๆ ก็... *"มันเป็นเช่นนั้นเอง"* หลวงพ่อพุทธทาสท่านก็ชอบใช้นะ *"ตถตา"* มันเป็นเช่นนั้นเอง ก็จบดีเหมือนกันนะ ถ้ามีธรรมะ มันเป็นเช่นนั้นเอง

ทุกข์เกิดขึ้นมาแล้ว
ไม่อยากให้มันทุกข์ มันก็ไม่เห็นทุกข์
ไม่เห็นทุกข์ มันก็ไม่รู้จักทุกข์
ไม่รู้จักทุกข์ มันก็เอาทุกข์ออกไม่ได้

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

อารมณ์นี่ ถ้ารู้เรื่องมันแล้ว
เป็นอาหารอย่างดีสำหรับผู้มีปัญญา

๓๙

สงบเพราะเห็นถูก

ลักษณะการสอนของหลวงพ่อชาท่านให้ดูตนเอง ให้เพ่งดูตนเองไม่ต้องเพ่งคนอื่น คนอื่นก็เรื่องของเขา อย่าไปสนใจเรื่องเขา สนใจเรื่องของเราดีกว่า ลักษณะนี้เป็นลักษณะของบัณฑิตที่เพ่งพินิจตนเอง เราก็จะได้แต่ความรู้ เมื่อมันประสบอารมณ์ต่างๆ มันก็เป็นสิ่งที่เรียนรู้ เจอโน่นเจอนี่ สัมผัสสิ่งแวดล้อมต่างๆ มันเป็นการเรียนรู้ทั้งนั้นเลย ที่อาตมาบอกว่าเรียนรู้จากธรรมชาติก็คือนี่แหละ สิ่งแวดล้อมต่างๆ สิ่งที่มันสัมผัสรอบด้านทั้งรูปธรรมและนามธรรม ในส่วนนามธรรมนี่โอ๊ย...มันหนักหนาเหลือเกิน คือเรื่องอารมณ์ อารมณ์ที่ชอบใจไม่ชอบใจจริงๆ ก็มากนะ แต่มันจำเจ แล้วก็ก่อกวนจิตใจได้ทุกวัน เราสังเกตไหม

ทุกวัน มันไม่มีอะไรมาก แต่มันมีแค่นี้แหละที่มันก่อกวนให้จิตใจของเรา ดีบ้างไม่ดีบ้าง เศร้าหมอง ผ่องใส มันอารมณ์จำเจทุกวี่ทุกวัน **ถ้าเราไม่ได้เพ่งพินิจ ไม่ได้ภาวนา เราจะไม่ทันอารมณ์ ทั้งๆ ที่มันเป็นอารมณ์ที่จำเจซ้ำซากนี่แหละ แต่เราไม่ทันมัน เพราะเราไม่เคยเพ่งพินิจ ไม่เคยภาวนา**...ถ้าพูดภาษาไพเราะหน่อย ถ้าภาวนามันเห็นอารมณ์ จึงเป็นการเรียนรู้จากธรรมชาติจริงๆ

หลวงพ่อชาท่านว่า "จะไปเรียนอะไรมาก ตาเราก็มีอยู่แล้ว หูก็มีอยู่แล้ว" พูดง่ายๆ อย่างนี้นะ เพราะอะไร เพราะเวทนามันเกิดขึ้นทางนี้ ทางตา ทางหู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันไม่ได้เกิดขึ้นทางไหน ความสุขความทุกข์มันเกิดขึ้นทางนี้ ปัญหาต่างๆ มันเกิดขึ้นจากทางนี้ จะไปอ่านตำราบางทีมันก็ไม่ทันมันหรอก เพราะมันไวเหลือเกิน กระทบปุ๊บนี่มันลืมแล้ว มันไม่ทัน ถ้าไม่ฝึกมันไม่ทันนะ จะรู้ขนาดไหนมันก็ไม่ทัน มันตั้งหลักไม่ทัน ต้องอาศัยการภาวนา ประสบการณ์ อดทน ต่อสู้ ทนต่ออารมณ์ กระทบบ่อย ท่านบอกว่า ถ้าผู้มีปัญญากระทบบ่อยยิ่งดี แต่เรากระทบบ่อยไม่ได้ มันเสียหลัก เสียศูนย์ไปเลย มันไม่มีหลัก ถ้าอบรมดีแล้ว การกระทบบ่อยๆ มันมีแต่สิ่งที่ให้เกิดความรู้ อารมณ์เป็นอาหารของผู้มีปัญญา แต่มันเป็นข้าศึกสำหรับคนโง่ ท่านว่าอย่างนี้นะ พออารมณ์ไม่พอใจมา โอ๊ย...หาที่อยู่ไม่ได้แล้ว สำนวนหลวงพ่อชาท่านว่า "นั่นแสดงว่าเราเกโรงเรียน" เราไม่ได้ศึกษา **ธรรมอารมณ์เป็นสิ่งที่เราจะต้องศึกษา ถ้าเราเป็นนักศึกษา เป็นนักปฏิบัติ เราก็ต้องศึกษาสิ เราจะหลบไปไหน เราอยู่กับอารมณ์ มันมากระทบทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันได้เรียนรู้ ได้สอนเราอยู่ตลอดเวลา ถ้าเราหลบสิ่งเหล่านี้ก็เท่ากับว่าเราไม่ได้เรียนรู้ เราก็โง่ เกโรงเรียน** แล้วเรียนก็ไม่จบ ท่านว่าอย่างนั้น

ไอ้พวกเรามันเกโรงเรียนนี่ มันไม่อยากเรียนหนังสือเหมือนนักเรียนมันเกโรงเรียน...ไม่อยากเห็น มันสุขไม่อยากเห็นมันทุกข์ ไม่อยากเห็นมันเปลี่ยนแปลง ถ้าเช่นนี้มันจะรู้อะไรไหม

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท

ฉะนั้นผู้มีปัญญา อบรมปัญญา โอ้...อารมณ์นี่ถ้ารู้เรื่องมันแล้ว เป็นอาหารอย่างดีสำหรับผู้มีปัญญา อาตมามาพูดบ่อยเพราะมันกินใจ ที่หลวงพ่อชาท่านเล่าเอง ท่านว่าได้ความรู้จากไก่เหมือนกัน “ไก่ป่าเกิดวิปัสสนา” ท่านใช้คำนี้ ทำไมถึงเรียกว่าไก่ป่าเกิดวิปัสสนา ธรรมชาติของไก่ป่ามันจะกลัวมาก กลัวคน ระแวดระวัง พอเห็นนะมันบินหนีเลย แม้เราจะเมตตามันขนาดไหน เอาอะไรให้มันกิน โยนให้ มันคิดว่าจะฆ่าจะแกงมัน ก็บินหนี ท่านมาทดลองอยู่หนองป่าพง ตอนมาอยู่ใหม่ๆ ไก่ป่ามันก็ค่อนข้างเยอะ อยากจะศึกษากับไก่ดูว่ามันจะเป็นยังไง มันกลัวมาก ท่านก็เลยหาข้าวมา พอเดินไปเห็นก็หว่านข้าวไปให้มัน พอมือออกไป มันบินหนีหมดเลย ทั้งๆ ที่ข้าวนั้นเป็นอาหารของมัน แต่เมื่อมันไม่รู้ตามความเป็นจริง มันก็คิดว่าเป็นข้าศึก มันคิดว่าจะฆ่าจะแกงมัน มันก็บินหนีไปก่อน ก็ไม่เป็นไร วันหลังมาเจอกันอีก ก็หว่านอีก มันก็บินหนีอีก ทำอยู่อย่างนี้เรื่อยๆ จนกระทั่งว่ามันเกิดความคุ้นเคยขึ้นมา

พอกระทบอารมณ์ปุ๊บ พอใจ-ไม่พอใจ
“อ๋อ...เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” มันก็วาง
ยิ่งเห็นยิ่งรู้ ยิ่งเป็นอาหารที่ดี จิตใจยิ่งแข็งแกร่งขึ้น

เมื่อคุ้นเคยแล้วบิน แต่บินไม่ไกลเท่าไหร่หรอก บินแล้วก็มองๆ ก็เดินมาเรื่อยๆ มาเห็นข้าวที่หว่านทิ้งไว้อยู่ อ้าว...มันเป็นข้าว มันก็กิน กินไปๆ วันต่อไปหว่านให้อีก บินขึ้นก็ไม่ไกลแล้ว อยู่ใกล้ๆ ก็ดู แต่ระแวดระวัง จนกระทั่งมันรู้ว่าไม่เป็นข้าศึกจริงๆ แล้ว มันก็เลยไม่กลัว พอไม่กลัว หว่านให้มันก็กินสบาย ท่านก็บอกว่า เท่านี้ธรรมะก็เกิดแล้ว

ผู้ปฏิบัติเมื่อเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ถ้าเราหลบอารมณ์อยู่ตลอด เราก็คิดว่ามันเป็นข้าศึก เราก็จะไม่ได้รับความรู้จากอารมณ์นั้นเลย จิตใจของเราก็จะไม่แกร่ง ไม่คม ก็กลายเป็นคนอ่อนแออยู่ตลอด เจออารมณ์นิดหน่อยก็ไม่ไหวแล้ว ไปแล้ว ล้มอยู่ตลอด แพ้อยู่ตลอด ถ้าเป็นผู้ศึกษาผู้ปฏิบัติ นั่นแหละคืออาหาร ทำไมถึงรู้ว่าเป็นอาหาร มันต้องมีธรรมะนะ ธรรมะคืออะไร **ถ้ารู้ว่าอารมณ์มันก็ไม่เที่ยง เป็น *อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา* นั่นเป็นอาหารของผู้มีปัญญา พอกระทบอารมณ์ปุ๊บ พอใจ-ไม่พอใจ “อ๋อ...เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” มันก็วาง ยิ่งเห็นยิ่งรู้ ยิ่งเป็นอาหารที่ดี จิตใจยิ่งแข็งแกร่งขึ้น ยิ่งไม่หวั่นไหว** เขาจะว่าอะไร เขาจะกระทบกระทั่งอย่างไรก็รู้แล้ว รู้ว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง

อนัตตา จากข้าศึกมันก็เลยกลายเป็นอาหาร เป็นอาหารของผู้มีปัญญา จากสิ่งที่เมื่อก่อนนั้นมันเจ็บช้ำน้ำใจ อยากจะฆ่าจะแกงมัน แต่พอรู้เรื่องมันแล้วมันก็ยิ้มได้ แผ่เมตตาได้ มันเป็นอาหารที่ดี ฉะนั้นอารมณ์ที่เราสัมผัสจำเจอยู่ทุกวี่ทุกวัน มันไม่ได้พิเศษอะไรหรอก เพียงแต่ว่าจิตใจของเรามันไม่มีกำลังเฉยๆ ถ้ามีกำลังแล้วมันเป็นเรื่องธรรมดาๆ ไม่ใช่เรื่องใหญ่โตอะไรเลย แต่เนื่องจากว่าเราไม่ได้ฝึกจิตใจเอาไว้ จิตใจของเราไม่มีกำลัง รู้สึกกระทบเมื่อไหร่มันก็อ่อนไปหมดเลย เสียศูนย์หมดเลย เมื่อเจอมากๆ ก็เข้าข้างมันอีกต่างหาก “ธรรมะเอาไว้ก่อน มันไม่ไหวแล้ว ธรรมะยกไว้ก่อนเถอะ” ไปสนับสนุนมัน มันก็มีกำลัง สุดท้ายเราก็แพ้ตนเองอีก ทุกข์ตลอด ทำอย่างใจ คิดว่ามันจะสุข มันก็ไม่ใช่นะ ยิ่งทำด้วยอารมณ์นี่ คิดว่าจะทำให้มันสะใจ คิดว่าจะเป็นความสุข กลับเพิ่มทุกข์ไม่รู้ตัว ทำไปแล้วยิ่งนอนไม่หลับเลยทีนี้ นั่นคือความไม่รู้ การที่ไม่อบรมจิตใจก็เป็นลักษณะนั้น

ฉะนั้นที่บอกว่า บัณฑิตเป็นผู้มีจิตใจเข็มแข็ง ก็คือการรู้จักอารมณ์ ต่อสู้กับอารมณ์ อารมณ์ให้มันเป็นอาหารที่ดีสำหรับผู้มีปัญญา อย่าให้มันเป็นข้าศึกอยู่เรื่อยๆ ถ้าคิดว่ามันเป็นข้าศึกอยู่เรื่อยๆ เราก็จะหนีไปตลอด จะหนีไหนล่ะ หนีไปไหนมันก็ไม่พ้น...ในโลกนี้ คิดว่าอยู่กับคนไทยลำบากก็ไปอยู่กับฝรั่ง หนักเข้าไปอีก ไปเจอฝรั่งเขา โอ๊ย...ระบบระเบียบ ขอเล่าให้ฟังนิดหนึ่ง ไปเจอเขามันยิ่งหนักนะ เขาเจ้าระเบียบมาก นิดหน่อยก็ประชุม ใครไปสร้างเรื่องขึ้นมานิดหน่อย...ประชุมกันลำบากมากเลย เรียกว่าประชุมอยู่ไม่หยุดหย่อนเลย ทำอะไรไม่เหมือนกันก็ไม่ได้ ไม่มารวมกันไม่ได้ ต้องประชุม โอ้ย...ไปที่ไหนมันก็ไม่พ้น นึกว่าจะสบายก็ไม่สบาย มันยากอยู่เหมือนกัน ถ้ามีความเห็นผิด ถ้ามีความเห็นถูก *สัมมาทิฏฐิ* จริงๆ แล้ว อันนี้มันเกิดขึ้นเท่านั้นแหละ มัน

หายหมดทุกสิ่งทุกอย่างเลย มันหายสงสัยถ้ามีความเห็นถูก แต่ก่อนมันมีความเห็นผิด มันก็คิดว่า โอ้ย...ที่โน่นสงบ ที่นี่ไม่สงบ ก็ไป หลวงพ่อชาท่านก็เล่าเรื่องท่านว่า สมัยธุดงค์ สะพายบาตรแบกกลด...ไป หาที่สงบ หาที่วิเวก มันก็ดีอยู่หรอก...ส่วนหนึ่ง เป็นประสบการณ์ แต่จริงๆ ความสงบไม่ได้อยู่ตรงนั้น ท่านบอก ไปเถอะ ไปที่ไหนมันก็ไม่ได้ความสงบ เขาบอกว่าที่นี่เงียบดีสงบดี พอไปมันก็ไม่สงบ ทำไมถึงไม่สงบ เพราะเรามีความเห็นผิดอยู่ บางทีมันก็เงียบเกินไป คนน้อยเกินไป คนมากเกินไป อาหารน้อย อาหารมาก อากาศไม่ดี มันก็มีข้ออ้างเรื่อยไปนั่นแหละ นั่นคือความเห็นมันยังไม่ถูกต้อง แต่ถ้ามันสงบจริงๆ ท่านว่า **เมื่อปรับความเห็นให้ถูกต้อง เป็นองค์มรรค เป็นสัมมาทิฏฐิปุ๊บ ทีนี้อยู่ที่ไหนมันก็เหมือนกันหมด นั่นคือความสงบที่แท้จริง** ความสงบเกิดจากความเห็นที่ถูกต้อง อยู่ที่ไหนมันก็ไม่มีปัญหาทีนี้ เพราะมันเข้าใจ ก็คือเข้าใจอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อยู่ที่ไหนก็เหมือนกันหมดนั่นแหละ อยู่กับคนที่ไหนก็เหมือนกัน มันไม่แตกต่างกันอะไรเลย มันอยู่ที่ความเห็นเท่านั้น ถ้ามีความเห็นที่ถูกต้องอย่างนี้ จะอยู่ที่ร้อนบ้างก็อยู่ได้ หนาวบ้างก็อยู่ได้ คนมากหน่อยก็อยู่ได้ คนน้อยก็อยู่ได้ นั่นคือความเห็นถูกต้อง เราต้องการตรงนี้ ความสุขความสงบที่แท้จริงคือตรงนี้ คือความเห็นที่ถูกต้องนี้เอง ๏

ไม่ใช่ท่านหนีโลกไปหาสัจธรรมที่อื่น
แต่ท่านมีปัญญา สังวรสำรวมอายตนะ
ของท่านอยู่เสมอ การประพฤติปฏิบัตินี้คือ
การพิจารณาดูสิ่งทั้งหลายเหล่านี้
รู้ตามความเป็นจริง ว่ามันเป็นอย่างนั้นอยู่
ให้รู้เรื่องของมัน

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

"ป่านั้นก็ไม่ดี ดอนนั้นก็ไม่ดี
ถ้ำนั้นก็ไม่ดี เขาลูกนั้นก็ไม่ดี..."
สุนัขขี้เรื้อน...มันไม่สบายเนื้อสบายตัวของมัน

๔๐

ตั้งใจไว้ดี อยู่ที่ไหนก็สงบ

ถ้าเข้าใจธรรมะ **อยู่ที่ไหน...ในเมื่อมันจำเป็นจะต้องอยู่ ก็ให้เข้าใจ ให้มันอยู่ได้ ถ้าไม่อย่างนั้นทุกข์นะ** สิ่งนี้จะทำให้เห็นคุณค่าของครูบาอาจารย์นะ ท่านมักจะส่งไปอยู่โน่น ส่งไปอยู่นี่ แต่จริงๆ แล้ว... ก็ไม่ได้คุยนะ ท่านให้ไปไหนก็ไปได้ ไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไหร่ จะเป็นที่ลุ่ม ที่ดอน ที่ดี ที่นา ที่ป่า ไปอยู่ได้ เมื่อท่านให้อยู่นี่ เราก็มีความพอใจเท่านั้นแหละ เมื่อเราเคารพต่อท่าน ท่านก็คงจะพิจารณาดีแล้วมั้ง ให้

เรามาอยู่ตรงนี้นะ เราก็ต้องอยู่ ถ้าอยู่แล้วมีแต่ความไม่พอใจ ไม่ภาวนานะ โอ้ย..อยู่ยาก มีเพื่อนคนหนึ่งจำชื่อได้แม่น ไปเป็นผ้าขาวด้วยกัน ชื่อผ้าขาวผ่าน แต่สอบไม่ผ่าน แต่ท่านก็ทนอยู่นะ ทนได้ตลอดพรรษาเหมือนกัน แต่มีแต่ความทุกข์ตลอดพรรษานะ ตอนเย็นมาก็ปรับทุกข์ "โอ๊ย...ทำไมต้องมาอยู่อย่างนี้ ที่ไม่เข้าท่าเลย มีแต่ท้องนา ป่าก็ไม่มี" ตอนนั้นไปอยู่กับหลวงพ่อคำปัจจุบันนี้แหละ เขาถวายที่ใหม่ๆ โอ๊ย... มันไม่น่าอยู่เลย มีท้องนา เขาเรียกว่ามันเหมือนโคก โคกดอกกระเจียว ฤดูดอกกระเจียวน่ะมีเยอะอยู่หรอก อาหารก็ลำบาก กลางคืนมาก็มีแต่กบแต่เขียดเต็มอยู่รอบกุฏิ ฝนตกมาร้องสนั่นหวั่นไหว อาหารมันก็ตามบ้านนอกคอกนา มันก็ไม่เจริญนะ หนองป่าพงมันเป็นศูนย์กลางแล้ว สถานที่มันก็ดี สมัยโน้นถือว่าดีที่สุดสำหรับผู้เข้ามาปฏิบัติ ใครเข้ามาอยู่แล้วมีศรัทธา โอ๊ย...ไม่อยากไปไหนเลย แล้วครูบาอาจารย์ก็อยู่ หลวงปู่ชาท่านก็อยู่นะ ใจของเราผูกพัน ตั้งใจมาอยู่กับท่าน ท่านส่งหนีไป รู้สึกใจเสียเหมือนกัน ตั้งใจมาอยู่กับท่าน ท่านส่งไปอยู่ที่อื่นนี่ โอ๊ย... ถ้าทำใจไม่ดี ใจเสียนะ นี่โชคดีว่าก่อนจะส่งไปท่านเทศน์ประทับใจ ก็เลยสบาย ท่านก็บอกว่า **"เออ...ให้ไปอยู่ที่ไหนก็ตาม ให้เราภาวนา ถ้าเราภาวนา มันไม่เลือกกาลเลือกสถานที่หรอก ที่ไหนก็ได้ ความวิเวกมันมีถ้าเรารู้จัก ถ้าเราไม่รู้จักวิเวกนี่ อยู่ที่ไหนมันก็ไม่วิเวก"** ท่านบอก ท่านก็ให้ข้อคิดนะ กายวิเวกมันก็มี ทุ่งนามันก็วิเวกนะ ค่ำมาก็เงียบเหมือนกัน สมัยก่อนถนนสาย ๒๔ ยังไม่มี เพิ่งจะเริ่มทำ ทำยังไม่ถึง ทำเป็นตอนๆ ไป ค่ำมามันก็วิเวกดีอยู่ ก็ได้ภาวนาดี ตรงนั้นแม้เป็นที่ไม่ดี แต่ถ้าตั้งใจไว้ดีนี่มันก็ดีเหมือนกัน ยังจำได้เลย เดี๋ยวนี้มันหายไปแล้วมั้ง จำไม่ได้เลยตอนนี้ไปวัดท่านนะ นิมิตเครื่องหมายเดิมๆ มันหายไปหมดเลย เพราะว่าตั้งแต่แรกๆ มันไม่มีอะไร ต้นไม้มันก็มีน้อย มีต้น

เปือยที่เคยอยู่ก็มองไม่เห็นแล้ว ไม่รู้อยู่ตรงไหน หาตำแหน่งไม่ได้เลย วันนั้นไป ไปเดินหาตำแหน่ง จำไม่ได้สักที่เลย มันเปลี่ยนขนาดนั้น มันหลายปี เป็นสิบๆ ปีเลยจำไม่ได้ มีต้นเปือยใหญ่ๆ อยู่ ๒-๓ ต้นตรงทางเดินเข้าไปเท่านั้นเอง ตอนกลางวันแดดร้อนก็ได้ภาวนาตรงนั้นแหละ มีต้นตะแบกอยู่ต้นหนึ่ง ทำทางเดินจงกรมไว้ข้างๆ นะ ตอนเป็นผ้าขาวก็ตั้งใจทำเพียรดีอยู่นะ ขนาดทำงานทั้งวันนี่ยังมาเดินจงกรมถึงเที่ยงคืนนะ เวลาทำวัตรเสร็จแล้วกลับไปเดินจงกรมมันเพลินเหมือนกันนะ เดินจริงๆ เพลินนะเดินจงกรมนี่ เดินภาวนานี่แหละ เดินไปเดินมา เดินคนเดียว...คิดนะ มันก็ได้ข้อคิด ได้อรรถได้ธรรมเยอะอยู่เหมือนกัน เดินคนเดียวถ้าจิตมันรวมแล้วมันเอาธรรมะพิจารณาไป กลางวันถ้าเมื่อยมันร้อนมากจะพัก บางทีพักผ่อนไม่ได้ มันร้อน ทั้งร้อน ทั้งตัวแมงควงแมงขี้นาค โอ๊ย...ตอมหูตอมตา มันเยอะจริงๆ นะ หาความสุขยากอยู่อ่านหนังสือดูหนังสือก็เอาใบไม้ไล่มันไป ปัดไปปัดมา มันตอมหูตอมตาเข้าหูเข้าตา มันไม่มีมุ้งเหมือนเดี๋ยวนี้นะ กุฏิมุ้งลวดกันมันก็ไม่มีหรอกกลดยังหายากเลยแต่ก่อน ทำเองทั้งนั้นเลย ต้องขวนขวายหาเอาเองไปหากลึงหัวกลดมา ต้องมาทำเอง ไม่มีใครทำให้ มันก็เป็นสิ่งเรียนรู้อย่างหนึ่ง

ก็เลยมามองเห็นที่ท่านบอกว่า อ่านเรื่องหนึ่งในธรรมบท พระอริยเจ้าท่านอยู่ของท่าน ท่านมีความวิเวก ท่านไม่ได้ตำหนิสถานที่เพราะใจท่านดีแล้ว ในที่ลุ่มท่านก็อยู่สบาย ในที่ดอนท่านก็อยู่สบาย ในที่ป่า ป่าช้า กลางแจ้ง ท่านอยู่สบายของท่าน เพราะท่านรู้จักวิเวกแล้ว รู้จัก*กายวิเวก จิตตวิเวก* แล้ว *อุปธิวิเวก* ท่านก็ได้แล้วด้วย ท่านก็เลยไม่มีปัญหาเรื่องนี้ บางทีอ่านแล้วก็เอามาเตือนเป็นกำลังใจ ให้เราต่อสู้ให้เราอดทน ถ้ามันยอมรับอดทนแล้วมันก็ดีเหมือนกัน อยู่ที่ไหนถ้ามัน

รู้จักวิเวกแล้ว ได้ความวิเวกแล้ว มันก็ดีทั้งนั้นแหละ **มันเป็นเรื่องจิตใจ ถ้าเราอบรมจิตใจเรื่อยๆ มันรู้ มันเข้าใจ เข้าใจอารมณ์ เพราะถ้าเข้าใจตรงนี้ อยู่ที่ไหนมันก็ไม่ต่างอะไรกันเลย อารมณ์นี้ไม่ต่าง คนก็ไม่ต่างกันนะ** จะว่าไปแล้วคนก็ไม่ต่าง ต่างก็นิดๆ หน่อยๆ แต่โดยความจริงแล้วมันก็ไม่ต่างอะไรกันมาก เมื่อไม่ต่างกันนี่ อยู่ที่ไหนอารมณ์มันก็คล้ายๆ กัน อยู่บ้านนอกมันก็มีคนน่ารักคนน่าเกลียด มันก็มีเหมือนกัน คนพูดดีพูดไม่ดีก็มี คนเขาชอบเราไม่ชอบเรามันก็มีทั้งนั้น มีทั้งนั้นเลย อยู่ชนบท อยู่ในเมือง **ตา หู สัมผัสมันก็เหมือนกัน ไม่แตกต่างอะไรกันเลย ธรรมะท่านเรียกว่า เมื่อเรามีอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของเรานี่ อยู่ที่ไหนมันก็ได้ปฏิบัติ เพราะมันกระทบเหมือนกัน มีความพอใจไม่พอใจเหมือนกัน ถ้าศึกษาเรียนรู้จริงๆ ก็เรียนรู้จากอายตนะที่มันสัมผัสนี่ มันจะเก่งหรือไม่เก่งมันก็อยู่ที่นี่แหละ**

ถึงบอกว่ามันอยู่กับเรา อยู่กับปัจจุบัน อยู่กับตัวเราเลย ถ้าเราไม่ทิ้งตัวตนของเรา ไม่ทิ้งเรานะ มันอยู่กับเราแล้วการปฏิบัติก็จะดี ได้ผล ถ้าออกจากตัวเมื่อไหร่ล่ะ...ไปแล้ว ไม่รู้ไปไหน เตลิดเปิดเปิง มันก็เลยไกล บางทีมันก็คิดไป เหมือนที่ท่านเทศน์นะ ถ้ามันคิดปรุง คิดแต่ง ไปโน่น อยู่นี่...ไป มานึกถึงธรรมะอีกแล้ว “สุนัขขี้เรื้อน” โอ้...ไม่ใช่ธรรมดา มันเป็นโรคเรื้อน แต่มันไม่ได้คิดว่ามันเป็นโรคเรื้อน มันก็เลยโทษ ที่โน่นก็ไม่สบาย ที่นี่ก็ไม่สบาย เห็นไหม...หลวงพ่อชาท่านเอามาเทศน์ แล้วก็เทศน์เจาะจงใส่พระด้วยนะ ไปธุดงค์ ป่านั้นก็ไม่ดี ดอนนั้นก็ไม่ดี ถ้ำนั้นก็ไม่ดี เขาลูกนั้นก็ไม่ดี ยิ่งพิจารณาก็เหมือนมันโดนหมดอะนะ สุนัขขี้เรื้อน แต่ในภาษาพระไตรปิฎกท่านว่ามันเป็นโรคหูชัน คือมันไม่สบาย หูมันก็ชัน มันเกร็ง มันไม่สบายเนื้อสบายตัวของมัน คืออุปมานี่มันเห็นได้ชัด เปรียบเทียบเห็นได้ชัด เพราะเราประสบเราเห็น

อยู่ สุนัขที่มันเป็นโรคเต็มตัวนี่มันน่าสงสารนะ ร้องก็ร้อง ครางก็คราง ล้มลงตรงไหนแป๊บเดียวก็กระโดดโหยงไปอีกแล้ว ร้องเอ๋งๆ เหมือนกับโดนเขาทิ่มเขาแทง ไม่เป็นสุข นี่ธรรมะท่านอุปมาเห็นไหม **เราไม่ดูตัวเอง ไม่รักษาโรค แต่ไปโทษที่โน้น โทษที่นี้ ว่ามันไม่ดีอย่างโน้นอย่างนี้** จิตใจที่ไม่ได้อบรมด้วยธรรมะก็โทษสิ่งโน้นสิ่งนี้เหมือนกัน โทษรูป โทษเสียง โทษกลิ่น โทษอะไรไปทั่วนั่นแหละ แล้วแต่มันจะโทษ เราเป็นโรคแต่ไม่ได้มองดู ถ้ารู้ว่าเราเป็นโรค มารักษาโรคของเรา ถ้าวกเข้ามาอย่างนี้ก็เป็น *โอปนยิโก* แล้ว ถูกต้องตามธรรม น้อมเข้ามา มาตรวจดู โอ้...ไอ้เรานี่แหละ **มันจะสุขจะทุกข์ ก็เพราะเราจริงๆ นะ ไม่ใช่สิ่งโน้นสิ่งนี้มันทำนะ** เราเป็นผู้สร้าง เราเป็นผู้ยึด เราเป็นผู้หนัก เราเป็นผู้ทุกข์ จะทำยังไง เราเป็นคนสร้างขึ้นมาเองนะ ๏

คุณนี่แปลก ชอบเอาขี้พกใส่ย่าม แล้วพกติดตัว
ไปไหนต่อไหนด้วย แล้วมาบ่นว่าเหม็นขี้
ที่นี่เหม็นขี้ ที่ไหนๆ ก็เหม็นแต่ขี้ ดีแต่บ่น
ทำไมไม่ลองสำรวจย่ามของตัวเองดูบ้าง

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

หลวงพ่อพระอาจารย์จันดี กนฺตสาโร

พ.ศ. ๒๔๙๖

เกิด ณ บ้านหนองสองห้อง ตำบลธาตุ
อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

พ.ศ. ๒๕๑๘

อุปสมบท ณ วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี
โดยมี พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อชา สุภทฺโท)
เป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ. ๒๕๒๙

เดินทางไปช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา
ณ เมืองเพิร์ธ ประเทศออสเตรเลีย เป็นเวลา ๒ ปี

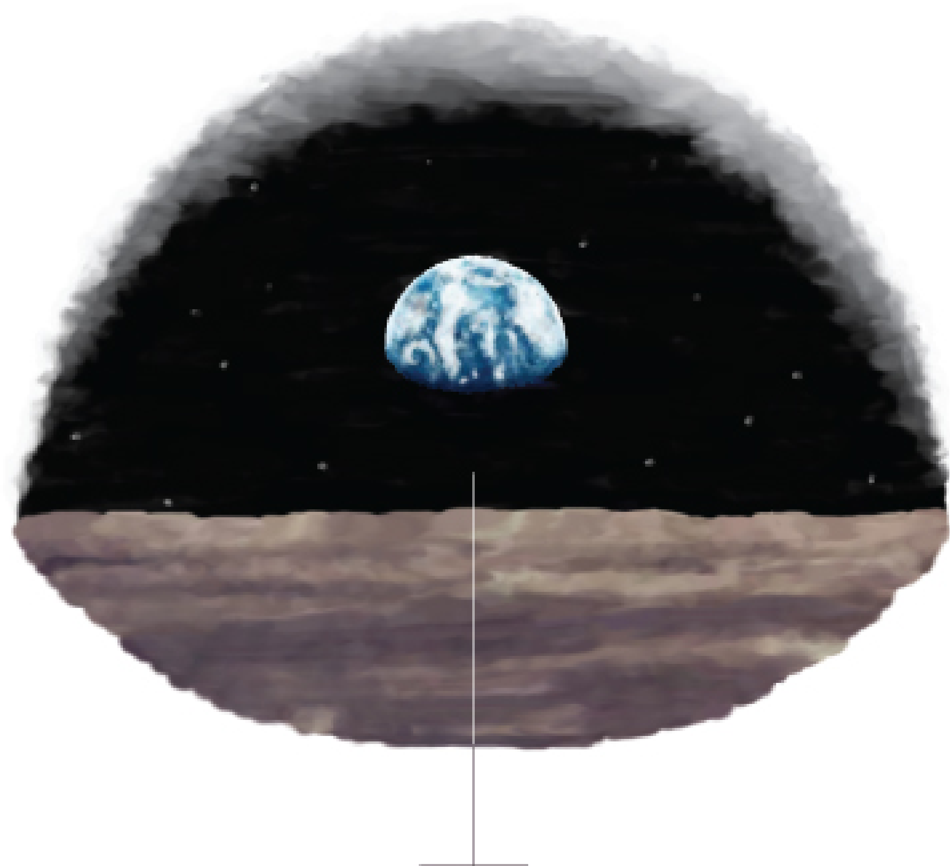
พ.ศ. ๒๕๔๒ ถึง ปัจจุบัน

เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าอัมพวัน จังหวัดชลบุรี

ทุกข์มันเกิดขึ้นมา เรากลัวทุกข์
ไม่รู้จักทุกข์ จะไปสู้ที่ไหนล่ะ
ถ้าทุกข์มาก็ไม่รู้อีก จะไปสู้ทุกข์ที่ไหนล่ะนี่
เป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด...ต้องให้รู้จักทุกข์
การหนีทุกข์ก็คือ ให้รู้จักพ้นทุกข์
ไม่ใช่ว่ามันทุกข์ที่นี่แล้วก็วิ่งไป หอบทุกข์ไปด้วย
อยู่ที่นั่นทุกข์ก็เกิดขึ้นอีก ก็วิ่งอีก
นี่ไม่ใช่คนหนีทุกข์ แต่เป็นคนไม่รู้จักทุกข์

— หลวงปู่ชา สุภทฺโท —

จะไปอยู่ที่ไหน...ไปอากาศ
หนีออกไปไหนมันก็ไม่พ้นทุกข์
หลวงปู่ชาท่านก็เลยบอกว่า
"ไม่ใช่คนหนีทุกข์...คนไม่รู้จักทุกข์"